

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان

گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

استان خوزستان

۱۳۹۵

معاونت توسعه و برنامه ریزی

زمستان ۱۳۹۶

عنوان و نام پدیدآورنده: گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان خوزستان در سال 1395/سازمان

مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

مشخصات ناشر: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

مشخصات ظاهری: 251 ص، جدول، نمودار

موضوع: 1- استان خوزستان-اوضاع اقتصادی 2- استان خوزستان-اوضاع اجتماعی 3- استان

خوزستان-اوضاع فرهنگی 4- طرح‌های عمرانی و فعالیت‌های اقتصادی - استان خوزستان

گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان خوزستان در سال 1395

تهیه‌کننده: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان - معاونت توسعه و برنامه‌ریزی

مدیریت و راهبری: امید حاجتی

نظارت، بازبینی و ویرایش نهایی: ایمان وسطایی

واژگان کلیدی: گزارش، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، استان، 1395

تاریخ انتشار: زمستان 1396

نشانی: خوزستان - اهواز - امانیه - خیابان دز شرقی - کد پستی: 3117-3-61338

تلفن: 15 - 06133334013 فکس: 33331035

پست الکترونیک: info@mpo/kz.ir

فهرست همکارانی که در تهیه گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سال 95 مشارکت داشته‌اند:

عنوان	شماره فصل	عنوان فصول	کارشناس تهیه کننده	ناظر
تحلیل امور فرا بخشی	1	سرزمین و آب وهوا	نادیا داری پور	ایمان وسطائی
	2	جمعیت ، نیروی انسانی و اشتغال	نادیا داری پور	ایمان وسطائی
	3	تحلیل ساختار اقتصادی استان	مهرنوش موری علی پور	ایمان وسطائی
	4	بودجه و درآمدهای استان	سید منصور مرعشی	ایمان وسطائی
	5	سرمایه گذاری	مهرنوش موری علی پور	ایمان وسطائی
	6	نهاد های مالی و پولی	مریم السادات طباطبایی	ایمان وسطائی
	7	امور پیمانکاران، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه های عمرانی	کفایت هاشمی، مریم حسین پور	ایمان وسطائی
تحلیل امور زیربنایی و تولیدی	8	انرژی	پریسا محمدی	مهرنوش موری علی پور
	9	حمل و نقل	مسعود راوی زاده	مهرنوش موری علی پور
	10	ارتباطات و فناوری اطلاعات	مهرنوش موری علی پور	ایمان وسطائی
	11	مسکن، عمران شهری و روستایی و عشایر	فاطمه حیدری واحترام محمودی	مهرنوش موری علی پور
	12	تجارت و بازرگانی	مریم السادات طباطبایی	ایمان وسطائی
	13	منابع آب	امیر رضا فریور	مهرنوش موری علی پور
	14	کشاورزی	امیر رضا فریور، مهرنوش موری علی پور، مریم السادات طباطبایی	مهرنوش موری علی پور
	15	صنعت و معدن	مهرنوش موری علی پور	ایمان وسطائی
	16	محیط زیست	مجید عیوض زاده	مهرنوش موری علی پور
تحلیل وضعیت امور اجتماعی و فرهنگی	17	آموزش و پژوهش	امیر عباس بوستانی فرد	مریم السادات طباطبایی
	18	بهداشت و درمان	فریده مرتضایی	مریم السادات طباطبایی
	19	بهبودی و تامین اجتماعی	مریم السادات طباطبایی	ایمان وسطائی
	20	فرهنگ و هنر	نادیا داری پور	مریم السادات طباطبایی
	21	تربیت بدنی	ضیا عامریان	مریم السادات طباطبایی
	22	میراث فرهنگی و گردشگری	علی بروایه	مریم السادات طباطبایی

به نام خدا

پیشگفتار

گزارش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که همه ساله توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و استان‌ها تهیه می‌گردد، تصویری از اهم تغییرات رخ داده در بخش‌های مختلف را در اختیار مدیریت سطوح کلان و میانی و همچنین محققان و پژوهشگران کشور قرار می‌دهد. استان خوزستان به لحاظ منابع طبیعی، موقعیت ژئوپلتیک و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در طرح‌های بزرگ ملی از جایگاه بی‌بدیلی در همه حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برخوردار است و بی‌شک بخش عمده‌ای از تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در درون مرزهای سیاسی این استان رخ می‌دهد، لذا پایش و رصد نمودن این تغییرات برای مدیریت در سطوح ملی و استانی حائز اهمیت است.

کتاب حاضر با ارایه تصویری کلی از ویژگی‌های امورفرابخشی، امورزیربنایی و تولیدی و امور اجتماعی و فرهنگی استان، در 22 فصل تهیه شده است، ضمن معرفی اجمالی و جایگاه بخش در توسعه استان به زبان آمار و ارقام و مبتنی بر شاخص‌های کمی قابل سنجش، تغییرات صورت گرفته در سال 95 نسبت به سال 94 مشخص شده و همچنین روند این تغییرات با متوسط کشوری مقایسه شده است. علاوه بر اطلاعات پایه‌ای منتشر شده توسط مراجع معتبر آماری کشور نظیر مرکز آمار ایران، بانک مرکزی و سالنامه‌های تخصصی وزارتخانه‌ها، اطلاعات ثبتی دستگاه‌های اجرایی استان در محاسبه شاخص‌ها مورد استفاده قرار گرفته است. امید می‌رود، با همکاری بیشتر دستگاه‌های اجرایی استان در سال آینده بر غنا و محتوای گزارش‌ها افزوده شود. در این زمینه از نقطه نظرات علمی و اصلاحی کلیه صاحب‌نظران از جمله مدیران و کارشناسان محترم دستگاه‌های اجرایی، دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی استقبال می‌گردد.

این کتاب حاصل تلاش جمعی از همکاران سازمان است که از مساعی صورت گرفته توسط کارشناسانی که در تهیه این گزارش‌ها مشارکت داشته‌اند، قدردانی می‌شود. همچنین از دستگاه‌های اجرایی که نسبت به ارایه آمار و اطلاعات مورد نیاز تهیه این گزارش اقدام نموده‌اند، تشکر می‌گردد.

امید حاجتی

رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: سرزمین و آب و هوا.....	1
فصل دوم: جمعیت، نیروی انسانی و اشتغال.....	7
فصل سوم: تحلیل ساختار اقتصادی استان.....	14
فصل چهارم: بودجه و درآمدهای استان.....	28
فصل پنجم: سرمایه گذاری.....	50
فصل ششم: نهادهای مالی و پولی.....	56
فصل هفتم: امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه های عمرانی.....	63
فصل هشتم: انرژی.....	67
فصل نهم: حمل و نقل.....	83
فصل دهم: ارتباطات و فناوری اطلاعات.....	93
فصل یازدهم: مسکن، عمران شهری و روستایی و عشایر.....	101
فصل دوازدهم: تجارت و بازرگانی.....	135
فصل سیزدهم: منابع آب.....	141
فصل چهاردهم: کشاورزی.....	149
فصل پانزدهم: صنعت و معدن.....	173
فصل شانزدهم: محیط زیست و منابع طبیعی.....	182
فصل هفدهم: آموزش و پژوهش.....	193
فصل هجدهم: بهداشت و درمان.....	207
فصل نوزدهم: بهزیستی و تأمین اجتماعی.....	217
فصل بیستم: فرهنگ و هنر.....	224
فصل بیست و یکم: تربیت بدنی.....	232
فصل بیست و دوم: میراث فرهنگی و گردشگری.....	239

فصل اول: سرزمین و آب و هوا

آشنایی با موقعیت جغرافیایی استان

خوزستان با وسعت 64057 کیلومترمربع (4 درصد از مساحت کل کشور) وسیع‌ترین استان در نیمه‌ی غربی کشور است. موقعیت ویژه‌ی آن در یکی از حساس‌ترین نقاط جنوب غرب کشور و مجاورت با کشور های خلیج فارس، جایگاه منحصر به فردی به آن بخشیده است. این استان بین 29 درجه و 57 دقیقه تا 33 درجه و صفر دقیقه عرض شمالی از خط استوا و 47 درجه و 40 دقیقه تا گرینویچ در جنوب غربی ایران قرار دارد. استان خوزستان از غرب با کشور عراق هم مرز است. استان‌های بوشهر در جنوب شرق، کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری در شمال شرق و شرق، لرستان در شمال و ایلام در شمال غربی آن قرار دارند. استان خوزستان به لحاظ دارا بودن حدود 420 کیلومتر مرز خشکی با کشور عراق و 311 کیلومتر مرز آبی یکی از استان‌های مرزی کشور محسوب می شود. همچنین این استان با داشتن 21 درصد از طول سواحل دریایی کشور، از ظرفیت‌های عظیم توسعه در بخش توسعه تجارت از طریق دریا برخوردار است.

موقعیت طبیعی استان

شمال و شرق خوزستان را سلسله جبال زاگرس فرا گرفته است که ارتفاعات آن در جهت جنوب غربی کاهش می‌یابد، به طوری که در نواحی جنوبی‌تر به صورت تپه ماهورهایی نمایان می‌شود. استان خوزستان را از نظر پستی و بلندی می‌توان به دو منطقه کوهستانی و جلگه‌ای تقسیم کرد. منطقه کوهستانی در شمال و شرق استان قرار گرفته و حدود دو پنجم مساحت کل استان را شامل می‌شود. منطقه جلگه‌ای استان از جنوب دزفول، مسجد سلیمان، رامهرمز و بهبهان آغاز شده و تا کرانه‌های خلیج فارس و اروند رود ادامه می‌یابد. از جمله کوه‌های مهم این منطقه کوه چو، زرد کوه، شاپوش، آب بندان، مامزاد، کوه سیا و کوه چال را می‌توان نام برد.

ناهمواری‌ها و عوارض طبیعی

ناحیه‌ی جلگه‌ای 63.3، کوهپایه‌ای 15 و کوهستانی 21.7 درصد از مساحت استان را در بر گرفته است. همچنین ناحیه‌ی جنگلی با 14.2 و مرتعی با 39.2 درصد از کل مساحت استان را به خود اختصاص داده است (جدول 1-1).

جدول 1-1- توزیع جمعیت‌های شهری و روستایی بر پایه‌ی مناطق طبیعی در استان

نواحی طبیعی	مساحت	
	هکتار	درصد از کل
جلگه‌ای	4,006,647	63.3
کوهپایه‌ای	948,665	15
کوهستانی	1,369,972	21.7
جنگلی *	901,025	14.2
مرتعی *	2,481,392	39.2
استان **	6,325,283.7	100

* مساحت نواحی جنگلی و مرتعی در یکی از نواحی جلگه، کوهپایه و کوهستان لحاظ شده است. بنابراین برای دستیابی به کل مساحت و جمعیت شهری و روستایی استان تنها باید محاسبه همان سه بخش طبیعی را در نظر داشت.

حوضه‌های آبخیز و شبکه رودخانه‌ها

پنج رودخانه بزرگ در سطح استان وجود دارد که از کوه‌های زاگرس سرچشمه می‌گیرند، این رودخانه‌ها شامل: کارون، دز، مارون، کرخه و خیرآباد.

رودخانه کارون: رودخانه‌ی به طول 950 کیلومتر که طولانی‌ترین رودخانه ایران است. این رودخانه که چشم‌اندازی زیبا به این شهر داده از عوارض طبیعی بسیار مهم و استراتژیک اهواز به شمار می‌آید. سرچشمه‌ی اصلی رودخانه کارون (ارمند و بازفت) و چشمه دیمه، زردکوه بختیاری در استان چهارمحال و بختیاری است اما سرچشمه‌های فرعی آن از کوه‌های مختلف سرچشمه می‌گیرد.

رودخانه دز: سرشاخه اصلی رودخانه دز را رودخانه بختیاری که از دامنه‌های جنوب شرقی اشترانکوه و رودخانه سزار که از جنوب شرقی شهرستان بروجرد سرچشمه می‌گیرد تشکیل می‌دهد. از الحاق دو رودخانه بختیاری و سزار، رودخانه دز تشکیل می‌گردد که پس از پیوستن چند شاخه کوچک رودخانه وارد سد دز می‌شود. رودخانه دز پس از دریافت حوزه‌های میانی و رودخانه شاوور سرانجام در 45 کیلومتری شمال اهواز در محلی بنام بند قیر به رودخانه کارون می‌پیوندد. این رودخانه بطول تقریبی 515 کیلومتر در مسیر خود از شهرستان‌های اندیمشک، دزفول و شوشتر عبور می‌کند.

رودخانه مارون (جراحی): نام اصلی و قدیمی این رودخانه، تاب است. این رود از استان کهگیلویه و بویر احمد وارد دشت بهبهان می‌شود و از ناحیه شمال غرب این شهر گذشته، پس از پیوستن رودهای اعلاء و رود زرد رامهرمز به آن، به نام جراحی خوانده می‌شود. جراحی پس از عبور از رامشیر وارد شادگان شده و سرانجام به خلیج فارس می‌ریزد.

رودخانه کرخه: این رودخانه از دامنه‌های جنوبی الوند سرچشمه گرفته، از دشت اسدآباد و نهاوند گذشته، بعد از پیوستن قره سو از شرق استان کرمانشاه به آن، وارد استان لرستان می‌گردد. رود مذکور در لرستان به سمیره معروف است. این رود پس از ورود به خوزستان به کرخه مشهور می‌گردد و پس از گذشتن از شهرستان‌های شوش و دشت آزادگان به هورالعظیم می‌پیوندد. **رودخانه خیرآباد:** رودخانه خیرآباد به طول تقریبی 100 کیلومتر از سرچشمه‌های شیرین رودخانه زهره بوده و از ارتفاعات زاگرس سرچشمه می‌گیرد و پس از پیوستن به زهره به خلیج فارس می‌ریزد.

اقلیم استان

حدود 85 درصد از وسعت استان دارای اقلیم فراخشک، خشک و نیمه خشک می‌باشد. از ویژگی‌های مناطق خشک، بالا بودن درجه حرارت، بالا بودن میزان تبخیر سطحی، پایین بودن میزان نزولات جوی و شوری خاک است. به دلیل کمی بارندگی، پوشش گیاهی در این مناطق، فقیر و پراکنده می‌باشد. در استان خوزستان، نزدیک به 7 ماه از سال (از نیمه فروردین تا نیمه آبان) متوسط درجه حرارت هوا، 30 درجه سانتیگراد یا بیشتر است و حداکثر آن در فصل تابستان به بالای 50 درجه سانتیگراد می‌رسد. افزایش دما و رطوبت هوا که اصطلاحاً شرجی گفته می‌شود، سبب گرمای آزار دهنده می‌شود. این پدیده باعث اختلال در تعرق، فشار زیاد به دستگاه تنفسی، گرما زدگی و تأثیر منفی شدید روی اعصاب و روان افراد می‌گردد. گرمای زیاد و شرجی، همچنین سبب افزایش نیاز به وسایل خنک کننده، افزایش مصرف برق و افزایش هزینه‌های زندگی از یک طرف و کاهش بازدهی کارکنان در محل کار از طرف دیگر می‌شود. وضعیت آب و هوایی استان یکی از مهمترین علل مهاجرت نخبگان (نیروی کار متخصص و صاحب سرمایه) از استان خوزستان به استان‌هایی که وضعیت جوی مساعدتری دارند، می‌باشد.

در سال 1395 بالاترین درجه حرارت (بالاترین بیشینه) به ترتیب مربوط به شهرستان‌های گتوند با 52.7 و شوشتر و بستان با 52.6 درجه سلسیوس می‌باشد. همچنین پایین‌ترین درجه حرارت (پایین‌ترین کمینه) متعلق به شهرستان‌های دهدز با 8- و ایذه با 4.5- درجه سلسیوس است.

جدول 1-2- اطلاعات هواشناسی شهرستان‌های استان خوزستان - 1395

نام ایستگاه	دمای هوا (درجه سلسیوس)			مجموع بارندگی (میلیمتر)	حداکثر بارندگی در یک روز (میلیمتر)	تعداد روزهای یخبندان	تعداد روزهای همراه با گرد و غبار	حداکثر سرعت وزش باد (متر بر ثانیه)
	میانگین	بالاترین بیشینه	پایین‌ترین کمینه					
صفی آباد دزفول	24.5	51.2	-1.5	143.5	19.0	4.0	23	12.0
آبادان	26.9	51.4	1.0	90.7	28.6	0.0	45	31.0
آغاجاری	27.6	50.6	0.0	102.5	2.23	1.0	12	21.0
اهواز	23.2	50.4	0.9	103.9	23.0	1.0	50	20.0
رامهرمز	27.2	50.4	-1.8	249.4	63.0	1.0	15	14.0
بندرماهشهر	26.1	50.6	0.0	134.5	6.33	2.0	38	21.0
امیدیه	26.5	50.6	-1.0	148.5	32.5	3.0	40	25.0
شوشتر	27	52.6	-0.9	252	2.70	1.0	8.0	26.0
ایذه	21.4	47.0	-4.5	485.6	2.45	8.0	7.0	11.0
مسجد سلیمان	26	50.4	-1.0	340.8	9.84	2.0	30	22.0
بستان	25.3	52.6	-2.0	124.9	49.8	4.0	71	18.0
هندیجان	26.2	50.2	-1.3	81.5	17.2	3.0	23	19.0
دهدز	19.1	41.2	-8.0	502.7	5.60	7.0	12	11.0
حسینیه اندیمشک	26.3	50.0	0.7	304.6	2.80	0.0	15	27.0
مرکز تحقیقات کشاورزی اهواز	25.7	51.4	-1.4	103.9	.020	4.0	36	16.0
شادگان	26.2	51.2	1.0	115	7.41	0.0	36	.017
گتوند	24.8	52.7	-1.8	200.8	2.38	.03	26	.025
لالی	25.1	50.8	-2.0	349.5	5.52	3.0	17	.014
شوش	25.6	52.2	-1.0	122.4	2.23	.02	25	.015
بهبهان	25.1	49.6	-2.6	242.8	3.43	.03	17	.019
استان	25.3	52.7	-8.0	-	9.84	-	-	31.0

سالنامه آماری استان خوزستان، 1395

تقسیمات کشوری

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری در سال 1395، استان خوزستان با مساحت استان 64057 کیلومتر مربع (معادل 3/9 درصد مساحت خاکی کل کشور) دارای 27 شهرستان، 76 شهر، 67 بخش، 144 دهستان و 6464 آبادی (3999 دارای سکنه و 2465 خالی از سکنه) می‌باشد.

جدول 1-3- تقسیمات کشوری در محدوده استان خوزستان : 1395

شهرستان	تعداد شهر	تعداد بخش	تعداد دهستان	تعداد آبادی		
				جمع	دارای سکنه	خالی از سکنه
آبادان	3	2	6	130	76	54
آغاجاری	1	2	3	23	11	12
امیدیه	2	2	3	115	63	52
اندیمشک	5	2	4	402	217	185
اهواز	2	3	6	303	192	111
ایذه	2	3	10	595	416	179
باغملک	4	3	8	351	225	126
باوی	3	2	4	130	95	35
بندرماهشهر	3	2	2	204	71	133
هندیجان	2	2	4	76	41	35
بهبهان	4	3	6	308	193	115
حمیدیه	1	2	4	90	64	26
خرمشهر	2	2	4	138	71	67
دزفول	9	4	11	725	433	292
دشت آزادگان	4	2	5	156	74	82
رامهرمز	1	4	8	241	192	49
شادگان	3	3	8	220	167	53
شوش	5	3	7	274	197	77
شوشتر	4	3	6	253	186	67
کارون	1	2	4	88	55	33
مسجدسلیمان	2	3	6	286	161	125
لالی	1	2	4	254	150	104
رامشیر	2	2	4	182	130	52
گتوند	5	2	4	81	56	25
اندیکا	2	3	6	551	326	225
هفتکل	1	2	3	119	44	75
هويزه	2	2	4	169	93	76
استان	76	67	144	6464	3999	2465

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان، 1395

پیشینه تاریخی

استان خوزستان یکی از کهن‌ترین سرزمین‌های تمدن بشری است که تاکنون شناخته شده است. منطقه‌ای که امروزه خوزستان نامیده می‌شود در روزگاران پیشین قسمتی از سرزمین وسیع و دولت مستقلی به نام عیلام بوده است. براساس شواهد تاریخی نام عیلام تا حدود قرن سیزده قبل از میلاد به خوزستان اطلاق می‌گردیده و از این تاریخ به بعد نام «انشان سوسنکا» یعنی مملکت انشان و شوش نیز در کتیبه‌های عیلامی به ثبت رسیده است. هخامنشیان بعد از تصرف، این منطقه را «انشان» یا «انزان» نامیده‌اند. مورخان یونانی این سرزمین را «سوزیانا» که مأخوذ از اسم شوش است، ضبط نموده‌اند. شوش یکی از پیشرفته‌ترین شهرهای آباد و زیبای عیلامی‌ها بود که از نظام پیشرفته‌ی کشاورزی و سطح بالای فرهنگ آن روزگار، برخوردار بود. جدگمبوجیه پدر کورش، نخستین حکمران هخامنشی است که بر انزان (عیلام) پادشاهی کرد و از این تاریخ سوزیانا جز دولت پارس و ایران بزرگ بوده است.

حضور 6 هزار ساله‌ی دولت‌های باستانی عیلام، هخامنشیان، اشکانیان، ساسانیان، اعراب مسلمان و سایر اقوام را می‌توان از آثار و یادمان‌های باستانی بر جای مانده در شهرهای استان خوزستان دریافت. از آثار تاریخی می‌توان به «اکروپل» یا گورستان «اور»، شهر تاریخی شاهی «آبادانا» یا کاخ زمستانه پادشاهی هخامنشی، معبد 5 طبقه زیگورات چغازنبیل مربوط به دوره عیلام، مقبره دانیال نبی (ع)، بقعه دعبل خزاعی، صفه سرمسجد، تپه باستانی لالی، شهر باستانی ارجان بهبهان و کتیبه‌های دوره‌ی عیلامی در شهرستان ایزه و غیره نام برد. در زمان پادشاهی یزدگرد سوم (652-632 م) حمله مسلمانان به ایران آغاز گردید و در سال 60 میلادی (هرمزان) فرماندار سوزیانا در رامهرمز شکست خورد و این منطقه (سوزیانا) بدست نیروهای اسلامی سقوط نمود. در سال 1302 ه ق نام خوزستان با تصویب دولت مرکزی ایران برای این منطقه انتخاب گردید.

مذهب و زبان

خوزستان از نظر مذهب شیعه اثنی عشری بوده و از زبان‌ها و گویش‌های رایج عبارتند از: فارسی، لری، بختیاری، عربی، دزفولی، شوشتری و بهبهانی می‌باشد. فرهنگ و آداب رسوم مردمان خوزستان ریشه در سنت‌های ایلی و طایفه‌ای خود داشته و از نظر فرهنگی مذهبی مشترکات زیادی بین اقوام مختلف لر، بختیاری، عربی، دزفولی، شوشتری، بهبهانی و تا حدی ترک لری وجود دارد.

مناطق نه‌گانه برنامه‌ریزی در سند آمایش استان

استان خوزستان در سند آمایش استان، به 9 منطقه‌ی برنامه‌ریزی تقسیم می‌شود. منطقه یک برنامه‌ریزی، شامل شهرستان‌های اهواز، کارون، حمیدیه و باوی می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان اهواز با وسعت 8212 کیلومتر مربع معادل 12.8 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 9 بخش، 7 مرکز شهری، 18 دهستان، 406 آبادی دارای سکنه و 205 آبادی خالی از سکنه است. (33.1 درصد از جمعیت در این منطقه ساکن هستند). منطقه دو برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های آبادان و خرمشهر می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان آبادان با وسعت 4836 کیلومتر مربع معادل 7.5 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 4 بخش، 5 مرکز شهری، 10 دهستان، 147 آبادی دارای سکنه و 121 آبادی خالی از سکنه است. (10 درصد از جمعیت در این منطقه زندگی می‌کنند).

منطقه سه برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بندر ماهشهر، هندیجان و شادگان می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان بندر ماهشهر با وسعت 9286 کیلومتر مربع معادل 14.5 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 7 بخش، 8 مرکز شهری، 14 دهستان، 279 آبادی دارای سکنه و 221 آبادی خالی از سکنه است. (10.1 درصد از جمعیت در این منطقه سکونت دارند).

منطقه چهار برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دزفول، اندیمشک، شوش، شوشتر و گتوند می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان دزفول با وسعت 14798 کیلومتر مربع معادل 23.1 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 14 بخش، 28 مرکز شهری، 32 دهستان، 1089 آبادی دارای سکنه و 646 آبادی خالی از سکنه است. (22.9 درصد از جمعیت در این منطقه ساکن هستند).

منطقه پنج برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های بهبهان، آغاجاری و امیدیه می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان بهبهان با وسعت 5329 کیلومتر مربع معادل 8.3 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 7 بخش، 7 مرکز شهری، 12 دهستان، 267 آبادی دارای سکنه و 179 آبادی خالی از سکنه است. (6.2 درصد از جمعیت در این منطقه ساکن هستند).

منطقه شش برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های رامهرمز، رامشیر و هفتکل می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان رامهرمز با وسعت 4874 کیلومتر مربع معادل 7.6 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 8 بخش، 4 مرکز شهری، 15 دهستان، 366 آبادی دارای سکنه و 176 آبادی خالی از سکنه است. (4 درصد از جمعیت در این منطقه زندگی می‌کنند).

منطقه هفت برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های مسجد سلیمان، لالی و اندیکا می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان مسجد سلیمان با وسعت 5945 کیلومتر مربع معادل 9.3 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 8 بخش، 5 مرکز شهری، 16 دهستان، 637 آبادی دارای سکنه و 454 آبادی خالی از سکنه است. (4.2 درصد از جمعیت در این منطقه ساکن هستند).

منطقه هشت برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های ایذه و باغملک می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان ایذه با وسعت 6048 کیلومتر مربع معادل 9.4 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 6 بخش، 6 مرکز شهری، 18 دهستان، 641 آبادی دارای سکنه و 305 آبادی خالی از سکنه است. (6.5 درصد از جمعیت در این منطقه زندگی می‌کنند).

منطقه نه برنامه‌ریزی شامل شهرستان‌های دشت آزادگان و هویزه می‌باشد. این منطقه با مرکزیت شهرستان دشت آزادگان با وسعت 4729 کیلومتر مربع معادل 7.4 درصد از وسعت استان را در بر می‌گیرد. این منطقه دارای 4 بخش، 6 مرکز شهری، 9 دهستان، 167 آبادی دارای سکنه و 158 آبادی خالی از سکنه است. (3.1 درصد از جمعیت در این منطقه ساکن هستند).

فصل دوم: جمعیت، نیروی انسانی و اشتغال

آگاهی از ترکیب جمعیت و نحوه توزیع آن در هر استانی نقش تعیین کننده ای در رشد و توسعه همه جانبه آن دارد و دولت‌ها با اتکاء به این آمار قادر می گردند تا برنامه های خرد و کلان توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی سازمان اداری جامعه را سامان دهند. با بررسی ویژگی های کمی و کیفی جمعیت ساکن، می توان ساختار برنامه ریزی برای آن را تعیین نموده و با در نظر گرفتن شاخص های جمعیتی در برنامه ریزی، بر موفقیت برنامه ریزی های توسعه افزود. مهمترین منابع جمعیتی که از دیرباز در بررسی ها و مطالعات جمعیتی به کار می رفته است، عبارتند: از سرشماری ها و ثبت وقایع چهارگانه، که به ثبت وقایع حیاتی میزان مولید و مرگ و میر، ازدواج و طلاق، اشتغال، بیکاری، سواد و ساختار سنی، ساختار جنسی، و میزان رشد جمعیت می پردازد که اطلاعات زیربنایی را تشکیل می دهند و در تخصیص منابع نقشی اساسی دارند.

جمعیت استان

بر اساس سرشماری سال 95 جمعیت استان خوزستان، حدودا 4710 هزار نفر است. از این تعداد 2388 هزار نفر مرد و 2321 هزار نفر زن می باشند. جمعیت استان در سال 95 نسبت به 90، 3.95 درصد افزایش یافته است. تعداد خانوار در این سال حدود 1280 هزار است. همچنین حدود 3554 هزار نفر از جمعیت استان در نقاط شهری (75.5 درصد) و 1151 هزار نفر در نقاط روستایی (24.4 درصد) ساکن هستند. بیشترین جمعیت استان در شهرستان اهواز زندگی می کنند که حدود 27.7 درصد کل جمعیت استان را شامل می شود. پس از آن شهرستان دزفول حدود 9.4 درصد از جمعیت در رتبه ی بعدی قرار دارد.

جدول 2-1- جمعیت استان به تفکیک نقاط شهری، روستایی و جنسیت در سال 90-95

شرح	90	95	درصد تغییرات
کل	4531730	4710509	3.95
شهری	3228087	3554205	10.10
روستایی	1301268	1151596	-11.50
زن	2245511	2321835	3.40
مرد	2286209	2388674	4.48
خانوار	1113366	1280645	15.02

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان خوزستان، 1395

جدول 2-2- جمعیت و خانوار شهرستان های استان به تفکیک جنسیت و نقاط شهری-روستایی در سال 95

عنوان	کل	مرد	زن	شهری	روستایی	خانوار	خانوار شهری	خانوار روستایی
آبادان	298090	149510	148580	250555	47528	85015	71672	13276
آغاچاری	17654	8712	8942	11912	5737	4961	3475	1483
امیدیه	92335	46761	45574	69784	22551	25123	19224	5887
اندیکا	47629	24261	23368	4081	43548	11578	1025	10546
اندیمشک	171412	87649	83763	149726	20883	48636	43128	5266
اهواز	1302591	656830	645761	1192439	110146	362480	333395	29002
ایذه	198871	99521	99350	124889	73982	48682	31361	17296
باغملک	105384	53587	51797	48204	57171	25872	11907	13953
باوی	96484	48662	47822	69023	27460	25597	18382	7198

عنوان	کل	مرد	زن	شهری	روستایی	خانوار	خانوار شهری	خانوار روستایی
بندرماهشهر	296271	149664	146607	274655	21616	81211	75999	5164
بهبهان	180593	91889	88704	139238	41343	51838	40498	11311
حمیدیه	53762	27563	26199	22057	31705	13598	5419	8179
خرمشهر	170976	85245	85731	135328	35646	47380	37739	9624
دزفول	443971	229800	214171	323019	117919	125351	94610	30023
دشت آزادگان	107989	54708	53281	69954	38035	26558	17335	9199
رامشیر	54004	27381	26623	27104	26900	14113	7099	7003
رامهرمز	113776	57642	56134	74285	39416	30591	20115	10443
شادگان	138480	70314	68166	51241	87232	36031	13818	22204
شوش	205720	104705	101015	104991	100614	55194	29132	26015
شوشتر	192028	98384	93644	121765	70112	50878	33058	17757
کرون	105872	53964	51908	56252	49620	27749	14713	13035
گتوند	65468	33753	31715	44357	20706	16901	11854	4940
لالی	37963	19564	18399	18473	19490	9200	4823	4375
مسجدسلیمان	113419	57659	55760	101586	11756	30115	26766	3307
هفتگل	22119	11193	10926	15802	6317	5908	4278	1625
هندیجان	38762	19626	19136	30207	8555	10636	8227	2404
هویزه	38886	20127	18759	23278	15608	9449	5899	3511
جمع استان	4710509	2388674	2321835	3554205	1151596	1280645	984951	294026

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان خوزستان، 1395

شاخص‌های جمعیتی استان

در سال 95 تراکم جمعیت استان 74 نفر در کیلومتر مربع بوده است. این شاخص در کشور 49 نفر در کیلومتر مربع برآورد شده است. ضریب شهرنشینی استان در سال 95، 75.5 درصد بوده است که نسبت به سال 94، 0.40 درصد افزایش داشته است.

جدول 2-3- شاخص‌های جمعیتی استان در سال 95-1390

ردیف	شرح	تراکم جمعیت (نفر در کیلومتر)	ضریب شهرنشینی	نرخ رشد (90-95)	نسبت جنسی	متوسط بعد خانوار
1	آبادان	117.45	84.05	1.89	100.6	3.5
2	آغاجاری ¹	59.44	67.47	-	97.4	3.6
3	امیدیه	42.99	75.58	0.42	102.6	3.7
4	اندیکا	20.11	8.57	-1.28	103.8	4.1
5	اندیمشک	55.01	87.35	0.51	104.6	3.5
6	اهواز	267.80	91.54	-1.36	101.7	3.6
7	ایذه	52.49	62.80	-0.47	100.2	4.1
8	باغملک	46.65	45.74	-0.39	103.5	4.1
9	باوی	70.07	71.54	1.59	101.8	3.8
10	بندر ماهشهر	155.28	92.70	1.28	102.1	3.6

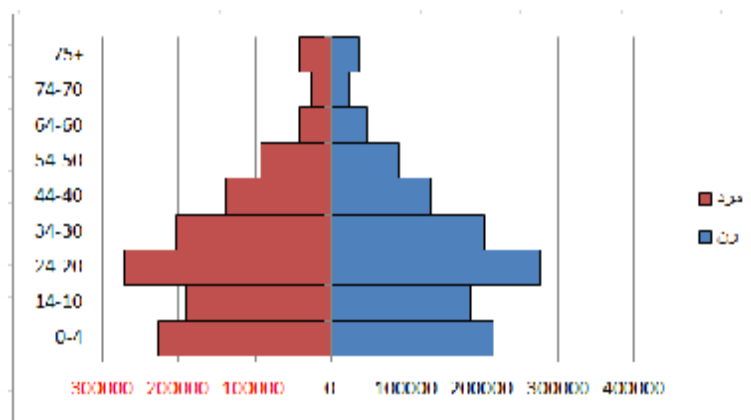
¹. در سال 1392 شهرستان آغاجاری از شهرستان بهبهان جدا و بنا بر ابلاغ هیئت وزیران به عنوان شهرستان جدید تصویب شد.

ردیف	شرح	تراکم جمعیت (نفر در کیلومتر)	ضریب شهرنشینی	نرخ رشد (90-95)	نسبت جنسی	متوسط بعد خانوار
11	بهبهان	62.62	77.10	0.10	103.6	3.5
12	حمیدیه ²	69.46	41.03	-	105.2	4.0
13	خرمشهر	74.40	79.15	0.87	99.4	3.6
14	دزفول	95.56	72.76	0.95	107.3	3.5
15	دشت آزادگان	54.76	64.78	1.58	102.7	4.1
16	رامشیر	33.34	50.19	1.99	102.8	3.8
17	رامهرمز	62.58	65.29	1.54	102.7	3.7
18	شادگان	38.49	37.00	-2.02	103.2	3.8
19	شوش	56.67	51.04	0.29	103.7	3.7
20	شوشتر	78.93	63.41	0.06	105.1	3.8
21	کارون	88.45	53.13	-	104.0	3.8
22	گتوند	67.28	67.75	0.16	106.4	3.9
23	لالی	27.12	48.66	0.31	106.3	4.1
24	مسجدسلیمان	52.12	89.57	0.03	103.4	3.8
25	هفتکل	15.40	71.44	-0.24	102.4	3.7
26	هندیجان	10.25	77.93	0.70	102.6	3.6
27	هویزه	14.10	59.86	2.53	107.3	4.1
استان	1394	73	75.2	0.77	103	3.8
	1395	74	75.5		103	3.7
کشور	1394	48	74.0	1.46	103	
	1395	49	74.0		103	3.3

هرم جمعیتی

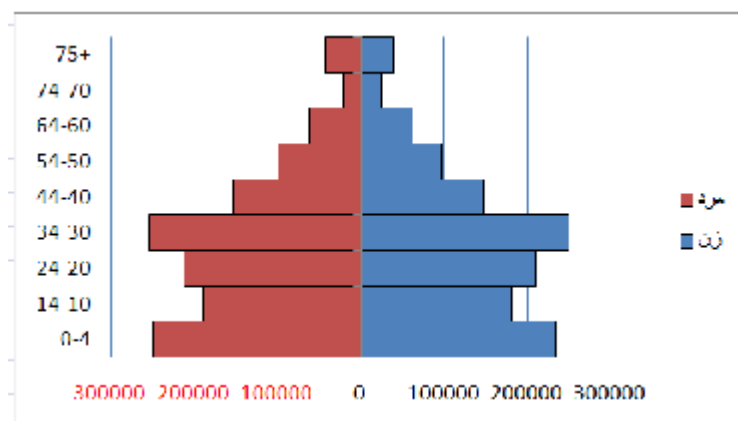
هرم سنی جمعیت منعکس کننده‌ی رویدادهای اجتماعی و اقتصادی خاصی است که در سال‌های گذشته اتفاق افتاده است و در ترکیب جمعیتی استان مؤثر واقع شده است. بسیاری از برنامه‌ریزی‌های عمومی و خصوصی در جهت اقتصادی، خدماتی، نظامی و ... مستلزم داشتن داده‌هایی است که به تفکیک سن و جنس ارائه شده باشد. بر اساس هرم سنی جمعیت در سال 95، سهم عمده جمعیت جوانان در معرض اشتغال، ازدواج و متقاضی مسکن میان سنین 20 تا 34 سالگی قرار دارد. این امر ضرورت دخالت سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان دولتی را جهت فراهم نمودن امکان اشتغال، ازدواج، مسکن و سایر نیازهای مرتبط این گروه سنی را آشکار می‌نماید. همان‌گونه که در هرم سنی جمعیتی سال 1395 استان خوزستان ملاحظه می‌شود، نسل پر جمعیت کشور که در این سال افراد 30-34 سال بوده‌اند که با گذشت زمان به سن بازنشستگی نزدیک می‌شوند و در دوره‌ای حاصل (1420-1430)، تعداد بازنشستگان به سرعت افزایش می‌یابد.

^۲. در سال 1392 شهرستان‌های حمیدیه و کارون از شهرستان اهواز جدا و بنا بر ابلاغ هیئت وزیران به عنوان شهرستان‌های جدید تصویب شدند.



نمودار 1-2- هرم سنی جمعیت استان در سال 1390

قاعده‌ی هرم سنی استان در سال 95 پهن‌تر از سال 90 است که می‌تواند گویای افزایش تعداد موالید طی این سال‌ها باشد. جمعیت استان در گروه سنی 0-14 ساله، 20-24 ساله و 30-34 ساله نسبت به سرشماری سال 90 افزایش یافته است.



نمودار 2-2- هرم سنی جمعیت استان در سال 1395

وقایع حیاتی چهارگانه

ولادت: تعداد ولادت ثبت شده‌ی استان در سال 95 با 113953 نفر جمعیت نسبت به سال 94، 0.32 درصد کاهش داشته است. سهم استان از تعداد ولادت‌های کشور 7.46 درصد می‌باشد. همچنین ولادت ثبت شده در نقاط شهری با 93262 مولود (81.8 درصد) و در نقاط روستایی با 20691 نفر (18.2 درصد) بوده است.

وفات: تعداد فوت‌های ثبت شده در سال 95، 20556 مورد می‌باشد که از این میزان 87.3 و 12.7 درصد به ترتیب در نقاط شهری و روستایی می‌باشد. همچنین تعداد فوتی‌ها نسبت به سال 94، با 18006 رویداد 5.1 درصد افزایش یافته است.

ازدواج: تعداد ازدواج‌های ثبت شده در نقاط شهری 45467 مورد (90.1 درصد) و در نقاط روستایی 5003 مورد (9.9 درصد) می‌باشد که این واقعه نسبت به سال 94، در نقاط شهری 4.8 درصد رشد و در نقاط روستایی، 13.1- درصد کاهش یافته است. نرخ ازدواج در سال 95، به ازای هر هزار نفر جمعیت 10.71 ازدواج است که نسبت به سال 94، 10.52 ازدواج افزایش داشته است.

طلاق: در سال 95، طلاق‌های ثبت شده در نقاط شهری 91.9 درصد بوده است که نسبت به سال 94، 10.2 درصد رشد داشته است. همچنین این واقعه در نقاط روستایی با 8.1 درصد نسبت به سال 94، 6- درصد کاهش یافته است. استان خوزستان از نظر تعداد طلاق ثبت شده در رتبه‌ی چهارم کشوری قرار دارد. نسبت طلاق به ازدواج³: در سال 95، 17.7 درصد می‌باشد که این شاخص در سال 94، 16.7 درصد بوده است. همچنین این شاخص در سال 95 در نقاط شهری، 18.1 و در نقاط روستایی 14.4 درصد محاسبه شده است. دوام زندگی: از کل رویدادهای ثبت شده‌ی طلاق در سال 1395، 15.6 درصد آن در دوام زندگی کمتر از یکسال رخ داده است. این شاخص در سال 94، 17.2 درصد بوده است، در بررسی آمارها درصد طلاق‌های سال 95 در زندگی‌های کمتر از 2 سال و نیز در زندگی‌های کمتر از 4 سال رخ داده است.

جدول 2-4- وقایع چهارگانه ثبت شده استان به تفکیک شهرستان-1395(نفر)

شهرستان	ولادت	وفات	ازدواج	طلاق
آبادان	6582	1479	3181	1141
آغاجاری ⁽²⁾⁽¹⁾	341	84	3	...
امیدیه ⁽¹⁾	1997	371	725	...
اندیکا ⁽²⁾⁽¹⁾	251	202	4	...
اندیمشک	3304	680	1769	461
اهواز	38339	6990	15000	2798
ایذه	4586	760	2394	190
باغملک	2420	372	1315	117
باوی	208	167	648	932
بندر ماهشهر	4746	729	2833	583
بهبهان ⁽³⁾	3514	905	1911	2
حمیدیه ⁽¹⁾	...	...	795	...
خرمشهر	4040	779	1767	396
دزفول	8463	1704	4520	721
دشت آزادگان	3012	375	1838	246
رامشیر ⁽³⁾	1098	224	521	2
رامهرمز	2864	495	1369	235
شادگان	4284	657	1853	101
شوش	3606	596	2764	534
شوستر	5362	706	1897	162
کارون ⁽¹⁾	4250	182	192	18
گتوند	704	237	659	243
لالی ⁽¹⁾	370	154	646	...
مسجد سلیمان	3108	660	1660	54
هفتکل ⁽¹⁾	241	97	206	...
هندیجان ⁽¹⁾	662	165	...	...
هویزه ⁽¹⁾	1110	143	...	...
استان	113953	20556	50470	8936

³. این شاخص نشان می‌دهد که در یک سال به ازای هر صد مورد ازدواج، چند مورد طلاق روی داده است.

شهرستان	ولادت	وفات	ازدواج	طلاق
کشور	1528053	347987	673658	166321
سهم استان از کشور	7.46	5.91	7.49	5.37

منبع: سالنامه آماری خوزستان و سایت سازمان ثبت احوال کشور 1395

(1) فاقد دفترخانه ازدواج یا طلاق می باشند.

(2) آمار ازدواج آغاجاری و اندیکا مربوط به اقرار نامه می باشد و این شهر ها فاقد دفترخانه هستند.

(3) دفترخانه طلاق بهبهان و رامشیر در سال 1395 به حالت نیمه تعطیل بوده اند.

نیروی انسانی و اشتغال

نرخ مشارکت اقتصادی در سال 1395 جمعیت 10 ساله و بیشتر در سطح استان 38.5 درصد می باشد که نسبت به نرخ مشارکت، سال 94 که 37.5 درصد بوده افزایش یافته است. همین نرخ در کشور در سال 1395، 39.4 درصد بوده است. نسبت اشتغال در استان در سال 95، 33.7 درصد بوده است که نسبت به سال 94 (33.4)، 0.90 درصد افزایش یافته است. همچنین نرخ بیکاری در استان در سال 1395، 12.7 درصد بوده است که در مقایسه با نرخ بیکاری در سال 94، 10.9 درصد افزایش داشته است.

جدول 2-5- شاخص های کلیدی بازار کار استان در سال 1395

شرح	جمعیت 10 ساله و بیشتر	جمعیت فعال			غیر فعال	نرخ مشارکت اقتصادی	نسبت اشتغال	نرخ بیکاری
		کل	شاغل	بیکار				
استان	کل	3921203	1511013	1319547	191466	38.5	33.7	12.7
	زن	1951100	280049	216104	63944	14.4	11.1	22.8
	مرد	1970103	1230964	1103443	127521	62.5	56.0	10.4
	شهر	2887462	1081508	933516	147992	37.5	32.3	13.7
	روستا	1033741	429505	386031	43473	41.5	37.3	10.1
کشور	کل	65385413	25791451	22588052	3203398	39.4	34.5	12.4
	زن	32768549	4892634	3880804	1011830	14.9	11.8	22.6
	مرد	32616864	20898816	18707247	2191568	64.1	57.4	10.55
	شهر	48327034	18803862	16219470	2584392	38.9	33.6	13.0
	روستا	17058378	6987588	6368581	619006	41.0	37.3	11.0

ماخذ: نتایج آمارگیری نیروی کار و سرشماری در سال 1395

بالاترین نرخ بیکاری در نقاط شهری شهرستان های مسجد سلیمان و اندیکا با 23.2 و 22.3 درصد در رتبه ی اول و دوم قرار دارند. این در حالی است که بالاترین نرخ بیکاری در نقاط روستایی در شهرستان های هفتگل و لالی با 26.3 و 24.1 درصد جای دارد.

جدول 2-6- شاخص های کلیدی بازار کار به تفکیک شهرستان در سال 1395

شهرستان	جمعیت 10 ساله و بیشتر	جمعیت فعال			نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری		
		کل	شاغل	بیکار		کل	شهری	روستایی
آبادان	242,002	97,430	83,544	13,886	40.3	14.3	13.7	17.1
اندیمشک	143,502	59,362	48,569	10,793	41.4	18.2	19.6	9.6
اهواز	1,061,634	421,193	365,353	55,840	39.7	13.3	13.6	9.1
ایذه	159,045	64,081	52,346	11,735	40.3	18.3	19.5	16.5

شهرستان	جمعیت 10 ساله و بیشتر	جمعیت فعال			نرخ مشارکت اقتصادی			نرخ بیکاری	
		کل	شاغل	بیکار	اقتصادی	کل	شهری	روستایی	
بندرماهشهر	234,819	97,715	86,555	11,160	41.6	11.4	11.5	10.7	
بهبهان	151,731	59,574	51,564	8,010	39.3	13.4	14.4	10.4	
خرمشهر	134,984	53,620	48,633	4,987	39.7	9.3	10.2	5.7	
دزفول	367,053	154,391	130,935	23,456	42.1	15.2	14.8	16.0	
دشت آزادگان	82,697	33,120	28,232	4,888	40.0	14.8	17.8	9.2	
رامهرمز	91,278	37,164	32,940	4,224	40.7	11.4	13.7	7.2	
شادگان	106,453	46,975	40,834	6,141	44.1	13.1	16.1	11.3	
شوشتر	155,499	61,594	49,353	12,241	39.6	19.9	21.1	17.6	
مسجدسلیمان	93,213	43,186	33,385	9,801	46.3	22.7	23.2	17.9	
شوش	162,658	67,392	60,001	7,391	41.4	11.0	14.8	7.1	
باغ ملک	82,542	33,278	27,688	5,590	40.3	16.8	15.3	18.0	
امیدیه	73,985	31,189	26,244	4,945	42.2	15.9	17.0	12.2	
لالی	29,809	12,579	9,884	2,695	42.2	21.4	18.9	24.1	
هندیجان	31,120	12,795	11,776	1,019	41.1	8.0	9.1	3.7	
رامشیر	42,025	17,630	15,440	2,190	42.0	12.4	16.3	8.3	
گنوند	52,270	22,516	18,691	3,825	43.1	17.0	19.1	12.6	
اندیکا	37,226	16,118	13,734	2,384	43.3	14.8	22.3	14.1	
هفتگل	17,927	6,934	5,444	1,490	38.7	21.5	19.7	26.3	
هویزه	29,378	12,292	10,787	1,505	41.8	12.2	12.2	12.4	
باوی	73,436	29,339	24,686	4,653	40.0	15.9	18.6	8.5	
حمیدیه	40,269	17,105	14,725	2,380	42.5	13.9	19.3	10.1	
آغاجاری	14,280	6,015	5,075	940	42.1	15.6	18.8	8.9	
کارون	81,288	34,458	30,608	3,850	42.4	11.2	14.3	7.8	

توزیع اشتغال استان در سال 95 در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات به ترتیب 19.9، 28.7 و 51.4 درصد بوده است که اشتغال در بخش کشاورزی با 2.55 درصد نسبت به سال 1394 رشد داشته است. همچنین سهم اشتغال در بخش خصوصی در استان، 81.8 درصد است که نسبت به سال 1394، با 0.61- درصد کاهش یافته است. سهم اشتغال در بخش عمومی در استان با 18.2 درصد است که بیش از میانگین کشوری (16.5) درصد می باشد.

جدول 2-7- سهم اشتغال در بخش های عمده اقتصادی و سهم اشتغال

به تفکیک خصوصی-عمومی در سال 95-1394

شرح		سهم اشتغال در هر بخش								سهم اشتغال در هر بخش	
		کشاورزی		صنعت		خدمات		خصوصی		عمومی	
		1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
کشور		18	18	32.5	31.9	49.4	50.1	83.3	83/5	16.7	16.5
مرد		17.1	17.1	34.2	33.3	48.7	49.6	85.1	85.2	14.9	14.8
زن		22.8	22	23.8	25.2	53.4	52.8	74.2	75.5	25.8	24.5
استان		17.5	19.9	31.2	28.7	51.4	51.4	82.3	81.8	17.7	18.2
مرد		14.9	16.7	33.9	31.6	51.2	51.7	83.6	83.2	16.4	16.8
زن		32.8	36.5	14.7	13.8	52.5	49.7	74.6	75.0	25.4	25.0

ماخذ: نتایج آمارگیری نیروی کار سال های 1394 و 1395

فصل سوم: تحلیل ساختار اقتصادی استان

رشد و توسعه اقتصادی یک کشور و بویژه مناطق آن از مهمترین مباحث اقتصاد منطقه ای محسوب می‌شود. حساب‌های منطقه ای مجموعه ای از اطلاعات آماری است که بصورت جامع و هدفمند، مطالعه کمی و منظم فعالیت‌های اقتصادی یک منطقه مشخص را برای یک دوره زمانی معین که معمولاً یک سال است امکان‌پذیر می‌سازد.

در این قسمت به بررسی ساختار اقتصادی استان در 4 بخش ذیل پرداخته شده است :

1- تولید ناخالص داخلی، رشد اقتصادی و تولید سرانه: تولید ناخالص داخلی استان، مجموع ارزش ریالی سالانه کالاها و خدمات نهایی تولید شده به قیمت‌های جاری و در محدود جغرافیایی استان است. بنابراین این رقم نشانگر توان تولیدی استان و رشد آن نشانگر رشد اقتصادی استان است.

2- شاخص قیمت: معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معین و ثابتی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی نامیده می‌شود. افزایش دائمی و بی‌رویه سطح عمومی قیمت کالاها و خدمات که در نهایت به کاهش قدرت خرید و نابسامانی اقتصادی منجر می‌شود تورم نام دارد که درصد تغییرات شاخص قیمت کالا و خدمات مصرفی بیانگر نرخ تورم می‌باشد.

3- هزینه و درآمد خانوارها: طبق تعریف، هزینه ارزش پولی کالای تهیه شده یا خدمت انجام شده توسط خانوار به منظور مصرف اعضا و یا هدیه به دیگران نامیده می‌شود. تهیه شامل خرید، تولید خانگی، در برابر خدمت، از محل کسب، پایاپای و یا مجانی است که بصورت پولی برآورد و جزو هزینه منظور می‌شود.

4- توزیع عادلانه درآمد (ضریب جینی)⁴: یکی از شاخصهای سنجش نابرابری درآمد جامعه، ضریب جینی است. ضریب جینی عددی بین صفر و یک است که در آن صفر به معنی توزیع کاملاً برابر درآمد یا ثروت و یک به معنای نابرابری مطلق در توزیع است. سالهاس که شاخصهای نابرابری از طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران محاسبه و به سیاستگذاران، اقتصاددانان و کاربران اصلی طرح ارایه میشود. محاسبات صورت گرفته بر روی داده‌های طرح که معتبرترین اطلاعات موجود در کشور در این حوزه است گویای چگونگی به ثمر رسیدن سیاست‌های صورت گرفته در حوزه عدالت و برابری است.

1- تولید ناخالص داخلی، رشد اقتصادی و تولید سرانه

در سال 1394 تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت بازار (با احتساب نفت) مبلغ 12314 هزار میلیارد ریال بوده که سهم استان خوزستان با مبلغ 1761 هزار میلیارد ریال، 14.3 درصد از کل تولید ناخالص داخلی کشور و در رتبه دوم کشور قرار گرفته است. در سال 1393 تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت بازار (با احتساب نفت) مبلغ 12873 هزار میلیارد ریال بوده که استان خوزستان با مبلغ 2325 هزار میلیارد ریال، سهم 18.1 درصدی از محصول ناخالص داخلی کشور و در جایگاه دوم کشور قرار دارد. آمار نشان می‌دهد که سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور در سال 1394 نسبت به سال 1393 کاهش یافته است. در سال 1394 تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت بازار (بدون احتساب نفت) مبلغ 10685 هزار میلیارد ریال بوده که استان خوزستان با مبلغ 592 هزار میلیارد ریال، 5.5 درصد از کل GDP کشور و در رتبه چهارم کشور واقع شده است. همچنین در

⁴ . Gini coefficient

سال 1393 تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت بازار (بدون احتساب نفت) مبلغ 10437 هزار میلیارد ریال بوده که استان خوزستان با مبلغ 593 هزار میلیارد ریال، 5.7 درصد از کل GDP کشور و رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است. بررسی سهم جمعیت و تولید ناخالص داخلی استان از کشور می‌تواند برآوردی از نحوه توزیع تولید ناخالص داخلی با توجه به پراکندگی جمعیتی در استانها باشد. براساس سرشماری سال 1395 استان خوزستان سهم 5.9 درصدی از جمعیت کشور را داراست ولی سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور (بانفت) 14.3 درصد و بدون نفت 5.5 درصد بوده است.

جدول 3-1- تولید ناخالص داخلی، و تولید سرانه طی سالهای 93-94

رتبه استان		سهم استان		سال 1394		سال 1393		واحد	عنوان شاخص
1394	1393	1394	1393	کشور	استان	کشور	استان		
2	2	14.3	18.1	12314220	1760704	12872917	2325144	میلیارد ریال	محصول ناخالص داخلی با احتساب نفت
4	5	5.5	5.7	10685061	592279	10437049	592521	میلیارد ریال	محصول ناخالص داخلی بدون احتساب نفت
2	2	-	-	156	377	165	501	میلیون ریال	تولید سرانه با نفت
12	10	-	-	135	127	134	128	میلیون ریال	تولید سرانه بدون نفت

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1394 محاسبات تحقیق

جایگاه بخش‌های عمده اقتصادی استان خوزستان

با توجه به جدول (3-2)، رشته فعالیت معدن (با احتساب استخراج نفت و گاز) در طول دو سال مورد بررسی بیشترین سهم از ارزش افزوده استان را از آن خود کرده است همچنین استان در طی سالهای 93 و 94 در این رشته فعالیت براساس ارزش افزوده، رتبه اول در کشور را به خود اختصاص داده است.

در سال 1394 سهم بخش‌های عمده اقتصادی استان خوزستان از محصول ناخالص داخلی استان به ترتیب بخش صنعت و معدن با اختصاص 75.9 درصد و پس از آن بخش‌های خدمات با 16.7 درصد، کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری با 4.1 درصد و تأمین آب، برق و گاز طبیعی و با سهم 3 درصدی بوده است.

جدول 3-2 - ارزش افزوده رشته فعالیت‌های 18 گانه اقتصادی کشور و استان در سال‌های 1393-1394 - (ارقام به میلیارد ریال)

رتبه استان		سهم بخش از GDP استان		سهم استان از کشور		1394		1393		عنوان
94	93	94	93	94	93	خوزستان	کشور	خوزستان	کشور	
5	5	4.2	2.8	6.1	5.9	72329	1178640	64389	1086946	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
1	1	56.9	71.1	70.4	72.5	999869	1420956	1654233	2282982	استخراج معدن
2	2	19.2	12.0	15.3	11.5	336439	2200807	278858	2429703	صنعت
2	4	1.5	1.3	5.0	4.4	26244	523751	30431	683841	تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا
6	5	0.2	0.1	9.3	5.8	3845	41294	1941	33198	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
8	4	1.3	0.9	4.1	4.0	22965	559942	21859	541463	ساختمان
5	8	3.0	2.5	3.7	3.7	52508	1400589	56991	1533489	عمده فروشی و خرده

رتبه استان		سهم بخش از GDP استان		سهم استان از کشور		1394		1393		عنوان
94	93	94	93	94	93	خوزستان	کشور	خوزستان	کشور	
										فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
3	3	3.7	2.6	7.0	7.3	65648	932005	61213	839505	حمل و نقل و انبارداری و پست
9	9	0.3	0.2	2.9	2.9	5190	179511	4469	154085	فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا
6	5	0.1	0.1	1.0	0.9	254	257831	2059	217545	اطلاعات و ارتباطات
5	5	0.3	0.2	1.8	1.8	5203	285354	4520	247825	فعالیت های مالی و بیمه
5	6	3.9	2.7	4.4	4.7	6770	1555	6363	1359	املاک و مستغلات
6	7	0.2	0.1	3.1	2.6	3153	101867	2141	81541	فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی
5	5	0.1	0.1	5.0	5.1	2522	50546	1994	38803	فعالیت های اداری و خدمات پشتیبانی
2	2	2.2	1.4	6.4	6.4	38689	606689	33626	529196	اداره امور عمومی ، و خدمات شهری
5	5	1.3	0.9	5.5	5.6	23525	429136	20084	358873	آموزش
5	5	1.3	0.8	5.6	5.5	23130	414121	19183	349011	فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
6	6	0.3	0.2	3.8	3.9	4921	128143	4433	114870	سایر خدمات عمومی ، اجتماعی ، شخصی و خانگی
2	2	100	100.0	14.3	18.1	1756418	12266021	2326057	12881940	جمع

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1394 و محاسبات تحقیق

جدول 3-3- ارزش افزوده رشته فعالیتهای اقتصادی کشور و استان در سال 1393 و 1394 (ارقام به میلیارد ریال)

درصد تغییرات		سهم بخش از GDP استان		سهم استان از کشور		سال 1394		سال 1393		شرح فعالیت ها
استان	کشور	94	93	94	93	خوزستان	کشور	خوزستان	کشور	
12.3	8.4	4.1	2.8	6.1	6	72329	1178640	64389	1086946	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
-30.9	-23.1	75.9	83.1	36.9	41	1336308	3621763	1933092	4712685	صنعت و معدن
-2.2	-10.6	3.0	2.3	4.7	4	53054	1124988	54231	1258502	تأمین برق ، گاز، بخار و تهویه هوا، آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه و ساختمان
7.4	8.9	16.7	11.8	4.6	5	294729	6340631	274346	5823807	خدمات
-	-	0.3	-	8.9		4286	48200	-914	-9023	خالص مالیات بر

شرح فعالیت‌ها		سال 1393		سال 1394		سهم استان از کشور		سهم بخش از GDP استان		درصد تغییرات	
		کشور	خوزستان	کشور	خوزستان	93	94	93	94	کشور	استان
واردات											
محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)		12872917	2325144	12314220	1760704	18.1	14.3	100.0	100.0	-4.3	-24.3

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1393 و 1394 و محاسبات تحقیق

بخش کشاورزی

این بخش به چهار زیر بخش قابل تفکیک است:

زراعت و باغداری، دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسلو شکار، جنگل‌داری، ماهیگیری. در سال 1394 ارزش افزوده بخش کشاورزی، 1178640 میلیارد ریال بوده که مبلغ 72329 میلیارد ریال (معادل 5.7 درصد) سهم استان است. و 69.6 درصد را بخش زراعت و باغداری، 0.5 درصد را بخش جنگلداری، 10 درصد را بخش ماهیگیری و 19.9 درصد را بخش دامداری-مرغداری-پرورش کرم ابریشم-زنبورعسل و شکار به خود اختصاص داده اند. در این سال استان در میان کلیه رشته فعالیت‌های کشاورزی رتبه پنجم کشور را به خود اختصاص داده است.

جدول 3-4- ارزش افزوده رشته فعالیت‌های کشاورزی کشور و استان در سال 1392 و 1393 (ارقام به میلیارد ریال)

شرح فعالیت‌ها	سال 1393		سال 1394		درصد تغییرات استان
	کشور	استان	کشور	استان	
زراعت و باغداری	798426	43878	878774	50340	14.7
دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار	216928	13330	219507	14372	7.8
جنگلداری	11295	395	11550	395	0
ماهیگیری	60296	6786	68810	7222	6.4
مجموع	1086945	64389	1178640	72329	12.3

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1393 و 1394 و محاسبات تحقیق

بخش صنعت و معدن

این بخش به دو زیر بخش عمده تقسیم می‌شود: بخش معدن و بخش صنعت

در سال 1394 ارزش افزوده این بخش در کل کشور 3621763 میلیارد ریال بوده که سهم استان خوزستان به میزان 1336308 میلیارد ریال و معادل 36.9 درصد از کل کشور بوده است. 99.9 درصد ارزش افزوده فعالیت‌های معدن استان به معادن نفت خام و گاز طبیعی و کمتر از 0.1 درصد به سایر معادن اختصاص یافته است. استان خوزستان در این بخش در سال‌های 1393 و 1394 در رتبه اول کشور قرار داشته است.

درصد تغییرات رشته فعالیت‌های صنعت و معدن برای سال 94 نسبت به سال 93، نشان می‌دهد که کاهش 39.6 درصدی فعالیت‌های معدن سبب کاهش سهم این بخش در اقتصاد استان در مقایسه با کشور شده است.

جدول 3-5 - ارزش افزوده بخش صنعت و معدن استان و کشور در سال های 1393-1394 (ارقام به میلیارد ریال)

درصد تغییرات 94 نسبت به 93	سال 1394				سال 1393		شرح فعالیت ها
	رتبه استان	سهم استان	استان	کشور	استان	کشور	
-39.6	1	70.4	999869	1420956	1654233	2282982	معدن
20.6	2	15.3	336439	2200807	278858	2429703	صنعت
-30.9	1	36.9	1336308	3621763	1933091	4712685	مجموع

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1393 و 1394 و محاسبات تحقیق

بخش تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا، آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه و ساختمان

محدوده و قلمرو فعالیت های بخش ساختمان شامل احداث ساختمان مسکونی و سایر ساختمان ها است. سایر ساختمان ها شامل ساختمان های صنعتی، آموزشی، بهداشتی، ورزشی، تجاری و ساختمان های زیربنایی از قبیل سد، سیلو، بندر، تونل، پل جاده، راه آهن، فرودگاه، مترو و خط انتقال نیرو می باشد. تعمیرات اساسی و جزئی ساختمان های موجود نیز در این فعالیت منظور می شود. بخش ساختمان از کالاهای واسطه ای تولید شده در اکثر بخش های اقتصادی در فرآیند تولید خود استفاده می کند، تحرک در فعالیت های این بخش باعث تحرک در سایر بخش های اقتصادی می گردد لذا رونق این بخش بطور غیرمستقیم رونق دیگر فعالیت های اقتصادی را در پی خواهد داشت.

در سال 1394 مجموع ارزش افزوده آب و برق و گاز طبیعی و ساختمان کشور به میزان 1124988 میلیارد ریال است که میزان 53054 میلیارد ریال آن برابر 4.7 درصد متعلق به استان خوزستان بوده که در این سال بیشترین درصد ارزش افزوده مربوط به فعالیت های تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا می باشد و استان رتبه چهارم در تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا و رتبه ششم در بخش ساختمان را به خود اختصاص داده است.

جدول 3-6 - ارزش افزوده رشته آب و برق و گاز و ساختمان کشور و استان در سال های 1393-1394 (مبالغ به میلیارد ریال)

سهم بخش از GDPR استان		سهم استان از کشور		1394		1393		شرح فعالیت ها
				خوزستان	کشور	خوزستان	کشور	
1394	1393	1394	1393	6982	58490	7317	65648	تولید، انتقال و توزیع برق
13.2	13.5	11.9	13.0	11926	465260	23114	627355	تولید و توزیع گاز طبیعی
36.3	42.6	4.1	3.7	3845	41294	1941	33198	آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
7.2	3.6	9.3	5.8	9824	249810	9580	257955	ساختمان های مسکونی
18.5	17.7	3.9	3.7	13141	310132	12279	283509	سایر ساختمان ها
24.8	22.6	4.2	4.3	53053	1124986	54231	1258503	مجموع
100	100	4.7	4.3					

مأخذ: حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1393 و 1394 و محاسبات تحقیق

بخش خدمات

این بخش شامل 12 زیر بخش عمده می باشد:

عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای حمل و نقل و انبارداری و پست - فعالیت خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا - اطلاعات و ارتباطات - فعالیتهای مالی و بیمه - املاک و مستغلات - فعالیتهای حرفه ای، علمی و فنی - فعالیتهای اداری و

خدمات پشتیبانی - اداره امور عمومی، و خدمات شهری - آموزش - فعالیتهای مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی - سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی.

ارزش افزوده بخش خدمات استان در سال 1394، با سهم 4.6 درصدی از بخش خدمات کشور دارای جایگاه پنجم می باشد. در زیر بخش عمده فروشی - خرده فروشی و تهیه وسایل نقلیه و کالاها در سال 1394، ارزش افزوده استان معادل 52508 میلیارد ریال بوده که (معادل 3.7 درصد از کشور) و رتبه 8 را به خود اختصاص داده است و در زیر بخش حمل و نقل و انبارداری و پست معادل 65648 میلیارد ریال که 7 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 3 را از آن خود کرده است.

در زیر بخش ارزش افزوده فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا در سال 1394، معادل 5190 میلیارد ریال بوده که 2.9 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 9 را به خود اختصاص داده است.

در زیر بخش اطلاعات و ارتباطات در سال 1394، معادل 2543 میلیارد ریال بوده که 1 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 6 را به خود اختصاص داده است. در زیر بخش ارزش افزوده فعالیتهای مالی و بیمه در سال 1394، معادل 5203 میلیارد ریال بوده که 1.8 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 5 را به خود اختصاص داده است. در زیر بخش ارزش افزوده املاک و مستغلات در سال 1394، معادل 67696 میلیارد ریال بوده که 4.4 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 6 را به خود اختصاص داده است. در زیر بخش ارزش افزوده فعالیتهای حرفهای، علمی و فنی در سال 1394، معادل 3153 میلیارد ریال بوده که 3.1 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 7 را به خود اختصاص داده است. در زیر بخش فعالیتهای اداری و خدمات پشتیبانی در سال 1394، ارزش افزوده استان معادل 2522 میلیارد ریال بوده که 5 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 5 را به خود اختصاص داده است. در زیر بخش ارزش افزوده اداره امور عمومی، و خدمات شهری در سال 1394، معادل 38689 میلیارد ریال بوده که 6.4 درصد از کشور را تشکیل و رتبه 2 را به خود اختصاص داده است.

در زیر بخشهای آموزش، فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی ارزش افزوده در سال 1394، به ترتیب 23525 میلیارد ریال با رتبه 5، 23130 میلیارد ریال با رتبه 5 و 4921 میلیارد ریال با رتبه 6 بوده است.

جدول 3-7 - ارزش افزوده رشته فعالیت های بخش خدمات کشور و استان سال های 1393-1394 (ارقام به میلیارد ریال)

شرح فعالیت ها	سال 1393		سال 1394			سهم بخش از GDP استان		درصد تغییرات سال 94 به 93
	کشور	استان	کشور	استان	رتبه	93	94	
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	1533489	56991	1400589	52508	8	20.8	17.8	-7.9
حمل و نقل و انبارداری و پست	839505	61213	932005	65648	3	22.3	22.3	7.2
فعالیت خدماتی مربوط به تامین جا و غذا	154085	4469	179511	5190	9	1.6	1.8	16.1
اطلاعات و ارتباطات	217545	2059	257831	2543	6	0.8	0.9	23.5
فعالیتهای مالی و بیمه	247825	4520	285354	5203	5	1.6	1.8	15.1
املاک و مستغلات	1359067	63631	1554838	67696	6	23.2	23.0	6.4
فعالیتهای حرفهای، علمی و فنی	81541	2141	101867	3153	7	0.8	1.1	47.3
فعالیتهای اداری و خدمات پشتیبانی	38803	1994	50546	2522	5	0.7	0.9	26.5
اداره امور عمومی، و خدمات شهری	529196	33626	606689	38689	2	12.3	13.1	15.1
آموزش	358873	20084	429136	23525	5	7.3	8.0	17.1
فعالیت های مربوط به سلامت انسان	349011	19183	414121	23130	5	7.0	7.8	20.6

درصد تغییرات سال 94 به 93	سهم بخش از GDPR استان		سال 1394			سال 1393		شرح فعالیت‌ها
	94	93	رتبه	استان	کشور	استان	کشور	
								ومددکاری اجتماعی
11.0	1.7	1.6	6	4921	128143	4433	114870	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی
7.4	100.0	100.0	5	294729	6340631	274344	0758238	مجموع

مأخذ: حساب‌های منطقه‌ای - مرکز آمار ایران سال 1393 و 1394 و محاسبات تحقیق

2. شاخص قیمت

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری

این شاخص که تغییرات آن نسبت به سال قبل را به عنوان میزان تورم (نرخ رسمی تورم) اعلام می‌کنند در سال 1395 در استان به حدود 215.2 (سال پایه 100=1390) رسید که نسبت به سال قبل حدود 5.9 درصد افزایش یافته است. متوسط رشد این شاخص در کشور در سال 1395 برابر 231.6 درصد بوده است که بیانگر آن است این شاخص در استان در سال مذکور، 7.1 درصد کمتر از متوسط کشوری می‌باشد.

در بین گروه‌های اصلی بیشترین میزان افزایش شاخص قیمت در استان مربوط به گروه آموزش با 20.1 درصد می‌باشد که هم در مقایسه با متوسط رشد شاخص کل استان که 5.9 درصد می‌باشد، رشد بالایی داشته است. پس از آن گروه «بهداشت و درمان» با 12.2 درصد افزایش قرار دارد. کمترین افزایش نیز مربوط به گروه «ارتباطات» با 1.7 درصد می‌باشد.

بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری در دو گروه اختصاصی کالا و خدمات در سال 1395 نشان می‌دهد که گروه خدمات با 6.5 درصد تاثیر بیشتری در افزایش شاخص کل به نسبت گروه کالا با 5.6 درصد داشته است. طی این سال رشد شاخص خدمات در کشور 6.3 درصد و رشد شاخص کالاها 7.3 درصد می‌باشد.

جدول 3-8- شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای شهری کشور و استان در سال 1394 و 1395 بر مبنای سال پایه 100=1390

رتبه استان		استان خوزستان			کل کشور			عنوان شاخص
1395	1394	درصد تغییر	1395	1394	درصد تغییر	1395	1394	
27	26	5.9	215.2	203.2	6.8	231.6	217	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری
25	24	5.9	249.7	235.9	7.5	271.1	252	خوراکیها، آشامیدنیها
25	21	7.6	306.5	284.9	11.6	336.9	302	دخانیات
20	19	4.8	247.1	235.8	5.9	255.1	241	پوشاک و کفش
31	31	3.5	150	144.9	6	202.7	191	مسکن، آب و برق گاز و سایر سوختها
26	25	2.7	224.8	218.9	4.4	245.6	235	مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها
21	23	12.2	247.8	220.9	9.11	255.8	234	بهداشت و درمان

رتبه استان		استان خوزستان			کل کشور			عنوان شاخص
1395	1394	درصد تغییر	1395	1394	درصد تغییر	1395	1394	
13	12	5	234.6	223.3	5.3	234.3	223	حمل و نقل
30	31	1.7	106.4	104.6	1.3	131.1	129	ارتباطات
11	12	7.2	263.2	245.4	5.3	248.2	236	تفریح و فرهنگ
13	24	20.1	195.4	162.7	12.6	191	170	آموزش
25	26	7.1	238.5	222.8	8.4	256.2	236	هتل و رستوران
22	18	8.7	229.5	211.1	10.2	237.8	216	کالاهای خدمات متفرقه
26	26	5.6	237.2	224.6	7.3	257.4	240	کالاهای (گروه اختصاصی)
21	29	6.5	177.9	167.1	6.3	205.1	193	خدمات (گروه اختصاصی)

مأخذ: سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق روستایی

شاخص قیمت کالاها و خدمات در مناطق روستایی در استان در سال 1395 به عدد 224.6 (سال پایه 1390) رسیده که نسبت به قبل از آن 4.7 درصد رشد داشته است. رشد این شاخص در کشور در همین سال 10.6 درصد بوده است. در بین گروه‌های اصلی بیشترین افزایش شاخص قیمت در مناطق روستایی استان مربوط به گروه «تفریح و فرهنگ» با 20.2 درصد و پس از آن «آموزش» با 20.4 درصد و پس از آن «دخانیات و بهداشت و درمان» با 12 درصد بوده است. کمترین رشد مثبت قیمت مربوط به گروه «ارتباطات» با 1 درصد می‌باشد. بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی مناطق روستایی استان در دو گروه اختصاصی کالاها و خدمات در سال 1395 نشان می‌دهد که گروه خدمات با 6.1 درصد، رشد بیشتری نسبت به گروه کالاها با 4.3 درصد داشته است.

جدول 3-9- شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای روستایی کشور و استان در سال 1394 و 1395 بر مبنای سال پایه 100=1390

رتبه استان		استان خوزستان			کل کشور			عنوان شاخص
1395	1394	درصد تغییرات	1395	1394	درصد تغییرات	1395	1394	
29	27	4.7	224.6	214.5	7.3	243.4	226.9	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق روستایی
23	18	3.8	249.8	240.7	7.2	264.1	246.4	خوراکیها، آشامیدنیها
26	27	12.2	315.8	281.6	12.4	360.5	320.8	دخانیات
19	18	4.5	253.3	242.4	6.1	266.6	251.2	پوشاک و کفش
31	31	2.9	151.4	147.2	7.7	195.6	181.6	مسکن، آب و برق گاز و سایر سوختها
27	27	2.3	225.4	220.5	4.3	251.7	241.4	مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها
20	24	12.1	248.1	221.4	9.7	266.2	242.6	بهداشت و درمان
26	26	3.6	213.9	206.4	5.4	234.9	222.8	حمل و نقل
31	31	1	105.8	104.8	1.6	136.5	134.4	ارتباطات
6	9	9.2	292.1	267.4	5.9	265.5	250.8	تفریح و فرهنگ
21	28	20.4	187.5	155.7	15.9	197.1	170.1	آموزش
18	17	7.7	255	236.8	9.9	272.1	247.7	هتل و رستوران

رتبه استان		استان خوزستان			کل کشور			عنوان شاخص
1395	1394	درصد تغییرات	1395	1394	درصد تغییرات	1395	1394	
16	15	9.8	258.5	235.4	12.1	262.7	234.3	کالاها و خدمات متفرقه
26	23	4.3	237.4	227.6	7.0	254.9	238.2	کالاها
30	30	6.1	189.6	178.7	7.8	215.6	200	خدمات

مأخذ: سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

3. هزینه و درآمد خانوارها

اطلاعات مربوط به بودجه خانوارهای استان شامل متوسط هزینه و درآمد خالص خانوارهای شهری و روستایی در استان از نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی استخراج شده است و در سالنامه آماری استان قابل دسترسی می باشد. بررسی آمار مربوط به هزینه و درآمد خانوار و شاخص های مربوط به آن از قبیل ضریب جینی، نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا و ... می تواند نمایی از عملکرد اقتصاد کشور و استان در زمینه توزیع عادلانه تر درآمد باشد.

متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دখانی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور

بررسی هزینه های خالص خوراکی و دخانی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور نشان می دهد که در سال 1395 متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارهای شهری استان 18.9 درصد بیشتر از خانوارهای شهری کشور می باشد.

متوسط هزینه های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی استان نیز 30.2 درصد بیشتر از خانوارهای روستایی کشور است. در سال مذکور خانوارهای شهری کشور و استان به ترتیب با اختصاص 21.9 درصد و 23.8 درصد از هزینه های خالص خوراکی و دخانی خود به ترتیب به گروه کالاهای آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده های آن در سطح کشور و گروه گوشت در سطح استان، بیشترین هزینه خوراکی و دخانی خود را صرف این گروه از کالاها نموده اند.

همچنین در مناطق شهری کشور گروه کالاهای « ادویه ها، چاشنی ها و سایر ترکیبات خوراکی » با 3.3 درصد و در مناطق شهری استان نیز گروه کالاهای روغن ها و چربی ها با 4.1 درصد کمترین سهم را در هزینه خالص خوراکی و دخانی خانوارها دارا بوده اند.

در سال 1395 خانوارهای روستایی کشور و استان به ترتیب با اختصاص 25.5 درصد و 23.7 درصد از هزینه های خالص خوراکی و دخانی خود به گروه کالاهای آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده های آن، بیشترین هزینه خوراکی و دخانی خود را صرف این گروه از کالاها نموده اند.

همچنین در مناطق روستایی کشور گروه کالاهای « ادویه ها، چاشنی ها و سایر ترکیبات خوراکی » با 3.4 درصد و در مناطق روستایی استان نیز گروه کالاهای روغن ها و چربی ها با 4 درصد کمترین سهم را در هزینه خالص خوراکی و دخانی خانوارها دارا بوده اند.

جدول 3-10- متوسط هزینه‌های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار شهری و روستایی بر حسب اقلام عمده - (هزار ریال)

روستایی				شهری				شرح
1395		1394		1395		1394		
کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	
59769	77812	57778	70363	66636	79248	62431	78704	مجموع
15213	18404	15047	17859	14583	15156	13744	15392	آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن
12233	16929	11464	14151	14077	18850	13104	18652	گوشت
6191	7492	6215	7216	7422	7947	7248	8015	شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان
2546	3074	2589	3265	2377	3214	2395	3508	روغن‌ها و چربی‌ها
9237	12786	8918	9765	11344	14617	11005	13748	میوه‌ها و سبزی‌ها
3398	4939	3164	4563	4008	4942	3525	4820	خشکبار و حبوبات
5029	5915	4642	5078	5173	5338	4531	4837	قند و شکر، شیرینی‌ها، چای، قهوه و کاکائو
2037	3742	1966	3804	2209	3342	2095	3541	ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی
3883	4531	3772	4660	5442	5843	4786	6192	نوشابه‌ها، غذاهای آماده و دخانیات

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور سال 1394 و 1395 - مرکز آمار ایران دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری

متوسط هزینه‌های خالص سالانه غیرخوراکی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور

مقایسه هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان در سال 1395 نشان دهنده آن است که متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارهای شهری کشور 9.6 درصد بالاتر از متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارهای شهری استان می‌باشد. متوسط هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارهای روستایی استان 4.7 درصد بیشتر از میزان این نوع هزینه‌ها در خانوارهای روستایی کشور می‌باشد. بررسی سهم کالاها در هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری کشور در سال 1395 نشان دهنده آن است که هزینه‌های مربوط به مسکن که شامل «اجاره بها و سایر هزینه‌های منزلی مسکن؛ و آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی» با 44.5 درصد بیشترین سهم هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوار شهری کشور را به خود اختصاص داده است.

خانوارهای شهری استان نیز با اختصاص 33.4 درصد هزینه‌های غیرخوراکی خود به گروه کالاهای مسکن که شامل «اجاره بها و سایر هزینه‌های منزلی مسکن؛ و آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی» می‌باشد، بیشترین سهم هزینه‌های غیرخوراکی خود را روی این گروه از کالاها صرف نموده‌اند.

گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» نیز با 3.6 درصد در مناطق شهری کشور و 3.8 درصد در مناطق شهری استان کمترین سهم را در هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارها دارد.

در سال مذکور خانوارهای روستایی کشور بیشترین سهم هزینه‌های خالص غیرخوراکی خود را با درصد 30.2 صرف گروه کالاهای «مسکن» نموده‌اند. در خانوارهای روستایی استان نیز گروه کالای مسکن با 28.3 درصد بیشترین سهم از هزینه‌های غیرخوراکی را داشته است.

گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» با 3.1 درصد در مناطق روستایی کشور و 3.3 درصد در مناطق روستایی استان کمترین سهم را در هزینه‌های خالص غیرخوراکی خانوارها به خود اختصاص داده است.

جدول 3-11 - متوسط هزینه‌های خالص غیر خوراکی سالانه یک خانوار شهری و روستایی بر حسب اقلام عمده (هزار ریال)

شرح	شهری				روستایی	
	1394		1395		1394	1395
	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور
مجموع	183145	199967	199019	218185	95487	101670
پوشاک و کفش	9781	11091	10027	11382	7449	8499
مسکن	63817	88310	66520	97067	25973	28768
لوازم، اثاثه، ملزومات و خدمات خانوار	13191	10282	12422	10639	10415	11769
بهداشت و درمان	27689	27574	36947	29747	13783	16574
حمل و نقل و ارتباطات	38822	30267	39124	33707	20325	20943
تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی	6638	7544	7563	7903	3376	3346
کالاها و خدمات متفرقه خانوار	23207	24899	26416	27740	14347	13816

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور سال 1394 و 1395 - مرکز آمار ایران دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری

میزان و سهم هزینه‌های مصرفی خانوارهای شهری و روستایی استان

نتایج بررسی هزینه و درآمد خانوارهای شهری استان در سال 1395 نشان می‌دهد که متوسط کل هزینه خانوارهای شهری استان با 6.3 درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم 278267 هزار ریال رسیده که از این رقم 28.5 درصد را هزینه‌های خوراکی و دখانی و 71.5 درصد را هزینه‌های غیرخوراکی تشکیل می‌دهد. در سال مذکور از 79248 هزار ریال میانگین هزینه‌های خوراکی یک خانوار شهری 23.8 درصد هزینه گوشت و 19.1 درصد هزینه آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن و 18.4 درصد هزینه میوه و سبزی‌ها بوده است. و از 199019 هزار ریال میانگین هزینه‌های غیرخوراکی یک خانوار شهری حدود 33.4 درصد هزینه مسکن، 19.7 درصد هزینه حمل و نقل و ارتباطات و 18.6 درصد مربوط به بهداشت و درمان بوده است. بررسی هزینه و درآمد خانوارهای روستایی استان در سال 1395 نشان می‌دهد که متوسط کل هزینه خانوارهای روستایی استان با 8.2 درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم 179482 هزار ریال رسیده که از این رقم 43.4 درصد را هزینه‌های خوراکی و دخانی و 56.6 درصد را هزینه‌های غیرخوراکی تشکیل می‌دهد. در سال مذکور 77812 هزار ریال میانگین هزینه‌های خوراکی و دخانی یک خانوار روستایی 21.8 درصد هزینه گوشت و 23.7 درصد هزینه آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های آن و 16.4 درصد هزینه میوه و سبزی بوده است. و از 101670 هزار ریال هزینه خالص غیرخوراکی سالانه یک خانوار روستایی به ترتیب 11.6 درصد هزینه مسکن، 3.3 درصد هزینه حمل و نقل و ارتباطات و 20.6 درصد هزینه بهداشت و درمان بوده است.

نسبت هزینه‌های غیرخوراکی به هزینه‌های خوراکی و دخانی

یکی از شاخص‌های مهم برای تغییرات سطح رفاه خانوار، نسبت هزینه‌های غیرخوراکی به خوراکی می‌باشد. معمولاً بالا بودن این سهم نشان‌دهنده بالا بودن سطح رفاه خانوارها می‌باشد. این نسبت برای مناطق شهری استان در سال 1395 برابر با 2.5 و در سال 1394 برابر 2.3 می‌باشد. همچنین مقادیر نسبت فوق‌الذکر برای مناطق شهری کشور در سال 1395 برابر با 3.3 و در سال 1394 برابر با 3.2 درصد می‌باشد.

شاخص فوق الذکر برای مناطق روستایی استان در سال 1395 برابر با 1.3 و در سال 1394 برابر با 1.4 می باشد همچنین مقادیر نسبت فوق برای مناطق روستایی کشور در سال 1395 برابر با 1.6 و در سال 1394 برابر با 1.5 می باشد. این نشان می دهد که اولاً شاخص فوق در مناطق روستایی و شهری استان طی دو سال آخر مورد بررسی کاهش یافته است. ثانياً مقادیر آن کمتر از متوسط کشوری است و ثالثاً شاخص فوق در مناطق شهری مطلوبتر از مناطق روستایی است.

نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها (ضریب انگل)

این ضریب از حاصل تقسیم هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها بدست می آید. با توجه به اینکه هزینه های خوراکی جزو هزینه های اجتناب ناپذیر بوده و برای بقاء هر خانواده باید این هزینه ها تامین شود و در صورت تامین بودن این هزینه ها سپس به هزینه های غیرخوراکی پرداخته می شود. در نتیجه هرچقدر مقدار ضریب انگل کمتر باشد وضعیت مطلوب تر اقتصادی را نشان می دهد. با توجه به ضرایب محاسبه شده، ضریب انگل در شهرها کوچکتر از روستاها است می توان بیان کرد که وضعیت اقتصادی در شهرها مطلوب تر از روستاها است. مقدار ضریب در نقاط شهری استان از 0.3 درصد در سال 1394 به 0.28 در سال 1395 کاهش یافته است در نقاط روستایی استان نیز مقدار ضریب از 0.4 در سال 1394 بدون تغییر (0.4 درصد) در سال 1395 باقی مانده است. این به معنای بهتر شدن شرایط اقتصادی طی دو سال آخر مورد بررسی در نقاط شهری و بدون تغییر بودن در نقاط روستایی استان است. همچنین مقدار ضریب در نقاط شهری و روستایی استان بیشتر از کشور می باشد. که این هم نشان می دهد وضعیت اقتصادی در استان نسبت به متوسط کشوری در وضعیت نامطلوبتری است.

جدول 3-12- متوسط هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری و روستایی (هزار ریال)

شرح	1394		1395		رشد 95 نسبت به 94	
	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان
شهری	متوسط کل هزینه	261849	262398	278267	284820	6.3
	هزینه های غیر خوراکی	183145	199967	199019	218185	8.7
	هزینه های خوراکی و دخانی	78704	62431	79248	66636	0.7
	نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی و دخانی	2.3	3.2	2.5	3.3	9.2
	نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها	0.3	0.24	0.28	0.23	-5.1
روستایی	متوسط کل هزینه	165850	146983	179482	156907	8.2
	هزینه های غیر خوراکی	95487	89205	101670	97138	6.5
	هزینه های خوراکی و دخانی	70363	57778	77812	59769	10.6
	نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی و دخانی	1.4	1.5	1.3	1.6	-6.7
	نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها	0.4	0.39	0.4	0.38	8.4

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان 1394 و 1395- سالنامه آماری کشور 1394 و 1395

درآمد خانوارها

درآمد شامل کلیه وجوه و ارزش کالاهایی است که در برابر کار انجام یافته یا سرمایه به کار رفته یا از طریق دیگر (حقوق بازنشستگی، درآمدهای اتفاقی و ...) در زمان معین به خانوارها تعلق می‌گیرد. بدین ترتیب درآمد خانوارها شامل درآمد کلیه اعضای شاغل و مزد و حقوق بگیر خانوار در بخشهای عمومی، خصوصی و تعاونی است که شامل دریافتی‌های مستمر و غیرمستمر پولی و غیرپولی آنها بعد از کسر مالیات و بازنشستگی می‌باشد آمار درآمد متوسط سالانه خانوارهای شهری و روستایی برحسب انواع منابع درآمد، از روی نتایج طرح‌های آماری که «مرکز آمار ایران» همه ساله به روش نمونه‌گیری و از طریق مراجعه به خانوارهای نمونه در نقاط شهری و روستایی انجام داده و نتایج آن را در سالنامه آماری کشور ارائه می‌نماید.

ترکیب درآمد خانوارها در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

مقایسه درآمد خانوارهای شهری کشور و استان (جدول 3-13) در سال 1395 نشان دهنده بالاتر بودن 2.4 درصدی متوسط درآمد خانوارهای مناطق شهری استان نسبت به متوسط درآمد خانوارهای مناطق شهری کشور می‌باشد. همچنین بررسی انواع منابع درآمد در سال 1395 نشان می‌دهد که خانوارهای شهری کشور و استان بیشترین سهم درآمدی خود را از درآمدهای متفرقه به ترتیب با 49.7 و 44.1 درصد کسب نموده اند.

مقایسه متوسط درآمد مناطق روستایی کشور و استان در سال 1395 نشان می‌دهد متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان 16.7 درصد نسبت به متوسط درآمد خانوارهای روستایی کشور بیشتر است.

بررسی منابع درآمدی خانوارهای روستایی نیز نشان می‌دهد که در سال مذکور درآمدهای متفرقه 38.2 درصد کل درآمد خانوارهای روستایی کشور در حالیکه درآمد حاصل از حقوق بگیری 39.5 درصد از کل درآمد خانوارهای روستایی استان را تشکیل داده است.

درآمد خانوارهای شهری استان در سال 1395 با 7.2 درصد رشد به 324695 هزار ریال رسید که کمتر از رشد 13.7 درصدی کشور است. نسبت درآمدها به هزینه‌های نقاط شهری استان در سال 1395، 1.17 است.

درآمد خانوارهای روستایی استان در سال 1395 با 13.3 درصد رشد به رقم 206405 هزار ریال رسید که بیشتر از رشد 9.8 درصدی کشور است. نسبت درآمدها به هزینه‌های نقاط روستایی استان در سال 1395، 1.15 است.

جدول 3-13 - متوسط درآمد خالص سالانه یک خانوار شهری و روستایی استان و کشور برحسب انواع منابع تامین درآمد در سالهای 1394 و 1395 (ارقام به هزارریال)

شرح	روستایی				شهری				رشد درآمدهای استان در سال 95	
	1394		1395		1394		1395		روستایی	شهری
	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور		
درآمد از حقوق بگیری	70716	48558	81576	53655	130814	93232	129029	105787	15.4	-1.4
بخش عمومی		9019		9887		34520		41786	-	-
پولی	7572	7439	10139	8431	43641	28973	48696	35208	33.9	11.6
غیرپولی	973	1580	1068	1456	5168	5547	6382	6578	9.8	23.5
بخش تعاونی		198		84		236		148	-	-
پولی	0	179	124	70	0	190	0	112	100.0	0.0

رشد درآمدهای استان در سال 95		شهری				روستایی				شرح
		1395		1394		1395		1394		
شهری	روستایی	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	
0.0	100.0	36	0	46	0	14	19	19	0	غیرپولی
-	-	63852		58476		43685		39342		بخش خصوصی
-9.6	13.4	57973	69028	52540	76400	41551	66055	37253	58249	پولی
-12.2	6.3	5879	4923	5936	5605	2134	4170	2089	3922	غیرپولی
13.3	17.2	53922	52329	45418	46179	55089	52399	49835	44695	درآمد از مشاغل آزاد
-	-	3453		3145		33531		30569		کشاورزی
-46.0	21.2	3365	1249	3070	2315	31220	26537	27981	21896	پولی
-93.7	-21.4	88	6	75	95	2311	917	2588	1167	غیرپولی
-	-	50469		42273		21558		19265		غیر کشاورزی
17.0	13.2	50003	50063	41807	42781	21029	24100	18780	21290	پولی
2.3	147.1	466	1011	466	988	529	845	485	342	غیر پولی
13.9	8.5	157502	143336	140223	125844	68122	72430	62645	66742	درآمدهای متفرقه
19.1	8.2	91404	102987	80882	86445	44489	47208	41513	43620	پولی
2.4	9.1	66098	40349	59341	39399	23633	25222	21133	23122	غیر پولی
7.2	13.3	317210	324695	278872	302837	176866	206405	161038	182153	مجموع

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور سال 1394 و 1395

4. ضریب جینی به تفکیک شهری و روستایی

در سال 1394، ضریب جینی استان در مناطق شهری 0.34 (در رتبه 22 کشور) و در مناطق روستایی 0.28 (در رتبه 10 کشور) بوده است. در مقایسه با سال 1393 نشان از افزایش ضریب جینی مناطق شهری و روستایی استان دارد. نکته قابل تأمل در این خصوص اختلاف مابین ضریب جینی مناطق روستایی و شهری استان است که در سال 1394 به اوج خود در طول پنج سال گذشته رسیده است (جدول 3-14).

جدول 3-14- ضرایب جینی استان و کشور طی سالهای 1390-1394

1394		1393		1392		1391		1390		عنوان
شهری	روستایی	شهری	روستایی	شهری	روستایی	شهری	روستایی	شهری	روستایی	
0.34	0.28	0.33	0.27	0.31	0.27	0.30	0.31	0.34	0.29	استان
0.37	0.34	0.36	0.34	0.35	0.32	0.35	0.33	0.36	0.34	کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران سال 1394

فصل چهارم: بودجه و درآمدهای استان

بودجه عمومی دولت

بودجه برنامه مالی دولت برای یک سال است که از دو بخش عمده منابع و مصارف تشکیل شده است. جدول شماره (4-1) تصویر کلان بودجه استان خوزستان را در سال‌های 1394 و 1395 نشان می‌دهد. در این جدول بودجه استان در دو بخش منابع و مصارف درج گردیده است که بخش منابع مشتمل بر درآمدهای استانی از محل درآمدهای عمومی، درآمدهای اختصاصی و سایر منابع (خودپاری و ...) است. درآمدهای عمومی خود مشتمل بر درآمد از محل منابع استانی و درآمد از محل منابع ملی می‌باشد.

درآمدهای استانی شامل ردیف‌های درآمدی تعریف شده در بودجه‌های سنواتی از جمله درآمدهای مالیاتی، سایر درآمدها، درآمدهای متفرقه و فروش اموال منقول و غیرمنقول است. درآمدهای ملی که در بودجه استانی لحاظ شده است خود شامل دو درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و سایر می‌باشد. سایر منابع درآمدی شامل منابع داخلی، اوراق مشارکت و ... که به عنوان سایر منابع توسط دستگاه‌های اجرایی، شهرداری‌ها و ... در موافقت‌نامه‌های استانی درج می‌گردد.

بودجه استانی در بخش مصارف نیز شامل پرداخت‌ها از محل بودجه عمومی و از محل درآمدهای اختصاصی و سایر منابع است. پرداخت‌ها از محل بودجه عمومی شامل پرداختی بابت اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است. از آنجایی که براساس نظام درآمد - هزینه استان که در راستای اجرای مفاد فصل 8 قانون برنامه سوم توسعه کشور شکل گرفته هر سال «نسبت معینی از درآمدهای واریز شده به خزانه هر استان، در قالب بودجه سالانه به تأمین بودجه استان (هزینه‌ای و سرمایه‌ای) همان استان اختصاص می‌یابد»، از طرف دیگر هر سال سهمی از درآمدهای ملی کشور براساس شاخص‌های معین که نشان‌دهنده میزان توسعه یافتگی استان‌ها است، به دریافت‌های هر استان اضافه می‌شود تا از سوی شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان بین دستگاه‌های اجرایی استان توزیع گردد. بنابراین ارقام بودجه استان‌ها با دریافتی آن‌ها یکسان نیست. لذا استان‌های کم درآمد علاوه بر درآمد خود از درآمد ملی کشور نیز بهره‌مند می‌شوند؛ در حالیکه برخی از استان‌ها از جمله استان خوزستان، فقط قسمتی از درآمدهای استانی خود را دریافت و باقیمانده را به خزانه واریز می‌نمایند.

بررسی جدول شماره (4-1) حکایت از آن دارد که عملکرد منابع بودجه استان در سال 1395 معادل 41644140 میلیون ریال بوده که 87.30 درصد آن از محل درآمدهای استانی، 6.20 درصد از محل درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و گاز، 4.92 درصد از محل درآمدهای ملی، 0.47 درصد از محل درآمدهای اختصاصی و 1.11 درصد از سایر منابع بوده است. از سوی دیگر بررسی عملکرد مصارف بودجه استان در سال 1395 بیانگر آن است که 11.97 درصد از درآمدهای تحقق یافته به اعتبارات هزینه‌ای و 16.22 درصد به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط بوده است (جمعاً 28.19 درصد) و در نتیجه 71.81 درصد درآمد مازاد بر پرداخت‌های استانی است که بابت تأمین مصارف بودجه سایر استان‌های کم درآمد به خزانه واریز شده است. عملکرد اعتبارات استان به لحاظ منابع و مصارف نسبت به سال قبل 5.69 درصد افزایش داشته است. در بخش منابع درآمدهای استانی 3.16 درصد، درآمد ملی حاصل از صادرات نفت خام و گاز 15.07 درصد، درآمد ملی 136.01 درصد، درآمدهای اختصاصی 8.92 درصد و سایر منابع 46.67- درصد نسبت به سال 1394 رشد داشته است. همچنین مقایسه عملکرد مصارف بودجه استان خوزستان نسبت به سال گذشته 10.88 درصد افزایش در اعتبارات هزینه‌ای و 29.70 درصد افزایش در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را نشان می‌دهد. درآمد مازاد بر پرداخت‌های استانی 0.70 درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته است.

جدول 4-1- مقایسه تصویر کلان بودجه استان خوزستان در سال 1394 و 1395

مبالغ به میلیون ریال

نسبت تحقق (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394		سال 1395		سال 1394		عنوان	
1395	1394	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	جمع منابع	
79.32	95.74	5.69	27.57	41,644,140	52,499,426	39,401,165	41,152,440	جمع منابع	
91.99	107.89	3.16	20.99	36,354,534	39,518,223	35,241,006	32,662,955	استانی	درآمدهای عمومی
97.91	96.99	15.07	13.99	2,583,770	2,638,937	2,245,384	2,315,000	دو درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز	
24.01	18.45	136.01	81.36	2,047,778	8,528,153	867,665	4,702,412	ملی	
57.05	74.32	8.92	41.88	195,233	342,200	179,247	241,195	استانی	درآمدهای اختصاصی
31.44	70.51	-46.67	19.58	462,825	1,471,913	867,863	1,230,878	سایر منابع	سایر منابع
79.32	95.74	5.69	27.57	41,644,140	52,499,426	39,401,165	41,152,440	جمع مصارف	
97.27	94.80	10.88	8.07	4,985,391	5,125,517	4,496,185	4,742,857	جمع هزینه‌ای	
98.11	97.91	11.81	11.59	4,362,027	4,446,233	3,901,183	3,984,544	از محل اعتبارات استانی	اعتبارات هزینه‌ای
97.86	83.43	7.26	-8.55	491,100	501,854	457,851	548,796	از محل ردیف‌ها	
0.00	20.00	-100.00	-99.96	0	20	9,000	45,000	از محل ماده 10 و 12	
74.55	77.90	3.21	7.84	132,264	177,410	128,151	164,517	از محل درآمدهای اختصاصی	درآمد اختصاصی
39.41	50.11	29.70	64.90	6,752,785	17,134,821	5,206,530	10,390,922	جمع تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	
57.42	78.13	-12.10	19.60	3,416,506	5,950,000	3,886,757	4,974,750	از محل اعتبارات استانی	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
73.66	17.58	426.98	25.79	1,419,229	1,926,841	269,312	1,531,770	از محل طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون	
2.42	0.66	808.93	149.14	137,449	5,686,038	15,122	2,282,246	از محل ردیف‌ها	
82.39	—	—	—	1253807	1521839	0	0	از محل تملک دارایی‌های مالی	
0.00	39.50	-100.00	40.33	0	413,400	116,380	294,600	از محل ماده 10 و 12	
38.21	66.64	23.24	114.91	62,969	164,790	51,096	76,678	از محل درآمدهای اختصاصی	درآمد اختصاصی
31.44	70.51	-46.67	19.58	462,825	1,471,913	867,863	1,230,878	از محل سایر منابع مندرج در موافقت‌نامه‌های استانی	سایر منابع
98.90	114.14	0.70	16.22	29,905,964	30,239,088	29,698,450	26,018,661	درآمد مازاد بر پرداخت های استانی	

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

عملکرد درآمدهای عمومی استانی خوزستان

بررسی وضعیت درآمدها به عنوان ابزار مهمی جهت نیل به سیاست مالی و بودجه‌ای دولت از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا یکی از اهداف کلان دولت، تأمین هزینه‌ها از محل درآمدهای استانی و عدم تمرکز درآمدها و هزینه‌ها در مرکز در قالب نظام درآمد- هزینه استانی است.

درآمدهای عمومی عبارت است از درآمدهای وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولت، مالیات، سود سهام شرکت‌های دولتی، درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت و سایر درآمدهایی که در قانون بودجه کشور تحت عنوان درآمد عمومی منظور می‌شود.

جدول شماره (4-2) به مقایسه عملکرد درآمدهای استانی در سال‌های 1394 و 1395 می‌پردازد. از مجموع 39518223 میلیون ریال درآمدهای استانی مصوب در سال 1395، 91.99 درصد تحقق یافته است. درصد تحقق درآمدهای مالیاتی 94.36 درصد و سایر درآمدها 70.4 درصد می‌باشد. در این میان درآمدهای مالیاتی با 92.46 درصد بیشترین سهم را در عملکرد درآمدهای عمومی استانی دارا می‌باشد. درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات، درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات و درآمدهای متفرقه به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. مقایسه عملکرد درآمدهای استانی در سال 1395 نسبت به سال قبل 3.16 درصد افزایش را نشان می‌دهد، که نسبت به سال گذشته سهم درآمدهای مالیاتی 3.07 درصد افزایش و سهم درآمدهای حاصل از فروش کالا و خدمات 5.49 درصد افزایش را نشان می‌دهد. بند پنجم مالیات بر کالاها و خدمات از بخش اول؛ درآمدهای مالیاتی با 38.97 درصد، بند اول مالیات اشخاص حقوقی از بخش اول؛ درآمدهای مالیاتی 30.02 درصد و بند دوم مالیات بر درآمد از بخش اول؛ درآمدهای مالیاتی با 22.11 درصد به ترتیب دارای بیشترین سهم از بین بندهای مختلف درآمدی می‌باشند. بررسی جدول شماره (4-3) بیانگر ارقام درآمدهای مالیاتی در سال‌های 1394 و 1395 است که مالیات بر کالاها و خدمات با 42.15 درصد بیشترین سهم را در میان عملکرد درآمدهای مالیاتی در سال 1395 دارا می‌باشد. درآمدهای حاصل از مالیات اشخاص حقوقی، مالیات بر درآمد و مالیات بر ثروت به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. از میان ریز ارقام، مالیات ارزش افزوده سایر با 41.67 و مالیات سایر شرکت‌های حقوقی غیردولتی با 32.46 درصد بیشترین سهم را دارا بوده‌اند. علی‌رغم اینکه ثروت منبع مناسبی برای دریافت مالیات می‌باشد ولی سهم اندکی از درآمدهای مالیاتی را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (4-4) عملکرد درآمدهای عمومی استانی خوزستان به تفکیک دستگاه‌های اجرایی را نشان می‌دهد. که بیانگر درآمدهایی است که طبق قانون، یک دستگاه اجرایی وصول و به خزانه واریز می‌کند تا به مصرف عمومی کشور برسد. بدیهی است که هیچ رابطه مستقیمی بین مخارج دستگاه وصول‌کننده این نوع درآمدها با میزان وصول آن‌ها نیست. امور مالیاتی با 92.46 درصد، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با 2.83 درصد و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی با 2.22 درصد بیشترین سهم از عملکرد درآمدی را در سال 1395 به خود اختصاص داده‌اند. اداره کل راه و شهرسازی با 1282.50 درصد بیشترین نسبت تحقق درآمدها را در سال مذکور را دارد و انتقال خون در سال 1395 نسبت به سال قبل با 9685.50 درصد افزایش بیشترین رشد عملکردی را بین دستگاه‌های اجرایی استان دارد.

مبالغ به میلیون ریال

جدول 4-2- وضعیت درآمدهای عمومی استانی خوزستان به تفکیک بخش و بند در سالهای 1394 و 1395

سهم عملکرد از کل (درصد)		سهم مصوب از کل (درصد)		نسبت تحقق درآمدها (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394		سال 1395		سال 1394		عنوان بخش و بندهای درآمدی
1395	1394	1395	1394	1395	1394	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	
100.00	100.00	100.00	100.00	91.99	107.89	3.16	20.99	36,354,534	39,518,223	35,241,006	32,662,955	جمع کل (درآمد عمومی استانی)
92.46	92.54	90.14	91.16	94.36	109.52	3.07	19.64	33,612,912	35,623,540	32,611,646	29,776,787	بخش اول: درآمدهای مالیاتی
30.02	25.26	19.26	21.07	143.37	129.34	22.57	10.57	10,912,173	7,611,100	8,903,057	6,883,659	بند اول: مالیات اشخاص حقوقی
22.11	17.76	19.50	18.18	104.33	105.41	28.41	29.74	8,038,004	7,704,735	6,259,878	5,938,480	بند دوم: مالیات بر درآمد
1.36	0.84	0.86	0.95	146.18	95.28	67.57	9.22	495,961	339,270	295,964	310,619	بند سوم: مالیات بر ثروت
38.97	48.67	50.53	50.96	70.95	103.06	-17.41	19.97	14,166,774	19,968,435	17,152,747	16,644,029	بند پنجم: مالیات بر کالاها و خدمات
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	—	113.04	0	490	0	230	بخش سوم: درآمدهای حاصل از مالکیت دولت
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	—	113.04	0	490	0	230	بند سوم: درآمد حاصل از اجاره
0.00	0.00	0.00	0.00	—	—	—	—	0	0	0	0	بند چهارم: سایر درآمدهای حاصل
4.60	4.49	4.32	4.76	97.92	101.94	5.49	9.83	1,670,880	1,706,440	1,583,848	1,553,690	بخش چهارم: درآمدهای حاصل از فروش
4.59	4.49	4.30	4.73	98.29	102.37	5.48	9.87	1,669,130	1,698,225	1,582,413	1,545,728	بند اول: درآمدهای حاصل از خدمات
0.00	0.00	0.02	0.02	21.30	18.02	21.95	3.18	1,750	8,215	1,435	7,962	بند دوم: درآمدهای حاصل از فروش کالا
2.06	2.17	2.78	2.64	68.17	88.75	-2.08	27.49	748,645	1,098,283	764,570	861,442	بخش پنجم: درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات
2.06	2.17	2.78	2.64	68.17	88.75	-2.08	27.49	748,645	1,098,283	764,570	861,442	بند اول: درآمدهای حاصل از جرایم...
0.89	0.80	2.76	1.44	29.56	59.67	14.65	131.41	322,097	1,089,470	280,942	470,806	بخش ششم: درآمدهای متفرقه
0.89	0.80	2.76	1.44	29.56	59.67	14.65	131.41	322,097	1,089,470	280,942	470,806	بند اول: درآمدهای متفرقه

مأخذ: اداره کل اقتصادی و دارایی استان خوزستان

جدول 4-3- وضعیت درآمدهای عمومی استانی خوزستان به تفکیک اقلام درآمدهای مالیاتی در سالهای 1394 و 1395

مبالغ به میلیون ریال

عنوان ریز اقلام درآمدهای مالیاتی		سال 1394		سال 1395		درصد تغییرات سال 1395 به 1394		نسبت تحقق درآمدها (درصد)		سهم مصوب از کل (درصد)		سهم عملکرد از کل (درصد)	
		مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	1395	1394	1395	1394	1395	1394
جمع درآمدهای مالیاتی		29,776,787	32,611,646	35,623,540	33,612,912	19.64	3.07	109.52	94.36	100.00	100.00	100.00	100.00
مالیات اشخاص حقوقی		6,883,659	8,903,057	7,611,100	10,912,173	10.57	22.57	129.34	143.37	23.12	21.37	27.30	32.46
مالیات سایر شرکتهای حقوقی غیردولتی		6,883,659	8,903,057	7,611,100	10,912,173	10.57	22.57	129.34	143.37	23.12	21.37	27.30	32.46
مالیات اضافی شرکت های مخابرات		0	0	0	0	—	—	—	—	0.00	0.00	0.00	0.00
مالیات بر درآمد		5,938,480	6,259,878	7,704,735	8,038,004	29.74	28.41	105.41	104.33	19.94	21.63	19.20	23.91
مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی		3,261,952	3,087,948	4,693,770	3,805,699	43.89	23.24	94.67	81.08	10.95	13.18	9.47	11.32
مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی		1,426,568	2,085,211	1,587,300	2,883,433	11.27	38.28	146.17	181.66	4.79	4.46	6.39	8.58
مالیات مشاغل		1,151,234	958,670	1,288,000	1,173,903	11.88	22.45	83.27	91.14	3.87	3.62	2.94	3.49
مالیات مستغلات		98,408	127,407	135,350	174,597	37.54	37.04	129.47	129.00	0.33	0.38	0.39	0.52
مالیات متفرقه بر درآمد		318	642	315	372	-0.94	-42.06	201.89	118.10	0.00	0.00	0.00	0.00
مالیات بر ثروت		310,619	295,964	339,270	495,961	9.22	67.57	95.28	146.18	1.04	0.95	0.91	1.48
مالیات ارث		39,985	67,914	44,300	93,826	10.79	38.15	169.85	211.80	0.13	0.12	0.21	0.28
مالیات اتفاقی		24	11	120	281	400.00	2,454.55	45.83	234.17	0.00	0.00	0.00	0.00
مالیات نقل و انتقال و سرقفلی		149,188	103,958	178,510	136,418	19.65	31.22	69.68	76.42	0.50	0.50	0.32	0.41
مالیات نقل و انتقال سهام		11,828	23,104	10,375	56,925	-12.28	146.39	195.33	548.67	0.04	0.03	0.07	0.17
مالیات نقل و انتقال املاک		84,534	62,678	73,115	156,402	-13.51	149.53	74.15	213.91	0.28	0.21	0.19	0.47
حق تمیر و چک ، برات ، سفته ، اوراق بیمه و مال التجاره ، بارنامه زمینی ، اوراق بها دار و سهام شرکتهای		25,060	38,299	32,850	52,109	31.09	36.06	152.83	158.63	0.08	0.09	0.12	0.16
مالیات بر کالاها و خدمات		16,644,029	17,152,747	19,968,435	14,166,774	19.97	-17.41	103.06	70.95	55.90	56.05	52.60	42.15

عنوان ریز اقلام درآمدهای مالیاتی		سال 1394		سال 1395		درصد تغییرات سال 1394 به 1395		نسبت تحقق درآمدها (درصد)		سهم مصوب از کل (درصد)		سهم عملکرد از کل (درصد)	
عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	1395	1394	1395	1394	1395	1394
0	0	0	0	0	0	—	—	—	—	0.00	0.00	0.00	0.00
6,032	90	299	900	-95.04	900.00	33.22	6702.22	0.00	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00
39,197	66,789	35,473	70,800	-9.50	6.01	50.10	58.69	0.20	0.22	0.12	0.11	0.11	0.12
2,748	179	2,720	185	-1.02	3.35	1470.27	1535.20	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01
111,307	102,227	108,553	107,500	-2.47	5.16	100.98	108.88	0.30	0.34	0.34	0.32	0.32	0.34
10,972	34,918	12,334	38,050	12.41	8.97	32.42	31.42	0.11	0.12	0.03	0.04	0.04	0.03
0	0	0	0	—	—	—	—	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8,094,330	0	0	0	—	—	—	—	0.00	0.00	24.82	0.00	0.00	0.00
8,888,161	16,439,826	14,007,395	19,751,000	57.60	20.14	70.92	54.06	55.44	55.21	27.25	41.67	41.67	27.25

مأخذ: اداره کل اقتصادی و دارایی استان خوزستان

مبالغ به میلیون ریال

جدول 4-4- وضعیت درآمدهای عمومی استانی خوزستان به تفکیک دستگاه‌های اجرایی در سال‌های 1394 و 1395

نسبت تحقق درآمدها (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394		سال 1395		سال 1394		عنوان دستگاه‌های اجرایی
				عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	
سال 1395	سال 1394	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	عملکرد	مصوب	
91.99	107.89	3.16	20.99	36,354,534	39,518,223	35,241,006	32,662,955	جمع کل
30.49	47.72	10.91	73.58	2,592	8,500	2,337	4,897	استانداری
-	-	-5.88	-	256	0	272	0	ثبت احوال
72.25	91.42	-2.63	23.21	1,028,352	1,423,360	1,056,123	1,155,220	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
145.86	150.10	37.50	41.50	42,583	29,195	30,969	20,632	سازمان پزشکی قانونی
137.16	145.55	-1.07	4.98	357,640	260,743	361,502	248,364	ثبت اسناد و املاک
94.36	109.52	3.07	19.64	33,612,912	35,623,540	32,611,646	29,776,787	امور مالیاتی
124.47	126.40	10.16	11.87	400,064	321,415	363,157	287,301	گمرک
0.00	0.00	-	200.00		90	0	30	سازمان آموزش فنی و حرفه ای
78.91	59.22	60.87	20.73	7,812	9,900	4,856	8,200	میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
53.52	0.55	9,685.40	0.00	26812	50,095	274	50,095	انتقال خون
-	-	-	-	0	0	0	0	بهریستی
354.29	214.60	69.02	2.38	12,046	3,400	7,127	3,321	حفاظت محیط زیست
93.50	95.93	9.28	12.13	807,006	863,130	738,465	769,763	مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی
31.10	22.59	38.02	0.27	1,746	5,615	1,265	5,600	جهاد کشاورزی
30.08	57.04	-40.36	13.08	4,422	14,700	7,415	13,000	شیلات
1282.50	853.49	39.78	-6.98	513	40	367	43	اداره کل راه و شهرسازی
774.81	348.50	159.52	16.73	14,489	1,870	5,583	1,602	اداره کل تعاون کار رفاه اجتماعی
72.43	70.93	0.75	-1.33	1,072	1,480	1,064	1,500	اداره کل صنعت معدن و تجارت
3.80	15.35	-29.57	184.63	34,217	901,150	48,584	316,600	درآمدهای متفرقه

مأخذ: اداره کل اقتصادی و دارایی استان خوزستان

عملکرد اعتبارات هزینه‌ای استان خوزستان

اعتبارات هزینه‌ای ظرفیت‌های ایجاد شده توسط دولت را حفظ و نگهداری می‌کنند و همچنین هزینه‌های اعمال حاکمیت را تأمین می‌نمایند. این اعتبارات عموماً از محل درآمدهای عمومی تأمین می‌گردد.

جدول شماره (4-5) نشان می‌دهد درصد هزینه‌کرد اعتبارات هزینه‌ای سال 1395 نسبت به اعتبارات مصوب 97.27 درصد است که این نسبت در سال 1394 حدود 94.80 درصد بوده است. همچنین حدود 96.53 درصد از اعتبارات هزینه‌ای مصوب استان خوزستان در سال 1395 از محل درآمد عمومی تأمین شده است. اعتبارات سال 1395 از محل درآمد عمومی مصوب 8.08 درصد نسبت به سال 1394 رشد داشته است.

مصارف دولت در بخش اعتبارات هزینه‌ای براساس طبقه‌بندی اقتصادی (نوع هزینه) شامل هفت فصل می‌باشد. براساس جدول شماره (4-6) فصل جبران خدمات کارکنان با 54.01 درصد از اعتبارات مصوب از محل درآمد عمومی بالاترین سهم را در هزینه‌های دولت به خود اختصاص داده است و فصول کالا و خدمات و رفاه اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. فصل پنجم (کمک‌های بلاعوض) با 18.39 درصد و پس از آن فصل اول (جبران خدمات کارکنان) با 12.83 درصد بالاترین درصد رشد اعتبارات هزینه‌ای در سال 1395 نسبت به سال 1394 را دارا می‌باشند.

جدول شماره (4-7) به مقایسه اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک حقوق و مزایای مستمر و اعتبارات سایر پرداخته است. پرداخت حقوق و مزایای مستمر کارکنان دولت با 18.00 درصد رشد در سال 1395 نسبت به سال 1394 از دلایل اصلی افزایش اعتبارات هزینه‌ای می‌باشد. شایان ذکر است که بخشی از اعتبارات سایر نیز بابت پرداخت حقوق و مزایای نیروهای قراردادی دستگاه‌های اجرایی هزینه می‌گردد.

اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی در جدول شماره (4-8) نشان دهنده آن است که بیشترین سهم اعتباری به ترتیب مربوط به سازمان جهاد کشاورزی، استانداری و اداره کل زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی است. بالاترین درصد رشد اعتبارات مصوب در سال 1395 نسبت به سال 1394، مربوط به اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی، اداره کل اوقاف و امور خیریه استان خوزستان و اداره کل راه و شهرسازی می‌باشد.

جدول 4-5- وضعیت اعتبارات هزینه‌ای استان خوزستان به تفکیک منابع اعتباری در سال‌های 1394 و 1395
مبالغ به میلیون ریال

عنوان	سال 1394			سال 1395			درصد تغییرات سال 1395 به 1394			سهم مصوب از کل (درصد)	
	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	عملکرد	1394	1395
جمع کل	4,742,857	4,498,071	4,496,185	5,125,517	4,992,781	4,985,391	8.07	11.00	10.88	100.00	100.00
درآمدهای عمومی	4,578,340	4,369,920	4,368,034	4,948,107	4,860,517	4,853,127	8.08	11.23	11.11	96.53	97.15
درآمد اختصاصی	164,517	128,151	128,151	177,410	132,264	132,264	7.84	3.21	3.21	3.47	2.85
از محل سایر منابع	0	0	0	0	0	0	-	-	-	0.00	0.00

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

جدول 4-6- وضعیت اعتبارات هزینه‌ای استان خوزستان به تفکیک فصول هزینه در سال‌های 1394 و 1395
مبالغ به میلیون ریال

سهم مصوب از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394			سال 1395			سال 1394			عنوان
1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب	
100.00	100.00	11.11	11.23	8.08	4,853,127	4,860,517	4,948,107	4,368,034	4,369,920	4,578,340	جمع
54.01	52.59	14.04	14.08	12.83	2691348	2692389	2716623	2,359,980	2,359,986	2,407,728	فصل اول: جبران خدمت کارکنان
23.55	23.71	14.81	15.14	12.58	1179305	1184751	1222155	1,027,160	1,028,986	1,085,601	فصل دوم: استفاده از کالا و خدمات
0.00	0.00	—	—	—	0	0	0	0	0	0	فصل سوم: هزینه‌های اموال و دارایی
1.83	2.06	100.00-	100.00-	100.00-	0	0	0	79,762	79,762	94,092	فصل چهارم: یارانه
0.54	0.67	35.20	34.99	18.39	31965	31965	36362	23,642	23,680	30,715	فصل پنجم: کمک های بلاعوض
14.66	14.71	7.92	7.93	5.33	691266	691339	709175	640,556	640,572	673,317	فصل ششم: رفاه اجتماعی
5.42	6.27	9.42	9.77	8.05-	259243	260073	263792	236,934	236,934	286,887	فصل هفتم: سایر هزینه‌ها

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

جدول 4-7- وضعیت اعتبارات هزینه‌ای استان خوزستان به تفکیک اقلام هزینه در سال‌های 1394 و 1395
مبالغ به میلیون ریال

عنوان	سال 1394			سال 1395			درصد تغییرات سال 1395 به 1394		سهم مصوب از کل (درصد)	
	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	1394	1395
جمع	4,578,340	4,369,920	4,368,034	4,948,107	4,860,517	4,853,127	8.08	11.23	11.11	100.00
حقوق و مزایای مستمر	2,163,324	2,157,349	2,157,349	2,552,729	2,543,851	2,543,851	18.00	17.92	17.92	49.37
سایر اعتبارات	2,415,016	2,212,571	2,210,685	2,395,378	2,316,666	2,309,276	-	-	-	50.63

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

جدول 4-8- وضعیت اعتبارات هزینه‌ای استان خوزستان به تفکیک دستگاه‌های اجرایی در سال‌های 1394 و 1395
مبالغ به میلیون ریال

عنوان دستگاه اجرایی	سال 1394			سال 1395			درصد تغییرات سال 1395 به 1394		سهم مصوب از کل (درصد)	
	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	عملکرد	مصوب	تخصیص	1394	1395
جمع	4,578,340	4,369,920	4,368,034	4,948,107	4,860,517	4,853,127	8.08	11.23	11.11	100.00
استانداری	562,378	510,913	510,913	600,977	589,559	589,559	6.86	15.39	15.39	11.69
اداره کل ثبت احوال	108,122	103,790	103,790	1,299	1,299	1,299	-98.80	-98.75	-98.75	2.38
اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی	486,723	471,709	471,709	548,486	533,411	533,411	12.69	13.08	13.08	10.79
اداره کل بازرسی	35,559	34,762	34,762	41,295	40,072	40,072	16.13	15.28	15.28	0.80
اداره کل پزشکی قانونی	54,688	53,232	53,138	58,085	56,202	56,104	6.21	5.58	5.58	1.22
اداره کل ثبت اسناد و املاک	288,280	275,690	275,453	0	0	0	-100.00	-100.00	-100.00	6.31
اداره کل اوقاف و امور خیریه	20,383	19,582	19,582	29234	28516	28440	43.42	45.62	45.24	0.45
اداره کل امور اقتصادی و دارایی	69,554	68,230	68,119	72014	71341	71237	3.54	4.56	4.58	1.56
اداره کل هواشناسی	41,187	39,635	39,533	50507	49669	49669	22.63	25.32	25.64	0.91
اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	103,461	98,091	98,090	123801	120160	120120	19.66	22.50	22.46	2.24

سهم مصوب از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394			سال 1395			سال 1394			عنوان دستگاه اجرایی
1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب	
2.12	2.12	11.15	11.15	9.40	102977	102977	105971	92,644	92,644	96,867	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
1.03	1.03	28.56	28.56	26.46	58038	58038	59522	45,146	45,146	47,066	سازمان تبلیغات اسلامی
0.20	0.20	20.11	20.10	20.78	10639	10701	11176	8,858	8,910	9,253	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
1.26	1.25	21.81	21.77	19.45	66669	66806	68096	54,732	54,864	57,007	اداره کل نوسازی مدارس
1.95	1.92	29.47	29.47	28.49	110215	110215	113130	85,130	85,130	88,049	اداره کل ورزش و جوانان
1.99	1.97	31.01	30.30	29.12	113179	113179	116334	86,387	86,858	90,098	اداره کل منطقه ای آموزشی انتقال خون
6.92	6.89	29.70	29.70	24.45	392343	392343	392343	302,492	302,492	315,250	سازمان بهزیستی
0.00	0	-	-	0	0	0	0	0	0	0	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
3.20	3.14	24.25	24.25	22.37	173924	173924	176127	139,974	139,974	143,926	اداره کل دامپزشکی
3.56	3.51	20.59	20.57	18.52	187566	187640	190390	155,542	155,628	160,641	اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری
1.71	1.69	37.35	37.35	34.64	102734	102734	104128	74,797	74,797	77,340	اداره کل حفاظت محیط زیست
0.76	0.76	46.13	46.73	43.85	48773	48975	50139	33,377	33,377	34,854	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی
1.07	1.06	32.85	32.85	31.14	61886	61886	63390	46,583	46,583	48,339	اداره کل امور عشایر
17.72	17.51	20.21	20.21	17.62	930994	930994	943025	774,464	774,464	801,785	سازمان جهاد کشاورزی
3.38	3.35	12.45	12.45	10.20	166312	166312	169076	147,895	147,895	153,425	اداره کل شیلات
5.63	5.61	39.49	39.49	36.49	342971	342971	350678	245,869	245,872	256,932	اداره کل راه و شهرسازی
4.28	4.26	10.37	13.81	11.72	206418	212859	217841	187,029	187,029	194,993	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی
3.04	3.02	22.18	21.75	19.54	161605	161761	165070	132,264	132,861	138,088	سازمان صنعت، معدن و تجارت
1.83	2.06	57.94	57.94	33.88	125973	125973	125973	79,762	79,762	94,092	شرکت آب و فاضلاب روستایی

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه ریزی خوزستان

عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان خوزستان

بخش دیگر مصارف دولت مربوط به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است. اعتباراتی که جهت اجرای طرح‌های عمرانی مربوط به برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی دولت در برنامه‌های پنج ساله و بودجه عمومی سالانه دولت پیش‌بینی می‌شود را اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌نامند. این نوع از اعتبارات ایجادکننده ظرفیت‌های جدید هستند، بطوریکه ظرفیت‌های موجود را توسعه می‌دهند و یا به عمر آنها افزوده و دوام آن را تثبیت می‌کنند. این اعتبارات از محل درآمدهای عمومی یا سایر منابع که شامل منابع داخلی، تسهیلات و فروش اوراق مشارکت می‌باشند تامین می‌گردند.

جدول (4-9) نشان می‌دهد مجموع اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در سال 1395 از محل منابع درآمد عمومی و سایر منابع 17120646 میلیون ریال بوده است که مبلغ 7580026 میلیون ریال آن تخصیص داده شده و عملکرد دستگاه‌های اجرایی در خصوص این تخصیص 6752784 میلیون ریال می‌باشد.

این در حالی است که اعتبارات مصوب شده در سال 1395 نسبت به سال 1394 با رشد 64.77 درصدی و در تخصیص با رشد 41.80 درصد همراه بوده است با این وجود عملکرد دستگاه‌های اجرایی در جذب اعتبارات تخصیص یافته در سال 1395 نسبت به سال 1394 کاهش داشته است، به گونه‌ای که در سال 1394 دستگاه‌های اجرایی استان قادر به جذب حدود 97.40 درصد از کلیه اعتبارات اختصاص یافته بودند در حالی که در سال 1395 این مقدار به 89.09 درصد رسید. در این بین در سال 1395، بهترین عملکرد جذب در بین منابع استان مربوط به اعتبارات متمرکز درآمد هزینه و ردیفهای موردی و درآمد اختصاصی بوده است.

جدول (4-10) حاکی از آن است که طی سال 1395 تعداد 33 دستگاه اجرایی از میان 76 دستگاه اجرایی (بجز شهرداری ها) توانسته اند 100 اعتبار تخصیص یافته را جذب نمایند در حالی که در سال 1394 تعداد دستگاه‌هایی که توانستند 100 اعتبارات تخصیص یافته را جذب نمایند 43 دستگاه بوده است. در سال 1395 علی‌رغم افزایش 70.46 درصدی اعتبارات مصوب و 60.59 درصدی تخصیص، تعداد پروژه‌ها نسبت به سال 1394، حدود 48.82 درصد رشد داشته که نشان از تلاش مدیریت استان در افزایش تاثیرگذاری اعتبارات و کاهش زمان اجرای پروژه‌ها دارد.

از طرف دیگر بررسی فصول هزینه در جدول (4-11) نشان می‌دهد که بیشترین کاهش در بین فصول هزینه دستگاه‌های اجرایی مربوط به اعتبار فصل اول - مطالعه برای احداث ساختمان با کاهش 19.77 درصدی است. همچنین فصل اول - سایر اعتبارات ساختمان و مستحقات پیمانی با 73.25 درصد بیشترین درصد از مجموع اعتبارات مصوب را در سال 1395 به خود اختصاص داده است.

جدول 4-9- وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان خوزستان به تفکیک منابع در سال 1394 و 1395

مبالغ به میلیون ریال

سهام مصوب از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 95 به 94			سال 1395			سال 1394			عنوان	
1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب	عملکرد	تخصیص	مصوب		
100.00	100.00	29.70	41.80	64.77	6,752,784	7,580,026	17,120,646	5,206,530	5,345,445	10,390,922	سرجمع	
11.17	14.74	426.98	603.48	24.87	1,419,229	1,917,347	1,912,666	269,312	272,550	1,531,770	درآمد عمومی	استانی ویژه مصوب قانون
34.75	47.88	-12.10	-12.60	19.60	3,416,506	3,474,999	5,950,000	3,886,757	3,975,844	4,974,750		تملك داراییهای سرمایه‌ای استانی
2.41	2.84	-100.00	-100.00	40.33	0	0	413,400	116,380	116,380	294,600		حوادث غیرمترقبه
0.00	0.09	-100.00	-100.00	-100.00	0	0	0	9,000	9,000	9,000		اعتبارات خاص و پیش بینی نشده
2.43	0.04	6,040.77	5,916.23	9,693.64	136,448	136,448	415,838	2,222	2,268	4,246		اعتبار متمرکز درآمد هزینه‌ای
30.78	21.84	-74.36	-93.33	132.27	1,000	1,000	5,270,200	3,900	15,000	2,269,000		اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)
8.89	0.00	-	-	-	1,253,807	1,521,839	1,521,839	0	0	0		تملك دارایی‌های مالی
0.96	0.74	23.24	-17.88	114.91	62,969	62,970	164,790	51,096	76,678	76,678	درآمد اختصاصی	
8.22	9.91	-34.29	-34.87	36.63	460,819	463,205	1,407,495	701,293	711,155	1,030,178	سایر منابع	سایر اعتبارات
0.38	0.05	-59.88	-55.64	1,188.36	2,006	2,218	64,418	5,000	5,000	5,000		منابع داخلی
0.00	1.88	-100.00	-100.00	-100.00	0	0	0	161,570	161,570	195,700		اوراق مشارکت
0.00	0.00	-	-	-	0	0	0	0	0	0		منابع متفرقه

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

جدول 4-10- وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان خوزستان از محل درآمد عمومی به تفکیک دستگاه اجرایی در سال 1394 و 1395 مبالغ به میلیون ریال

سهام مصوب از کل (درصد)		سهام تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
100.00	100.00	100.00	100.00	45.23	60.59	70.46	48.82	6,226,989	7,051,631	15,483,942	3,661	4,287,571	4,391,042	9,083,366	2,460	جمع
0.00	0.02	0.00	0.04	-100.00	-100.00	-100.00	-100.00	0	0	0	0	351	1,311	1,500	1	بنیاد ملی نخبگان
0.00	0.03	0.00	0.04	-100.00	-100.00	-100.00	-100.00	0	0	0	0	3,000	3,000	3,000	1	اداره کل دیوان محاسبات استان خوزستان
1.29	0.28	0.22	0.04	60.00	60.00	700.00	700.00	40,000	40,000	200,000	8	25,000	25,000	25,000	1	اداره کل اطلاعات خوزستان
0.13	0.25	0.19	0.12	-7.00	-7.00	-7.00	133.33	20,768	20,768	20,768	7	22,331	22,331	22,331	3	سازمان مدیریت و برنامه ریزی خوزستان
2.76	4.57	1.04	0.98	-39.13	-41.63	3.10	58.33	226,159	226,175	427,805	38	371,553	387,486	414,957	24	استانداری خوزستان
0.08	0.08	0.08	0.08	-59.38	2.95	70.65	50.00	3,000	7,604	12,604	3	7,385	7,386	7,386	2	اداره کل ثبت احوال خوزستان
1.78	0.00	0.46	0.00	-	-	-	-	0	4947	274947	17	0	0	0	0	فرماندهی انتظامی استان خوزستان
1.23	0.00	0.16	0.00	-	-	-	-	0	0	190000	6	0	0	0	0	فرماندهی مرزبانی استان خوزستان
0.84	0.00	0.19	0.00	-	-	-	-	0	0	130000	7	0	0	0	0	دادگستری کل استان خوزستان
0.59	0.79	0.30	0.12	-73.37	-72.47	28.23	266.67	17,903	18,507	91,759	11	67,236	67,236	71,558	3	اداره کل زندانی‌ها و اقدامات تامینی و تربیتی خوزستان
0.12	0.05	0.05	0.04	211.11	211.11	322.22	100.00	14,000	14,000	19,000	2	4,500	4,500	4,500	1	اداره کل بازرسی استان خوزستان

سهم مصوب از کل (درصد)		سهم تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
0.02	0.11	0.05	0.08	-67.34	-67.50	-70.83	0.00	2,846	2,846	2,846	2	8,714	8,757	9,758	2	اداره کل پزشکی قانونی استان خوزستان
0.13	0.05	0.05	0.08	357.52	356.10	356.10	0.00	19,998	20,000	20,000	2	4,371	4,385	4,385	2	اداره کل ثبت اسناد واملاک خوزستان
0.61	0.42	0.87	0.98	45.66	46.28	149.01	33.33	49,381	49,592	94,212	32	33,902	33,902	37,835	24	اداره کل اوقاف وامور خیریه خوزستان
0.00	0.04	0.03	0.04	-85.74	-85.71	-85.71	0.00	499	500	500	1	3,500	3,500	3,500	1	اداره کل امور اقتصادی و دارائی خوزستان
0.09	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	0	14030	14030	1	0	0	0	0	اداره کل امور مالیاتی خوزستان
0.01	0.03	0.03	0.04	-100.00	-100.00	-24.27	0.00	0	0	2,272	1	1,500	1,500	3,000	1	گمرک جمهوری اسلامی ایران
1.54	1.15	1.17	1.83	-1.91	2.74	128.29	-4.44	41,601	43,570	239,161	43	42,410	42,410	104,760	45	ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
0.04	0.11	0.05	0.20	-100.00	-96.59	-40.00	-60.00	0	341	6,000	2	10,000	10,000	10,000	5	سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج
0.39	0.25	0.36	0.16	372.16	372.16	163.75	225.00	35,129	35,129	60,206	13	7,440	7,440	22,827	4	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس خوزستان
0.48	0.13	0.57	0.12	464.80	465.29	548.08	600.00	65,121	65,178	74,724	21	11,530	11,530	11,530	3	اداره کل هواشناسی خوزستان

سهام مصوب از کل (درصد)		سهام تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
0.00	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	700	700	700	1	0	0	0	0	پارک علم و فناوری استان خوزستان
0.13	0.22	0.03	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	20,000	20,000	20,000	1	20,000	20,000	20,000	1	جهاد دانشگاهی
0.82	1.24	2.43	4.27	-47.76	-46.81	12.61	-15.24	44,849	45,658	126,472	89	85,847	85,847	112,309	105	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خوزستان
0.85	0.80	1.26	1.06	154.30	59.63	80.93	76.92	52,853	52,853	131,344	46	20,784	33,110	72,593	26	نهاد کتابخانه های عمومی کشور
0.98	0.30	1.75	0.73	101.06	101.06	463.70	255.56	34,200	34,200	152,200	64	17,010	17,010	27,000	18	شورای عالی حوزه های علمیه
0.50	1.09	0.74	0.65	21.97	22.25	-21.61	68.75	65,201	65,352	77,332	27	53,457	53,457	98,654	16	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خوزستان
0.23	0.03	0.11	0.08	-47.09	-47.09	1100.00	100.00	1,000	1,000	36,000	4	1,890	1,890	3,000	2	مرکز خدمات حوزه های علمیه
0.28	0.60	0.49	0.45	-73.40	-73.40	-19.69	63.64	12,567	12,567	43,575	18	47,250	47,250	54,257	11	سازمان تبلیغات اسلامی خوزستان
0.03	0.00	0.05	0.00	-	-	-	-	1000	1000	4000	2	0	0	0	0	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
0.05	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	7976	7976	7976	1	0	0	0	0	دانشگاه شهید چمران اهواز

سهم مصوب از کل (درصد)		سهم تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
0.09	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	13083	13663	13663	1	0	0	0	0	دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین
0.33	0.18	0.49	0.28	133.01	133.01	215.41	157.14	17,818	17,818	50,333	18	7,647	7,647	15,958	7	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی (دزفول)
0.16	0.20	0.27	0.37	96.12	96.12	34.27	11.11	9,108	9,108	24,764	10	4,644	4,644	18,443	9	دانشکده علوم پزشکی جنوب خوزستان (آبادان)
0.85	0.71	1.64	1.26	197.66	219.81	102.42	93.55	53,864	57,872	131,010	60	18,096	18,096	64,723	31	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی جندی شاپوراهواز
0.15	0.03	0.30	0.20	107.23	139.88	762.90	120.00	4,443	5,143	23,143	11	2,144	2,144	2,682	5	دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بهبهان - بهداشت و درمان
0.01	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	0	1836	1836	1	0	0	0	0	دانشگاه پیام نور
0.08	0.03	0.03	0.04	398.00	398.00	398.00	0.00	12,450	12,450	12,450	1	2,500	2,500	2,500	1	اداره کل آموزش و پرورش خوزستان
4.64	10.04	7.48	14.27	-25.34	-23.69	-21.31	-21.94	375,660	384,443	717,901	274	503,181	503,794	912,360	351	اداره کل نوسازی مدارس خوزستان
0.89	0.37	0.93	0.85	284.66	215.76	304.10	61.90	85,098	95,691	137,335	34	22,123	30,305	33,985	21	اداره کل آموزش فنی و حرفه ای خوزستان

سهم مصوب از کل (درصد)		سهم تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
2.19	2.99	3.96	5.93	12.86	31.41	24.68	-0.68	131,030	152,568	338,724	145	116,099	116,099	271,666	146	اداره کل ورزش وجوانان خوزستان
0.05	0.05	0.03	0.04	-52.83	-52.83	63.48	0.00	2,000	2,000	7,000	1	4,240	4,240	4,282	1	اداره کل منطقه ای آموزشی انتقال خون استان خوزستان
0.19	0.11	0.98	0.37	-22.64	31.62	202.94	300.00	7,163	12,187	29,243	36	9,259	9,259	9,653	9	جمعیت هلال احمر خوزستان
0.17	0.25	0.60	0.24	26.86	26.65	12.48	266.67	25,960	25,960	25,960	22	20,464	20,497	23,079	6	سازمان بهزیستی خوزستان
0.27	0.31	0.79	1.18	64.06	70.03	47.25	0.00	32,658	33,846	41,165	29	19,906	19,906	27,956	29	اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران خوزستان
5.23	7.89	10.05	9.15	36.59	48.66	13.05	63.56	380,149	413,749	810,215	368	278,317	278,317	716,702	225	اداره کل بنیاد مسکن انقلاب اسلامی خوزستان
0.36	0.43	3.82	3.98	5.20	5.20	42.39	42.86	35,357	35,357	56,099	140	33,608	33,608	39,398	98	اداره کل دامپزشکی خوزستان
0.79	0.85	2.92	1.26	-12.00	-15.80	58.36	245.16	56,499	56,600	121,810	107	64,204	67,224	76,921	31	اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری خوزستان
0.50	0.37	0.90	1.18	-22.61	-22.61	133.26	13.79	23,083	23,083	77,754	33	29,826	29,826	33,334	29	اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان

سهام مصوب از کل (درصد)		سهام تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
0.16	0.20	0.71	0.53	-19.13	-19.13	36.87	100.00	12,500	12,500	24,500	26	15,456	15,456	17,900	13	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی خوزستان
1.00	0.96	3.25	3.37	3.92	3.88	77.58	43.37	49,068	49,068	155,152	119	47,218	47,234	87,372	83	اداره کل امور عشایر خوزستان
4.04	6.52	12.87	11.59	-19.84	-19.72	5.70	65.26	219,090	219,891	625,734	471	273,319	273,899	592,013	285	سازمان جهاد کشاورزی خوزستان
0.84	0.53	0.55	0.24	47.61	47.61	168.45	233.33	59,586	59,586	130,346	20	40,366	40,366	48,555	6	اداره کل شیلات خوزستان
0.76	3.10	0.11	0.16	496.87	456.22	-58.44	0.00	113,608	117,000	117,000	4	19,034	21,035	281,500	4	وزارت و شهرسازی
11.30	14.74	7.89	11.83	-35.72	-30.05	30.64	-0.69	423,835	483,633	1,749,006	289	659,335	691,368	1,338,772	291	اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان
0.09	0.57	0.08	0.16	-91.57	-87.51	-73.04	-25.00	4,295	6,434	13,886	3	50,950	51,498	51,498	4	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان خوزستان
0.13	0.19	0.14	0.28	-35.29	-31.38	17.98	-28.57	9,357	10,039	20,412	5	14,460	14,630	17,301	7	سازمان صنعت، معدن و تجارت
0.01	0.07	0.03	0.04	-	-100.00	-63.97	0.00	0	0	2,215	1	0	1,229	6,148	1	شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور
4.08	8.16	1.15	1.06	163.39	163.39	-14.79	61.54	362,659	362,659	631,665	42	137,687	137,687	741,333	26	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان

سهام مصوب از کل (درصد)		سهام تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
7.02	2.77	0.30	0.33	-69.89	730.66	332.13	37.50	18,545	511,588	1,086,588	11	61,588	61,588	251,449	8	شرکت آب وفاضلاب اهواز
8.89	6.46	1.20	1.67	417.44	495.66	134.41	7.32	883,380	1,016,929	1,375,769	44	170,722	170,722	586,917	41	شرکت آب و فاضلاب خوزستان
0.08	0.20	0.33	0.49	-76.03	-76.53	-34.07	0.00	3,381	3,381	11,865	12	14,108	14,403	17,997	12	شرکت توزیع نیروی برق خوزستان
0.07	0.05	0.30	0.16	111.10	111.92	133.28	175.00	7,952	7,983	10,983	11	3,767	3,767	4,708	4	شرکت توزیع نیروی برق اهواز
1.74	0.99	1.56	0.89	-66.81	-71.28	200.29	159.09	17,232	17,232	269,189	57	51,923	60,000	89,643	22	شرکت سهامی شهرکهای صنعتی خوزستان
0.13	0.33	0.03	0.04	66.67	33.33	-33.33	0.00	20,000	20,000	20,000	1	12,000	15,000	30,000	1	شرکت مهندسی فرودگاههای کشور (اداره کل فرودگاههای خوزستان)
0.74	0.99	0.05	0.08	352.24	359.01	26.87	0.00	112,500	114,183	114,183	2	24,876	24,876	90,000	2	شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور
0.92	0.00	1.56	0.00	-	-	-	-	81160	81160	142363	57	0	0	0	0	اداره کل حمل و نقل و پایانه های خوزستان

سهام مصوب از کل (درصد)		سهام تعداد از کل (درصد)		درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سال 1395				سال 1394				نام دستگاه اجرایی
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
0.15	0.17	0.98	0.16	-0.62	-0.62	45.22	800.00	13,430	13,430	22,530	36	13,514	13,514	15,514	4	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز خوزستان
0.21	0.05	0.14	0.08	83.32	83.32	558.03	150.00	8,000	8,000	32,000	5	4,364	4,364	4,863	2	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز آبادان
0.08	0.09	0.57	0.12	19.30	19.40	44.89	600.00	8,221	8,228	12,158	21	6,891	6,891	8,391	3	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
0.08	0.33	0.05	0.08	190.18	189.66	-56.66	0.00	13,000	13,000	13,001	2	4,480	4,488	30,001	2	سازمان مجری ساخت‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی
0.03	0.17	0.03	0.08	-86.21	-86.21	-73.33	-50.00	2,000	2,000	4,000	1	14,500	14,500	15,000	2	شرکت عمران شهر جدید رامین
0.00	0.28	0.00	0.12	-100.00	-100.00	-100.00	-100.00	0	0	0	0	15,876	15,876	25,200	3	شرکت غله و خدمات بازرگانی منطقه 4
3.96	5.33	2.81	2.48	142.53	143.58	26.50	68.85	434,684	436,568	612,983	103	179,230	179,230	484,569	61	شرکت آب و فاضلاب روستائی خوزستان
0.06	0.00	0.03	0.00	-	-	-	-	10,000	10,000	10,000	1	0	0	0	0	اداره کل پست خوزستان

نام دستگاه اجرایی		سال 1394				سال 1395				درصد تغییرات سال 1395 به 1394				سهم تعداد از کل (درصد)		سهم مصوب از کل (درصد)	
شهرک عمران شهر جدید شیرین شهر شهرداری‌ها		تعداد	مصوب	تخصیص	عملکرد	تعداد	مصوب	تخصیص	عملکرد	تعداد	مصوب	تخصیص	عملکرد	1394	1395	1394	1395
		0	0	0	0	1	2,000	2,000	2,000	-	-	-	-	0.00	0.03	0.00	0.01
		272	847,440	459,077	444,666	555	3,173,576	1,307,273	1,295,333	104.04	274.49	184.76	191.30	11.06	15.16	9.33	20.50

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

جدول 4-11- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های تابع نظام بودجه استانی به تفکیک فصول هزینه استان خوزستان

در سال 1395 و 1394 - (مبالغ به میلیون ریال)

عنوان	اعتبار مصوب در سال 1394	اعتبار مصوب در سال 1395	سهم مصوب از کل (درصد)		درصد تغییرات اعتبار مصوب در سال 95 نسبت به 94
			1394	1395	
مجموع اعتبار مصوب	9,083,366	15,483,942	100.00	100.00	70.46
اعتبار فصل اول - مطالعه برای احداث ساختمان و مستحقات	334,673	268,498	3.68	1.73	-19.77
اعتبار فصل اول - سایر اعتبارات ساختمان و مستحقات پیمانی	6,941,355	11,341,581	76.42	73.25	63.39
اعتبار فصل اول - سایر اعتبارات ساختمان و مستحقات امانی	788,875	1,039,730	8.68	6.71	31.80
اعتبار فصل دوم - ماشین آلات و تجهیزات	407,789	1,099,328	4.49	7.10	169.58
اعتبار فصل سوم - سایر دارائیهای ثابت	5,267	6,052	0.06	0.04	14.90
اعتبار فصل چهارم و پنجم - افزایش موجودی انبار و اقلام گرانبها	0	0	0.00	0.00	-
اعتبار فصل ششم - زمین	40,753	64,703	0.45	0.42	58.77
اعتبار فصل هفتم - حق الزحمه کارکنان طرح	142,654	143,615	1.57	0.93	0.67
اعتبار فصل هفتم - سایر دارائیهای تولید نشده	422,000	1,520,435	4.65	9.82	260.29

مأخذ: معاونت بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

فصل پنجم: سرمایه‌گذاری

مقدمه

با توجه به اهمیت و اثرگذاری سرمایه‌گذاری بر متغیرهای اقتصاد کلان، دستیابی به نرخ رشد اقتصادی مطلوب، نیازمند سرمایه‌گذاری خواهد بود. افزایش در سرمایه‌گذاری می‌تواند منجر به افزایش توانایی اقتصادی، کاهش واردات، افزایش ذخایر ارزی و حرکت سریع‌تر به سوی توسعه اقتصادی گردد. در این قسمت سرمایه‌گذاری در دو بخش خصوصی و عمومی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سرمایه‌گذاری‌های خصوصی عموماً نسبت به سرمایه‌گذاری بخش دولتی از کارایی بیشتری برخوردار هستند اما به لحاظ تأثیرات متقابل مثبت و منفی، این سرمایه‌گذاری عمومی است که می‌تواند بر سرمایه‌گذاری‌های خصوصی تأثیرگذار باشد. از طرف دیگر سرمایه‌گذاری عمومی بر دو بخش استوار است:

1- سرمایه‌گذاری‌های دولتی که از محل اعتبارات استانی، طرح‌های ویژه مصوب قانون و طرح‌های ملی تامین می‌شوند. 2- سرمایه‌گذاری نهادهای دولتی. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی نیز از محل‌های مختلفی قابل تامین است: سرمایه‌گذاری‌های داخلی و یا خارجی.

سرمایه‌گذاری عمومی

تمایز اصلی میان مخارج سرمایه‌ای و مخارج هزینه‌ایی (جاری) را می‌توان در آن دانست که اولی مربوط به مخارجی است که طول دوره بهره‌برداری آن تا زمان‌های آینده گسترش می‌یابد ولی مخارج جاری محدود به دوره زمانی کوتاه مدت (یک ساله) می‌شوند. بنابراین بخش زیادی از سرمایه‌گذاری عمومی مربوط به مخارج زیرساختی مانند راه‌ها و جاده‌ها، بنادر، پل‌ها، مخابرات و شبکه‌های آب و فاضلاب است که دوره بهره‌برداری آنها ممکن است سالها زمان ببرد. همچنین دولت ممکن است در ماشین آلات و تجهیزات، رایانه، تجهیزات آزمایشگاهی و ... که طول دوره کوتاه‌تری دارند، سرمایه‌گذاری کنند.

سرمایه‌گذاری عمومی، در شرایط رکودی و بخصوص در مناطقی که با کمبود زیرساختها مواجه‌اند اثر قابل توجهی بر تولید خواهد داشت بنابراین با افزایش کارایی بلند مدت سرمایه‌گذاری بخش دولتی می‌توان به رشد اقتصادی منطقه کمک کرد. با توجه به تعریف اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌توان این اعتبارات را در زمره سرمایه‌گذاری دولتی در نظر گرفت که با ابلاغ به استان و با عنایت به شرایط منطقه‌ای به بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی اختصاص می‌یابد. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از محل درآمد عمومی در سال 95 برابر 14667431 میلیون ریال بوده است که در مقایسه با سال قبل 61.5 درصد افزایش داشته است. لازم به توضیح است در سال 95 بعنوان اولین سال برنامه ششم در تعداد و عناوین امور تغییراتی ایجاد شد به همین دلیل امکان مقایسه امور امکانپذیر نبود.

جدول 5-1- وضعیت اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان خوزستان به تفکیک امور 1394 و 1395 (مبالغ به میلیون ریال)

نسبت عملکرد به تخصیص		نسبت تخصیص به مصوب		سال 1395				سال 1394				عنوان
1395	1394	1395	1394	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	عملکرد	تخصیص	مصوب	تعداد	
88.31	97.64	48.08	48.34	6226990	7051634	14667431	3648	4,287,571	4,391,042	9,083,366	2,460	سرجمع
97.23	97.43	10.28	85.66	339577	349247	3395770	39	418,039	429,087	500,918	42	امور عمومی
100.00	100	100.00	86.66	17000	17000	17000	39	33,410	33,410	38,551	28	امور دفاع ملی
100.00	98.13	69.36	57.77	59023	59023	85098	85	1,196,890	1,219,736	2,111,436	848	امور رفاه اجتماعی
97.41	97.43	38.18	42.11	1495063	1534742	4019828	1216	2,639,232	2,708,809	6,432,461	1,542	امور اقتصادی
100.00	-	15.89	-	38402	38403	241656	21	-	-	-	-	امور قضایی
100.00	-	24.02	-	17284	17284	71955	30	-	-	-	-	امور محیط زیست
81.14	-	53.79	-	3314831	4085382	7594959	1266	-	-	-	-	امور مسکن، عمران شهری و روستایی
99.16	-	36.63	-	82707	83407	227716	97	-	-	-	-	امور سلامت
99.73	-	40.28	-	568155	569702	1414508	557	-	-	-	-	امور فرهنگ ، تربیت بدنی و گردشگری
99.16	-	45.40	-	294948	297445	655134	298	-	-	-	-	امور آموزش و پژوهش

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 95

سرمایه گذاری داخلی

طرح های سرمایه گذاری به بهره برداری رسیده و در حال احداث استان خوزستان، در سال 1395، 7 پروژه سرمایه گذاری در بخش های صنعت، کشاورزی، پتروشیمی و آب و فاضلاب به ارزش 15379 با اشتغال 1831 نفر بوده است. (جدول 2-5)

جدول 2-5- طرح های کلان بهره برداری شده و در حال احداث در استان در پایان سال 95

ردیف	بخش	سرمایه گذار	نام طرح	میزان سرمایه گذاری طرح		میزان اشتغال (نفر)
				میلیون دلار	(میلیارد ریال)	
1	صنعت	آقای محمود جابریان	مجتمع فولاد روئینا جنوب	35	1200	327
2	صنعت	شرکت روغن نوید خلیج فارس	روغن نوید خلیج فارس	150	10000	800
3	کشاورزی	شرکت کشاورزی جلگه دز	مجتمع پرورش قارچ جلگه	47	645	100
4	پتروشیمی	شرکت پتروشیمی تخت جمشید	تولید الاستومر SBR/PBR	150	1500	350
5	پتروشیمی	شرکت پتروشیمی کارون	متیل دی فنیل دی ایزو سیانات	232	234	154
6	آب و فاضلاب	سازمان آب و برق خوزستان	پروژه خط انتقال آب به تصفیه خانه شماره 1 (شرق اهواز)	-	300	50
7	آب و فاضلاب	سازمان آب و برق خوزستان	خط انتقال آب از تلمبه خانه ام الدبیس (طرح آبرسانی غدیر)	-	1500	50
جمع				614	15379	1831

*3.8 درصد کل سرمایه گذاری 7 طرح کلان مندرج در جدول (2-5) سرمایه گذاری خارجی می باشد.

مأخذ: معاونت امور هماهنگی و بین الملل استانداری خوزستان

سرمایه گذاری خارجی

سرمایه گذاری خارجی عبارت است از بکارگیری سرمایه خارجی در فعالیتهایی است که ریسک برگشت سرمایه و منافع آن بعهده سرمایه گذار خارجی باشد و تضمین کننده روابط بلندمدت اقتصادی و منافع پایدار باشد. سرمایه گذاری خارجی از آن جهت که می تواند کسری موجودی سرمایه را بدون نیاز به بازپرداخت رفع کند برای کشور مقصد حائز اهمیت است. بنابراین دولت متناسب با ضرورت های اهداف برنامه های توسعه ای و بمنظور افزایش کارایی، شناسایی و اصلاح قوانین مقررات برحسب ضرورت و تعیین و اعمال مشوق ها به تناسب نیاز روز و رقابتهای بین المللی، جذب هرچه بیشتر سرمایه گذاری خارجی را در دستور کار قرار داده است. با توجه به کاهش تحریم های اقتصادی و پتانسیل بالای اقتصاد استان خوزستان

(جاذبیت محیط تجارت، وجود زیرساختهای حمل و نقل و ارتباطات، وجود منابع طبیعی و ...)، افزایش چشمگیری در سرمایه-گذاری خارجی رخ داده است.

در سال 1395، سرمایه‌گذاری خارجی مصوب استان خوزستان 683332 هزار دلار می باشد که نسبت به سال 1394 رشد زیادی را تجربه کرده است اما از لحاظ سرمایه وارد شده رشد منفی 91 درصدی داشته است. (جدول 3-5)

جدول 3-5- سرمایه گذاری خارجی بدون نفت استان خوزستان در سالهای 1394 و 1395

بخش اقتصادی	تاریخ مجوز	عنوان پروژه	درصد مشارکت خارجی	سرمایه مصوب (هزار دلار)	سرمایه وارده (هزار دلار)
صنعت	1394	تولید پرلیت تزریق شده با عناصر ریز مغزی و پرلیت منبسط شده	25	1168	0
		تولید کمپاند و گرانول پلیمری	80	1354	1354
خدمات	1395	احداث مرکز درمانی، گردشگری، تفریحی، ورزشی برج بزرگ طاووس	70	48552	113
انرژی	1395	احداث و بهره برداری نیروگاه 10 مگاواتی خورشیدی فتولایتیک	100	333000	0
	1394	احداث نیروگاه 500 مگاواتی	85	17120	0
	1395	احداث نیروگاه خورشیدی 10 مگاواتی	100	15130	0
		احداث نیروگاه سیکل ترکیبی 910 مگاواتی	45	301780	0
	مجموع			718104	1467

مأخذ: مرکز خدمات سرمایه گذاری خارجی استان خوزستان

در راستای اجرایی نمودن اصل 44 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تاکیدات قانون بر فعال سازی بخش غیردولتی در زمینه های اقتصادی و بنا بر وظیفه اجرایی دولت در راستای نیل به اهداف فوق الذکر، استان خوزستان نسبت به ایجاد مرکز خدمات سرمایه گذاری با هدف تسریع در صدور مجوزها و حمایت از سرمایه گذاران بخش های غیردولتی و بسترسازی مناسب جهت ورود سرمایه خارجی اقدام نمود. همچنین این استان در راستای اجرای ماده 7 قانون اجرای سیاست های کلی اصل 44 نسبت به راه اندازی ستاد سرمایه گذاری با هدف رسیدگی به شکایات و رفع موانع سرمایه گذاری اقدام نموده که نتایج عملکرد این دو نهاد عبارتند از:

۱) برگزاری همایش سرمایه گذاری در اهواز

۲) شناسایی 208 فرصت سرمایه گذاری در 7 بخش

۵۱ انعقاد 34 تفاهم نامه به ارزش 88750 میلیارد ریال و 401 میلیون دلار در همایش اهواز

۵۲ اعزام هیات‌های سرمایه گذاری داخلی به خارج از کشور به منظور توسعه روابط تجاری و اقتصادی و ترغیب سرمایه گذاران خارجی در مشارکت در طرح های سرمایه گذاری.

۵۳ راه اندازی پایگاه اطلاع رسانی سرمایه گذاری و معرفی فرصت‌های سرمایه گذاری استان

۵۴ پیگیری تفویض اختیار وزارتخانه و ستادهای مرکزی در امور سرمایه گذاری به دستگاه های اجرایی استان

۵۵ پیگیری صدور مجوز احداث نیروگاه‌های خورشیدی بالای 100 مگاوات از طریق سازمان انرژی های نو ایران

۵۶ پیگیری صدور مجوز و تسریع در احداث شرکت‌های فولاد آناهیتا، شرکت فولاد روهینا، شرکت فولاد کاوه اروند و...

۵۷ پذیرش و تشکیل جلسه با هیات‌های سرمایه گذاری خارجی از کشورهای ژاپن، کره جنوبی، هند، سوئیس، آلمان، چین، عمان، قطر، عراق، ویتنام، آفریقای جنوبی و ایتالیا و... بمنظور سرمایه گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی و بازدید این هیات ها از توانمندیها و ظرفیتهای استان با همکاری دستگاه‌های اجرایی

۵۸ امضای تفاهم نامه اجرای برخی از پروژه های آب و برق خوزستان و کنسرسیوم ایرانی چینی

۵۹ امضای تفاهم نامه اجرای پروژه های راهسازی آزادراه های اهواز- اندیمشک و اهواز چزابه و اهواز-ایذه-اصفهان فیما بین اداره کل راه و شهرسازی خوزستان و کنسرسیوم ایرانی اماراتی

مشارکت عمومی خصوصی

با توجه به تصریح بسیاری از قوانین و مقررات موجود در کشور مبنی بر کاهش تصدی‌گری بخش دولتی، استفاده از روش‌های مشارکت عمومی-خصوصی در قالب ترتیبات نظام اجرایی مناسب، در سالهای اخیر مورد استقبال سیاست‌گذاران قرار گرفته است. با توجه به ضرورت و اهمیت فعال نمودن بخش غیردولتی در اجرا و تکمیل طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای کشور و با عنایت به ابلاغ دستورالعمل ماده (27) قانون الحاق برخی از مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (2) مصوب شورای اقتصاد به شماره 14600 مورخ 94/07/4 استانها نیز ملزم به استفاده از روش مذکور جهت اجرای طرح‌های تملک دارایی های سرمایه ای جدید، نیمه تمام و تکمیل شده آماده بهره برداری خود شدند.

استان خوزستان در سال 1395 با واگذاری 72 پروژه عمرانی جدید، نیمه تمام، تکمیل شده و آماده بهره برداری از طریق ظرفیت قانونی ماده 27 و 313 پروژه از طریق سایر ظرفیت‌های قانونی⁵ به بخش خصوصی رتبه دوم در کشور را بعد استان فارس کسب نموده است.

جدول 5-4- پروژه های واگذار شده به بخش غیردولتی در سال 95 استان خوزستان در مقایسه با کشور (مبالغ به میلیون ریال)

عنوان	تعداد پروژه‌های واگذار شده ماده	تعداد کل پروژه‌های واگذار شده (کلیه ظرفیتهای قانونی)
خوزستان	72	313

⁵ سایر ظرفیت های قانونی شامل رنامه پنجم توسعه کشور، مصوبات هیات وزیران، اساسنامه داخلی دستگاه‌های اجرایی، قانون احداث پروژه های عمرانی بخش راه و ترابری از طریق مشارکت بانک ها و سایر منابع مالی و پولی، ماده 133 قانون برنامه پنجم توسعه، ماده 22 و 24 قانون مدیریت خدمات کشوری، خبرین و

عنوان	تعداد پروژه‌های واگذار شده ماده 27	تعداد کل پروژه‌های واگذار شده (کلیه ظرفیتهای قانونی)
کشور	550	2877
سهم استان	13.1	10.9
رتبه استان	2	3

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی خوزستان

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

- 1- استقرار دبیرخانه ماده 27 و توسعه مشارکت های مردمی در سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان
- 2- تدوین کتاب طرح های تملک دارایی های سرمایه ای استان خوزستان جهت واگذاری به بخش غیردولتی
- 3- معرفی پروژه های قابل واگذاری استان در همایش سرمایه گذاری اهواز

فصل ششم: نهادهای مالی و پولی

توسعه بازارهای مالی نقش بسزایی در تامین مالی و فرایند رشد اقتصادی دارد و عملکرد صحیح آنها می‌تواند آثار قابل توجهی را بر سرمایه‌گذاری مورد نیاز بخش های مختلف اقتصادی وارد کند. اهمیت نظام مالی در فرایند رشد و توسعه اقتصادی کشورها به صورتی است که می‌توان تفاوت اقتصادهای توسعه یافته و توسعه نیافته را در درجه کارآمدی و کارایی نظام مالی آنها جستجو کرد. فعالیت بازار پول (بانک) و بازار سرمایه (بیمه و بورس) آثار آنها در اقتصاد، امروزه اهمیت بسیار بالایی دارد. به گونه ای که نقش عمده‌ای را در کنترل فعالیتهای اقتصادی و به گردش درآوردن چرخ های پیشرفت اقتصادی ایفا می‌کنند.

بانک‌ها

نظام پولی و بانکی کارآمد یکی از عوامل مهم در نیل به اهداف رشد و توسعه اقتصادی در جوامع می‌باشد. نظام بانکی از طریق جذب سپرده‌ها و منابع قوی پولی و تزریق پول بصورت اعطای تسهیلات بانکی به جامعه نقش مهمی در تعیین حجم پول در گردش و همچنین فعالیتهای اقتصادی به سمت اهداف رشد و توسعه اقتصادی دولت دارند.

تعداد شعب و امکانات سخت افزاری بانک های استان

تعداد واحدهای بانکی دولتی و خصوصی استان مشتمل بر بانک‌های تجارت، سپه، رفاه کارگران، صادرات، کشاورزی، مسکن، ملت، ملی، صنعت و معدن و توسعه صادرات در سال 95 برابر 810 شعبه بوده که نسبت به سال قبل حدودا 3 درصد کاهش داشته است. در بین بانکهای تجاری، بانک ملی با جذب حدودا 27 درصد سپرده ها در استان و همچنین پرداخت 31 درصد از تسهیلات، بیشترین عملکرد را در جذب سپرده و پرداخت تسهیلات داشته است. در بین بانکهای تخصصی، بانک مسکن با جذب حدودا 50 درصد سپرده ها در استان و همچنین پرداخت بیش از 71 درصد از تسهیلات، بیشترین عملکرد را در جذب سپرده و پرداخت تسهیلات در بین سایر بانکهای تخصصی داشته است. همچنین بر اساس آخرین اطلاعات منتشر شده مربوط به سال 93، تعداد دستگاه‌های ATM در استان، 1401 دستگاه می‌باشد که 4.72 درصد از سهم کل ATM کشور است و از این جهت رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است. به طور متوسط هر واحد بانکی در استان 2 دستگاه ATM دارد که با میزان این شاخص در کشور برابر است. (جدول 6-1)

جدول 6-1 - مقایسه سپرده های جذب شده، تسهیلات اعطایی و سایر شاخص های بانکهای استان در پایان سال 1395 (ارقام به میلیارد ریال)

عنوان		بانک های تجاری												بانکهای تخصصی				
		ملی	صادرات	ملت	تجارت	سپه	رفاه	پست بانک	جمع تجاری	کشاورزی	توسعه صادرات	مسکن	صنعت و معدن	توسعه تعاون	جمع تخصصی			
تعداد شعب	تعداد	171	128	72	102	68	64	18	623	92	1	70	2	22	187			
	سهم (درصد)	27.4	20.5	11.6	16.4	10.9	10.3	2.9	100	49.2	0.5	37.4	1.1	11.8	100			
	رتبه در استان	1	2	4	3	5	6	7	-	1	5	2	4	3	-			
تعداد پرسنل	تعداد	1647	1731	794	919	573	504	87	6255	726	11	546	17	97	1397			
	سهم (درصد)	26	28	13	15	9	8	1	100	52.0	0.8	39.1	1.2	6.9	100.0			
	رتبه در استان	2	1	4	3	5	6	7	-	1	5	2	4	3	-			
تعداد دستگاه ATM*	تعداد	269	261	164	216	86	94	103	1193	107	1	98	2	*	208			
	سهم (درصد)	23	22	14	18	7	8	9	100	51.4	0.5	47.1	1.0	*	100			
سپرده	مبلغ	64228	40978	40773	51438	19842	22156	1794	241209	21510	360	25494	472	3415	51251			
	سهم (درصد)	26.6	17.0	16.9	21.3	8.2	9.2	0.7	100.0	42.0	0.7	49.7	0.9	6.7	100.0			
	رتبه در استان	1	3	4	2	6	5	7	-	2	5	1	4	3	-			
تسهیلات	مبلغ	37253	29478	21040	13544	8546	9676	336	119873	15753	366	46345	646	1873	64983			
	سهم (درصد)	31.1	24.6	17.6	11.3	7.1	8.1	0.3	100.0	24.2	0.6	71.3	1.0	2.9	100.0			
	رتبه در استان	1	2	3	4	6	5	7	-	2	5	1	4	3	-			

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان 1395- فصلنامه بانک 93* به علت عدم دسترسی به اطلاعات مربوط به تعداد پرسنل و دستگاههای ATM در سال 95، از آخرین اطلاعات مربوط به سال 93 استفاده شده است. **آمار دستگاههای ATM بانک توسعه تعاون در سال 93 در دسترس نمی باشد.

سپرده

تعداد انواع سپرده در بانکهای استان در سال 95 نسبت به سال 94 در حدود 3.5 درصد و میزان سپرده گذاری در حدود 17.3 درصد افزایش داشته است. همچنین شهرستان های اهواز ، بندر ماهشهر و آبادان به ترتیب با 42 ، 11 و 6.8 درصد بیشترین سهم سپرده گذاری در سال 95 را داشته اند. (سالنامه آماری خوزستان 95)

بانکها و موسسات اعتباری استان در سال 95 با دریافت 380 هزار میلیارد ریال سپرده از سپرده گذاران توانسته اند حدودا 3 درصد از سهم کل سپرده های پرداختی سپرده گذاران کشور و رتبه پنجم را در کشور به خود اختصاص دهند. همچنین تسهیلات ارایه شده توسط بانکها و موسسات اعتباری استان در همین سال نیز برابر 212 هزار میلیارد ریال می باشد که 2.2 درصد از کل تسهیلات ارایه شده توسط بانکها و موسسات اعتباری کشور و جایگاه هفتم را به خود اختصاص داده است. نکته بسیار مهم و قابل توجه آن است که استاندارد سال 95 از لحاظ شاخص نسبت تسهیلات به سپرده حدود 56 درصد می باشد یعنی بانکها و موسسات اعتباری استان در این سال 56 درصد از سپرده جذب شده را در قالب تسهیلات پرداخت کرده اند که پایینتر از میانگین کشوری (77.5 درصد) است و از این نظر استان در جایگاه 29 ام می باشد. (جدول 6-2)

جدول 6-2 - وضعیت مانده تسهیلات و سپرده های ریالی و ارزی بانکها و موسسات اعتباری استان در انتهای سال 95

استان	سپرده (میلیارد ریال)	تسهیلات پرداختی (میلیارد ریال)	نسبت تسهیلات به سپرده (درصد)
خوزستان	379914	212216	55.9
کشور	12728364	9866616	77.5
سهم از کشور	3	2.2	-
رتبه	5	7	29

مأخذ: آمارهای بانکی سال 94 موجود بر روی پورتال بانک مرکزی * علت اختلاف ارقام تسهیلات و سپرده با جدول 1 ناشی از لحاظ نمودن آمار موسسات اعتباری در این جدول می باشد.

تفکیک مانده کل سپرده های بانکی سال 1395 نشان می دهد که مانده سپرده های سرمایه گذاری مدت دار (مجموع سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت) با داشتن سهمی حدود 74 درصد از کل سپرده های بانکی، بیشترین سهم را در بین سپرده های بانکی به خود اختصاص داده است. پس از آن مانده سپرده های دیداری (قرض الحسنه جاری) معادل 14 درصد از کل سپرده ها را تشکیل داده و همچنین مانده کل سپرده های قرض الحسنه پس انداز 7.8 درصد از مانده کل سپرده ها را در سال 1395 به خود اختصاص داده است. مانده کل سایر سپرده ها نیز معادل 3.9 درصد از مانده کل سپرده ها بوده است.

جدول 6-3 - تعداد و مبلغ انواع سپرده ها نزد بانک ها (میلیارد ریال - هزارمورد)

سال و نوع سپرده	جمع کل		قرض الحسنه جاری		قرض الحسنه		سرمایه گذاری		سرمایه گذاری		سایر	
			(دیداری)		پس انداز		کوتاه مدت		بلند مدت			
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
94	12281	249398	2027	37583	4795	18970	4096	105639	1279	79146	83	8060
95	12712	292460	2215	40978	4961	22749	3993	141415	1511	75874	31	11444
درصد رشد	3.5	17.3	9.3	9.0	3.5	19.9	-2.5	33.9	18.1	-4.1	-62.7	42.0
سهم از کل	100	100	17.4	14.0	39.0	7.8	31.4	48.4	11.9	25.9	0.2	3.9

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال های 1394 و 1395

قابل توجه است که بیشترین رشد سپرده‌ها مربوط به سپرده‌های سایر بوده است که نسبت به سال 94 حدوداً 42 درصد رشد داشته است. پس از آن بیشترین رشد سپرده به ترتیب مربوط به سپرده‌های سرمایه گذاری کوتاه مدت با رشد تقریباً 34 درصد، قرض الحسنه پس انداز با رشد 19.9 درصد، قرض الحسنه جاری با رشد 9 درصد بوده است. سرمایه گذاری بلند مدت نیز 8.4 درصد کاهش داشته است. (جدول 6-3)

تسهیلات

تعداد و مبلغ تسهیلات پرداختی در سال 95 نسبت به سال 94 به ترتیب 2.1 و 23.7 درصد رشد داشته است. بیشترین میزان رشد در بخش صنعت و معدن و سپس در بخش خدمات و بازرگانی می باشد. متوسط سرانه پرداخت تسهیلات در سال 95 مبلغ 524.7 میلیون ریال می باشد و بیشترین سرانه به ترتیب مربوط به بخش مسکن با مبلغ 2822 میلیون ریال و پس از آن بخش صنعت و معدن با مبلغ 1465 میلیون ریال و کمترین سرانه مربوط به بخش خدمات، بازرگانی و متفرقه با مبلغ 275.7 میلیون ریال است. (جدول 6-4)

جدول 6-4 - تعداد و مبلغ تسهیلات پرداختی به تفکیک بخش های اقتصادی (میلیارد ریال)

سال و بخشهای عمده اقتصادی	جمع کل		کشاورزی		مسکن و ساختمان		صنعت و معدن		خدمات، بازرگانی و متفرقه	
	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد
94	345084	149457	57786	19770	31835	65291	12208	15200	243255	49197
95	352332	184857	50487	20551	25318	71450	13978	20474	262548	72382
درصد رشد	2.1	23.7	-12.6	4.0	-20.5	9.4	14.5	34.7	7.9	47.1
سهم	100	100	14.3	11.1	7.2	38.7	4.0	11.1	74.5	39.2
سرانه پرداخت تسهیلات سال 94 (میلیون ریال)	-	433.1	-	342.1	-	2051	-	1245.1	-	202.2
سرانه پرداخت تسهیلات سال 95 (میلیون ریال)	-	524.7	-	407.1	-	2822.1	-	1464.7	-	275.7
درصد رشد		21.1		19.0		37.6		17.6		36.3

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال های 1394 و 1395

مانده بدهی بخش غیر دولتی به بانک ها برحسب نوع تسهیلات

مانده بدهی بخش غیر دولتی به بانک ها در سال 95 با مبلغ 210 هزار میلیارد ریال نسبت به سال 94 در حدود 14 درصد افزایش یافته است. مانده بدهی بخش غیردولتی به بانک ها شامل تسهیلات اعطایی با سهم 88 درصدی و وام ها و اعتبارات پرداختی 6 با سهم 12 درصدی می باشد. همچنین تغییر مانده بدهی بخش غیر دولتی بر اساس نوع عقود اسلامی در سال 95 نسبت به سال 94 در حدود 22 درصد افزایش داشته که بیشترین میزان مربوط به خرید دین می باشد (جدول 6-5).

¹ (منظور از وام ها و اعتبارات پرداختی تسهیلات مربوط به وام های مسکن، بدهی مشتریان بابت اعتبارات و ضمانت نامه های پرداخت شده، بدهی مشتریان بابت مابه التفاوت نرخ ارز و اوراق مشارکت و مطالبات قدیم و سفته های واخواستی است)

جدول 6-5- مانده بدهی بخش غیر دولتی به بانک ها وموسسات اعتباری بابت تسهیلات اعطایی بر اساس عقود اسلامی (میلیارد ریال)

سال ونوع عقود	جمع	فروش اقساطی	مضاربه	سلف	قرض الحسنه	جعاله	مشارکت مدنی	اجاره به شرط تملیک	خرید دین	سایر
94	161899	81260	11903	1026	8890	8427	49335	642	40	377
95	197812	90610	14097	1206	14472	8260	64396	760	912	3098
در صد تغییر	22.2	11.5	18.4	17.5	62.8	-2.0	30.5	18.4	2180.0	721.8
سهام	100.0	45.8	7.1	0.6	7.3	4.2	32.6	0.4	0.5	1.6

ماخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال های 1394و 1395

بورس

بورس منطقه ای خوزستان بیست ودومین تالار منطقه ای از بورس تهران می باشد که در زمینه گسترش فرهنگ سهامداری دراهواز در اردیبهشت ماه 1392 افتتاح شد. براساس اطلاعات اخذشده از بورس منطقه ای استان ، تعداد سهام وحق تقدم معامله شده در سال 95 نسبت به سال 94 در حدود 41 درصد وارزش ریالی آن در همین مدت 79 در صد افزایش داشته است . تعداد کدهای سهامداری و تعداد کارگزاریها در سال 95 نسبت به سال 94به ترتیب 11 درصد و 62 درصد رشد داشته اند اما تعداد ایستگاههای معاملاتی درهمین مدت 13 درصد کاهش یافته است. (جدول 6-6)

جدول 6-6- شاخص های بورس منطقه ای خوزستان

سال	تعداد کارگزاری ها	تعداد ایستگاه های معاملاتی	تعداد شرکتهای بورسی و فرابورسی استانی	تعداد کدهای سهامداری	تعداد سهام وحق تقدم مورد معامله (هزار سهم)	ارزش سهام وحق تقدم مورد معامله (میلیارد ریال)
94	13	15	15	3714	1059763	2300
95	21	13	15	4110	1492728	4122
درصد تغییر	62	-13	0	11	41	79

ماخذ : بورس منطقه ای خوزستان

بیمه

امروزه صنعت بیمه در کنار سایر بازارهای مالی می تواند در تامین سرمایه واحدهای اقتصادی نقش آفرین باشد. شرکت های بیمه ای می توانند از طریق جمع آوری حق بیمه ها، بخصوص در بخش های بیمه های عمر و زندگی که بین زمان پرداخت حق بیمه ها و پرداخت خسارت یک فاصله زمانی زیادی وجود دارد و باعث تولید و انباشت سرمایه شرکت های بیمه شود، در سرمایه گذاری بخش های اقتصادی بسیار مفید واقع شوند. البته با نگاهی گذرا به جایگاه نهاد بیمه ای در کشور و مقایسه آن با سایر نهادهای مالی همچون بازار سرمایه و پول متوجه می شویم که صنعت بیمه نسبت به بازارهای مالی دیگر آن طور که باید نتوانسته حضور فعال تری در بخش های اقتصادی داشته باشد. شرکت های بیمه از نهادهای مهم در بازار سرمایه اند که از طریق پذیرش ریسک های متنوع و همچنین تجهیز و تقویت منابع مالی برای سرمایه گذاری در بازار پول و سرمایه، نقش موثرتری در توسعه اقتصادی کشور دارند.

شبکه فروش بیمه در استان

شبکه فروش بیمه مجموعه ای است از نهادهای حقیقی یا حقوقی مشتمل بر شعب شرکت های بیمه و نمایندگی بیمه و کارگزاران بیمه که مجاز به عرضه خدمات بیمه ای می باشند. بر اساس اطلاعات مندرج در سالنامه آماری صنعت بیمه کشور، در

سال 95 متوسط شبکه فروش بیمه در هر نقطه شهری از استان خوزستان برابر با 15 بوده است که پایینتر از سطح ملی (26) می باشد. استان خوزستان با سهم 3.7 درصدی از کل تعداد نمایندگان بیمه کشور دارای 1509 نمایندگی بوده است و رتبه نهم را از لحاظ تعداد نمایندگی های بیمه به خود اختصاص داده است. همچنین با اختصاص سهم 3.9 درصدی از کل تعداد شعب بیمه کشور دارای 44 شعبه بوده است و رتبه هفتم را از لحاظ تعداد شعب بیمه کسب کرده است. (جدول 6-7)

جدول 6-7- مقایسه پراکندگی مراکز فروش بیمه در استان با کشور طی سال 1395

عنوان	تعداد نقاط (شهر و شهرستان)	شبکه فروش بیمه			متوسط شبکه فروش بیمه در هر نقطه شهری
		تعداد شعب شرکت های بیمه	تعداد نمایندگان بیمه	تعداد کارگزاران بیمه	
استان	104	44	1509	6	15
کشور	1673	1115	41034	640	26
سهم از کشور (درصد)	6.2	3.9	3.7	0.9	-
رتبه	3	7	9	20	22

ماخذ: سالنامه آماری سال 1395 صنعت بیمه کشور

حق بیمه تولیدی و حق بیمه سرانه

حق بیمه تولیدی، منظور مبالغ حق بیمه تولیدی بیمه نامه هایی است که طی دوره گزارش توسط موسسات بیمه صادر شده اند. این مبالغ در بیمه های غیر زندگی بر مبنای حق بیمه صادره و در بیمه های زندگی بر مبنای حق بیمه وصولی (دریافتی) لحاظ می گردد. سهم استان از حق بیمه تولیدی از 3.9 درصد در سال 94 به 4.3 درصد در سال 95 افزایش یافته و از این لحاظ در رتبه پنجم قرار داشته است. حق بیمه سرانه از تقسیم حق بیمه تولیدی صنعت بیمه بر جمعیت به دست می آید و بیانگر مقدار حق بیمه ای است که به طور متوسط هر نفر پرداخت نموده است. حق بیمه سرانه در سال 95 نسبت به سال 94 در حدود 0.6 میلیون ریال افزایش یافته است. (جدول 6-8)

جدول شماره 6-8- حق بیمه تولیدی و حق بیمه سرانه در سال 1394 و 1395

عنوان		حق بیمه تولیدی			حق بیمه سرانه		درصد سهم از حق بیمه	
		مبلغ (میلیارد ریال)	سهم	رتبه	مبلغ (میلیون ریال)	رتبه	دولتی *	غیر دولتی **
استان	1394	8904.6	3.9	5	1.9	17	45.16	54.84
	1395	12026	4.3	5	2.5	17	40.4	59.6
کشور	1394	228428.1	100	-	2.9	-	40.1	59.9
	1395	280175.6	100	-	3.5	-	38.1	61.9

ماخذ: سالنامه آماری سال 1395 صنعت بیمه کشور

خسارت پرداختی و نسبت خسارت

سهم خسارت پرداختی توسط شرکتهای بیمه ای استان در سال 95 معادل 4.5 درصد از سهم خسارت پرداختی در کشور بوده که با این میزان در رتبه پنجم می باشد. همچنین در این سال، سهم بیمه های غیردولتی از خسارت پرداختی بیشتر از بیمه های دولتی بوده است. (جدول 6-9)

برای محاسبه اینکه چند درصد از حق بیمه ها بابت خسارت خطرهای تحت پوشش به بیمه گذاران برگشت داده شده یا خواهد شد، از شاخص "ضریب خسارت" استفاده می شود. در محاسبه این شاخص، کارمزد شبکه فروش و هزینه های اداری-عمومی دخالتی ندارد. این شاخص در سال 95 برابر با 69 درصد می باشد که اگرچه نسبت به سال قبل 3 درصد کاهش یافته اما همچنان در مقایسه با میانگین کشوری (65.6 درصد) بسیار بالا است. (جدول 6-9)

جدول 6-9- خسارت پرداختی در سال 1394 و 1395

عنوان	خسارت پرداختی			نسبت خسارت (درصد)	سهم از خسارت (درصد)	
	رتبه	سهم	مبلغ (میلیارد ریال)		دولتی *	غیر دولتی **
استان	1394	4.36	6408.7	72	46.82	53.18
	1395	4.5	8299.4	69	46	54
کشور	1394	100	147065.6	64	44.8	55.2
	1395	100	183825.1	65.6	43.7	56.3

ماخذ: سالنامه آماری سال 1394 صنعت بیمه کشور

ضریب نفوذ بیمه

برای مقایسه وضعیت صنعت بیمه استان با کل اقتصاد استان از شاخص ضریب نفوذ بیمه استفاده می شود. این شاخص حاصل تقسیم حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی است و بیانگر حرکت سریع تر (یا آهسته تر) صنعت بیمه در مقایسه با مجموعه اقتصاد استان است. به بیان دیگر، ضریب نفوذ بیمه استان نشان دهنده میزان جذب درآمدهای تولید شده در استان در جهت مصرف در امور بیمه ای است. این ضریب در سال 1395 نسبت به سال قبل 0.1 افزایش داشته است و رتبه استان یک پله بهبود یافته است. (جدول 6-10)

جدول 6-10- ضریب نفوذ بیمه در استان

عنوان	1394	1395
استان	0.6	0.7
کشور	2.2	2.2
رتبه	30	29

ماخذ: سالنامه آماری سال 94 و 95 صنعت بیمه کشور

فصل هفتم: امور پیمانکاران، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه‌های عمرانی

در پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سه عامل اصلی درگیرند: کارفرما، طراح و مجری. این عوامل می‌توانند به حالت‌های مختلف در کنار یکدیگر قرار گیرند و اشکال مختلفی از قرارداد را شکل دهند که سه شکل از آن در قراردادهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان خوزستان کاربرد دارد:

الف) روش امانی: در این روش کارفرما رأساً عوامل اجرایی لازم را تهیه نموده، طراحی را انجام داده و مدیریت اجرایی پروژه را بر عهده می‌گیرد.

ب) روش پیمانی: این روش همان روش سه بخشی سنتی اجرای پروژه‌های عمرانی است. در این روش کارفرما با انتخاب یک مشاور که زمینه تخصصی‌اش مرتبط با پروژه است، پس از انجام مراحل طراحی، پیمانکار را از طریق برگذاری مناقصه برای اجرای آن بر می‌گزیند.

ج) روش امانی-پیمانی: در این روش کارفرما بخشی از کار را به روش امانی و بخش دیگر را بصورت پیمانی انجام می‌دهد. واقع با تقسیم پروژه به بخش‌های کوچکتر، قسمتهایی را که توانایی اجرای آنها را دارد، بصورت امانی و مابقی آن را بصورت پیمانی و واگذاری به پیمانکار انجام می‌دهد.

پیمانکارانی که در دو روش پیمانی و امانی-پیمانی بکارگرفته می‌شوند بر حسب نوع فعالیت‌هایی که امکان انجام آن را براساس تحصیلات مدیر عامل و حداقل دو سوم اعضا هیات مدیره دارند، به چند رشته تقسیم می‌شوند از جمله ساختمان، آب، راه و ترابری، صنعت و معدن، نیرو، تاسیسات و تجهیزات، کشاورزی و غیره. پیمانکاران با توجه به معیارهای صلاحیت، که سه معیار اصلی آن ارزشیابی، تخصص و تجربه و توان مالی بوده و توسط کمیته فنی تشخیص صلاحیت تعیین می‌شود، به پنج پایه‌ی پیمانکاران پایه یک، پیمانکاران پایه دو، پیمانکاران پایه سه، پیمانکاران پایه چهار و پیمانکاران پایه پنج تقسیم می‌شوند که ترتیب آنها نزولی و بر اساس توان و ظرفیت پیمانکار است.

جدول 7-1- پیمانکاران استان به تفکیک رشته و پایه در سال‌های 1394 و 1395

عنوان / پایه	5		4		3		جمع کل	
	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395
مجموع	1924	943	81	50	44	32	2049	1025
ساختمان و ابنیه	713	325	32	21	22	16	767	362
آب	210	78	8	1	10	3	228	82
راه و ترابری	456	217	19	12	6	2	481	231
صنعت و معدن	12	8	1	0	0	0	13	8
نیرو	72	33	2	1	1	0	75	34
تاسیسات و تجهیزات	256	154	10	8	3	3	269	165
ارتباطات	9	1	0	0	0	0	9	1
کشاورزی	43	18	1	2	0	1	44	21
نفت و گاز	153	109	8	5	2	7	163	121

مأخذ: مدیریت نظام فنی و اجرایی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

در جدول (7-1) تعداد پیمانکاران حقیقی و حقوقی استان را برحسب رشته و پایه نشان داده شده است. رشته ساختمان و ابنیه با داشتن 35 درصد از پیمانکاران استان بیشترین تعداد پیمانکار و رشته ارتباطات با کمتر از 1 درصد کمترین تعداد پیمانکاران استان را به خود اختصاص داده‌اند.

با توجه به اینکه انجام پروژه‌ها بصورت پیمانی و امانی-پیمانی می‌تواند محرک رشد بیشتر بخش خصوصی و در نتیجه افزایش کارایی و رشد اقتصادی باشد، اجرای پروژه‌ها به اشکال فوق از اهمیت بالایی برخوردار است. در جدول (7-2) تعداد و اعتبار پروژه‌های استان به تفکیک نوع قرارداد نشان داده شده است، دیده می‌شود که در استان بیش از 77 درصد پروژه‌ها که حدود 92 درصد اعتبارات را بخود اختصاص می‌دهند به شکل پیمانی و یا امانی-پیمانی اجرا می‌شوند.

جدول 7-2- تعداد و میزان اعتبار انواع پروژه‌های عمرانی استان خوزستان در سال 1395 - مبالغ به میلیون ریال

عنوان	امانی		امانی - پیمانی		پیمانی		کل پروژه‌ها	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
استان	718	1,202,309	1,178	5,397,145	1,311	8,898,664	3,207	15,498,118
درصد	22.39	7.76	36.73	34.82	40.88	57.42	100	100

مأخذ: معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

بر اساس اطلاعات معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان در سال 1395، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این استان 3207 پروژه با اعتباری بالغ بر 15,498,118 میلیون ریال بوده است که 42 پروژه آن با اعتباری معادل 1,926,841 میلیون ریال از طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون محسوب می‌شوند و سایر پروژه‌ها از سایر منابع درآمد عمومی تامین اعتبار می‌گردند. این پروژه‌ها به تفکیک نوع پروژه شامل، احداث، توسعه، تجهیز، خدماتی، تعمیرات، مطالعه و تحقیق، مطالعه طراحی و تعهدات در جدول (7-3) نشان داده شده است. تفاوت موجود در میانگین اعتباری انجام هر پروژه بصورت استانی و استانی ویژه می‌تواند بدلیل بالاتر بودن هزینه واحد و حجم عملیات پروژه‌های ویژه مصوب قانون باشد.

جدول 7-3- تعداد و میزان اعتبار انواع پروژه‌های عمرانی استان خوزستان در سال 1395 - (مبالغ به میلیون ریال)

نوع پروژه / منبع اعتباری	سرجمع	استانی	طرح‌های ویژه مصوب قانون
احداث	اعتبار	7,832,738	1,779,272
	تعداد	1,285	30
	میانگین	7,480	59,309
توسعه	اعتبار	498,761	34,639
	تعداد	206	3
	میانگین	2,589	11,546
تعمیرات	اعتبار	1,657,068	59,987
	تعداد	572	2
	میانگین	3,002	29,994
تجهیز	اعتبار	929,329	240
	تعداد	276	1
	میانگین	3,368	240
خدمات	اعتبار	1,415,413	44,700

نوع پروژه / منبع اعتباری	سرجمع	استانی	طرح‌های ویژه مصوب قانون
تعداد	670	668	2
میانگین	2,113	2,052	22,350
اعتبار	84,902	84,902	0
تعداد	29	29	0
میانگین	2,928	2,928	0
اعتبار	165,293	157,290	8,003
تعداد	130	126	4
میانگین	1,271	1,248	2,001
اعتبار	1,040,476	1,040,476	0
تعداد	39	39	0
میانگین	26,679	26,679	0
اعتبار	15,498,118	13,571,277	1,926,841
تعداد	3,207	3,165	42
میانگین	4,833	4,288	45,877

مأخذ: معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان

همان‌گونه که در جدول (7-4) مشاهده می‌شود پروژه‌های اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون با توجه به نوع پروژه‌ها (که غالباً مربوط به سد و فاضلاب‌های شهری هستند) از سال‌های برنامه چهارم و ماقبل شروع شده‌اند ولی پروژه‌های استانی بیشتر مربوط به سال‌های اخیر هستند به گونه‌ای که 86 درصد این پروژه‌ها در دهه 90 شروع شده‌اند.

جدول 7-4- تعداد پروژه‌های عمرانی استان خوزستان بر حسب سال شروع در سال 1395

عنوان	جمع کل	قبل از برنامه 4م	برنامه 4م	1390	1391	1392	1393	1394	1395
کل	3,207	106	371	288	156	230	326	126	1,604
طرح‌های ویژه مصوب قانون	42	18	16	7	1	0	0	0	0
استانی	3,165	88	355	281	155	230	326	126	1,604

مأخذ: معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

بازدیدهای صورت گرفته توسط کارشناسان معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان نشان می‌دهد که پیشرفت فیزیکی پروژه‌های اعتبارات طرح‌های ویژه مصوب قانون بطور میانگین بیشتر از سایر منابع استانی است که علت آن می‌تواند قدمت بیشتر این پروژه‌ها باشد.

جدول 7-5- میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه‌های بازدید شده در سال 1395

موضوع	میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی
جمع کل	52.25
از محل اعتبارات استانی	45.56
از محل اعتبارات طرح‌های ویژه مصوب قانون	59.14

مأخذ: معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

با توجه به نقش روستاها در توسعه ملی و افزایش مهاجرت به شهرها، دولت از طریق سیاستگذاری در قالب برنامه‌های عمرانی و اجرای پروژه‌های عمرانی، در پی ایجاد تغییر و تحول و دستیابی به شرایط مطلوب زیستی در سکونت‌گاه‌های انسانی روستایی می‌باشد. از طرفی روند شهرنشینی و افزایش جمعیت، بیکاری و مشکلات اقتصادی موجب مشکلات روزافزون شهری شده که لزوم سرمایه‌گذاری عمومی در این مناطق را نشان می‌دهد. جدول (6-7) نشان می‌دهد که گرچه 16.44 درصد اعتبارات استان صرفاً به مناطق روستایی و 51.1 درصد آن به مناطق شهری اختصاص می‌یابد لیکن با توجه به جمعیت مناطق روستایی و شهری، سرانه هر فرد روستایی معادل یک فرد شهرنشین است که نشان دهنده توجه به توسعه روستایی می‌باشد. در این بین پروژه‌های دیگری نیز وجود دارد (پروژه‌های منطقه ای) که بسته به شرایط اجرای پروژه هم مناطق روستایی و هم مناطق شهری را منتفع می‌کنند که این پروژه‌ها 32.46 درصد اعتبارات را بخود اختصاص می‌دهند.

جدول 6-7- تعداد و میزان اعتبار پروژه‌های عمرانی استان خوزستان برحسب پراکندگی جغرافیایی

در سال 1395 -مبالغ به میلیون ریال

مقدار	عنوان	
671	تعداد	روستایی
2,547,247	اعتبار	
16.44	درصد (اعتبار)	
2.2	سرانه (اعتبار)	
1,109	تعداد	شهری
7,919,637	اعتبار	
51.1	درصد (اعتبار)	
2.2	سرانه (اعتبار)	
1,427	تعداد	منطقه‌ای
5,031,234	اعتبار	
32.46	درصد (اعتبار)	
1.1	سرانه (اعتبار)	
3,207	تعداد	کل
15,498,118	اعتبار	
3.3	سرانه (اعتبار)	

مأخذ: معاونت هماهنگی برنامه و بودجه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان خوزستان

فصل هشتم: انرژی

استان خوزستان به عنوان زادگاه صنعت نفت در ایران، پس از حفر اولین چاه نفتی خاورمیانه در مسجدسلیمان در سال 1287 هجری شمسی تاکنون، کانون تحول و توسعه فناوری‌های جدید به منظور استخراج و تولید نفت و گاز بوده و مهمترین منطقه از لحاظ دارا بودن منابع نفت خام و گاز طبیعی و تولید فرآورده‌های نفتی و انرژی الکتریکی در کشور می‌باشد. بطوریکه در سال 1395 استان، با سهم 11.9 درصدی از تولید ناخالص برق کشور رتبه اول و از لحاظ فروش گاز رتبه سوم را در بین استانها به خود اختصاص داده است.

تولید حامل‌های انرژی (برق، فرآورده‌های نفتی، گاز و غیره) علاوه بر اینکه از مهمترین فعالیت‌های اقتصادی بوده، نقش حیاتی در سایر فعالیت‌های اقتصادی (از جمله کشاورزی، صنعت و خدمات)، تأمین نیاز خانوارها و اشتغال دارد. انرژی به عنوان یکی از نهاده‌های مهم تولید، جایگاه ویژه‌ای در توسعه اقتصادی هر کشور دارد. محدودیت منابع انرژی در جهان، ضرورت استفاده بهینه منابع انرژی را در فرآیند توسعه اقتصادی مطرح می‌سازد. خوشبختانه کشور ایران از نظر برخورداری از منابع فراوان و تنوع انرژی، شرایط بسیار مطلوبی را داراست و مصرف‌کنندگان مختلف اعم از خانگی، صنعتی و کشاورزی قادرند که به سهولت و با قیمت پایین‌تر نسبت به سایر کشورها، از انرژی‌های گوناگون بهره‌مند گردند. با این حال الگوی مصرف و فرهنگ استفاده از این نهاده‌ها در ایران با شاخص‌های مطلوب بهره‌وری و بازدهی فاصله چشمگیر داشته و این امر باعث اتلاف و هدررفت این منابع و ذخایر انرژی می‌گردد.

برق

در فرآیند توسعه اقتصادی و بهبود زیرساخت‌ها، صنعت برق نقش اساسی دارد و زمینه لازم برای پویایی و رشد اقتصادی، صنعتی، فرهنگی و اجتماعی را فراهم می‌آورد. به همین دلیل، رسیدن به جایگاه بلند توسعه اقتصادی و ارتقاء رفاه اجتماعی تلاش مداومی در افزایش ظرفیت‌های تولید و انتقال انرژی برق را می‌طلبد. وظیفه نخست صنعت برق، تولید و توزیع صحیح نیرو است. به علت هزینه‌های سنگین واحدهای تولیدی و نیز نقش این واحدها در تأمین برق، ضرورت احداث نیروگاه‌های جدید و سرویس و نگهداری واحدهای قدیمی با دقت و وسواس کافی و برنامه‌ریزی هر چه صحیح‌تر آشکار می‌گردد. کمبود ظرفیت تولیدی نیروگاه‌ها، اثرات نامطلوب خاموشی برق را در پی دارد که گاه ضربات جبران ناپذیری به پیکره اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشور وارد می‌کند. از سویی تجمع عوامل تولید در مجاورت مراکز مصرف امکان‌پذیر نیست، لذا خطوط و پست‌های انتقال و فوق توزیع به عنوان انتقال دهنده نیرو و افزایش یا کاهش ولتاژ طراحی و ایجاد می‌شوند.

بررسی شاخص‌های صنعت برق استان در سال 1395 نشان می‌دهد که میزان مصرف انرژی برق در استان برابر با 29072 میلیون کیلو وات ساعت بوده است که نسبت به سال قبل 1.2 درصد رشد داشته است. بطوری‌که بیشترین افزایش مربوط به بخش عمومی با 8.8 درصد و پس از آن بخش تجاری با 4.2 درصد بوده است. این درحالی است که میزان مصرف برق کشور در سال 1395 رشدی حدود 4.5 درصدی را نسبت به سال 94 نشان می‌دهد. سرانه مصرف برق در استان با توجه به تعداد مشترکین برق در سال 1395، حدود 18.7 کیلو وات ساعت در سال بوده است که نسبت به سال قبل رشد منفی حدود 2.5 را نشان می‌دهد، این در حالی است که کشور با رشدی معادل 1.4 افزایش یافته است. (جدول 8-1)

بررسی‌ها در سال 1395 نشان می‌دهد که سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از مصرف برق استان به ترتیب بیشترین مربوط به مصرف خانگی با 48.6 درصد، صنعت با 28.5 درصد، کشاورزی با 8.7 درصد، عمومی با 8.4 درصد، تجاری با 4.6 درصد و روشنایی معابر با 1.4 درصد است.

جدول 8-1- مقایسه میزان و سرانه مصرف برق به تفکیک شهرستان در سال‌های 1394 و 1395

شهرستان	میزان مصرف (میلیون کیلو وات ساعت)			سرانه مصرف (کیلووات ساعت/مشترک)		
	1394	1395	درصد رشد	1394	1395	درصد رشد
آبادان	1721	1736	0.9	17.7	17.0	-4.0
آغا جاری	81	76	-5.7	11.8	10.7	-9.1
امیدیه	823	936	13.8	29.3	31.3	6.7
اندیکا	97	97	-0.6	10.0	9.5	-4.7
اندیمشک	876	976	11.3	16.3	17.7	8.5
اهواز	6955	7078	1.8	15.3	15.1	-1.8
ایذه	449	353	-21.4	7.8	5.9	-24.0
باغملک	259	260	0.4	8.9	8.7	-2.1
باوی	334	410	22.8	13.0	15.4	18.1
بندرماهشهر	1572	1578	0.4	16.6	15.8	-4.5
بهبهان	1044	997	-4.5	13.8	12.8	-7.6
حمیدیه	193	217	12.6	14.2	15.7	10.0
خرمشهر	902	895	-0.8	19.6	18.6	-5.0
دزفول	1782	1832	2.8	12.5	12.4	-1.1
دشت آزادگان	362	357	-1.5	13.1	12.5	-4.8
رامشیر	318	353	11.0	21.1	22.5	6.8
رامهرمز	480	507	5.7	11.9	12.2	3.1
شادگان	559	546	-2.3	16.3	15.3	-5.8
شوش	1029	1088	5.8	20.1	20.5	2.1
شوشتر	1079	1094	1.5	18.0	17.6	-2.1
کارون	692	780	12.8	19.8	21.3	7.9
گتوند	292	290	-0.8	14.8	14.2	-3.9
لالی	94	96	2.3	10.0	9.9	-0.6
مسجدسلیمان	564	548	-2.9	14.0	13.1	-6.3
هفتکل	108	109	0.8	10.8	10.5	-2.8
هندیجان	205	190	-7.5	14.3	12.8	-10.5
هویزه	165	159	-3.6	17.6	16.6	-6.0
کشور	227310	237436	4.5	6.9	7.0	1.4
استان	28715	29072	1.2	19.1	18.7	-2.5

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

- اختلاف در سرجمع میزان مصرف استان در سال 1394 مربوط به مقدار 5681 میلیون کیلووات ساعت مصرف صنعتی است که شرکت برق منطقه‌ای اعلام نموده است.
- اختلاف در سرجمع میزان مصرف استان در سال 1395 مربوط به مقدار 5484 میلیون کیلووات ساعت مصرف صنعتی و به مقدار 30 میلیون کیلووات ساعت مصرف کشاورزی است که شرکت برق منطقه‌ای اعلام نموده است.

جدول 8-2- مقایسه میزان مصرف برق به تفکیک انواع مشترکین در سالهای 1394 و 1395

رشد	1395		1394		استان به تفکیک بخش
	سهم (درصد)	میزان مصرف برق (مگا وات)	سهم (درصد)	میزان مصرف برق (مگا وات ساعت)	
3.6	48.6	14122898	47.5	13633718	خانگی
8.8	8.4	2432256	7.8	2236280	عمومی
3.1	8.7	2516382	8.5	2439747	کشاورزی
-0.8	28.5	8284713	29.1	8351780	صنعتی
4.2	4.6	1323285	4.4	1269562	سایر (تجاری)
-49.9	1.4	392956	2.7	783850	روشنایی
1.2	100.0	29072490	100.0	28714937	استان

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

رشد مشترکین برق در سال 95 نسبت به سال قبل در کشور 3 درصد و در استان برابر 3.8 درصد است. همچنین 4.6 درصد مشترکین برق کشور در استان خوزستان هستند. (جدول 8-3)

جدول 8-3- مقایسه تعداد انواع مشترکین برق به تفکیک شهرستان در سالهای 1394 و 1395

عمومی		خانگی		جمع			شهرستان
1395	1394	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	
3173	2901	81230	77413	5.1	101981	97040	آبادان
258	257	5950	5735	3.7	7137	6884	آغاجاری
843	805	25129	23468	6.7	29912	28034	امیدیه
403	398	9002	8618	4.3	10190	9773	اندیکا
1419	1363	45898	44710	2.6	55076	53662	اندیمشک
18779	17444	379281	367726	3.6	470083	453773	اهواز
1459	1415	50522	48932	3.4	59397	57463	ایذه
946	938	25403	24805	2.6	29850	29098	باغملک
665	658	22613	21814	4.0	26642	25609	باوی
3731	3400	82175	78488	5.1	99582	94707	بندرماهشهر
1984	1924	62401	60366	3.3	77950	75440	بهبهان
384	369	11783	11593	2.4	13856	13532	حمیدیه
1411	1342	39287	37614	4.4	48127	46086	خرمشهر
4328	3991	120841	116309	4.0	147708	142090	دزفول
915	888	23935	23183	3.5	28630	27670	دشت آزادگان
503	485	13287	12767	3.9	15665	15072	رامشیر
1051	1008	34173	33417	2.5	41458	40445	رامهرمز
924	898	31101	30000	3.6	35603	34353	شادگان
1382	1332	45348	43697	3.6	53055	51205	شوش
1491	1423	51099	49155	3.6	62206	60021	شوشتر

شهرستان		جمع			خانگی		عمومی	
		1394	1395	درصد رشد	1394	1395	1394	1395
کارون		34997	36594	4.6	30480	31605	555	585
گتوند		19690	20343	3.3	16971	17487	536	553
لالی		9428	9705	2.9	8039	8240	306	316
مسجدسلیمان		40443	41893	3.6	33845	35085	1100	1184
هفتکل		10005	10373	3.7	8271	8572	322	332
هندیجان		14305	14776	3.3	11711	12029	546	553
هویزه		9334	9565	2.5	7977	8180	375	383
استان		1500159	1557357	3.8	1237104	1281656	46979	49955
کشور		32831066	33824208	3.0	26619546	1281656	1465251	1543440

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سال‌های 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

ادامه جدول 8-3- مقایسه تعداد انواع مشترکین برق به تفکیک شهرستان در سال‌های 1394 و 1395

شهرستان	کشاورزی		صنعتی		سایر (تجاری)		روشنایی	
	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395
آبادان	180	207	196	197	15705	16470	645	704
آغاچاری	13	13	7	7	745	775	127	134
امیدیه	68	71	79	83	3444	3609	170	177
اندیکا	67	69	12	14	497	519	181	183
اندیمشک	706	722	187	192	5981	6129	715	716
اهواز	505	485	1320	1394	63854	66810	2924	3334
ایذه	424	447	152	156	6092	6365	448	448
باغملک	546	558	78	80	2384	2475	347	388
باوی	245	321	70	73	2497	2582	325	388
بندرماهشهر	274	281	170	178	11884	12709	491	508
بهبهان	836	882	318	327	11265	11607	731	749
حمیدیه	201	209	33	32	1171	1235	165	213
خرمشهر	245	248	144	145	6312	6614	429	422
دزفول	1062	1101	394	423	19357	19984	977	1031
دشت آزادگان	249	257	47	56	3005	3074	298	393
رامشیر	100	104	65	70	1403	1434	252	267
رامهرمز	384	398	138	125	5126	5315	372	396
شادگان	286	289	13	13	2878	2928	278	348
شوش	1010	1040	106	108	4560	4681	500	496
شوشتر	930	1005	187	188	7801	7879	525	544
کارون	150	160	169	167	3400	3692	243	385
گتوند	244	254	48	48	1715	1787	176	214
لالی	68	67	19	24	885	900	111	158
مسجدسلیمان	190	196	66	66	4767	4877	475	485

شهرستان	کشاورزی		صنعتی		سایر (تجاری)		روشنایی	
	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395
هفتکل	126	131	23	24	1104	1149	159	165
هندیجان	65	75	35	32	1732	1859	216	228
هویزه	82	85	12	12	781	797	107	108
استان	9256	9676	4088	4234	190345	198255	12387	13582
کشور	378147	400257	216515	225296	4151607	4301062	-	-

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سال‌های 1394 و 1395

برق رسانی به روستاها

در سال 1395، برق‌رسانی به 27 روستای استان انجام شد بطوری‌که تعداد روستاهای برخوردار از برق به 3725 روستا رسید و با توجه به تعداد 3997 روستای دارای سکنه در استان، شاخص برخورداری روستاهای دارای سکنه استان با رشد 0.7 درصد معادل 93.2 درصد شده است. در همین سال 11206 مشترک نیز به مشترکین برق روستایی استان اضافه شده است که از این تعداد بیشترین سهم مربوط به شهرستان‌های اهواز (11.2 درصد) و دزفول (9.7 درصد) می‌باشد. (جدول 4-8)

جدول 4-8- مقایسه تعداد روستاهای دارای برق و مشترکین برق روستایی به تفکیک شهرستان در سال‌های 1394 و 1395

شهرستان	روستاهای دارای برق			تعداد مشترکین برق در روستا	
	تعداد (1394)	تعداد (1395)	درصد برخورداری روستاهای دارای سکنه در سال 1395	1394	1395
آبادان	74	74	100	9546	10710
آغاجاری	9	9	100	1620	1750
امیدیه	62	62	100	6017	6377
اندیکا	335	342	100	7199	7500
اندیمشک	165	169	81	7470	7654
اهواز	189	189	96	28066	29101
ایذه	367	368	85	16504	17074
باغملک	216	216	100	13195	13445
باوی	94	94	100	6542	6847
بندرماهشهر	40	40	49	2701	2820
بهبهان	197	199	95	11944	12242
حمیدیه	65	65	100	6886	6992
خرمشهر	64	64	96	7189	8095
دزفول	342	354	98	23681	25038
دشت آزادگان	84	84	100	6219	6495
رامشیر	119	119	93	5683	5951
رامهرمز	184	184	100	9306	9584
شادگان	148	148	86	17513	18324
شوش	197	197	99	18558	19715
شوستر	154	154	83	14408	14779
کارون	58	58	100	8518	8859
گتوند	59	59	93	4666	4825
لالی	159	159	100	3062	3141

شهرستان	روستاهای دارای برق			تعداد مشترکین برق در روستا	
	تعداد (1394)	تعداد (1395)	درصد برخورداری روستاهای دارای سکنه در سال 1395	1394	1395
مسجد سلیمان	161	162	99	2981	3086
هفتکل	48	48	100	2753	2860
هندیجان	39	39	100	3087	3203
هویزه	69	69	73	2503	2556
استان	3698	3725	93	247817	259023
کشور	56170	56793	91	-	-

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395؛ شرکت توزیع برق اهواز؛ شرکت توزیع برق خوزستان و محاسبات تحقیق

نیروگاهها

استان خوزستان در سال 1395 دارای 13 نیروگاه برق با ظرفیت نامی 14679 هزار کیلو وات و ظرفیت عملی 12929 هزار کیلو وات بوده است. ظرفیت عملی به نامی نیروگاههای خوزستان در سال 95 معادل 88 درصد می باشد. علیرغم اینکه درصد بالایی از ظرفیت نیروگاههای استان در این سال مورد استفاده قرار گرفته ولی نسبت به سال قبل حدود 0.3 درصد کاهش یافته است. همچنین نسبت ظرفیت عملی نیروگاههای استان به کشور حدود 19.4 درصد می باشد که نسبت به سال قبل حدود 0.9 درصد افزایش را نشان می دهد. (جدول 8-5)

در سال 95 ظرفیت نامی انواع سیکل های مولد کشور با رشدی معادل 3.1 از 74104 به 76428 هزار کیلو وات رسیده است. این رشد در استان حدود 8.5 درصد بوده که دلیل آن تغییرات عمده در ظرفیت نیروگاههای گازی استان (با 88.4 درصد افزایش) بوده است. همچنین در این سال رشد ظرفیت عملی انواع سیکل های مولد کشور و استان نزدیک به رشد ظرفیت نامی آنها به ترتیب با 2.9 درصد و 8.3 درصدی را شاهد بوده ایم. در سال 94 سهم استان از ظرفیت عملی سیکل های مولد کشور 18.5 درصد بوده که این سهم با افزایش حدود 1 درصدی در سال 95 به میزان 19.4 درصد رسیده است. (جدول 8-5)

جدول 8-5- مقایسه ظرفیت مولدهای نصب شده به تفکیک کشور و استان در سال 1395

نوع مولد	ظرفیت نامی (قدرت نامی) سال 95 (هزار کیلو وات)		ظرفیت عملی (قدرت عملی) سال 95 (هزار کیلو وات)		رشد ظرفیت عملی (درصد)		ظرفیت عملی به نامی (درصد)	
	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان
آبی	11578	8169	11578	7179	2.7	2.1	100.0	87.9
بخاری	11240	2140	10941	1958	0.0	0.4	97.3	91.5
گازی	7101	2072	5540	1812	8.9	84.9	78.0	87.5
چرخه ترکیبی	4275	815	3389	730	0.0	0.0	79.3	89.6
دیزلی	439	0	284	0	0.0	0.0	64.7	0.0
اتمی	1020	0	1020	0	0.0	0.0	100.0	0.0
تجدید پذیر	110	0	110	0	-8.3	0.0	100.0	0.0
صنایع بزرگ	5581	1483	4617	1250	0.4	0.0	82.7	84.3
بخش خصوصی	35084	0	29119	0	4.0	0.0	83.0	0.0
جمع	76428	14679	66598	12929	2.9	8.3	87.1	88.1

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سال 1395 و محاسبات تحقیق

میزان سهم برق خالص تولیدی انواع نیروگاه‌های سیکل‌های مولد آبی، بخاری، ترکیبی، گازی استان از برق خالص تولیدی در کشور به ترتیب معادل 74.9، 19.1، 18.1 و 26.0 درصد بوده که در مقایسه با سال 1394 سهم تولید خالص برق سیکل‌های مولد گازی و ترکیبی استان از کل کشور با افزایشی به ترتیب معادل 7.3 و 4.4 روبرو شده‌اند. همچنین سهم کل برق خالص تولیدی انواع نیروگاه‌های سیکل‌های مولد استان از کشور در سال‌های 95 و 94 به ترتیب برابر با 11.9 و 11.1 درصد می‌باشد. آمارها نشان‌دهنده آن است که میزان تولید ناخالص برق از طریق نیروگاه‌های بخار استان دارای رشد منفی حدود 6.5 درصدی است که از دلایل کاهش آن می‌توان به انتشار گاز کربنیک، اکسید ازت و گوگرد و راندمان پایین این نیروگاه‌ها اشاره کرد. همچنین تولید کل انرژی ناخالص نیروگاه‌های استان در سال 1395 با سهم 11.8 درصدی از کشور، رتبه اول است. (جدول 6-8)

جدول 6-8 - مقایسه تولید انرژی برق و مصرف داخلی نیروگاه‌های استان در سال 1395

نوع مولد	تولید ناخالص (میلیون کیلووات ساعت)		مصرف داخلی - نیروگاه‌ها (میلیون کیلووات ساعت)		تولید خالص (میلیون کیلووات ساعت)	
	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان
آبی	16419	12289	76	48	16343	12236
بخاری	60768	11476	3933	648	56835	10828
چرخه ترکیبی	23037	4170	348	56	22689	4114
گازی	21184	5533	157	73	21027	5477
دیزلی	46	0	4	0	42	0
اتمی و تجدیدپذیر	6838	0	0	0	6838	0
صنایع بزرگ	6482	758	195	0	6287	758
بخش خصوصی	154422	0	3572	0	150850	0
جمع	289196	34226	8285	825	280911	33412

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

در سال 1395 در استان به ظرفیت ایستگاه‌های فشار قوی، 752 مگاوات آمپر و به ظرفیت ایستگاه‌های فوق توزیع (132 کیلو ولت)، 485 مگاوات آمپر اضافه شده و به بهره‌برداری رسیده است؛ همچنین به طول خطوط انتقال شبکه، 24 کیلومتر مدار اضافه و بهره‌برداری شده است. میزان انرژی فروخته شده در سال 94 به مشترکین مستقیم رقم 5518 گیگاوات ساعت بوده است. ظرفیت پست‌های انتقال و ایستگاه‌های فوق توزیع خوزستان پس از استان تهران، رتبه دوم در کشور را دارد. (جدول 7-8)

جدول 7-8 - مقایسه طول خطوط و ظرفیت پست‌های انتقال برق کشور و استان در سال‌های 1394 و 1395

شرح	خطوط انتقال (کیلومتر مدار)		خطوط فوق توزیع (کیلومتر مدار)		پست‌های انتقال (مگاوات آمپر)		پست‌های فوق توزیع (مگاوات آمپر)	
	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
کشور	51801	51074	71476	70552	142653	135805	30865	29829
استان	4399	4375	4235	4176	16742	15990	11327	10842
سهم استان	8.5	8.6	5.9	5.9	11.7	11.8	36.7	36.3

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

-بدلیل عدم ارائه آمار مربوط به پست‌های فوق توزیع 63 و 66 کیلو ولت در سال 1395 مینا در دو سال 1394 و 1395 تنها پست‌های فوق توزیع 132 کیلو ولت در نظر گرفته شده است.

در راستای سیاست‌های وزارت نیرو میزان تلفات شبکه برق استان از 2.76 درصد در سال 1394 به 2.1 درصد تا پایان سال 1395 کاهش یافته است.

نفت

بدون تردید اغلب انرژی موردنیاز صنعت و حتی اقتصاد دنیا، از نفت و فرآورده‌های آن تأمین می‌شود. به گونه‌ای که در حال حاضر اصلی‌ترین منبع سوخت دنیا نفت و سایر مشتقات آن می‌باشند. فرآورده‌های نفتی، موادی بسیار پرکاربرد هستند که از نفت خام و در پالایشگاه نفت فرآوری می‌شوند. پالایشگاه‌ها مطابق ترکیب نفت خام و درخواست مشتریان می‌توانند فرآورده‌های نفتی را برای کارهای مختلفی فرآوری کنند. بیشترین کاربری فرآورده‌های نفتی در به دست آوردن انرژی از آنهاست. سهم مجموع مصارف انواع فرآورده‌های نفتی استان از مجموع مصارف مشابه کشور طی سال‌های 1394 و 1395 به ترتیب برابر با 14.3 و 14.2 درصد بوده و مجموع مصارف انواع فرآورده‌های نفتی کشور در سال 95 نسبت به سال قبل دارای رشد منفی 3.8 است. قابل ذکر است که استان هم از رشد منفی 4.5 درصدی برخوردار بوده است. سهم هر کدام از فرآورده‌ها بدین شرح است:

مصرف بنزین استان در سال 1395 معادل 1555 هزار مترمکعب بوده که نسبت به سال گذشته، 0.27 درصد رشد داشته است، در حالیکه مصرف بنزین در دوره مشابه در کشور حدود 4 درصد کاهش یافته است در همین سال بیشترین سهم مصرف بنزین استان در شهرستان اهواز با 32.5 درصد و کمترین سهم در شهرستان آغاجاری با 0.2 درصد می‌باشد. از دلایل عمده رشد آن می‌توان به افزایش قابل توجه تعداد خودروها، عدم امکان جایگزینی خودروهای فرسوده، بالا بودن مصرف سوخت به دلیل نوع تکنولوژی و همچنین گرمای شدید در بیشتر ماه‌های سال، خروج غیرقانونی سوخت به کشورهای همسایه به دلیل اختلاف زیاد قیمت، عدم کفایت وسایل نقلیه عمومی، نبود مدیریت مطلوب مدیریت ترافیک، افزایش جمعیت و سفرهای درون استانی اشاره نمود. بالاترین سرانه مصرف بنزین مربوط به شهرستان لالی با 1.035 مترمکعب و کمترین سرانه مصرف متعلق به شهرستان دشت آزادگان با 0.130 مترمکعب می‌باشد. همچنین مصرف نفت سفید نیز در این سال، 61.8 هزار مترمکعب بوده که نسبت به سال گذشته رشدی معادل 4.6 درصدی داشته است این رشد برای کشور حدود 3.2 درصد بوده است. نکته جالب توجه دیگر اینکه در حالی که حدود 25 درصد از مصرف فرآورده‌های نفتی استان متعلق به مصرف نفت گاز می‌باشد در سال 1395 مصرف این فرآورده نفتی نسبت به سال قبل حدود 8.7 درصد کاهش یافته است. مصرف نفت گاز استان در سال 95 سهمی حدود 10.5 درصدی از کل کشور را به خود اختصاص داده است. نفت گاز به دلیل داشتن قابلیت مصرف در بخش‌های مختلف، دارای تنوع مصرفی بیشتری نسبت به سایر فرآورده‌ها می‌باشد. همچنین کشور در دوره مشابه، حدود 11.5 درصد رشد منفی را نشان می‌دهد. شهرستان کارون با بالاترین سرانه مصرف نفت گاز رتبه اول استان را دارد و از دلایل آن وجود دو کشت و صنعت فارابی و دعبل خزایی در این شهرستان می‌باشد. البته لازم به ذکر است که بیشترین مصرف در میان فرآورده‌های نفتی در استان، مصرف نفت کوره است. به طوری که حدود 59 درصد از مصرف فرآورده‌های نفتی استان در سال 95 متعلق به مصرف نفت کوره می‌باشد. میزان مصرف نفت کوره در استان طی سال 95 نسبت به سال گذشته تقریباً 5.3 رشد منفی داشته است. بیشترین سرانه مصرف فرآورده‌های نفتی استان در سال 95 متعلق به فرآورده‌ی نفت کوره با 1.48 مترمکعب و کمترین سرانه مصرف مربوط به نفت سفید با 0.01 مترمکعب می‌باشد. سرانه کل مصرف فرآورده‌های نفتی استان در سال 95 معادل 2.5 مترمکعب است که شهرستان باوی با 12.73 مترمکعب رتبه اول و شهرستان خرمشهر با 0.31 مترمکعب آخرین رتبه در استان

را به خود اختصاص داده است. در سال 1395 یکی از عمده‌ترین دلایل بالا بودن سهم شهرستان باوی در مصرف فرآورده‌های نفتی، استفاده از نفت کوره به عنوان سوخت جایگزین گاز در زمان محدودیت عرضه گاز در فصول سرد، جهت جبران کمبود سوخت نیروگاه حرارتی رامین می‌باشد. از عمده‌ترین دلایل بالا بودن مصرف فرآورده نفت کوره در استان می‌توان به سوخت نیروگاه‌ها، کارخانجات قند و سیمان و کشتیرانی اشاره نمود. (جدول 8-8)

جدول 8-8- مقایسه میزان مصرف انواع فرآورده های نفتی به تفکیک کشور، استان و شهرستان ها در سال 1395
(سرانه: مترمکعب به نفر)

شهرستان	گاز مایع (مترمکعب)		بنزین (مترمکعب)		نفت سفید (مترمکعب)		نفت گاز (مترمکعب)		نفت کوره (مترمکعب)	
	مصرف	سرانه	مصرف	سرانه	مصرف	سرانه	مصرف	سرانه	مصرف	سرانه
آبادان	15463	0.05	94628	0.32	2487	0.01	89962	0.30	0	0.00
آغا جاری	456	0.03	3864	0.22	0	0.00	2230	0.13	0	0.00
امیدیه	3096	0.03	39036	0.42	109	0.00	34577	0.37	555	0.01
اندیکا	1250	0.03	8300	0.17	170	0.00	7000	0.15	0	0.00
اندیمشک	37700	0.22	48889	0.29	4580	0.03	199500	1.16	850	0.00
اهواز	58920	0.05	505090	0.39	1400	0.00	625000	0.48	5679950	4.36
ایذه	3800	0.02	40806	0.21	7000	0.04	47900	0.24	1500	0.01
باغملک	4290	0.04	18200	0.17	4850	0.05	32500	0.31	500	0.00
باوی	0	0.00	19800	0.21	0	0.00	257900	2.67	950350	9.85
بندرماهشهر	19728	0.07	109384	0.37	1142	0.00	215458	0.73	119277	0.40
بهبهان	20255	0.11	86700	0.48	3800	0.02	98600	0.55	10000	0.06
حمیدیه	0	0.00	14700	0.27	295	0.01	18500	0.34	0	0.00
خرمشهر	9266	0.05	43525	0.25	631	0.00	0	0.00	0	0.00
دزفول	5100	0.01	161522	0.36	5500	0.01	99876	0.22	11300	0.03
دشت آزادگان	11000	0.10	14088	0.13	500	0.00	25500	0.24	0	0.00
رامشیر	1800	0.03	9400	0.17	0	0.00	38800	0.72	50	0.00
رامهرمز	6720	0.06	35600	0.31	2200	0.02	83000	0.73	81500	0.72
شادگان	5302	0.04	28007	0.20	404	0.00	38078	0.27	0	0.00
شوش	9470	0.05	58500	0.28	3500	0.02	115700	0.56	97900	0.48
شوشتر	5200	0.03	61900	0.32	7000	0.04	156550	0.82	400	0.00
کارون	700	0.01	23400	0.22	40	0.00	600580	5.67	500	0.00
گتوند	1800	0.03	16665	0.25	1600	0.02	36070	0.55	500	0.01
لالی	2200	0.06	39300	1.04	6700	0.18	8200	0.22	0	0.00
مسجد سلیمان	11100	0.10	38379	0.34	7010	0.06	26700	0.24	11700	0.10
هفتکل	950	0.04	7690	0.35	600	0.03	22700	1.03	0	0.00
هندیجان	1265	0.03	20206	0.52	60	0.00	49247	1.27	195	0.01
هویزه	1350	0.03	8000	0.21	200	0.01	19870	0.51	0	0.00
استان	238181	0.05	1555579	0.33	61778	0.01	2949998	0.63	6967027	1.48
کشور	1839000	0.02	25762000	0.32	7559000	0.09	28131000	0.35	19747000	0.25

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

از لحاظ شاخص تعداد جمعیت به ازاء هر پمپ ، میانگین استانی حدود 3.3 هزار نفر می‌باشد. در میان شهرستان‌ها، اهواز اگر چه از نظر تعداد جایگاه‌های فروش و تعداد پمپ‌های فروش سوخت در رتبه‌ی اول قرار دارد ولی از لحاظ تعداد جمعیت به ازای هر جایگاه و تعداد جمعیت به ازاء هر پمپ به ترتیب در رتبه‌های بیست و چهارم و بیست و یکم قرار دارد که نشان دهنده آن است که بار جمعیتی به ازاء هر جایگاه و یا هر پمپ در این شهرستان در مقایسه با سایر شهرستان‌ها بسیار بالاتر می‌باشد. در سال 95 تعداد پمپ‌ها نسبت به سال قبل بدلیل کاهش تعداد 81 پمپ بنزین از رشد منفی حدودا 4.2 درصدی برخوردار بوده است. تعداد جایگاه‌های سوخت CNG استان در سال 95 با احداث سه جایگاه در شهرستان‌های اهواز و بندرماهشهر به تعداد 110 جایگاه افزایش یافته است. بیشترین جایگاه CNG متعلق به شهرستان اهواز با 21 جایگاه می‌باشد. (جداول 9-9 و 10-9)

جدول 8-9- مقایسه امکانات توزیعی و خدماتی فرآورده‌های نفتی به تفکیک استان و شهرستان‌ها در سال 1395

شهرستان	مخازن مواد سوختی		تعداد جایگاه			
	تعداد	ظرفیت (مترمکعب)	خصوصی		دولتی	
			جایگاه	به ازاء هر هزار نفر جمعیت	جایگاه	به ازاء هر هزار نفر جمعیت
جمع	جایگاه	به ازاء هر هزار نفر جمعیت	جایگاه	به ازاء هر هزار نفر جمعیت	جایگاه	به ازاء هر هزار نفر جمعیت
آبادان	53	2572000	13	23	3	99
آغاجاری	2	90000	1	18	0	0
امیدیه	21	945000	6	15	1	92
اندیکا	6	428000	4	12	0	0
اندیمشک	26	1249000	6	29	1	171
اهواز	108	5414000	42	31	4	326
ایذه	26	1253000	10	20	0	0
باغملک	8	370000	5	21	0	0
باوی	5	560000	4	24	0	0
بندرماهشهر	51	2510000	11	27	0	0
بهبهان	26	1437000	11	16	1	181
حمیدیه	6	310000	2	27	0	0
خرمشهر	13	453000	4	43	0	0
دزفول	36	1964000	14	32	2	222
دشت آزادگان	12	604000	5	22	0	0
رامشیر	5	254000	3	18	0	0
رامهرمز	23	1198000	5	23	1	114
شادگان	15	693000	3	46	0	0
شوش	23	1100000	10	21	0	0
شوشتر	24	1569200	8	24	1	192
کارون	12	610000	4	26	0	0
گتوند	6	290000	2	33	0	0
لالی	7	427000	3	13	0	0
مسجد سلیمان	14	835000	4	28	1	113
هفتکل	6	290000	3	7	0	0
هندیجان	12	590600	3	13	0	0
هویزه	7	431000	3	13	0	0

تعداد جایگاه						مخازن مواد سوختی		شهرستان
جمع		دولتی		خصوصی		ظرفیت (مترمکعب)	تعداد	
هزار نفر جمعیت به ازاء هر جایگاه	جایگاه	هزار نفر جمعیت به ازاء هر جایگاه	جایگاه	هزار نفر جمعیت به ازاء هر جایگاه	جایگاه			
23	204	314	15	25	189	28446800	553	استان

مأخذ: سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395؛ شرکت گاز استان خوزستان

ادامه جدول 8-10 - مقایسه امکانات توزیعی و خدماتی فرآورده‌های نفتی به تفکیک استان و شهرستان‌ها در سال 1395

جایگاه‌های سوخت‌گیری گاز فشرده طبیعی		تعداد پمپ						شهرستان
		نفت گاز		بنزین سوپر		بنزین معمولی		
تعداد جایگاه به ازای هزار نفر جمعیت	95	تعداد پمپ به ازای هزار نفر جمعیت	95	تعداد پمپ به ازای هزار نفر جمعیت	95	تعداد پمپ به ازای هزار نفر جمعیت	95	
25	12	20	15	12	25	3	103	آبادان
18	1	18	1	0	0	6	3	آغاجاری
23	4	5	19	0	0	3	33	امیدیه
0	0	5	10	0	0	5	10	اندیکا
57	3	8	21	57	3	7	23	اندیمشک
62	21	17	76	37	35	7	179	اهواز
40	5	7	30	0	0	6	31	ایذه
26	4	18	6	0	0	13	8	باغملک
32	3	7	14	48	2	6	16	باوی
30	10	13	23	8	35	4	69	بندرماهشهر
60	3	5	35	45	4	3	53	بهبهان
54	1	9	6	0	0	7	8	حمیدیه
57	3	19	9	43	4	12	14	خرمشهر
63	7	21	21	222	2	7	62	دزفول
36	3	10	11	0	0	12	9	دشت آزادگان
27	2	9	6	0	0	5	10	رامشیر
28	4	6	18	38	3	4	27	رامهرمز
46	3	35	4	0	0	6	25	شادگان
51	4	8	27	0	0	6	33	شوش
38	5	9	21	64	3	5	41	شوشتر
35	3	15	7	53	2	6	18	کارون
65	1	16	4	0	0	11	6	گتوند
0	0	5	8	0	0	3	12	لالی
28	4	23	5	28	4	6	20	مسجدسلیمان
11	2	3	8	0	0	2	10	هفتکل
39	1	3	12	0	0	3	14	هندیجان
39	1	6	6	0	0	6	6	هویزه
43	110	11	423	39	122	6	843	استان

مأخذ: سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395؛ شرکت گاز استان خوزستان و محاسبات تحقیق

گاز

گاز طبیعی از جمله فرآورده‌های نفتی ارزان و مناسب جهت استفاده در فعالیتهای اقتصادی است که به دلیل فراوانی و در دسترس بودن، به آسانی جایگزین دیگر فرآورده‌های نفتی می‌شود. گاز پالایش شده از طریق خطوط لوله انتقال گاز فشار قوی، پس از چندین بار کاهش فشار گاز در ایستگاه‌های اصلی گاز شهرها و ایستگاه‌های تقلیل فشار وارد خطوط شبکه توزیع می‌شود. سپس از طریق انشعابات موجود، گاز مصرف‌کنندگان پس از تقلیل فشار توسط رگلاتور، بر حسب نوع و میزان مصرف تأمین می‌گردد.

مصرف گاز طبیعی استان در سال 1395 برابر 17125 میلیون مترمکعب بوده و نسبت به سال قبل 11.2 درصد رشد داشته است که رشدی بیش از رشد کشوری (7.3 درصد) می‌باشد. همچنین سهم استان خوزستان از کل مصرف گاز طبیعی در کشور معادل 9.3 درصد و پس از استان‌های تهران و اصفهان در رتبه سوم می‌باشد. در بین شهرستان‌های استان، بندرماهشهر و اهواز به دلیل وجود صنایع بزرگ با سهمی تقریباً برابر 35 درصدی از کل مصارف گاز طبیعی استان رتبه‌های اول و دوم را به خود اختصاص داده‌اند. سهم استان خوزستان از تعداد کل مشترکین کشور معادل 4.4 درصد می‌باشد و علیرغم دارا بودن رتبه سوم در مصرف، رتبه نهم تعداد مشترکین را در کشور به خود اختصاص داده است. در بخش‌های اقتصادی استان، بخش خانگی بیشترین مشترک گاز را با 97.7 درصد به خود اختصاص داده است. بخش تجاری 2.24 و بخش صنعت 0.06 درصد مشترک گاز را در سال 95 به خود اختصاص داده‌اند. تعداد کل مشترکین گاز استان در سال 95 با رشدی حدود 4.4 درصدی نسبت به سال قبل به تعداد 920506 مشترک رسیده است. (جدول 8-11)

سرانه مصرف گاز در سال 95 برای استان معادل 19 هزارمترمکعب برای هر مشترک بوده است که تقریباً دو برابر سرانه مصرف کشور با 9 هزارمترمکعب برای هر مشترک است. سرانه مصرف گاز استان در سال 95 نسبت به سال گذشته 1.4 درصد کاهش یافته است. بیشترین سرانه مصرف گاز مربوط به شهرستان بندرماهشهر بوده است. سرانه مصرف در این شهرستان برخلاف سرانه مصرف استان روندی افزایشی داشته که از دلایل بالا بودن آن وجود صنایع بزرگی همچون پتروشیمی و نیروگاه فجر ماهشهر می‌باشد.

جدول 8-11- تعداد مشترکین و میزان مصرف گاز طبیعی به تفکیک کشور، استان و شهرستان‌ها
در سال‌های 1394 و 1395

شهرستان	تعداد کل مشترکین		مصرف گاز طبیعی (میلیون مترمکعب)	
	1394	1395	1395	سرانه 1395 (هزار مترمکعب به نفر)
آبادان	22175	24951	1864	75
آغاچاری	4747	4837	4	1
امیدیه	18895	20169	158	8
اندیکا	0	0	0	0
اندیمشک	33807	35676	106	3
اهواز	263462	275791	6002	22
ایذه	42299	43916	176	4
باغملک	21558	22344	79	4
باوی	14762	15108	20	1
بندرماهشهر	59647	63231	6015	95

شهرستان	تعداد کل مشترکین		مصرف گاز طبیعی (میلیون مترمکعب)	
	1394	1395	1395	سرانه 1395 (هزار مترمکعب به نفر)
بهبهان	51568	53568	236	4
حمیدیه	8592	8864	16	2
خرمشهر	24049	25332	1232	49
دزفول	92496	95977	179	2
دشت آزادگان	19341	19972	43	2
رامشیر	9477	9757	16	2
رامهرمز	28886	29929	280	9
شادگان	19406	20492	47	2
شوش	30642	31948	232	7
شوشتر	38961	40988	279	7
کارون	23506	24228	0	0
گتوند	10857	11415	22	2
لالی	3024	3457	0	2
مسجدسلیمان	18958	20997	78	4
هفتکل	5137	5415	8	1
هندیجان	6641	7155	9	1
هویزه	4803	4989	24	5
کشور	20066718	21118327	184287.3	0.9
استان	877697	920506	17125	19
سهم استان	4.4	4.4	9.3	-

مأخذ: سالنامه آماری کشور سالهای 1394 و 1395؛ سالنامه آماری خوزستان و محاسبات تحقیق

در سال 95 به میزان 1119.9 کیلومتر خط جدید گازرسانی انجام شده است که سهمی معادل 4.9 درصد از کل کشور را به خود اختصاص داده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در استان تقریباً حدود 18 درصد کمتر از سال قبل عملیات انجام شده است. در سال 1395 استان خوزستان با رتبه ششم بیشترین طول خطوط را در کشور اجرا نموده است. تا پایان سال 95 معادل 15695.3 کیلومتر عملیات شبکه‌گذاری در استان انجام شده که معادل 5 درصد از کل شبکه گازرسانی کشور (309862.7) است. (گزارش عملکرد شرکتهای گاز استانی 1395)

جدول 8-12- تعداد انشعابات گاز برحسب نوع به تفکیک کشور، استان و شهرستان‌ها در سالهای 1394 و 1395

شهرستان	تعداد انشعاب					
	جمع		خانگی - تجاری		صنعتی	
	1394	1395	1394	1395	1394	1395
آبادان	30937	35605	30915	35583	22	22
آغاجاری	4169	4183	4169	4183	0	0
امیدیه	13514	14369	13510	14364	4	5
اندیکا	0	0	0	0	0	0
اندیمشک	24816	25864	24807	25855	9	9
اهواز	152344	155825	152193	155668	151	157
ایذه	27522	28162	27495	28126	27	36

تعداد انشعاب						شهرستان
صنعتی		خانگی – تجاری		جمع		
1395	1394	1395	1394	1395	1394	
27	19	18167	18022	18194	18041	باغملک
12	11	10882	10877	10894	10888	باوی
31	29	34955	34317	34986	34346	بندرماهشهر
23	20	38115	37375	38138	37395	بهبهان
7	6	5188	5345	5195	5351	حمیدیه
23	14	22779	21957	22802	21971	خرمشهر
64	63	59773	58695	59837	58758	دزفول
16	16	11773	11615	11789	11631	دشت آزادگان
7	7	10031	9902	10038	9909	رامشیر
46	46	19973	19719	20019	19765	رامهرمز
39	38	21662	20100	21701	20138	شادگان
27	24	25331	23913	25358	23937	شوش
45	34	30271	29569	30316	29603	شوشتر
1	0	2036	1571	2037	1571	کارون
1	1	12601	11375	12602	11376	گتوند
0	0	3487	3465	3487	3465	لالی
17	14	19346	18188	19363	18202	مسجدسلیمان
1	0	4037	3847	4038	3847	هفتکل
2	1	6192	5903	6194	5904	هندیجان
2	2	3449	3438	3451	3440	هویزه
-	4852	-	1364514	10721161	10295219	کشور
620	558	623827	602282	624447	602840	استان

مأخذ: سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395

در سال 95، حدود 98.5 درصد شهرهای استان عملیات گازرسانی انجام شده است که یک شهر (شهر بیدوبه در شهرستان اندیمشک) نسبت به سال قبل افزایش داشته است. سهم استان خوزستان از تعداد کل شهرهای گازرسانی کشور حدود 6.9 درصد می‌باشد. در مجموع تعداد کل روستاهای گازرسانی شده در استان 15.9 درصد نسبت به سال قبل رشد داشته است. سهم استان خوزستان از تعداد روستاهای گازرسانی شده کشور در سال 95 معادل 6.4 درصد می‌باشد و قابل توجه اینکه افزایش رشد استان بیش از افزایش رشد کشور (13.7 درصد) در این شاخص بوده است. تعداد روستاهای در حال گاز رسانی در سال 1395 نسبت به سال گذشته حدود 18.5 درصد کاهش داشته است. قابل ذکر است که رشد منفی تعداد روستاهای گاز رسانی شده در شهرستان اهواز به دلیل مطابقت نقاط جغرافیایی روستایی با تقسیمات کشوری جدید در سال 1395 می‌باشد. (جدول 8-13)

جدول 8-13- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و در حال گازرسانی به تفکیک کشور، استان و شهرستان ها - 1394 و 1395

شهرستان	تعداد شهرهای گازرسانی شده		تعداد روستاهای گازرسانی شده			تعداد روستاهای در حال گازرسانی	
	1394	1395	1394	1395	رشد	1394	1395
آبادان	3	3	59	69	16.9	7	2
آغاچاری	1	1	6	6	0.0	0	0
امیدیه	2	2	35	44	25.7	13	5
اندیکا	0	0	0	0	-	14	37
اندیمشک	4	5	8	12	50.0	20	12
اهواز	2	2	125	83	-33.6	65	40
ایذه	2	2	94	102	8.5	53	46
باغملک	4	4	119	133	11.8	17	10
باوی	4	4	34	63	85.3	4	0
بندرماهشهر	3	3	46	47	2.2	8	2
بهبهان	4	4	84	106	26.2	34	33
حمیدیه	1	1	15	15	0	1	0
خرمشهر	2	2	34	51	50.0	0	23
دزفول	8	8	64	70	9.4	0	5
دشت آزادگان	4	4	45	56	24.4	0	7
رامشیر	2	2	72	74	2.8	27	25
رامهرمز	1	1	132	132	0	27	24
شادگان	3	3	102	122	19.6	71	28
شوش	5	5	50	60	20.0	28	24
شوشتر	4	4	60	78	30.0	67	60
کارون	2	2	0	35	100.0	0	0
گتوند	5	5	22	28	27.3	2	2
لالی	1	1	0	2	100.0	0	3
مسجدسلیمان	2	2	14	29	107.1	12	0
هفتکل	1	1	8	14	75.0	3	0
هندیجان	2	2	15	19	26.7	9	5
هویزه	2	2	24	24	0	0	0
کشور	1063	1085	20408	23206	13.7	5514	4303
استان	74	75	1267	1474	15.9	482	393

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان سالهای 1394 و 1395؛ شرکت گاز استان خوزستان و محاسبات تحقیق

مهم ترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

کل اعتبارات مصوب فصل انرژی در سال 1395: 22848 میلیون ریال

تعداد کل پروژه های این فصل: 23 پروژه

سهم اعتبارات فصل از اعتبارات کل استان: 14.7 درصد

تعداد پروژه های خاتمه یافته در سال 1395: 8 پروژه

مهم ترین پروژه های خاتمه یافته در سال 1395:

- توسعه و اصلاح شبکه روستایی آلبونیس 1 و 2
- بهینه سازی برق روستای سنجر دزفول
- برق رسانی به روستای جفیر 2

اقدامات مهم و شاخص بخش

- احداث نیروگاه های جدید و توسعه شبکه انتقال و فوق توزیع ، شبکه متوسط و کاهش و اصلاح شبکه فشار ضعیف
- نصب، شبکه بندی، کانفیگ، تست و قرائت کنتورهای هوشمند بازار برق به طور مستمر
- نصب حدود 100 دستگاه کنتور جدید در شبکه انتقال و فوق توزیع و فیلدرهای فوق توزیع
- نصب 42 ست سه تایی CVT در بخش های انتقال و فوق توزیع
- نصب 105 مگاوات خازن گذاری در شبکه انتقال و فوق توزیع جهت اصلاح افت ولتاژ شبکه
- استفاده از شبکه فیبر نوری و توسعه آن
- تبدیل شبکه های سیمی به کابل خودنگهدار
- جمع آوری انشعابات غیر مجاز و شناسایی کنتورهای معیوب و تعویض آنها و
- گازرسانی به شهر بیدرویه در شهرستان اندیمشک به روش CNG
- احداث خط تغذیه گازرسانی به شهر سالد به طول 4 کیلومتر

فصل نهم: حمل و نقل

بخش حمل و نقل از جمله مهمترین ارکان حیات اقتصادی کشورها محسوب می‌شود بگونه ای که توسعه این بخش، زیربنا و پایه ای جهت توسعه سایر بخش‌های اقتصادی و اجتماعی کشورها قلمداد می‌شود. زیرا این بخش با ایفای نقش رابط میان بازار مصرف و تولید به مثابه زیربنای پلی است که بخش‌های مختلف جوامع با عبور از آن به سمت توسعه پایدار حرکت می‌نمایند. در جهان امروز این بخش علاوه بر تحت تاثیر قرارداددن فرآیند توسعه اقتصادی، خود نیز در روند توسعه ناگزیر به تغییر و تحول می‌باشد .

این صنعت سه بخش اساسی دارد:

1- تجهیزات ساختاری که مشتمل است بر شبکه های حمل و نقل (مانند جاده ها ، خطوط راه آهن و ...) و ترمینال ها (مانند بنادر ، فرودگاه ها و ...).

2- وسایل حمل و نقل مانند کامیون ها ، هواپیماها و

3- عملکرد یعنی ضوابطی که وسایل حمل و نقل بر اساس آن در شبکه های حمل و نقل حرکت می کنند مانند ضوابط قانونی و آیین نامه های حمل و نقل .

نقش صنعت حمل و نقل در رشد و شکوفایی کشور انکار ناپذیر است حمل و نقل دارای شیوه های مختلف زمینی ، هوایی و دریایی می باشد در میان شیوه های حمل و نقل حمل و نقل هوایی نسبتا گران قیمت بوده و لذا برای مسافرت های سریع یا مسافت های طولانی و بارهای خاص مد نظر قرار می گیرد حمل و نقل دریایی نیز به وجود دریا یا مسیرهای آبی (دریا ، اقیانوس) وابستگی دارد . بنابراین حمل و نقل در داخل کشور غالبا به صورت جاده ای یا ریلی انجام می شود ، حمل و نقل ریلی و جاده ای از زیر مجموعه های حمل و نقل زمینی هستند شیوه حمل و نقل جاده ای در اکثر مواقع به عنوان تکمیل کننده دیگر شیوه های حمل و نقل از جمله دریایی ، هوایی و ریلی استفاده می شود.

جدول شماره 9-1 -مقایسه تعداد مسافر و حجم بار جابجا شده در انواع شیوه های حمل و نقل در سال 1395

نوع حمل و نقل	کشور				استان			
	مسافر - (هزار نفر)		بار - (هزار تن)		مسافر - (هزار نفر)		بار - (هزار تن)	
	تعداد	سهم	وزن	سهم	تعداد	سهم	وزن	سهم
جاده ای	166988	68.11	670160	78.93	7404	57.42	61441	52.35
ریلی	23042	9.40	40282	4.74	1847	14.32	11744	10.01
دریایی	240	0.10	138577	16.32	204	1.58	44153	37.62
هوایی	54921	22.40	71	0.01	3439	26.67	27	0.02
جمع	245191	100	849090	100	12894	100	117365	100

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

حمل و نقل جاده‌ای

حمل و نقل جاده‌ای اصلی‌ترین شیوه حمل و نقل در استان و کشور می‌باشد. ویژگی‌های جمعیتی و موقعیت ممتاز جغرافیایی نظیر دسترسی به آب‌های آزاد و بین‌المللی به همراه فعالیت گسترده صنایع مهم نفت، گاز، فولاد، سیمان، پتروشیمی و همچنین بهره‌مندی از خاک مستعد کشاورزی ، رشد صنعت حمل و نقل جاده‌ای استان خوزستان را موجب شده است. شهرهای بندر امام

خمینی (ره)، اهواز و دزفول از قطب های مهم استان در زمینه حمل کالا می باشند؛ این مراکز به ترتیب از مراکز عمده واردات، صنعت و کشاورزی در استان می باشند. در سال 1395، 57.4 درصد جابجایی مسافر و 52.4 درصد جابجایی بار استان از طریق جاده صورت گرفته است. (جدول 9-1)

در سال 1395 تعداد راهدارخانه ها در استان خوزستان 8 واحد بوده که نسبت به سال قبل تغییری نداشته است، تعداد نقاط حادثه خیز در ابتدای سال 1395، 120 نقطه بوده که تا پایان سال 5 نقطه آن اصلاح گردیده است.

وضعیت انواع راه های استان

استان خوزستان از لحاظ طول راه های بین شهری با سهم 6 درصد رتبه ششم، راه های روستایی با سهم 6.8 درصد رتبه دوم، راه های اصلی بین شهری و راه های آسفالت روستایی با سهم 10.4 و 7.2 درصد در رتبه اول کشور را قرار دارد. همچنین استان خوزستان از نظر جمع کل راه های شهری و روستایی در رتبه سوم کشور قرار گرفته است.

جدول شماره 9-2- انواع راه های تحت حوزه استحفاظی اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان (کیلومتر)

شهرستان	جمع کل	راه های بین شهری							راه های روستایی	
		جمع	آزاد راه	بزرگراه	راه اصلی	راه فرعی	سایر	جمع	آسفالت	شوسه
آبادان	418.02	252.6	0	46.5	142.5	31	32.6	165.42	161.72	3.7
آغا جاری	52.91	46.2	0	0	27	19.2	0	6.71	6.71	0
امیدیه	322.37	207.4	0	39.6	104.2	57.8	5.8	114.97	97.7	17.27
اندیکا	649.77	147.1	0	0	93.2	53.9	0	502.67	350.68	151.99
اندیمشک	509.71	161.8	42.6	46	66.8	0	6.4	347.91	317.36	30.55
اهواز	846.08	507.44	48.14	127	247.2	66.7	18.4	338.64	283.8	54.84
ایذه	909.81	173	0	7.7	104	61.3	0	736.81	645.3	91.51
باغملک	707.9	185.5	0	57	77.5	50.3	0.7	522.4	492.7	29.7
باوی	323.2	78	0	33.5	32.8	11.7	0	245.2	216	29.2
بندر ماهشهر	362.31	206.47	42.37	77.4	62.7	0	24	155.84	152.2	3.64
بهبهان	862.34	347.1	0	44	200.3	93	9.8	515.24	393	122.24
حمیدیه	185.39	50.7	0	26.7	24	0	0	134.69	124.28	10.41
خرمشهر	385.72	214.07	0	35.4	158	2.6	18.07	171.65	142.85	28.8
دزفول	751.2	219.1	0	60	133.7	15.1	10.3	532.1	396.6	135.5
دشت آزادگان	382.36	165.3	0	25.8	77.7	61.8	0	217.06	159.3	57.76
رامشیر	535.1	180.6	0	39	81.6	60	0	354.5	305.1	49.4
رامهرمز	672.43	220.5	0	47	120.3	53.2	0	451.93	426.2	25.73
شادگان	706.9	200.4	0	99	71	30.4	0	506.5	480.2	26.3
شوش	1064.5	351.12	0	79	122.5	144.02	5.6	713.38	690.1	23.28
شوشتر	735.84	266.8	0	58.3	157.6	45	5.9	469.04	415.71	53.33
کارون	235.43	123.2	0	32.5	90.7	0	0	112.23	105.68	6.55
گتوند	318.5	84.2	0	10.8	51.2	22.2	0	234.3	222.13	12.17
لالی	281.79	75.2	0	3.8	9.7	60	1.7	206.59	136.92	69.67
مسجد سلیمان	549.66	206.3	0	9.5	101.8	82.2	12.8	343.36	216.3	127.06
هفتکل	295.3	186.5	0	17.3	133.2	36	0	108.8	84.6	24.2

جدول شماره 9-2- انواع راه های تحت حوزه استحفاظی اداره کل راه و شهرسازی استان خوزستان (کیلومتر)

شهرستان	جمع کل	راه های بین شهری							راه های روستایی	
		جمع	آزاد راه	بزرگراه	راه اصلی	راه فرعی	سایر	جمع	آسفالت	شوسه
هندیجان	393.1	200.81	0	59.8	76.61	61	3.4	192.29	181.3	10.99
هویزه	552.35	229.5	0	18.7	128	79.3	3.5	322.85	264.2	58.65
استان 1394	13829.1	5204.51	133.11	1042.1	2672.61	1197.72	158.97	8624.59	7399.3	1225.28
استان 1395	14009.99	5286.91	133.11	1101.3	2695.81	1197.72	158.97	8723.08	7468.64	1254.44
کشور	215560	87167	2401	16627	25538	42601	0	128394	103812	24581
رشد 95 نسبت به 94	1.31	1.58	0	5.68	0.87	0	0	1.14	0.94	2.38
سهم استان	6.50	6.07	5.54	6.62	10.56	2.81	-	6.79	7.19	5.10
رتبه	3	7	8	5	1	11	-	2	1	8

ماخذ : سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

تعداد مسافر و وزن بار جابجا شده توسط وسایل نقلیه باری عمومی جاده ای

در سال 1395 استان خوزستان با سهم 7.9 درصد از کل تعداد سفر درون استانی در کشور در رتبه سوم قرار دارد این سهم نسبت به سال 1394، 10.86 درصد کاهش داشته است . موارد زیر از مهم ترین دلایل این کاهش است :

- 1- افزایش وسایل نقلیه شخصی و فعالیت آنها در بخش حمل و نقل جاده ای
 - 2- کیفیت پایین و فرسوده بودن اکثر ناوگان مسافربری و در نتیجه عدم استقبال مسافری
- بنابراین باید با ارائه راهکارهای مختلف، کیفیت خدمات ارائه شده را افزایش داده و جذب مسافر را افزایش داد . در این خصوص می توان به راهکارهای زیر در زمینه ناوگان سواری اشاره داشت :
- نوسازی ناوگان فرسوده ، نظارت دقیق و مستمر بر خدمات ارائه شده و اهمیت همکاری سایر ارگان های ذیربط مانند پلیس راهور و شهرداری ، جلوگیری از حمل و نقل مسافر توسط سواری های شخصی ، استفاده از ناوگان سواری با پلاک منطقه آزاد اروند جهت ارائه خدمات بهتر، ایمنی بیشتر مسافرین، ترغیب مسافرین به استفاده از ناوگان سواری کرایه و در عین حال سرمایه گذاری کمتر رانندگان .

استان خوزستان با 5281 هزار نفر مسافر جابجا شده در سال 1395 ، سهم 5.83 درصد از کل جابجایی مسافر کشور را به خود اختصاص داده است و از این نظر در رتبه ی چهارم کشور قرار گرفته است بیشترین تعداد سفر در شهرستان های اهواز ، آبادان و بندر ماهشهر به ترتیب با 291 ، 84 و 54 هزار سفر می باشد . بیشترین مسافر جابجا شده در شهرستان های اهواز ، آبادان و شوشتر به ترتیب با 2002 ، 557 و 401 هزار مسافر اتفاق افتاده است.

شهرستان اهواز بواسطه مرکز استان بودن و جمعیت زیادی که در خود جای داده است، از لحاظ تعداد سفرها و مسافرین جابجا شده، اختلاف چشمگیری نسبت به بقیه شهرستان های استان دارد.

جدول شماره 9-3- تعداد سفر و مسافر جابجا شده درون استانی توسط انواع وسایل نقلیه عمومی مسافری جاده ای به تفکیک

عنوان		تعداد سفر (هزار مورد)				مسافر جابجا شده (هزار مورد)			
		جمع	اتوبوس	مینی بوس	سواری	جمع	اتوبوس	مینی بوس	سواری
کشور	1394	10287	1354	3002	5931	99867	30137	45407	24323
	1395	9500	1299	2619	5582	90525	29100	39684	21742
	درصد تغییرات	-7.65	-4.06	-12.76	-5.88	-9.4	-3.44	-12.60	-10.61
استان	1394	842.42	56.06	109.4	676.96	6387.23	1890.52	1803.06	2693.64
	1395	750.93	47.42	87.36	616.15	5280.9	1468.7	1366	2446.2
	درصد تغییرات	-10.86	-15.41	-20.15	-8.98	-17.32	-22.31	-24.24	-9.19
سهم استان از کشور در سال 1395		7.90	3.65	3.34	11.04	5.83	5.05	3.44	11.25
رتبه استان در سال 1395		3	8	13	1	4	8	13	1

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

استان خوزستان در سال 1395 با حدود 174 هزار سفر برون استانی، 3.1 درصد از سهم کشور را به خود اختصاص داده است. از این نظر استان خوزستان در رتبه ی دهم کشور قرار دارد. بیشترین مسافر جابجا شده در استان خوزستان در سال 1395 از طریق اتوبوس با سهم 82.4 درصد صورت گرفته است که از این لحاظ در جایگاه هفتم کشوری قرار دارد.

جدول شماره 9-4- تعداد سفر و مسافر جابجا شده برون استانی از طریق پایانه های مسافربری توسط انواع وسایل نقلیه عمومی مسافری جاده ای

عنوان		تعداد سفر (هزار نفر)				مسافر جابجا شده (هزار نفر)			
		جمع	اتوبوس	مینی بوس	سواری	جمع	اتوبوس	مینی بوس	سواری
کشور	1394	5772	3215	423	2134	79081	64240	6334	8507
	1395	5659	3248	383	2028	76463	62923	5816	7724
	درصد تغییرات	-1.96	1.03	-9.46	-4.97	-3.31	-2.05	-8.18	-9.20
استان	1394	179	91	7	80	2152	1727	106	318
	1395	173.72	95.28	5.99	72.46	2122.89	1748.98	89.82	284.09
	درصد تغییرات	-2.95	4.70	-14.43	-9.43	-1.35	1.27	-15.26	-10.66
سهم استان از کشور در سال 1395		3.07	2.93	1.56	3.57	2.78	2.78	1.54	3.68
رتبه استان در سال 1395		10	9	17	5	10	7	18	5

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

استان خوزستان در سال 1395 با حدود 10328 هزار تن از جابجایی های درون استانی، 9.85 درصد از سهم کشوری را به خود اختصاص داده است. از این نظر استان خوزستان در رتبه سوم کشور قرار دارد همچنین استان خوزستان در سال 1395 با دارا

بودن 9.65 درصد از سهم جابجایی های برون استانی خروجی و 8.43 درصد از سهم جابجایی های برون استانی ورودی به ترتیب در رتبه دوم و سوم کشوری قرار دارد .

از میان شهرستان های استان خوزستان در سال 1395 شهرستان های اهواز ، هفتکل و بندر ماهشهر به ترتیب با 2663 ، 2191 و 1693 هزار تن بیشترین میزان جابجایی درون استانی را دارا می باشد . شهرستان های بندر ماهشهر ، خرمشهر و خرمشهر به ترتیب با 22529 ، 13191 و 3453 هزار تن بیشترین میزان جابجایی برون استانی را دارا می باشد که از میان جابجایی های برون استانی بندر ماهشهر بیشترین جابجایی خروجی و اهواز بیشترین جابجایی ورودی را دارا هستند.

جدول شماره 9-5- وزن بار جابجا شده توسط وسایل نقلیه عمومی جاده ای براساس بارنامه صادر شده
بر حسب شهرستان (هزار تن)

عنوان	سال	جابجایی	جابجایی برون استانی	ورودی
		درون استان	خروجی	
کشور	94	101087	258868	258868
	95	104870	282645	282645
درصد تغییرات		3.74	9.18	9.18
استان	94	8240.37	28113.1	22873.67
	95	10328.34	27280.43	23832.23
درصد تغییرات		25.34	-2.96	4.19
سهم استان از کشور در سال 1395		9.85	9.65	8.43
رتبه		3	2	3

ماخذ : سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

تصادفات جاده ای

استان خوزستان در سال 1395 از میان تصادفات درون استانی ، 223 فقره تصادفات منجر به فوت داشته است که نسبت به سال قبل 11.2- درصد کاهش را نشان می دهد . همچنین در سال 1395، 569 فقره تصادفات منجر به فوت برون استانی داشته است که نسبت به سال قبل 20.6 درصد افزایش را نشان می دهد .

جدول شماره 9-6- تصادفات درون و برون شهری وسایل نقلیه منجر به فوت و جرح

عنوان		درون شهری			برون شهری		
		تعداد تصادفات منجر به فوت (فقره)	تعداد تصادفات منجر به جرح (فقره)	جمع	تعداد تصادفات منجر به فوت (فقره)	تعداد تصادفات منجر به جرح (فقره)	جمع
استان	1394	251	8338	8589	472	1089	1561
	1395	223	12714	12937	569	3681	4250
درصد تغییرات		-11.2	52.5	50.6	20.6	238	172.

ماخذ : سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

شرکت های حمل و نقل موجود

در استان خوزستان 313 شرکت کالا و 161 شرکت مسافربری وظیفه جابجایی بار و مسافر را بر عهده دارند. علاوه بر شرکت های فوق 3 پایانه مهم کالا، 2 پایانه مرزی و همچنین 23 پایانه مسافری فعال استان، کار ارایه خدمات جابجایی کالا و مسافر را انجام می دهند.

حمل و نقل ریلی

از مزایای حمل و نقل ریلی ایمنی بسیار بالا، کاهش در مصرف سوخت و آلودگی، راحتی بیشتر، هزینه ی پایین تر و امکان جابجایی انبوه مسافر و کالا می باشد. طول انواع خطوط ناحیه راه آهن جنوب و زاگرس در سال 1395 به ترتیب، 696 کیلومتر خطوط اصلی، 148 کیلومتر خطوط فرعی و مانوری و 129 کیلومتر خطوط صنعتی و تجاری بوده که به ترتیب 6.65، 7.64 و 12.6 درصد از خطوط ریلی کشور را شامل می شود. (جدول 9-7) حمل و نقل ریلی به ترتیب 9.4 و 14.32 درصد جابجایی مسافر و 4.74 و 10 درصد جابجایی بار را به ترتیب در کشور و استان در بین انواع شیوه های حمل و نقل به عهده دارد. (جدول 9-7)

جدول شماره 9-7 طول انواع خطوط و ایستگاه های ناحیه راه آهن (کیلومتر)

عنوان	سال	طول خطوط			تعداد ایستگاه
		اصلی	فرعی و مانوری	صنعتی و تجاری	
کشور	1394	10459	1873	1016	400
	1395	10459	1938	1024	474
ضریب تغییرات		0.00	3.47	0.79	18.50
استان	1394	696	145	124	31
	1395	696	148	129	32
ضریب تغییرات		0.00	2.07	4.03	9.68
سهم استان از کشور در سال 1395	درصد	6.65	7.64	12.60	7.17

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

جابجایی مسافر و بار در خطوط ریلی

در سال 1395 در استان خوزستان 1302 هزار مسافر جابجا شده است که این تعداد نسبت به سال 1394، 10.7 درصد کاهش یافته است. سهم استان خوزستان از کل جابجایی مسافر 5.65 درصد نسبت به کشور می باشد. در جابجایی بار خالص در سال 1395 استان خوزستان با 2705 هزار تن، سهم 6.70 درصد کشور را دارا می باشد. (جدول 9-8)

جدول شماره 9-8 - مسافر و بار خالص حمل شده از ایستگاه های راه آهن

عنوان	سال	تعداد مسافر (هزار نفر)	وزن بار خالص (هزار تن)
کشور	1394	24453	35647
	1395	23042	40282
ضریب تغییرات		-5.77	13.00
استان	1394	1458	2913.99
	1395	1302	2704.72
ضریب تغییرات		-10.70	-7.18

عنوان	سال	تعداد مسافر (هزار نفر)	وزن بار خالص (هزار تن)
سهم استان از کشور در سال 1395	درصد	5.65	6.70

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

میزان بار حمل شده شامل مواد نفتی، معدنی، کشاورزی، غذایی، صنعتی، توشه و سایر در سال 1395 در استان خوزستان در مجموع 2705 هزارتن بوده که سهم 6.70 درصدی از کشور را دارا می باشد (جدول 9-9).

جدول شماره 9-9-وزن انواع بار حمل شده از ایستگاه های راه آهن (هزار تن)

عنوان	جمع	مواد نفتی	مواد معدنی	مواد کشاورزی	مواد غذایی	مواد صنعتی	توشه	سایر
کشور	1394	35648	3394	23486	1474	557	3183	3315
	1395	40282	3521	28017	1368	888	3266	2974
ضریب تغییرات	13.00	3.74	19.29	-7.19	59.43	2.61	4.20	-10.29
استان	1394	2884	0	291	462	355	1550	227
	1395	2705	14	105	372	0	1418	794
ضریب تغییرات	-6.21	-	-63.92	-19.48	-100.00	-8.52	-	249.78
سهم استان از کشور در سال 1395	6.70	0.40	0.37	27.19	0.00	43.42	0.00	26.70

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395 و محاسبات تحقیق

حمل و نقل دریایی

حمل و نقل دریایی در جابجایی کالا 37.62 درصد از کل بار جابجا شده در کشور را دارا می باشد. استان خوزستان 11 بندر صیادی شامل والفجر ارونندکنار، ثامن الائمه آبادان، چوئیده آبادان، خلیج فارس خرمشهر، بندر امام، سبجافی، بحرکان، بندر فجر، دورق، ابوخضیر و بندر امامزاده عبدالله و 6 بندر تجاری شامل بندر امام خمینی، خرمشهر، آبادان، شادگان، ارونندکنار و هندیجان در استان مستقر می باشد که از این میان بندر امام خمینی و بندر خرمشهر دارای کارکرد فراملی و بین المللی می باشند. هم اکنون حدود 33 درصد از تخلیه و بارگیری بار کشور از طریق بندر امام خمینی انجام می شود سهم بندر امام خمینی از ترانزیت کالای بنادر استان حدود 71 درصد می باشد. در سال 1395 وزن بار تخلیه شده در بنادر استان، 17571 هزار تن است که 33 درصد از سهم بار تخلیه شده کشور را به خود اختصاص داده است. وزن بار بارگیری شده نیز 26582 هزار تن است که سهم 35 درصد از کشور را در بر گرفته است.

جدول شماره 9-10- وزن کالای تخلیه و بارگیری شده در بنادر استان

عنوان	تخلیه (هزار تن)			بارگیری		
	مواد نفتی	کالاهای غیر نفتی	جمع	مواد نفتی	کالاهای غیر نفتی	جمع
استان	1394	902	17127	18029	16748	8879
	1395	877	16694	17571	16607	9975
ضریب تغییرات	-2.8	-2.5	-2.5	-0.8	12.3	3.7
کشور	1394	19891	32089	51980	24982	36842

بارگیری			تخلیه (هزار تن)			عنوان	
جمع	کالاهای غیر نفتی	مواد نفتی	جمع	کالاهای غیر نفتی	مواد نفتی		
76028	50329	25699	52549	32618	19931	1395	
23.0	36.6	2.9	1.1	1.6	0.2	ضریب تغییرات	

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395

تعداد شناورهای با ظرفیت هزار تن و بیشتر وارد شده به بنادر استان خوزستان در سال 1395، 2047 شناور بوده که نسبت به سال قبل 11.8 درصد کاهش یافته است. این تعداد شناور 22.7 درصد شناورهای وارد شده به بنادر در سطح کشور را شامل می شود. (جدول 9-11)

جدول شماره 9-11- تعداد شناورهای با ظرفیت هزار تن و بیشتر

عنوان	تعداد	ظرفیت (هزار تن)	
		خالص	ناخالص
1394	2320	18240	35173
1395	2047	19704	37723
بندر امام خمینی	1386	14367	26783
بندر ماهشهر	224	4793	9510
بندر آبادان	2	1	3
بندر خرمشهر	435	543	1427

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395

حمل و نقل هوایی

مهمترین قطب حمل و نقل هوایی استان خوزستان محسوب می شود، علاوه بر فرودگاه مذکور، استان خوزستان شش فرودگاه دیگر نیز در شهرهای آبادان، دزفول، آغاچاری، بهبهان، ماهشهر و مسجد سلیمان دارد. فرودگاههای اهواز و آبادان از فرودگاههای فعال کشور محسوب می شوند. فرودگاه آغاچاری اختصاص به فعالیت های شرکت نفت، فرودگاه ماهشهر جز فرودگاههای اختصاصی، فرودگاه های دزفول و بهبهان جزء فرودگاههای نظامی و فرودگاه مسجد سلیمان نیز در شرایط کنونی در حال بازسازی بوده و غیر فعال است. مهمترین چالش توسعه فرودگاه اهواز کمبود اراضی تحت تصرف و کمبود اعتبارات در سالهای اخیر می باشد. علی رغم اینکه فرودگاه اهواز جزء پرتراфик ترین فرودگاههای کشور بوده، اما در زمره کوچکترین فرودگاهها از نظر مساحت زمین در اختیار، می باشد. این مشکل با تصرف اراضی فرودگاه توسط هوانیروز و شرکت نفت حاد تر شده به گونه ای که نه تنها امکان توسعه فرودگاه وجود ندارد بلکه ایمنی پروازها نیز تحت تأثیر قرار داده شده است.

تعداد پروازهای داخلی فرودگاه اهواز 23771 پرواز و تعداد مسافر جابجا شده 2714361 نفر در سال 1395 بوده که به ترتیب نسبت به سال 1394، 21 و 25 درصد افزایش را نشان می دهد. (جدول 9-12)

جدول شماره 9-12- تعداد مسافر و بار حمل شده در پروازهای داخلی فرودگاه اهواز (تن-نفر)

سال	تعداد پرواز		تعداد مسافر		وزن بار	
	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی
1394	9834	9840	1073390	1101481	8476	8214
1395	11877	11894	1350703	1363658	10600	9777

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395

تعداد پروازهای بین المللی (به استثنای حجاج) فرودگاه اهواز 878 پرواز و تعداد مسافر جابجا شده 75731 نفر در سال 1395 بوده که به ترتیب نسبت به سال 1394، 23 و 7.4 درصد کاهش را نشان می دهد. (جدول 9-13)

جدول شماره 9-13- مسافر و بار حمل شده در پروازهای بین المللی (به استثنای حجاج) فرودگاه اهواز (تن -نفر)

سال	تعداد پرواز		تعداد مسافر		وزن بار	
	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی
1394	572	573	39487	42306	1371	1018
1395	434	444	35902	39829	702	662

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395

فرودگاه بین المللی آبادان در زمره اولین فرودگاههای کشور است که در سال 1320 توسط شرکت ملی نفت ایران احداث شده است. فرودگاه آبادان به عنوان یکی از 54 فرودگاه زیر مجموعه شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران (در بین فرودگاه های کشور از نظر اعزام و پذیرش مسافر رتبه نهم را دارا می باشد) و حضور در بزرگترین منطقه آزاد تجاری و اقتصادی کشور (منطقه آزاد اروند) نقش موثری در رشد و توسعه منطقه و کشور ایفا می کند.

تعداد پروازهای داخلی فرودگاه آبادان 6200 پرواز و تعداد مسافر جابجا شده 607474 نفر در سال 1395 بوده که به ترتیب نسبت به سال 1394، 29 و 17 درصد رشد را نشان می دهد. (جدول 9-14)

جدول شماره 9-14- مسافر و بار پروازهای داخلی فرودگاه آبادان (تن -نفر)

سال	تعداد پرواز		تعداد مسافر		وزن بار	
	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی
1394	2430	2403	259496	259603	2601	2121
1395	3121	3079	303255	304219	2866	2486

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395

تعداد پروازهای بین المللی (به استثنای حجاج) فرودگاه آبادان 530 پرواز و و تعداد مسافر جابجا شده 41500 نفر در سال 1395 بوده که به ترتیب نسبت به سال 1394، 2.2 درصد کاهش و 2.7 درصد افزایش را نشان می دهد. (جدول 9-15)

جدول شماره 9-15- مسافر و بار حمل شده در پروازهای بین المللی (به استثنای حجاج) فرودگاه آبادان (تن -نفر)

سال	تعداد پرواز		تعداد مسافر		وزن بار	
	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی	ورودی	خروجی
1394	255	287	13744	26683	160	186
1395	244	286	15848	25652	168	199

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 1394 و 1395

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

کل اعتبار مصوب در فصل حمل و نقل در سال 1395 مبلغ 2217276 میلیون ریال با 348 پروژه دست اجرا می باشد که 13 درصد سهم اعتبارات استان را شامل می شود.

در سال 1395 برای دو پروژه احداث پل دیلم شهرستان شوشتر و توسعه جاده بهبهان - زیدون مجوز ماده 23 اخذ شده و تعداد 64 پروژه به طول 72 کیلومتر با ماهیت احداث جاده ، تکمیل و افتتاح شده اند که از جمله می توان به موارد ذیل اشاره کرد .

- 1- احداث پروژه 4 خطه آبادان - ارونکنار به طول 5 کیلومتر
- 2- احداث کمربندی غرب و جنوب غرب اهواز به طول 12 کیلومتر
- 3- احداث پروژه 4 خطه مسیر امیدیه - کارخانه گاز به طول 2.6 کیلومتر
- 4- احداث پروژه هندیجان - دیلم قطعه 4 به طول 10 کیلومتر
- 5- احداث پروژه 4 خطه ورودی خرمشهر به طول 1.7 کیلومتر

فصل دهم: ارتباطات و فناوری اطلاعات

مقدمه

در طی سه دهه گذشته فناوری اطلاعات به عنوان عامل رشد اقتصادی در ارتقاء سطح توسعه مفهوم جدیدی را به حوزه توسعه اقتصادی وارد کرده است و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در گستره‌ی جهانی شتاب قابل توجهی داشته است، امروز امکان دسترسی به شبکه اینترنت و استفاده از منابع اطلاعاتی در تمامی جوامع بشری روندی تصاعدی را طی می‌نماید و جوامع مختلف هر یک با توجه به زیرساخت‌های متعدد ایجاد شده از مزایای فناوری اطلاعات و ارتباطات، استفاده می‌نمایند. لذا با عنایت به نقش موثر ارتباطات و فناوری اطلاعات در رشد و توسعه مناطق، وضعیت استان‌های کشور براساس شاخص بین المللی توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات بررسی می‌گردد، این شاخص توسعه یافتگی، براساس سه تعریف «دسترسی»، «استفاده» و «مهارت» در فناوری اطلاعات و ارتباطات انتخاب شده است. از لحاظ شاخص دسترسی، میزان دسترسی به تلفن ثابت و تلفن همراه، میزان دسترسی به خطوط اینترنت پر سرعت و تعداد خانوارهای دارای کامپیوتر و... مد نظر قرار گرفته است.

در ادامه به بررسی وضعیت استان خوزستان در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در قالب 3 بخش ذیل پرداخته شده است.

1. پست

اهم فعالیتها در بخش پست شامل شناخت و تأمین نیازهای پستی جامعه، تهیه، اجراء و نظارت برنامه‌های جامع به منظور انجام خدمات پستی، تأسیس، تجهیز و توسعه واحدهای پستی، واگذاری صندوق‌های پستی شخصی، قبول مرسولات حاوی کالا و اشتراک روزنامه‌ها و سایر فعالیت‌های مشابه می‌باشد.

مراکز خدمات رسانی پستی استان

اداره کل پست استان خوزستان در سال 1395 با برخورداری از تعداد 62 دفتر پست شهری، 322 دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT)، تعداد 361 صندوق پست شهری و تعداد 209 صندوق پست روستایی در سراسر استان توانسته است خدمات پستی مختلف اعم از خدمات پستی متعارف و جدید را در سطح استان ارائه نماید.

تعداد دفاتر پست شهری و صندوق‌های پستی شهری نسبت به سال 1394 تغییری نکرده است. با توجه به تعداد دفاتر پستی شهری مورد بهره‌برداری در سال 1395، شهرستان اهواز با کاهش 2 دفتر پست شهری نسبت به سال قبل، با دارا بودن 8 دفتر پست شهری سهم 12.9 درصدی دفاتر پستی شهری استان را از آن خود کرده است. لازم به ذکر است که در سال مذکور نسبت به سال 1394 به شهرستان‌های باوی و شادگان یک دفتر پست شهری اضافه شده است.

استان در پایان سال 1395، فاقد دفتر پستی روستایی فعال بوده است که نسبت به سال 1394 بدون تغییر و نسبت به سال 1392 که تعداد دفاتر 5 دفتر بوده کاهش داشته است، علت این کاهش نسبت به سال 92 و سالهای قبل از آن به این دلیل است که در سالهای 1385 تا 1392، کلیه دفاتر پستی به ICT روستایی تبدیل شده‌اند.

تعداد نمایندگی پستی در طی سالهای اخیر (از سال 1385 به بعد) تا سال 1393 روند نزولی خود را طی کرده است، اما در سال 1395 با 18.75 درصد رشد نسبت به سال 1394 روند افزایشی را تجربه کرده است.

در سال 1395 تعداد 361 صندوق پستی در نقاط شهری و 209 صندوق پستی در نقاط روستایی مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند که صندوق‌های پستی شهری در مقایسه با سال قبل بدون تغییر و صندوق‌های پستی روستایی نسبت به سال قبل 2.8 درصد کاهش یافته است.

جدول 10-1- واحدهای پستی مورد بهره‌برداری برحسب نوع مالکیت در پایان سال 1395

سال و شهرستان	دولتی			غیر دولتی		صندوق پستی	
	اداره کل و اداره	دفتر پست شهری	نماینده پستی	دفتر پیشخوان دولت	دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT)	شهری	روستایی
1394	21	62	16	356	345	361	215
1395	21	62	19	356	322	361	209
آبادان	1	3	1	17	15	19	2
آغاجاری	0	1	0	2	4	2	4
امیدیه	1	3	1	8	12	10	14
اندیکا	0	1	0	2	3	2	4
اندیمشک	1	1	0	16	13	24	6
اهواز	2	8	7	84	18	93	13
ایذه	1	2	2	22	28	13	27
باغملک	1	2	0	7	29	5	3
باوی	0	3	0	12	8	15	5
بندرماهشهر	1	3	0	14	11	14	2
بهبهان	1	1	0	13	13	12	8
حمیدیه	0	1	0	4	5	3	4
خرمشهر	1	6	0	11	8	8	3
دزفول	1	5	5	38	32	37	20
دشت آزادگان	1	2	0	5	17	15	12
رامشیر	1	0	0	2	3	2	0
رامهرمز	1	1	0	9	20	5	25
شادگان	1	5	0	3	18	5	3
شوش	1	4	2	25	14	26	19
شوشتر	1	3	0	16	18	18	11
کارون	0	1	0	12	4	5	6
گتوند	1	1	1	6	9	6	10
لالی	1	1	0	3	2	6	0
مسجدسلیمان	1	2	0	16	8	6	2
هفتکل	1	0	0	3	2	3	0
هندیجان	0	1	0	4	4	5	1
هویزه	0	1	0	2	4	2	5

مأخذ: سالنامه آماری خوزستان سال 1395، اداره کل پست استان خوزستان سال 1395 و محاسبات تحقیق

عملکرد شاخص‌های پستی استان

- نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست شهری و نمایندگی

هرچه مقدار این شاخص کاهش یابد به معنی افزایش پوشش جمعیتی دفاتر پست شهری و نمایندگی پستی می‌باشد. مقایسه شاخص «نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست شهری و نمایندگی پستی» در سال‌های 1394 و 1395 نشان‌دهنده کاهش آن در طول سال‌های مورد بررسی می‌باشد. مقدار این شاخص در سال‌های 1394 و 1395 به ترتیب برابر با 45524 و 43879 نفر بوده است.

- نسبت جمعیت روستایی به دفاتر پست و مخابرات روستایی (ICT)

مقدار این شاخص در سال 1394 معادل 3.3 هزار نفر به ازای هر دفتر پست و مخابرات روستایی بوده است. در سال 1395 مقدار این شاخص تقریباً نزدیک به 3.6 هزار نفر افزایش یافته است به بیان دیگر هر دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT) 3.6 هزار نفر را تحت پوشش قرار داده است.

- نسبت نیروی انسانی با تحصیلات دانشگاهی به کل نیروی انسانی

سهم نیروی انسانی با تحصیلات دانشگاهی به کل نیروی انسانی اداره پست استان خوزستان، در سال 1394 معادل 74.5 درصد بوده که با 6.3 درصد افزایش به 79.2 درصد در سال 1395 رسیده است.

- تعداد دفاتر پیشخوان دولت به 100 هزار نفر جمعیت

تعداد دفاتر پیشخوان دولت به ازای 100 هزار نفر جمعیت در سال 1394 معادل 7.49 دفتر بوده که در با رشد ناچیز در سال 1395 به 7.56 دفتر افزایش یافته است.

جدول 10-2- وضعیت شاخص‌های بخش پست استان خوزستان در سال‌های 1394 و 1395

شهرستان	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
روستاهای بهره‌مند از خدمات دولتی (نمایندگی)	روستا	12	17	45.7
تعداد صندوقهای پستی روستاهای بالای 20 خانوار	صندوق	79	83	5.1
تعداد نیروی انسانی با تحصیلات دانشگاهی	نفر	379	374	-1.3
تعداد کل نیروی انسانی	نفر	509	472	-7.3
نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست شهری و نمایندگی	نفر/دفتر پستی شهری و نمایندگی	45524	43879	-3.6
تعداد دفاتر پست و مخابرات روستایی (ICT)	دفتر	410	411	0.2
نسبت جمعیت روستایی به دفاتر پست و مخابرات روستایی (ICT)	نفر/دفتر پست و مخابرات روستایی	3336	3576	7.2
تعداد دفاتر پیشخوان دولت به 100 هزار نفر جمعیت	دفتر/نفر	7.49	7.56	0.9

مأخذ: اداره کل پست استان خوزستان سال 1395 و محاسبات تحقیق

- تعداد مراسلات پستی جابجاشده استان

مرسوله‌های پستی صادر شده از استان شامل مرسولات پستی صادره شده درون استانی، برون استانی، و به مقصد خارج از کشور می‌باشد.

تعداد مرسوله‌های داخلی پستی صادر شده از استان در سال 95 با رشد منفی 34.4 درصدی نسبت به سال قبل سهم 85.2 درصدی از کل مرسولات صادر شده استان را دارد.

تعداد مرسولات پستی صادر شده به خارج از کشور در سال 1395، با 4.5 درصد کاهش سهم 0.13 درصدی از کل مرسولات صادر شده استان را دارا می‌باشد.

تعداد مرسوله‌های داخلی پستی (شامل نامه‌ها، مطبوعات، بسته‌های کوچک و امانات) وارد شده به استان در سال 1395 نسبت به سال قبل 4.9 رشد داشته است.

سرانه مرسولات پستی صادر شده (داخلی و خارجی) استان در سال 1395 برابر 2.7 مرسوله به ازای هر نفر می‌باشد که نسبت به سال قبل رشد منفی داشته است.

جدول 10-3- تعداد مراسلات پستی جابجا شده استان در سال 1394 و 1395

استان (مقدار)		واحد	عنوان
1395	1394		
10774588	16427287	مرسوله	مرسولات پستی صادر شده درون استانی
1866829	1932766	مرسوله	مرسولات پستی صادر شده برون استانی
12641417	18360053	مرسوله	مجموع مرسولات داخلی
15891	16632	مرسوله	مرسولات پستی صادر شده به مقصد خارج از کشور
30871125	29,425,958	مرسوله	مرسولات پستی وارد شده داخلی

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، اداره پست استان - سال 1395 و محاسبات تحقیق

درآمد پستی استان

کل درآمد پستی استان خوزستان در سال 1394 معادل 236,151 میلیون ریال بوده که با 18.2 درصد رشد به 279186 میلیون ریال در سال 1395 افزایش یافته است. نسبت درآمد پستی استان به کشور در سال 1394 برابر با 3.16 درصد بوده که با رشد 4.4 درصدی به 3.30 در سال 1395 رسیده است.

با توجه به اینکه کل مرسولات صادر شده استان در سال 1395، 12657308 مرسوله و درآمد پستی استان در سال مذکور 279186 میلیون ریال می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که به ازای هر مرسوله به طور میانگین 22.1 هزار ریال درآمد برای استان بدست آمده است.

جدول 10-4- وضعیت شاخص‌های بخش پست استان خوزستان در سال‌های 1394 و 1395 (میلیون ریال/مرسوله/هزار ریال)

عنوان / سال	درآمد پستی (میلیون ریال)			تعداد مرسولات صادر شده (مرسوله)			نسبت درآمد پستی به ازای هر مرسوله (هزار ریال)	
	کشور	استان	سهم	کشور	استان	سهم	کشور	استان
سال 94	7,480,503	236,151	3.16	355666810	18376685	5.17	21.0	12.9
سال 95	8452522	279186	3.3	329422215	12657308	3.84	25.7	22.1
رشد(درصد)	13	18.2	-	-7.4	-31.1	-	-	-

مأخذ: اداره کل پست استان خوزستان - 1395 و محاسبات تحقیق

2.مخابرات

اهم فعالیت‌ها در بخش مخابرات شامل ایجاد زیرساخت‌های مخابراتی و ارائه خدمات تلفن ثابت، همراه و مدیریت فضای فرکانس و شبکه‌های بی سیم می‌باشد که این خدمات در سطوح ارتباطات شهری، بین شهری و بین المللی و اتصال به شبکه جهانی (اینترنت) عرضه می‌شود.

در جدول زیر شاخص‌های مهم و عمده مخابرات که تصویری مختصر از نقش زیربنایی این بخش در توسعه ملی و منطقه‌ای را نشان می‌دهد ذکر گردیده و در ادامه به شرح شاخص‌ها پرداخته خواهد شد.

جدول 10-5- شاخص‌های ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات (مخابرات) 1394 و 1395

عنوان شاخص	واحد	1394		1395		درصد تغییر نسبت به سال قبل در استان
		استان	کشور	استان	کشور	
ضریب نفوذ تلفن ثابت ⁷	به ازای هر 100 نفر	23.7	38.42	24.2	38.17	2.1
ضریب نفوذ تلفن همراه اول ⁸	به ازای هر 100 نفر	74	55.20	50.3	61.3	-32
ضریب نفوذ اینترنت	به ازای هر 100 نفر	50.5	38.78	51.9	40.2	2.8
ضریب نفوذ رایتل	به ازای هر 100 نفر	1.42	2.39	1.55	2.22	9.2
تعداد تلفن‌های ثابت منصوبه دولتی	شماره	1293770	34688475	1490677	35594125	15.2
تعداد تلفن‌های ثابت مشغول به کار دولتی	شماره	1139126	30262157	1139706	30506633	0.1
خطوط تلفن همراه اول واگذار شده	شماره	3516809	63485928	3416095	67579929	-2.9
خطوط تلفن همراه اول مشغول به کار	شماره	3516809	43485071	2370095	48986225	-32.6
خطوط تلفن‌های اینترنت واگذار شده	شماره	6268793	79883920	6049259	79687476	-3.5
خطوط تلفن اینترنت مشغول به کار	شماره	2399878	30546140	2443437	32121049	1.8
خطوط تلفن‌های رایتل واگذار شده	شماره	229838	6405467	265933	6482390	15.7
خطوط تلفن رایتل مشغول به کار	شماره	67575	1883295	72866	1776173	7.8
تعداد مشترکین تلفن همراه	نفر	4574351	75914506	4882914	82883447	6.7
روستاهای دارای ارتباط تلفنی	روستا	2910	54273	2798	55207	-3.8

مأخذ: سالنامه آماری سال 1394 و سال 1395، اداره کل ارتباطات و فناوری استان خوزستان 1395 و محاسبات تحقیق

تلفن منصوبه: تعداد تلفن‌های منصوبه استان با 15.2 درصد رشد، از 1293770 شماره در سال 1394 به 1490677 شماره در سال 1395 افزایش یافته است که در این میان شهرستان اهواز با 38.4 درصد از کل تلفن‌های منصوبه بیشترین سهم را به

⁷ منظور از ضریب نفوذ تلفن، تعداد خط تلفن به ازای هر 100 نفر جمعیت می‌باشد.

⁸ ضریب نفوذ تلفن همراه بصورت تعداد خط تلفن همراه اپراتور همراه اول به ازای هر 100 نفر جمعیت محاسبه شده است.

خود اختصاص داده است. استان خوزستان در سال 1395، با سهم 4.2 درصدی از کل تلفن های منصوبه ثابت کشور در رتبه 7 ام قرار گرفته است.

تلفن های ثابت مشغول به کار: تلفن های ثابت مشغول به کار استان با 0.1 درصد رشد از 1139126 شماره در سال 1394 به 1139706 شماره در سال 1395 افزایش یافته است.

ضریب بهره برداری تلفن ثابت استان که سهم تلفن های ثابت مشغول به کار از تلفن های ثابت نصب شده را نشان می دهد از 87.13 درصد در سال 1394 به 76.46 درصد در سال 1395 رسیده است در بین شهرستان های استان، شهرستان هفتگل با 93.87 درصد بالاترین رقم ضریب بهره برداری و شوشتر با 63.32 درصد پایین ترین رقم ضریب بهره برداری را به خود اختصاص داده اند.

تلفن همراه اول: تعداد خطوط تلفن های همراه اول استان در سال 1395 معادل 3416095 شماره بوده که نسبت به سال قبل 2.9 درصد رشد منفی داشته است در سال 1394 تعداد تلفن های همراه در استان برابر با 3516809 شماره بوده است. براساس سیاست های شرکت مخابرات ایران واگذاری تلفن های همراه ادامه داشته به گونه ای که تعداد مشترکین تلفن همراه در استان با 6.7 درصد رشد از 4574351 مشترک در سال 1394 به 4882914 مشترک در سال 1395 رسیده است.

روستاهای دارای ارتباط تلفنی: براساس اطلاعات جدول بالا تعداد 2910 روستا در استان خوزستان در سال 1394 دارای ارتباط تلفنی بوده اند که این رقم در سال 1395 به 2798 روستا کاهش یافته است.

ضریب نفوذ تلفن

-ضریب نفوذ تلفن ثابت: ضریب نفوذ تلفن ثابت استان خوزستان در سال 1394 برابر با 23.7 خط بوده که با 2.1 درصد رشد به 24.2 خط در سال 1395 افزایش یافته است. در سال 1395، شهرستان اهواز با 33.9 خط تلفن ثابت بالاترین ضریب نفوذ و شهرستان باوی با 10.7 خط کمترین ضریب نفوذ را داشته اند. ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری در سال 1394 برابر 27.1 خط بوده که با 3.3 درصد رشد به 28 خط در سال 1395 افزایش یافته است. ضریب نفوذ تلفن روستایی با 10 درصد کاهش از 14 خط در سال 1394 به 12.6 خط در سال 1395 رسیده است.

-ضریب نفوذ تلفن همراه: ضریب نفوذ تلفن همراه استان در سال 1394 معادل 74 خط بوده که با 32 درصد کاهش در سال 1395 به 50.3 خط کاهش یافته است.

-ضریب نفوذ اینترنت: ضریب نفوذ اینترنت استان خوزستان در سال 1394 برابر با 50.5 خط بوده که با 2.8 درصد رشد به 51.9 خط در سال 1395 افزایش یافته است.

-ضریب نفوذ رایتل: ضریب نفوذ رایتل استان خوزستان در سال 1394 برابر با 1.42 خط بوده که با بیش از 9 درصد رشد به 1.55 خط در سال 1395 افزایش یافته است.

3. اینترنت

در حال حاضر میزان بهره گیری از اینترنت پرسرعت، جزو شاخص های توسعه کشورها به شمار می رود و حتی دسترسی به شبکه «پهن باند» جزو حقوق افراد محسوب می گردد. به منظور فراهم سازی دسترسی سریع و مداوم مشتریان و مشترکان به اینترنت با استفاده از خطوط تلفن رایج بدون اشغال خط مزبور، سازوکار ADSL بعنوان روشی جدید ایجاد گردید.

براساس اطلاعات موجود تعداد خطوط اینترنت پرسرعت کشور و استان در سال 1394 به ترتیب معادل 8825105 و خط بوده 407367 که با افزایش 6.6 درصدی در کشور و کاهش ناچیز (0.6 درصد) در استان در سال 1395 به ترتیب به 9408023 و 405022 خط در کشور و استان رسیده است.

جدول 10-6- خطوط اینترنت پرسرعت مشغول به کار به تفکیک نوع مصرف (خط/درصد)

سال	خطوط اینترنت پر سرعت		خطوط اینترنت پرسرعت خانگی		خطوط اینترنت پرسرعت تجاری	
	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان
1394	8825105	407367	6141107	231310	2683998	176057
1395	9408023	405022	6668953	223197	2739070	181825
سهم استان در سال 95	4.31	-	3.35	-	6.64	-
رتبه استان در سال 95	7	-	9	-	3	-

مأخذ: سالنامه آماری کشور در سال 1394 و 1395 و محاسبات تحقیق

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات⁹

از کل جمعیت 6 ساله و بیشتر استان خوزستان در سال 95، 78.46 درصد دارای تلفن همراه (کشور 77.89 درصد) 37.28 درصد استفاده کننده از رایانه (کشور 41.15 درصد) و 49.46 درصد کاربر اینترنت (کشور 45.33 درصد) می باشند.

جدول 10-7- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال 1395

عنوان	کل جمعیت 6 ساله و بیشتر	جمعیت دارای تلفن همراه	جمعیت استفاده کننده از رایانه	جمعیت کاربر اینترنت
خوزستان	4287720	3364171	1598299	2120675
کشور	72375210	56375934	29782628	32811284
سهم از کشور	5.92	5.97	5.37	6.46
رتبه خوزستان	5	5	5	5

مأخذ: سالنامه آماری کشور و استان در سال 1395 و محاسبات تحقیق

در سال 1395، 98.40 درصد خانوارهای استان دارای تلفن، 59.68 درصد دارای رایانه و 70.73 درصد خانوارها در محل سکونت خود به اینترنت دسترسی دارند (جدول 10-8)

جدول 10-8- خانوارهای کشور برحسب برخورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور و استان سال 1395

سال	کل خانوارها	خانوارهای دارای تلفن	خانوارهای دارای رایانه	خانوارهای با دسترسی به اینترنت در محل سکونت
کشور	24299758	23977109	13938943	13479815
استان	1320597	1299470	788109	933998
رتبه استان	5	5	5	2

مأخذ: سالنامه آماری کشور و استان در سال 1395 و محاسبات تحقیق

⁹ اطلاعات مربوط به جدول (6 و 7) استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و خانوارهای کشور برحسب برخورداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و استان در کشور در سالنامه استان و کشور سال 1395 آمار سال 1394 درج شده است.

جدول 10-9- وضعیت شاخص های اینترنت استان در سال 1395

نام شاخص	واحد اندازه گیری	وضعیت تا پایان سال 94	وضعیت تا پایان سال 95
		مقدار	مقدار
سایت های BTS ارائه کننده خدمات G2	(تعداد)	1857	1346
سایت های NODB ارائه کننده خدمات G3	(تعداد)	857	1387
سایت های NODB ارائه کننده خدمات G4	(تعداد)	211	983
پوشش جاده های اصلی، فرعی و ریلی	(کیلومتر)	3810	3810
مسترکین اینترنت پهن باند ثابت (ADSL و WIMAX)	(تعداد)	407367	405022
مسترکین اینترنت پهن باند سیار (G ³ و G ⁴)	(تعداد)	1222753	2023061
تعداد روستاهای دارای دسترسی به اینترنت از محل طرح USO ¹⁰	(روستا)	1.717	2381

ماخذ: اداره کل ارتباطات و فناوری استان خوزستان در سال 1395

براساس اطلاعات اخذ شده از اداره کل ارتباطات زیرساخت استان خوزستان در سال 1395، شبکه کابل فیبر نوری نسبت به سال قبل رشد نداشته است، و برابر 3513.3 کیلومتر می باشد. ظرفیت شبکه انتقال اطلاعات در سال 1395 برابر 363.02 گیگابیت بر ثانیه می باشد که نسبت به سال 1394 رشد ناچیزی را تجربه کرده است. ظرفیت پهنای باند شبکه IP داخل در سال 1395 برابر 250 گیگابیت بر ثانیه بوده که نسبت به سال قبل رشدی نداشته است. واگذاری سرویس دیتای داخل استان در سال 1395 معادل 137684 مگابیت بر ثانیه است که نسبت به سال قبل بیش از 460 درصد رشد داشته است.

جدول 10-11- وضعیت شاخص های زیرساخت ارتباطات در استان خوزستان

عنوان شاخص	واحد اندازه گیری	1394	1395	درصد تغییرات
توسعه شبکه کابل فیبرنوری	Km	3513.3	3513.3	0
افزایش ظرفیت شبکه انتقال	Gbps	363.0	363.02	0.01
افزایش شبکه IP داخل	Gbps	250	250	0
مجموع سرویس دیتا واگذار شده	Mbps	24579	137684	460.2
مجموع اینترنت واگذار شده	Mbps	7130	15015	110.6

ماخذ: اداره کل ارتباطات زیرساخت استان خوزستان -1395 و محاسبات تحقیق

مهم ترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

1. افزایش پوشش تلفن همراه نسل 3 و 4 و دسترسی به اینترنت پرسرعت همراه در اکثر شهرستان های استان از طریق احداث سایت های 3G/4G
2. اجرای فاز اول پروژه USO جهت بهره مندی روستاییان از خدمات اینترنت پرسرعت با پهنای باند مناسب

¹⁰ طرح USO (نظامنامه اجرایی خدمات عمومی الزامی) عبارت از طرح خدمات الکترونیکی در مناطق روستایی و کمتر توسعه یافته می باشد.

فصل یازدهم: مسکن، عمران شهری و روستایی و عشایر

عمران شهری

عمران شهری مجموعه‌ای از فنون مهندسی چون عمران، معماری و ترافیک می‌باشد و از تلفیق آنها یک نقشه کلی برای گسترش صحیح شهر طراحی می‌شود. در واقع عمران شهری خود یکی از زیر شاخه‌های نقشه کلی شهری است که از مهم ترین وظایف بخش عمران شهری، اداره امور شهر در قالب بهبود مدیریت شهری می‌باشد. بطوریکه از ظرفیت های فیزیکی موجود و ممکن، بالاترین بهره وری حاصل شود.

جمعیت شهرها

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال 1395 جمعیت استان خوزستان 4710509 نفر اعلام گردیده است که 3554205 نفر از مجموع جمعیت استان (75.5 درصد جمعیت استان) در مناطق شهری ساکن می باشند. با توجه به جمعیت 4531720 نفری استان بر اساس سرشماری سال 1390 و اسکان 3218451 نفر در نقاط شهری، رشد شهرنشینی در بازه زمانی 5 ساله را معادل 6/2 درصد نشان می دهد.

طبقه بندی شهرهای استان از نظر جمعیت نشان می دهد که در سال 1395، 20 شهر کمتر از 5000 نفر، 20 شهر بین 5000 تا 10000 نفر، 14 شهر بین 10000 تا 25000 نفر، 6 شهر بین 25000 تا 50000 نفر، 6 شهر بین 50000 تا 100000 نفر و 10 شهر نیز بالای 100000 نفر جمعیت داشته اند.

می توان نتیجه گرفت که حدود 87 درصد از شهرهای استان زیر 10000 نفر و حدود 13 درصد از شهرها با بیش از صد هزار نفر جمعیت شهری هستند. اگر شهرها به 3 دسته کلی کوچک (کمتر از 50 هزار نفر)، میانی (50 تا 100 هزار نفر) و بزرگ (بیشتر از 100 هزار نفر تقسیم شوند در استان خوزستان 60 شهر کوچک، 6 شهر میانی و 10 شهر بزرگ وجود دارد.

جدول 11-1- سطح بندی جمعیت شهری استان خوزستان در سال 1395

سطح جمعیتی	تعداد شهر	نام شهرها	سهم از جمعیت	سهم از تعداد شهرها
کمتر از 5000 نفر	20	گلگیر - زهره - آبژدان - سماله - حسینی - چغامیش - مشراکه - مینوشهر - جایزان - بیدروبه - قلعه خواجه - سالند - گوریه - فتح المبین - میداود - رفیع - خانفهر - تشان - کوت سیدنعیم - آزاده	1.53	26.32
5000-10000 نفر	20	سرداران - جنت مکان - سیاه منصور - چم گلک - دهدز - الوحیمظه - دارخوین - ترکاکلی - حمزه - الوان - سردشت - صالح شهر - صیدون - الهایی - چوئیده - بستان - شاور - حر - صفی آباد	3.83	26.32
10000-25000 نفر	14	میانرود - قلعه تل - شمس آباد - اروندکنار - شهرامام - شرافت - آغاجاری - ویس - هفتگل - ملاثانی - لالی - هویزه - حمیدیه - گتوند	5.92	18.42
25000-50000 نفر	6	رامشیر - باغملک - هندیجان - چمران - شبیان - شادگان	5.41	7.89
50000-100000 نفر	6	سوسنگرد - کوت عبدالله - امیدیه - رامهرمز - شوش - بندرامام خمینی	11.39	7.89
بالای 100000 نفر	10	مسجدسلیمان - شوشتر - ایذه - بهبهان - خرمشهر - اندیمشک - بندرماهشهر - آبادان - دزفول - اهواز	71.92	13.16

ماخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال 1395 و محاسبات نگارنده

طرح‌های شهری، یک دسته از طرح‌های شهرسازی و معماری می‌باشند که مسائل محیط شهری را مورد مطالعه قرار می‌دهند و به چندین گروه اصلی از جمله طرح‌های جامع، تفصیلی و هادی تقسیم می‌شوند. هدف آنها هدایت بهینه و کنترل گسترش شهرها می‌باشد و در انجام فعالیت‌های عمرانی و صدور پروانه‌های ساختمانی ملاک عمل شهرداری‌ها قرار می‌گیرد. با توجه به اطلاعات جدول شماره 11-2 از مجموع 76 شهر استان، 26 شهر دارای طرح جامع و تفصیلی معتبر و 24 شهر دارای طرح جامع - تفصیلی در دست اجرا و 14 شهر در حال بازنگری طرح جامع، 11 شهر دارای و یا در حال تهیه طرح هادی و 1 شهر فاقد طرح می‌باشند. از جمله مشکلات اساسی طرح‌های توسعه شهری عدم اجرای صحیح آنها می‌باشد که منجر به نابسامانی در سیستم شهری می‌شود.

جدول 11-2- وضعیت شهرهای استان از نظر برخورداری از طرح‌های توسعه شهری تا پایان سال 1395

شهرستان	شهر	طرح جامع		طرح تفصیلی	
		سال تصویب	توضیحات	سال تصویب	توضیحات
آبادان	آبادان	1388	بازنگری طرح جامع		
	اروندکنار	1388		1391	
	چوئیده	1395		1395	
	آغاجاری	1395		1395	
امیدیه	امیدیه	1390			
	جایزان	1389			
اندیمشک	اندیمشک	در دست تهیه بازنگری طرح جامع		تاریخ تصویب طرح جامع قبلی 76/12/16	
	آزادی	در دست تهیه طرح هادی شهری			
	چم گلک	طرح هادی شهری مصوب 96/12/19			
	بیدروبه	طرح هادی شهری مصوب سال 1396			
	حسینیه	1392		1392	
اهواز	اهواز	در دست تهیه بازنگری طرح جامع تاریخ تصویب طرح جامع قبلی سال 1367			
	الهابی	دارای طرح هادی شهری			
	کارون	در دست تهیه بازنگری طرح جامع			
	حمیدیه	1390		1394	
	ایذه	1389	بازنگری طرح جامع		
باغملک	دهدز	1392		1392	
	باغملک	1394			
	قلعه تل	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	صیدون	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	میداوود	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
باوی	ملاثانی	1395		1395	
	شیبان	1394			
	ویس	1394		1395	
بندرماهشهر	بندرماهشهر	1391	بازنگری طرح جامع	1393	بازنگری طرح تفصیلی
	بندرامام خمینی	1390	بازنگری طرح جامع	1392	
	چمران	1388		1392	
	بهبهان	1367	بازنگری طرح جامع	1372	

شهرستان	شهر	طرح جامع		طرح تفصیلی	
		سال تصویب	توضیحات	سال تصویب	توضیحات
	منصوریه	طرح هادی شهری مصوب 96/10/23			
	تشان	در دست تهیه طرح هادی شهری			
	سردشت زیدون	1389		1394	
خرمشهر	خرمشهر	1388	بازنگری طرح جامع	1393	
	مینوشهر	در حال بررسی طرح جامع توسط منطقه آزاد اروند			
	دزفول	1365	در دست تهیه بازنگری طرح جامع	1368	
دزفول	میانرود	1395		1395	
	صفی آباد	1395		1395	
	دزآب	1395		1395	
	حمزه	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	سالند	1392		1392	
	چغامیش	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	سیاه منصور	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	شمس آباد	دارای طرح هادی مصوب سال 1389			
	سوسنگرد	1395			
	کوت سیدنعیم	در دست تهیه طرح هادی شهری			
بستان	بستان	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	ابوحیمظه	در دست تهیه طرح هادی شهری سال 1396			
رامشیر	رامشیر	1389		1394	
	مشراکه	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
رامهرمز	رامهرمز	1392			
	شادگان	1396			
شادگان	دارخوین	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	خنافره	در دست تهیه طرح هادی شهری			
شوش	شوش	1390	مصوب بازنگری طرح جامع		
	شاوور	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	الوان	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	فتح المبین	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	حر	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
شوشتر	شوشتر	1392	مصوب بازنگری طرح جامع		
	شرافت	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	گوریه	در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی			
	سرداران	طرح هادی شهری			
	گتوند	1392	در دست تهیه طرح		
گتوند	گتوند	1392	در دست تهیه طرح		

شهرستان	شهر	طرح جامع		طرح تفصیلی	
		سال تصویب	توضیحات	سال تصویب	توضیحات
	صالح شهر		جامع		
	ترکالکی		در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی		
	جنت مکان		در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی		
	سماله		در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی		
	لالی	1396			
	مسجد سلیمان		طرح جامع		
مسجد سلیمان	گلگیر		در دست تهیه طرح هادی شهری		
	آبدان		در دست تهیه طرح هادی شهری		
اندیکا	اندیکا	1389			
	هفتکل	1396			
هفتکل	هندیجان		در دست تهیه طرح جامع		
	زهره	1390		1390	
	هویزه		در دست تهیه طرح جامع		
هویزه	رفیع		در دست تهیه طرح جامع - تفصیلی		

ماخذ: اداره کل راه و شهرسازی، 1395

شهرداری دزفول که در سال 1299 تأسیس شده از جمله قدیمی ترین شهرداری های کشور و البته اولین شهرداری استان خوزستان می باشد و پس از آن نیز شهرداری های اهواز و آبادان در سال 1304 تأسیس شده اند.

جدول 11-3- شهرها و درجه شهرداری

ردیف	نام شهر	جمعیت	سال تأسیس	درجه	ردیف	نام شهر	جمعیت	سال تأسیس	درجه
1	آبادان	231,476	1304	11	39	رامهرمز	74,285	1314	8
2	اروندکنار	11,173	1338	6	40	خنافره	3,853	1392	1
3	چوئیده	7,906	1387	1	41	دارخوین	5,655	1387	2
4	آغاچاری	11,912	1338	6	42	حمزه	6,091	1387	2
5	امیدیه	67,427	1371	7	43	دزفول	264,709	1299	10
6	جایزان	2,357	1379	3	44	سالند	2,560	1380	3
7	آبدان	1,673	1392	1	45	سیاه منصور	5,406	1392	1
8	قلعه خواجه	2,408	1382	3	46	شمس آباد	10,858	1390	3
9	آزادی	4,957	1392	1	47	شهر امام	11,393	1380	4
10	اندیمشک	135,116	1332	9	48	صفی آباد	9,879	1380	3
11	بیدروبه	2,386	1392	1	49	میانرود	10,110	1380	4
12	چم گلک	5,446	1392	1	50	ابوحمیظه	5,506	1392	1
13	حسینیه	1,821	1383	2	51	بستان	8,476	1338	5
14	الهابی	7,651	1392	5	52	سوسنگرد	51,431	1317	8
15	اهواز	1,184,788	1304	12	53	شادگان	41,733	1308	7
16	ایذه	119,399	1337	8	54	الوان	6,860	1376	3
17	دهدز	5,490	1380	3	55	حر	9,177	1386	4
18	باغملک	26,343	1362	7	56	شاوور	8,833	1388	3

جدول 11-3- شهرها و درجه شهرداری

ردیف	نام شهر	جمعیت	سال تأسیس	درجه	ردیف	نام شهر	جمعیت	سال تأسیس	درجه
19	صیدون	7,650	1382	3	57	شوش	77,148	1333	8
20	قلعه تل	10,698	1381	4	58	فتح المبین	2,973	1390	1
21	میداوود	3,513	1389	1	59	سرداران	5,240	1392	1
22	شیبان	36,374	1377	5	60	شرافت	11,757	1385	3
23	ملاتانی	17,337	1370	7	61	شوشتر	101,878	1327	9
24	ویس	15,312	1376	5	62	گوریه	2,890	1390	1
25	بندرامام خمینی	78,353	1333	8	63	کوت عبدالله	56,252	1392	3
26	ماهشهر	162,797	1333	10	64	ترکالکی	5,688	1385	2
27	چمران	33,505	1378	7	65	جنت مکان	5,360	1388	1
28	بهبهان	122,604	1305	9	66	سماله	1,784	1388	1
29	تشان	4,281	1392	4	67	صالح شهر	7,309	1385	3
30	سردشت زیدون	6,912	1379	3	68	گتوند	24,216	1362	6
31	منصوریه	5,441	1392	1	69	لالی	18,473	1369	6
32	حمیدیه	22,057	1372	5	70	گلگیر	1,089	1392	1
33	خرمشهر	133,097	1316	10	71	مسجدسلیمان	100,497	1332	9
34	مینوشهر	2,231	1376	4	72	هفتگل	15,802	1338	6
35	چغامیش	2,013	1390	1	73	زهره	1,192	1386	1
36	کوت سید نعیم	4,541	1392	1	74	هندیجان	29,015	1337	7
37	رامشیر	25,009	1346	7	75	رفیع	3,797	1378	4
38	مشراکه	2,095	1389	1	76	هویزه	19,481	1337	6

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن - دفتر امور شهری

تاسیسات و امکانات شهری

بررسی و شناخت وضعیت کمی و کیفی خدمات شهری (شامل پارکها و فضای سبز، مراکز بهداشتی عمومی شهری، کشتارگاهها، آرامستانها، مراکز آتش نشانی و خدمات ایمنی، جمع آوری و حمل زباله، ساماندهی صنوف و مشاغل آلاینده شهری، ماشین آلات و تجهیزات خدمات شهری) و انطباق آنها با نیازهای فعلی و آتی شهرها و شهروندان در شهرهای مختلف کشور با هماهنگی مراجع ذیربط و همچنین شناخت مسائل و مشکلات مربوط به حفظ و نگهداری تاسیسات، تجهیزات و ماشین آلات خدمات شهری موجود و نیازسنجی و امکان سنجی برای توسعه ماشین آلات و تجهیزات و یا ایجاد تاسیسات جدید با هماهنگی دستگاههای ذیربط و همکاری شهرداریها و برنامه ریزی به منظور تخصیص و توزیع اعتبارات مورد نیاز هر یک از بخش ها و مراکز مورد اشاره از جمله وظایف شهرداریها می باشد.

با توجه به بررسی های انجام گرفته و طبق جدول شماره (11-4) عدم توزیع مناسب و اصولی خدمات شهری سبب عدم تحقق عدالت اجتماعی در مناطق شهری استان و به تبع آن جابجایی فضایی جمعیت و تغییرات جمعیتی در مناطق شهری گردیده است.

در بررسی شاخص های محیط زیستی و سرانه فضای سبز در سال 1395 کل فضای سبز استان به میزان 38889276 مترمربع بوده که در مقایسه با سال گذشته 0/14 درصد کاهش داشته است. این کاهش بدلیل تغییرات در طرح های هادی و جامع برخی

از شهرهای استان بوده است. سرانه فضای سبز برای هر شهروند 11 مترمربع می باشد که بیشترین آن مربوط به شهر اهواز با 14479788 مترمربع و کمترین، مربوط به شهرکوت سیدنعیم با 400 مترمربع فضای سبز است.

خدمات رسانی به شهروندان در امر جمع آوری زباله شهری، در سال 1395 میزان 1237915 تن زباله تولیدی توسط 622 دستگاه خودرو حمل زباله، از نقاط شهری استان به مرکز دفع زباله حمل گردید و این در حالیست که در سال 1394، تعداد 734 دستگاه خودرو حمل زباله بالغ بر 1508801 تن زباله تولیدی را جمع آوری نمودند.

در حوزه خدمات ایمنی و آتش نشانی شاخص جهانی به ازای هر 50 هزار نفر نیاز به یک پایگاه ، هر 2500 نفر یک آتش نشان حرفه ای، هر 1000 نفر یک آتش نشان داوطلب و به ازای هر ایستگاه 2 خودرو مورد نیاز می باشد که استان خوزستان در سال 1395 با 122 ایستگاه نسبت به سال 94 حدود 13 درصد رشد نشان می دهد و با توجه به شاخص جهانی نسبتاً مطلوب است. اما شهرهایی از استان با جمعیت بعضاً زیر 10000 نفر و داشتن 1 ایستگاه و تعدادی از شهرها نیز فاقد ایستگاه آتش نشانی می باشند، همچنین کلانشهر اهواز با جمعیت شهری 1184788 نفر و دارای 15 ایستگاه می باشد.

از دیگر تاسیسات شهری کشتارگاهها هستند که در سال 95 تعداد 30 فقره کشتارگاه فعالیت داشته و نسبت به سال 94 حدود 11 درصد افت داشته است. همچنین 19 میدان تره بار در استان فعال می باشند.

جدول 11-4 - تاسیسات عمومی شهری استان خوزستان در سال 1395

شهر	جمعیت شهری سال 1395	کشتارگاه			تعداد ایستگاههای آتش نشانی	میادین میوه و تره بار		حمل زباله		وسعت فضای سبز شهری (مترمربع)	سرانه فضای سبز (مترمربع)	پارک های عمومی		آرامستان	
		تعداد	متوسط کشتار روزانه دام سبک (1) (راس)	متوسط کشتار روزانه دام سنگین (1) (راس-نفر)		تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد خودرو	زباله حمل شده در سال (تن)			تعداد	وسعت (مترمربع)		
استان	3,554,205	30	2568	1398	122	19	237	622	1237915	38889276	11	1241	21195653	94	659
ابوحمیظه	5,506	0	0	0	0	0	0	2	2900	6100	1.11	0	0	0	0
اروندکنار	11,173	0	0	0	6	0	0	3	1820	79656	7.13	7	29809	1	3
الوان	6,860	0	0	0	1	0	0	4	9000	175695	25.61	11	95300	1	1.25
الهایلی	7,651	0	0	0	1	0	0	3	700	5000	0.65	0	0	0	0
امیدیه	67,427	1	70	30	2	0	0	11	25500	502270	7.45	31	405140	5	14
اندیمشک	135,116	1	120	70	13	1	15.5	14	40100	1722543	12.75	50	520202	3	23
اهواز	1,184,788	2	450	300	15	1	60	221	317550	14479788	12.22	224	6224475	2	182
ایذه	119,399	1	80	50	7	1	1	8	36500	0	0.00	11	109174	3	7.7
آبادان	231,476	1	150	100	5	1	5.5	16	56200	1367182	5.91	91	1095281	1	24.5
آبژدان	1,673	0	0	0	0	0	0	2	700	10300	6.16	1	10000	0	0
آزادی	4,957	0	0	0	0	0	0	1	1100	94274	19.02	5	89657	0	0
آغاچاری	11,912	1	100	50	1	1	1	7	3650	231700	19.45	24	193700	2	10
باغ ملک	26,343	1	30	10	1	2	0.06	5	3300	524841	19.92	9	472147	1	50
بستان	8,476	1	120	80	1	0	0	4	7300	330790	39.03	9	162000	1	2
بندر امام خمینی	78,353	1	120	50	2	1	3	8	47450	452742	5.78	21	400992	1	5
بندر ماهشهر	162,797	1	140	90	5	2	32	15	62000	1127775	6.93	64	1068779	1	14.7
بهبهان	122,604	2	150	85	2	1	8.3	19	51100	1029684	8.40	43	571421	3	7
بیدرویه	2,386	0	0	0	0	0	0	2	1100	54000	22.63	3	52000	0	0
ترکالکی	5,688	0	0	0	1	0	0	2	2750	19530	3.43	2	12500	1	8
تشان	4,281	0	0	0	1	0	0	2	700	13900	3.25	3	1400	0	0
جایزان	2,357	0	0	0	1	0	0	2	1400	79995	33.94	5	62725	1	2

جدول 11-4 - تاسیسات عمومی شهری استان خوزستان در سال 1395

شهر	جمعیت شهری سال 1395	کشتارگاه			تعداد	تعداد ایستگاههای آتش نشانی	میادین میوه و تره بار		حمل زباله		وسعت فضای سبز شهری (مترمربع)	سرانه فضای سبز (مترمربع)	پارک های عمومی		آرامستان	
		متوسط کشتار روزانه دام سبک (1) (راس)	متوسط کشتار روزانه دام سنگین (1) (راس - نفر)	تعداد			تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد خودرو	زباله حمل شده در سال (تن)			تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد	وسعت (مترمربع)
جنت مکان	5,360	0	0	0	1	0	0	0	1	2400	102750	19.17	3	57250	1	4
چغامیش	2,013	0	0	0	0	0	0	0	2	2300	30600	15.20	2	28600	1	10
چم گلک	5,446	0	0	0	1	0	0	0	1	2100	45185	8.30	5	40085	0	0
چمران	33,505	0	0	0	1	0	0	0	4	10220	0	0.00	0	0	1	5.9
چوئیده	7,906	0	0	0	0	0	0	0	2	9000	15809	2.00	5	6309	1	1
حر	9,177	0	0	0	1	0	0	0	5	0	95000	10.35	5	86500	2	3
حسینیه	1,821	0	0	0	0	0	0	0	1	700	143700	78.91	5	130050	1	1
حمزه	6,091	0	0	0	1	0	0	0	2	5100	17900	2.94	2	8800	1	2
حمیدیه	22,057	30	20	1	0	0	0	0	6	17150	109570	4.97	14	97070	0	0
خرمشهر	133,097	135	75	2	3	1	1	1	20	32850	858400	6.45	38	568400	2	35
خنافره	3,853	0	0	0	0	0	0	0	2	1800	0	0.00	0	0	0	0
دارخوین	5,655	0	0	0	0	0	0	0	3	2100	0	0.00	0	0	0	0
دزفول	264,709	120	70	1	4	2	100	2	36	91000	6615737	24.99	151	2471128	3	15.5
دهدز	5,490	0	0	0	1	0	0	0	3	1800	55500	10.11	2	50000	0	0
رامشیر	25,009	80	50	1	1	0	0	0	4	14600	266722	10.67	35	249922	2	10
رامهرمز	74,285	25	15	1	2	1	1	1	7	22000	279384	3.76	22	196171	1	5
رفیع	3,797	0	0	0	1	0	0	0	3	2900	140686	37.05	7	120310	0	0
زهره	1,192	0	0	0	1	0	0	0	1	350	124650	104.57	4	114400	1	3.2
سالند	2,560	0	0	0	1	0	0	0	1	0	637650	249.08	15	558000	1	0.3
سرداران	5,240	0	0	0	1	0	0	0	2	0	26000	4.96	4	21000	0	0
سردشت	6,912	0	0	0	1	0	0	0	3	2550	60178	8.71	9	53364	2	10
سماله	1,784	0	0	0	1	0	0	0	1	1500	6900	3.87	3	5000	2	15

جدول 11-4- تاسیسات عمومی شهری استان خوزستان در سال 1395

شهر	جمعیت شهری سال 1395	کشتارگاه			تعداد	ایستگاههای آتش نشانی	میدان میوه و تره بار		حمل زباله		وسعت فضای سبز شهری (مترمربع)	سرانه فضای سبز (مترمربع)	پارک های عمومی		آرامستان	
		متوسط کشتار روزانه دام سبک (1) (راس)	متوسط کشتار روزانه دام سنگین (1) (راس - نفر)	تعداد			تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد خودرو	زباله حمل شده در سال (تن)			تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد	وسعت (مترمربع)
سوسنگرد	51,431	70	30	1	2	0	0	0	11	54700	1172124	22.79	29	1040900	1	2
سیاه منصور	5,406	0	0	0	0	0	0	0	1	1800	8000	1.48	...	...	0	0
شادگان	41,733	70	35	1	2	0.1	1	0	19	4300	775700	18.59	10	230500	2	20
شاور	8,833	0	0	0	1	0	0	0	1	25200	55451	6.28	4	14750	2	15
شرافت،	11,757	0	0	0	0	0	0	0	3	100	97957	8.33	4	22149	0	0
شمس آباد	10,858	0	0	0	0	0	0	0	1	2500	72082	6.64	5	43212	0	0
شوش	77,148	45	30	1	3	2	1	0	12	36500	1194066	15.48	39	873371	2	7
شوشتر	101,878	83	20	1	3	1	1	1	8	36500	0	0.00	0	0	3	19
شهرامام	11,393	0	0	0	1	0	0	0	1	1000	79051	6.94	7	60451	1	40
شیبان	36,374	0	0	0	1	0	0	0	4	13900	135000	3.71	6	115000	2	2
صالح شهر	7,309	0	0	0	0	0	0	0	3	1450	117300	16.05	5	117000	3	1.3
صفی آباد	9,879	0	0	0	1	0	0	0	2	6200	170800	17.29	9	54000	2	7
صیدون	7,650	0	0	0	1	0	0	0	3	1800	72896	9.53	5	50676	5	0.3
فتح المبین	2,973	0	0	0	1	0	0	0	1	1450	11991	4.03	3	6054	0	0
قلعه تل	10,698	0	0	0	0	0	0	0	2	2500	137500	12.85	6	101000	1	5.5
قلعه خواجه	2,408	0	0	0	1	0	0	0	2	1500	48747	20.24	3	38679	1	1
کوت سید نعیم	4,541	0	0	0	1	0	0	0	2	9125	400	0.09	0	0	0	0
کوت عبدالله	56,252	0	0	0	0	0	0	0	31	31000	511745	9.10	19	161424	1	5
گتوند	24,216	40	15	1	1	0	0	0	3	5475	183520	7.58	6	85271	1	10.8
گلگیر	1,089	0	0	0	0	0	0	0	1	2210	22000	20.20	3	20000	2	2.7
گوریه	2,890	0	0	0	0	0	0	0	2	2190	21296	7.37	8	14544	0	0
لالی	18,473	45	20	1	1	0	0	0	4	6570	63343	3.43	9	54100	2	6.6

جدول 11-4- تاسیسات عمومی شهری استان خوزستان در سال 1395

شهر	جمعیت شهری سال 1395	کشتارگاه			تعداد ایستگاههای آتش نشانی	میادین میوه و تره بار		حمل زباله		وسعت فضای سبز شهری (مترمربع)	سرانه فضای سبز (مترمربع)	پارک های عمومی		آرامستان	
		متوسط کشتار روزانه دام سبک (1) (راس)	متوسط کشتار روزانه دام سنگین (1) (راس - نفر)	تعداد		تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد خودرو	زباله حمل شده در سال (تن)			تعداد	وسعت (مترمربع)	تعداد	وسعت (مترمربع)
مسجد سلیمان	100,497	90	35	1	3	1	6	13	32850	735380	7.32	45	699740	3	20
مشراکه	2,095	0	0	0	1	0	0	3	360	48500	23.15	5	37300	0	0
ملاثانی	17,337	70	15	1	2	0	0	4	0	243900	14.07	7	140000	3	0
منصوریه	5,441	0	0	0	1	0	0	2	1095	38559	7.09	10	31787	0	0
میانرود	10,110	0	0	0	1	0	0	1	10950	136700	13.52	7	126600	2	1
میداد	3,513	0	0	0	0	0	0	2	2000	9800	2.79	2	6700	0	0
مینوشهر	2,231	0	0	0	1	0	0	2	1825	14040	6.29	2	13200	0	0
ویس	15,312	0	0	0	1	0	0	6	3650	218842	14.29	15	178184	2	2
هفتگل	15,802	40	10	1	1	0	0	3	5475	132500	8.39	8	70000	1	8
هندیجان	29,015	50	18	1	2	0	0	4	18250	0		0	0	2	20
هویزه	19,481	45	25	1	2	0	0	4	18250	420000	21.56	15	350000	1	7.5

1) دام سبک شامل گوسفند و بز و دام سنگین شامل گاو ، گاومیش و شتر می باشد.

ماخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، سال 1395

هزینه و درآمد شهرداری های استان

بودجه شهرداری ها

بودجه کل شهرداری شامل بودجه سازمان های وابسته، مناطق و شهرداری مرکز می باشد که مطابق با فهرست تفصیلی برنامه ها و طرح ها و خدمات به صورت جداگانه تهیه شده و توازن بودجه در سطح کل شهرداری برقرار می گردد.

طبقه بندی منابع : منابع شهرداری ها به دو بخش کلی شامل درآمدها و سایر منابع تامین اعتبار تقسیم شده است.

الف) درآمدها شامل : 1- درآمد ناشی از عوارض عمومی 2- درآمد ناشی از عوارض اختصاصی 3- بهای خدمات و درآمدهای موسسات انتفاعی شهرداری 4- درآمد حاصل از وجوه و اموال شهرداری 5- کمک های اعطایی دولت و سازمان های دولتی 6- اعانات و هدایا و دارایی و 7- سایر منابع تامین اعتبار شهرداری (واگذاری دارایی سرمایه ای، تملک دارایی های مالی، مازاد درآمد بر هزینه دوره های قبل)

طبقه بندی مصارف : به مصارف (بودجه) هزینه ای و بودجه (مصارف) عمرانی تقسیم می شود.

درآمد شهرداری های استان در سال 1395 حدود 17,264 میلیارد ریال بوده که حدود 21/8 درصد نسبت به سال 94 افزایش داشته و سرانه آن نیز به ازای جمعیت شهری 4/9 میلیون ریال می باشد. میانگین درآمد شهرداری های 76 شهر استان 227192 میلیون ریال بوده است.

مجموع هزینه شهرداری های استان در سال 1395 حدود 17794 میلیارد ریال بوده که نسبت به سال 94 حدود 29/36 درصد رشد داشته است. از این رقم در سال 95 حدود 7839 میلیارد ریال حدود 49/1 درصد صرف فعالیت های عمرانی شده و 9056 میلیارد ریال حدود 50/9 درصد نیز فعالیت های هزینه ای را در بر گرفته است.

در سال 95، با توجه به اینکه مجموع هزینه های شهرداری ها بیشتر از درآمد شهرداری ها بوده است کسری بودجه در شهرداری های استان وجود داشته است.

جدول 11-5- درآمدهای شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

هزینه			درآمد			شهر
رشد	1395	1394	رشد	1395	1394	
4.10	18,625	17,892	8.46	19,406	17,892	ابوحمیظه
-1.25	55,300	56,000	-2.58	58,442	59,989	اروند کنار
-19.31	19,200	23,796	-11.34	21,398	24,136	الوان
-67.68	21,313	65,953	-12.26	61,244	69,802	الهایى
-68.31	59,675	188,319	109.74	359,564	171,435	امیدیه
216.26	368,942	116,658	21.13	241,408	199,302	اندیمشک
-96.38	199,599	5,506,479	9.58	6,641,651	6,060,966	اهواز
4,766.09	7,822,487	160,755	21.81	195,830	160,773	ایذه
-82.70	201,627	1,165,694	23.07	1,394,348	1,133,013	آبادان
5,624.61	1,295,823	22,636	31.75	32,910	24,980	آبژدان
30.14	28,980	22,269	-23.36	19,200	25,053	آزادى
43.13	82,165	57,405	52.39	82,180	53,927	آغاجارى

جدول 11-5- درآمدهای شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

شهر	درآمد			هزینه		
	1394	1395	رشد	1394	1395	رشد
باغ ملک	110,000	94,000	-14.55	106,603	91,881	-13.81
بستان	59,472	75,090	26.26	67,894	75,676	11.46
بندر امام خمینی	407,761	721,773	77.01	373,935	639,014	70.89
بندرماهشهر	1,154,250	1,512,279	31.02	1,154,250	1,512,279	31.02
بهبهان	258,586	282,251	9.15	318,520	313,702	-1.51
بیدرویه	22,307	17,434	-21.85	16,199	17,434	7.62
ترکالکی	15,405	15,504	0.64	19,661	15,169	-22.85
تشان	90,914	35,985	-60.42	91,801	34,819	-62.07
جایزان	14,401	32,781	127.63	19,749	21,219	7.44
جنت مکان	17,618	17,952	1.90	16,943	17,770	4.88
چغامیش	12,333	20,000	62.17	11,171	27,557	146.68
چم گلک	21,466	24,754	15.32	18,196	22,257	22.32
چمران	150,836	268,869	78.25	143,840	238,822	66.03
چوئبده	33,923	41,844	23.35	28,144	41,131	46.14
حر	24,228	20,136	-16.89	23,918	19,629	-17.93
حسینیه	22,726	18,595	-18.18	22,355	15,752	-29.54
حمزه	19,740	23,612	19.61	18,780	18,152	-3.34
حمیدیه	64,919	89,208	37.41	64,872	88,963	37.14
خرمشهر	384,638	641,098	66.68	594,780	592,273	-0.42
خانافره	14,786	26,421	78.69	19,807	25,535	28.92
دارخوین	28,401	29,368	3.40	28,278	27,866	-1.46
دزفول	755,294	696,317	-7.81	855,117	822,615	-3.80
دهدز	32,370	38,103	17.71	31,752	35,253	11.03
رامشیر	86,012	106,200	23.47	96,722	124,189	28.40
رامهرمز	120,408	167,303	38.95	119,523	162,651	36.08
رفیع	27,862	30,509	9.50	24,397	28,628	17.34
زهره	16,789	24,067	43.35	16,473	22,948	39.31
سالند	11,366	12,688	11.63	15,602	14,413	-7.62
سرداران	18,168	20,402	12.30	17,673	18,961	7.29
سردشت	24,150	28,335	17.33	27,735	25,643	-7.54
سماله	14,581	11,718	-19.64	14,571	10,720	-26.43
سوسنگرد	84,010	135,878	61.74	82,821	135,876	64.06
سیاه منصور	14,590	20,682	41.75	17,203	20,298	17.99
شادگان	99,172	160,754	62.10	116,173	161,899	39.36
شاوور	18,801	29,273	55.70	18,568	29,093	56.68
شرافت	26,737	35,350	32.21	27,220	29,450	8.19
شمس آباد	23,081	30,178	30.75	24,431	27,346	11.93

جدول 11-5- درآمدهای شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

شهر	درآمد			هزینه		
	1394	1395	رشد	1394	1395	رشد
شوش	147,089	236,317	60.66	127,172	226,396	78.02
شوشتر	261,144	393,986	50.87	223,437	365,793	63.71
شهرامام	20,752	33,008	59.06	20,025	32,899	64.29
شیبان	97,589	327,447	235.54	87,804	87,052	-0.86
صالح شهر	14,605	18,731	28.25	20,731	16,142	-22.14
صفی آباد	25,117	29,719	18.32	24,877	29,614	19.04
صیدون	20,133	32,785	62.84	21,433	35,452	65.41
فتح المبین	24,659	28,893	17.17	13,269	14,811	11.62
قلعه تل	32,353	35,625	10.11	32,353	33,762	4.36
قلعه خواجه	36,835	32,159	-12.69	26,434	29,757	12.57
کوت سید نعیم	16,286	20,017	22.91	16,016	19,416	21.23
کوت عبدالله	291,363	492,528	69.04	316,035	475,170	50.35
گتوند	68,048	72,455	6.48	66,882	62,150	-7.08
گل گیر	23,053	18,614	-19.26	16,729	12,001	-28.26
گوریه	10,246	1,272	-87.59	12,887	7,578	-41.20
لالی	43,633	70,523	61.63	43,633	70,523	61.63
مسجد سلیمان	248,238	211,939	-14.62	145,698	97,310	-33.21
مشراگه	13,802	20,321	47.23	13,247	22,104	66.86
ملائانی	74,087	85,000	14.73	73,845	83,316	12.83
منصوریه	17,437	18,898	8.38	23,968	5,189	-78.35
میانرود	26,711	34,129	27.77	27,872	33,767	21.15
میداود	15,281	17,294	13.17	20,207	15,504	-23.27
مینوشهر	81,907	66,967	-18.24	94,700	52,563	-44.50
ویس	92,364	99,039	7.23	78,733	95,962	21.88
هفتگل	59,028	55,139	-6.59	46,203	49,832	7.85
هندیجان	58,241	99,513	70.86	43,865	61,932	41.19
هویزه	51,065	27,734	-45.69	48,255	57,338	18.82
جمع	14,174,435	17,264,344	21.80	13,755,843	17,793,952	29.36

ماخذ: دفتر امور شهری و محاسبات تحقیق (گزارشات تفریغ بودجه شهرداری ها)

جدول 11-6- هزینه های شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

شهر	هزینه عمرانی			سهم هزینه های عمرانی از هزینه های شهرداری	هزینه جاری		
	1394	1395	رشد		1394	1395	رشد
ابوحمیظه	6,451	3,956	-38/68	21/24	11,441	14,669	28/21
اروند کنار	17,892	22,320	24/75	40/36	33,600	32,980	-1/85
الوان	56,000	7,309	-86/95	38/07	16,624	11,891	-28/47
الهای	23,796	3,083	-87/04	14/47	17,587	18,230	3/66

جدول 11-6- هزینه های شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

شهر	هزینه عمرانی			سهم هزینه های عمرانی از هزینه های شهرداری	هزینه جاری		
	1394	1395	رشد		1394	1395	رشد
امیدیه	65,953	35,667	-45/92	59/77	118,002	24,008	-79/65
اندیمشک	188,319	144,917	-23/05	39/28	86,442	224,025	159/16
اهواز	116,658	66,944	-42/62	33/54	2,863,862	132,655	-95/37
ایذه	5,506,479	4,510,923	-18/08	57/67	86,347	3,311,564	3,735/18
آبادان	160,755	78,307	-51/29	38/84	704,292	123,320	-82/49
آبژدان	1,165,694	416,937	-64/23	32/18	13,041	878,886	6,639/41
آزادی	22,636	10,850	-52/07	37/44	9,453	18,130	91/79
آغاچاری	22,269	34,467	54/78	41/95	34,099	47,698	39/88
باغ ملک	57,405	64,294	12/00	69/98	33,678	27,587	-18/09
بستان	106,603	7,515	-92/95	9/93	50,323	68,161	35/45
بندر امام خمینی	67,894	253,875	273/93	39/73	225,749	385,139	70/60
بندرماهشهر	373,935	1,037,240	177/39	68/59	427,600	475,039	11/09
بهمیهان	1,154,250	84,910	-92/64	27/07	264,427	228,792	-13/48
بیدرویه	318,520	8,821	-97/23	50/60	7,531	8,613	14/37
ترکالکی	16,199	6,552	-59/55	43/19	9,626	8,617	-10/48
تشان	19,661	0	-100/00	0/00	6,371	34,819	446/52
جایزان	91,801	10,162	-88/93	47/89	8,683	11,057	27/34
جنت مکان	19,749	7,648	-61/27	43/04	8,958	10,122	12/99
چغامیش	16,943	16,572	-2/19	60/14	5,046	10,985	117/70
چم گلک	11,171	10,817	-3/17	48/60	10,635	11,440	7/57
چمران	18,196	187,797	932/08	78/63	35,985	51,025	41/80
چوئبده	143,840	25,056	-82/58	60/92	15,825	16,075	1/58
حر	28,144	5,843	-79/24	29/77	13,749	13,786	0/27
حسینیه	23,918	4,573	-80/88	29/03	12,173	11,179	-8/17
حمزه	22,355	8,352	-62/64	46/01	6,543	9,800	49/78
حمیدیه	18,780	27,176	44/71	30/55	44,685	61,787	38/27
خرمشهر	64,872	180,459	178/18	30/47	425,065	411,814	-3/12
خنافره	594,780	8,433	-98/58	33/03	7,965	17,102	114/71
دارخوین	19,807	4,848	-75/52	17/40	17,778	23,018	29/47
دزفول	28,278	389,822	1,278/53	47/39	383,299	432,793	12/91
دهدز	855,117	15,175	-98/23	43/05	16,305	20,078	23/14
رامشیر	31,752	49,032	54/42	39/48	57,753	75,157	30/14
رامهرمز	96,722	29,715	-69/28	18/27	96,915	132,936	37/17
رفیع	119,523	13,643	-88/59	47/66	12,262	14,985	22/21
زهره	24,397	13,477	-44/76	58/73	7,857	9,471	20/54
سالند	16,473	6,570	-60/12	45/58	7,715	7,843	1/66
سرداران	15,602	10,915	-30/04	57/57	5,967	8,046	34/84
سردشت	17,673	14,349	-18/81	55/96	9,527	11,294	18/55

جدول 6-11- هزینه های شهرداری های استان طی سال های 94 و 95 (مبالغ به میلیون ریال)

شهر	هزینه عمرانی			سهم هزینه های عمرانی از هزینه های شهرداری	هزینه جاری		
	1394	1395	رشد		1394	1395	رشد
سماله	27,735	7,427	-73/22	69/28	4,942	3,293	-33/37
سوسنگرد	14,571	14,207	-2/50	10/46	73,762	121,669	64/95
سیاه منصور	82,821	6,727	-91/88	33/14	9,855	13,571	37/71
شادگان	17,203	33,429	94/32	20/65	88,242	128,470	45/59
شاوور	116,173	15,414	-86/73	52/98	10,889	13,679	25/62
شرافت	18,568	12,894	-30/56	43/78	18,411	16,556	-10/08
شمس آباد	27,220	10,672	-60/79	39/03	12,963	16,674	28/63
شوش	24,431	90,819	271/74	40/12	72,074	135,577	88/11
شوستر	127,172	114,802	-9/73	31/38	145,241	250,991	72/81
شهرامام	223,437	13,382	-94/01	40/68	17,096	19,517	14/16
شیبان	20,025	34,199	70/78	39/29	48,583	52,853	8/79
صالح شهر	87,804	8,333	-90/51	51/62	6,501	7,809	20/12
صفی آباد	20,731	12,945	-37/56	43/71	14,610	16,669	14/09
صیدون	24,877	16,270	-34/60	45/89	12,815	19,182	49/68
فتح المبین	21,433	6,402	-70/13	43/22	8,656	8,409	-2/85
قلعه تل	13,269	13,098	-1/29	38/80	17,827	20,664	15/91
قلعه خواجه	32,353	7,098	-78/06	23/85	24,823	22,659	-8/72
کوت سید نعیم	26,434	1,886	-92/87	9/71	12,658	17,530	38/49
کوت عبدالله	16,016	197,052	1,130/34	41/47	182,119	278,118	52/71
گتوند	316,035	24,787	-92/16	39/88	36,655	37,363	1/93
گل گیر	66,882	103	-99/85	0/86	10,839	11,898	9/77
گوریه	16,729	3,036	-81/85	40/06	4,217	4,542	7/71
لالی	12,887	28,827	123/69	40/88	19,535	41,696	113/44
مسجد سلیمان	43,633	16,193	-62/89	16/64	124,682	81,117	-34/94
مشراگه	145,698	12,106	-91/69	54/77	8,330	9,998	20/02
ملائانی	13,247	35,555	168/40	42/67	42,889	47,761	11/36
منصوریه	73,845	30	-99/96	0/58	11,753	5,159	-56/10
میانرود	23,968	15,702	-34/49	46/50	14,632	18,065	23/46
میداود	27,872	6,422	-76/96	41/42	10,161	9,082	-10/62
مینوشهر	20,207	21,079	4/32	40/10	26,958	31,484	16/79
ویس	94,700	27,405	-71/06	28/56	51,413	68,557	33/35
هفتگل	78,733	32,945	-58/16	66/11	17,792	16,887	-5/09
هندیجان	46,203	42,437	-8/15	68/52	15,483	19,495	25/91
هویزه	43,865	15,586	-64/47	27/18	33,382	41,752	25/07
جمع	13,714,039	8,738,590	-36/28	49/11	7,441,573	9,055,362	21/69

ماخذ: دفتر امور شهری و محاسبات تحقیق (گزارشات تفریغ بودجه شهرداری ها)

جدول 11-7 - سرانه درآمد و هزینه شهرداری های استان مبالغ: میلیون ریال

شهر	جمعیت 1395	سرانه درآمد		سرانه هزینه		سرانه هزینه عمرانی		سرانه هزینه جاری	
		1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
ابوحمیظه	5,506	3.2	3.5	3.2	3.4	1.2	0.7	2.1	2.7
اروندکنار	11,173	6.9	5.2	6.4	4.9	2.0	2.0	3.8	3.0
الوان	6,860	3.3	3.1	3.3	2.8	7.7	1.1	2.3	1.7
الهایی	7,651	10.4	8.0	9.9	2.8	3.6	0.4	2.6	2.4
امیدیه	67,427	2.8	5.3	3.1	0.9	1.1	0.5	1.9	0.4
اندیمشک	135,116	1.6	1.8	0.9	2.7	1.5	1.1	0.7	1.7
اهواز	1,184,788	5.3	5.6	4.8	0.2	0.1	0.1	2.5	0.1
ایذه	119,399	1.3	1.6	1.3	65.5	46.1	37.8	0.7	27.7
آبادان	231,476	5.4	6.0	5.5	0.9	0.8	0.3	3.3	0.5
آبژدان	1,673	3.1	19.7	2.8	774.6	144.7	249.2	1.6	525.3
آزادی	4,957	5.4	3.9	4.8	5.8	4.8	2.2	2.0	3.7
آغاچاری	11,912	4.3	6.9	4.6	6.9	1.8	2.9	2.7	4.0
باغ ملک	26,343	4.6	3.6	4.5	3.5	2.4	2.4	1.4	1.0
بستان	8,476	8.2	8.9	9.4	8.9	14.7	0.9	6.9	8.0
بندرامام خمینی	78,353	5.6	9.2	5.1	8.2	0.9	3.2	3.1	4.9
بندرماهشهر	162,797	7.3	9.3	7.3	9.3	2.4	6.4	2.7	2.9
بهبهان	122,604	2.4	2.3	2.9	2.6	10.6	0.7	2.4	1.9
بیدرویه	2,386	8.0	7.3	5.8	7.3	114.4	3.7	2.7	3.6
ترکالکی	5,688	2.7	2.7	3.4	2.7	2.8	1.2	1.7	1.5
تشان	4,281	20.0	8.4	20.2	8.1	4.3	0.0	1.4	8.1
جایزان	2,357	5.8	13.9	7.9	9.0	36.9	4.3	3.5	4.7
جنت مکان	5,360	2.9	3.3	2.8	3.3	3.3	1.4	1.5	1.9
چغامیش	2,013	5.8	9.9	5.2	13.7	7.9	8.2	2.4	5.5
چم گلک	5,446	5.0	4.5	4.2	4.1	2.6	2.0	2.5	2.1
چمران	33,505	2.1	8.0	2.0	7.1	0.2	5.6	0.5	1.5
چوبیده	7,906	4.6	5.3	3.8	5.2	19.4	3.2	2.1	2.0
حر	9,177	2.8	2.2	2.7	2.1	3.2	0.6	1.6	1.5
حسینیه	1,821	11.5	10.2	11.4	8.7	12.1	2.5	6.2	6.1
حمزه	6,091	3.3	3.9	3.2	3.0	3.8	1.4	1.1	1.6
حمیدیه	22,057	3.1	4.0	3.1	4.0	0.9	1.2	2.1	2.8
خرمشهر	133,097	3.0	4.8	4.6	4.4	0.5	1.4	3.3	3.1
خنافره	3,853	4.1	6.9	5.5	6.6	164.9	2.2	2.2	4.4
دارخوین	5,655	4.8	5.2	4.8	4.9	3.3	0.9	3.0	4.1
دزفول	264,709	3.0	2.6	3.4	3.1	0.1	1.5	1.5	1.6
دهدز	5,490	6.3	6.9	6.2	6.4	167.4	2.8	3.2	3.7
رامشیر	25,009	3.8	4.2	4.3	5.0	1.4	2.0	2.5	3.0
رامهرمز	74,285	1.7	2.3	1.7	2.2	1.3	0.4	1.3	1.8
رفع	3,797	7.6	8.0	6.7	7.5	32.6	3.6	3.3	3.9

جدول 11-7 - سرانه درآمد و هزینه شهرداری های استان مبالغ: میلیون ریال

شهر	جمعیت 1395	سرانه درآمد		سرانه هزینه		سرانه هزینه عمرانی		سرانه هزینه جاری	
		1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
زهره	1,192	13.2	20.2	12.9	19.3	19.1	11.3	6.2	7.9
سالند	2,560	5.4	5.0	7.5	5.6	7.9	2.6	3.7	3.1
سرداران	5,240	3.5	3.9	3.4	3.6	3.0	2.1	1.2	1.5
سردشت	6,912	3.8	4.1	4.3	3.7	2.8	2.1	1.5	1.6
سماله	1,784	8.9	6.6	8.9	6.0	16.9	4.2	3.0	1.8
سوسنگرد	51,431	1.9	2.6	1.9	2.6	0.3	0.3	1.7	2.4
سیاه منصور	5,406	3.0	3.8	3.5	3.8	17.1	1.2	2.0	2.5
شادگان	41,733	1.9	3.9	2.2	3.9	0.3	0.8	1.6	3.1
شاوور	8,833	2.0	3.3	1.9	3.3	12.2	1.7	1.1	1.5
شرافت	11,757	2.4	3.0	2.4	2.5	1.6	1.1	1.6	1.4
شمس آباد	10,858	2.2	2.8	2.4	2.5	2.7	1.0	1.3	1.5
شوش	77,148	2.0	3.1	1.7	2.9	0.3	1.2	1.0	1.8
شوشتر	101,878	2.6	3.9	2.3	3.6	1.3	1.1	1.5	2.5
شهر امام	11,393	1.9	2.9	1.8	2.9	20.4	1.2	1.6	1.7
شیبان	36,374	3.1	9.0	2.8	2.4	0.6	0.9	1.6	1.5
صالح شهر	7,309	1.9	2.6	2.6	2.2	11.2	1.1	0.8	1.1
صفی آباد	9,879	2.7	3.0	2.7	3.0	2.2	1.3	1.6	1.7
صیدون	7,650	3.0	4.3	3.2	4.6	3.7	2.1	1.9	2.5
فتح المبین	2,973	8.6	9.7	4.6	5.0	7.5	2.2	3.0	2.8
قلعه تل	10,698	3.1	3.3	3.1	3.2	1.3	1.2	1.7	1.9
قلعه خواجه	2,408	16.0	13.4	11.5	12.4	14.0	2.9	10.8	9.4
کوت سیدنیم	4,541	3.2	4.4	3.1	4.3	5.1	0.4	2.4	3.9
کوت عبدالله	56,252	4.6	8.8	5.0	8.4	0.3	3.5	2.9	4.9
گتوند	24,216	2.9	3.0	2.9	2.6	13.7	1.0	1.6	1.5
گلگیر	1,089	23.6	17.1	17.1	11.0	68.5	0.1	11.1	10.9
گوریه	2,890	3.3	0.4	4.2	2.6	5.4	1.1	1.4	1.6
لالی	18,473	2.4	3.8	2.4	3.8	0.7	1.6	1.1	2.3
مسجد سلیمان	100,497	2.4	2.1	1.4	1.0	0.4	0.2	1.2	0.8
مشراکه	2,095	7.6	9.7	7.3	10.6	79.9	5.8	4.6	4.8
ملاثانی	17,337	4.3	4.9	4.3	4.8	0.8	2.1	2.5	2.8
منصوریه	5,441	3.1	3.5	4.3	1.0	13.3	0.0	2.1	0.9
میانرود	10,110	3.0	3.4	3.1	3.3	2.7	1.6	1.6	1.8
میداود	3,513	4.2	4.9	5.6	4.4	7.7	1.8	2.8	2.6
مینوشهر	2,231	62.8	30.0	72.6	23.6	15.5	9.4	20.7	14.1
ویس	15,312	6.0	6.5	5.1	6.3	6.2	1.8	3.4	4.5
هفتگل	15,802	4.0	3.5	3.1	3.2	5.3	2.1	1.2	1.1
هنديجان	29,015	2.1	3.4	1.6	2.1	1.7	1.5	0.6	0.7
هویزه	19,481	3.1	1.4	2.9	2.9	2.7	0.8	2.0	2.1

جدول 11-7- سرانه درآمد و هزینه شهرداری های استان

مبالغ: میلیون ریال		سرانه هزینه عمرانی		سرانه هزینه		سرانه درآمد		جمعیت	شهر
1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	
2.5	2.2	2.5	4.0	5.0	4.0	4.9	4.1	3554205	جمع

ماخذ: دفتر امور شهری و محاسبات تحقیق (گزارشات تفریح بودجه شهرداری ها)

حوزه آب و فاضلاب شهری

شرکت آب و فاضلاب خوزستان با دارا بودن 24 آزمایشگاه آب و 4 آزمایشگاه فاضلاب بر کیفیت آب تولیدی و پساب خروجی از تصفیه خانه های فاضلاب نظارت می کند همچنین واحد های آزمایشگاهی به صورت تصادفی از سطح شهرهای استان نمونه برداری نموده و کیفیت آب موجود در شبکه را پایش می کنند. در این زمینه از آزمایشگاه های معتمد همکار در شهرهای استان نیز بهره گرفته می شود.

تاسیسات آب و فاضلاب شهرها و جمعیت برخوردار

حجم آب تصفیه شده در سال 95 معادل 473 میلیون مترمکعب بوده که نسبت به سال گذشته حدود 17 درصد افزایش داشته و همچنین حجم آب مصرفی در سال 95 معادل 298 میلیون مترمکعب بوده که نسبت به سال قبل 25 درصد افزایش داشته است. این حجم مصرف به ترتیب شامل مصارف خانگی 27/8 درصد، تجاری کمتر از 3 درصد، فضای سبز 11 درصد و مصارف عمومی نیز 7 درصد بوده است.

جدول شماره 11-8- تاسیسات آب و فاضلاب شهری استان طی سالهای 1394-1395

عنوان	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
ظرفیت مخازن آب آشامیدنی (در مدار)	متر مکعب	652824	785265	20/29
ظرفیت تامین آب (ظرفیت تصفیه خانه ها (در مدار)	متر مکعب در سال	190486100	210486100	10/50
حجم آب خام	متر مکعب	120829609	129529314	7/20
		282692069	322695011	14/15
حجم آب مصرفی	متر مکعب	238023832	298027895	25/21
حجم آب تصفیه شده	متر مکعب	403521678	473491190	17/34
مصارف آب	خانگی	138937952	178951802	28/80
	تجاری	6730577	6929214	2/95
	فضای سبز	3438474	3823211	11/19
	مصارف عمومی	2740125	2939011	7/26
تعداد انشعابات آب (آحاد)	فقره	635981	685211	7/74
جمعیت تحت پوشش شبکه آب آشامیدنی	درصد	100	100	0
طول کل شبکه توزیع آب آشامیدنی	کیلومتر	6848	7911	15/52
طول کل شبکه انتقال آب آشامیدنی	کیلومتر	1510	1614	6/89
شهرهای دارای سیستم فاضلاب	تعداد	14	16	14/29
تعداد انشعابات فاضلاب (آحاد)	فقره	219696	232011	5/61
طول کل شبکه جمع آوری فاضلاب	کیلومتر	3376	3521	4/30
جمعیت شهری دارای سیستم فاضلاب	درصد	35/67	38/5	7/93

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب استان خوزستان

جدول شماره 11-9- وضعیت آب شرب شهرهای استان خوزستان

نام شهر	جمعیت شهری (نفر) سال 95	حجم آب آشامیدنی تولیدشده (خریداری شده) هزار مترمکعب در سال 95	حجم آب آشامیدنی مصرف شده (فروش رفته) هزار مترمکعب در سال 95	میزان هدررفت فیزیکی آب شهری (درصد) در سال 95	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 94	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 95	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 94				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 94	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 95				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 95
							مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب		مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب	
آبادان	231,476	49,713,219	18,175,856	63.44	709.53	714	6	0	3	2	11	6	0	3	2	8
آغاچاری	11,912	2,959,900	2,323,005	21.52	45.6	46	1	0	1	1	3	1	0	1	1	2
اروندکنار	11,173	3,395,680	846,639	75.07	83.16	84	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
الوان	6,860	1,406,160	846,245	39.82	45.79	46	4	2	1	0	7	4	2	1	0	7
امیدیه	67,427	5,997,881	4,380,261	26.97	174	175	2	0	2	0	4	1	0	1	0	2
اندیمشک	135,116	24,037,872	11,025,770	54.13	365.78	367	4	18	1	0	23	4	18	1	0	23
ایذه	119,399	10,279,283	7,797,900	24.14	247.36	249	5	11	4	0	20	5	12	4	0	21
باغملک	26,343	3,632,442	2,117,405	41.71	79.47	83	2	6	2	0	10	2	6	2	0	10
بستان	8,476	888,000	733,920	17.35	53.03	54	2	0	2	0	4	2	0	2	0	4
بندرامام	78,353	11,683,900	7,950,429	31.95	149.85	150	1	0	1	1	3	1	0	1	1	2
بهبهان	122,604	21,505,855	13,283,046	38.24	586.01	592	4	4	10	2	20	4	6	12	2	22
ترکالکی	5,688	769,700	467,229	39.3	42.54	43	1	1	0	0	2	1	1	0	0	2
جایزان	2,357	313,742	219,787	29.95	22.39	22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
جنت مکان	5,360	692,116	409,154	40.88	0.07	0.31	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1
چغامیش	2,013	321,218	156,511	51.28	21	22.5	1	1	0	0	2	1	1	0	0	2
چمران	33,505	5,249,500	3,119,471	40.58	104.62	106	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
چونبده	7,906	1,268,100	79,975	93.69	54.53	55	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
حر	9,177	1,231,392	613,031	50.22	19.77	21	1	2	0	0	3	1	2	0	0	3
حسینیه	1,821	354,865	246,320	30.59	10.52	11	4	1	1	0	6	4	1	1	0	6
حمزه	6,091	1,256,923	316,198	74.84	5.72	6	1	2	0	0	3	1	2	0	0	3

جدول شماره 11-9- وضعیت آب شرب شهرهای استان خوزستان

نام شهر	جمعیت شهری (نفر) سال 95	حجم آب آشامیدنی تولیدشده (خریداری شده) هزار مترمکعب در سال 95	حجم آب آشامیدنی مصرف شده (فروش رفته) هزار مترمکعب در سال 95	میزان هدررفت فیزیکی آب شهری (درصد) در سال 95	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 94	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 95	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 94				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 94	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 95				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 95
							مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب		مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب	
خرمشهر	133,097	29,967,000	18,773,570	37.35	481.01	488	6	0	5	1	12	6	0	5	1	11
دارخوین	5,655	473,897	391,448	17.4	1.32	2	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
دزآب	11,393	1,368,589	731,396	46.56	34.27	34	2	2	1	0	5	2	2	1	0	5
دزفول	264,709	40,851,426	25,038,314	38.71	803.98	820	4	31	2	0	37	4	34	2	0	40
دهدز	5,490	603,319	448,658	25.64	19.86	19	2	1	0	0	3	2	1	0	0	3
رامشیر	25,009	4,153,244	2,823,621	32.01	88.55	90	2	0	1	0	3	2	0	1	0	3
رامهرمز	74,285	15,940,604	11,717,171	26.49	259.2	262	3	10	4	1	18	3	16	5	1	24
رفیع	3,797	581,170	191,288	67.09	40	40	2	0	1	0	3	2	0	1	0	3
زهره	1,192	237,850	122,184	48.63	14.22	14	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
زیدون	6,912	788,444	566,605	28.14	40.72	42	1	0	0	0	1	1	2	0	0	3
سردشت دزفول	2,560	622,900	489,371	21.44	10.2	10	8	0	2	1	11	8	0	2	1	10
سماله	1,784	224,350	145,579	35.11	0	0.18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
سوسنگرد	51,431	15,608,929	10,744,533	31.16	157.59	160	2	0	5	1	8	2	0	5	1	7
شادگان	41,733	9,528,711	4,594,852	51.78	140.85	143	3	0	3	1	7	3	0	3	1	6
شاوور	8,833	943,958	585,919	37.93	25.1	25	0	2	0	0	2	0	2	0	0	2
شرافت	11,757	940,380	928,883	1.22	51.3	52	0	2	0	0	2	0	2	0	0	2
شوش دانیال	77,148	7,904,472	5,843,219	26.08	161.34	162	1	11	1	0	13	1	11	1	0	13
شوشتر	128,422	15,251,220	9,781,411	35.86	276.28	281	1	12	1	1	15	1	14	1	1	16
صالح شهر	7,309	860,350	563,756	34.47	1.85	2	5	0	2	0	7	5	0	2	0	7
صفی آباد	9,879	1,354,512	573,185	57.68	24.22	24	2	3	1	0	6	2	3	1	0	6

جدول شماره 11-9- وضعیت آب شرب شهرهای استان خوزستان

نام شهر	جمعیت شهری (نفر) سال 95	حجم آب آشامیدنی تولیدشده (خریداری شده) هزار مترمکعب در سال 95	حجم آب آشامیدنی مصرف شده (فروش رفته) هزار مترمکعب در سال 95	میزان هدررفت فیزیکی آب شهری (درصد) در سال 95	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 94	طول شبکه آب شهری موجود (کیلومتر) سال 95	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 94				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 94	تعداد تاسیسات موجود تامین آب شهری 95				کل تاسیسات تامین آب شهری سال 95
							مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب		مخازن	چاه	ایستگاه پمپاژ آب	تصفیه خانه آب	
صیدون	7,650	658,800	555,054	15.75	53.97	54	2	2	1	0	5	2	2	1	0	5
فتح المبین	2,973	703,080	173,878	75.27	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
قلعه تل	10,698	1,081,141	732,604	32.24	38.27	38	1	2	0	0	3	1	2	0	0	3
قلعه خواجه	2,408	306,340	95,625	68.78	33.39	33	1	1	1	0	3	2	1	1	0	4
گتوند	24,216	2,963,987	1,793,651	39.49	99.71	101	2	1	1	0	4	2	1	1	0	4
گوریه	2,890	339,840	219,583	35.39	0.7	2	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1
لالی	18,473	2,612,740	1,641,099	37.19	93.4	93	1	0	1	1	3	1	0	1	1	2
ماهشهر	162,797	27,312,536	14,039,555	48.6	511.86	513	8	0	6	1	15	8	0	6	1	14
مسجدسلیمان	100,497	24,514,000	11,522,130	53	237.85	238	14	0	3	0	17	14	0	3	0	17
مشراگه	2,095	294,101	159,201	45.87	19.7	20.8	1	1	0	0	2	1	1	0	0	2
میانرود	10,110	1,290,157	669,758	48.09	47.38	48	2	2	1	0	5	2	2	1	0	5
میداوود	3,513	337,104	193,211	42.69	30.8	31.4	1	2	0	0	3	1	2	0	0	3
مینوشهر	2,231	1,290,157	510,889	58.38	57.78	59	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
هفتکل	15,802	5,339,950	4,832,868	9.5	82.39	84	1	0	2	3	6	1	0	2	3	3
هندیجان	29,015	4,427,558	2,351,829	46.88	104.04	104	3	0	1	1	5	3	0	2	1	5
هویزه	19,481	3,975,000	3,199,719	19.5	55.2	55	1	0	1	0	2	1	0	1	0	2
جمع کل	2,180,301	372,609,564	212,853,769	42.87	6919.04	6991.19	127	134	81	19	361	127	150	84	19	380

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب استان * به دلیل عدم همکاری شرکت آب و فاضلاب اهواز در ارائه اطلاعات مربوط به شهرهای شهرستانهای اهواز، حمیدیه، باوی و کارون در جدول لحاظ نشده است.

تعدادی از شهرهای استان که در جدول 11-9- قید نگردیده اند در محاسبات آب شهر اهواز یا آب و فاضلاب روستایی آورده شده اند.

طول شبکه آب شهری موجود در سال 95 حدود 1 درصد نسبت به سال 94 افزایش داشته است. بالاترین میزان هدررفت آب در شهر چوئیده با 93/69 درصد و کمترین آن مربوط به شهر شرافت با 1/22 درصد می باشد.

جدول شماره 11-10- تاسیسات آب و فاضلاب مناطق شهری اهواز ملی سال های 1394-1395

عنوان	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
ظرفیت مخازن آب آشامیدنی (درمدار)	متر مکعب	82000	82000	0
ظرفیت تامین آب	ظرفیت تصفیه خانه ها	234576672	234576672	0
	آب خریداری شده شوشتر	21928234	27553198	26
حجم آب خام		142000000	138000000	-3
حجم آب مصرفی		112039567	115513855	3
حجم آب تصفیه شده		157331627	158878980	1
مصارف آب	خانگی	79331219	80347963	1
	تجاری	4597071	4643548	1
	فضای سبز	9305146	11210082	20
	مصارف عمومی	6493628	5096635	-22
تعداد انشعابات آب (احاد)		405214	422091	4
جمعیت تحت پوشش شبکه آب آشامیدنی		100	100	0
طول کل شبکه توزیع آب آشامیدنی		2623	2659	1
طول کل شبکه انتقال آب آشامیدنی		228	230	1
شهرهای دارای سیستم فاضلاب		4	4	0
تعداد انشعابات فاضلاب (احاد)		357991	373051	4
طول کل شبکه جمع آوری فاضلاب		1920	1944	2
طول شبکه انتقال فاضلاب		245	256	
جمعیت شهری دارای سیستم فاضلاب		89	89	0

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب اهواز

عمران روستایی

فعالیت‌های عمران روستایی یکی از مهمترین و اصلی ترین اقدامات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در امور کالبدی و عمران و آبادی روستاهای کشور می‌باشد. این فعالیت‌ها با هدف ایجاد زمینه توسعه و عمران روستاها و تأمین عادلانه امکانات و هدایت فیزیکی جهت بهبود شرایط زیست محیطی نقاط روستایی در سراسر کشور به انجام می‌رسد.

از جمله این فعالیت ها: ساماندهی کالبدی سکونتگاههای روستایی ، طرح‌های روستایی، بهسازی بافت باارزش روستایی ، صدور اسناد مالکیت املاک روستایی می باشد.

جدول 11- 11- تقسیمات کشوری در محدوده ی روستاهای استان خوزستان سال 1395

شهرستان	مساحت (کیلومتر مربع)	تعداد بخش	تعداد دهستان	تعداد آبادی		
				جمع	دارای سکنه	خالی از سکنه
آبادان	64057	2	6	130	76	54
آغاجاری	2538	2	3	23	11	12
امیدیه	297	2	3	115	63	52
اندیمشک	2148	2	4	402	217	185
اهواز	3116	3	6	303	192	111
ایذه	4864	3	10	595	416	179
باغملک	3789	3	8	351	225	126
باوی	2259	2	4	130	95	35
بندرماهشهر	1377	2	2	204	71	133
هندیجان	1908	2	4	76	41	35
بهبهان	3780	3	6	308	193	115
حمیدیه	2884	2	4	90	64	26
خرمشهر	774	2	4	138	71	67
دزفول	2298	4	11	725	433	292
دشت آزادگان	4646	2	5	156	74	82
رامهرمز	1972	4	8	241	192	49
شادگان	1818	3	8	220	167	53
شوش	3598	3	7	274	197	77
شوشتر	3630	3	6	253	186	67
کارون	2433	2	4	88	55	33
مسجدسلیمان	1197	3	6	286	161	125
لالی	2176	2	4	254	150	104
رامشیر	1400	2	4	182	130	52
گتوند	1620	2	4	81	56	25
اندیکا	973	3	6	551	326	225
هفتکل	2369	2	3	119	44	75
هويزه	1436	2	4	169	93	76
استان	2757	67	144	6464	3999	2465

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395

جمعیت روستایی

براساس سرشماری سال 1395؛ حدود 40 درصد از کل روستاهای استان بیش از 50 خانوار روستایی را در خود جای داده اند. لازم به ذکر است 99/5 درصد از روستاهای استان زیر 1000 خانوار و 0/5 درصد از روستاهای استان (16 روستا) بالای 1000 خانوار جمعیت دارند.

جدول شماره 11-12 - طبقه بندی خانوارهای روستایی استان خوزستان و کشور براساس سرشماری سال 1395

طبقه بندی خانوار	تعداد روستاها		جمعیت		سهم روستاهای استان از کل کشور	سهم جمعیت روستایی استان از کل کشور
	استان	کشور	استان	کشور		
زیر 50 خانوار	1,985	26845	164,499	1,936,372	7.39	8.50
خانوار 50-100	579	10449	160,762	2,471,148	5.54	6.51
خانوار 100-500	653	13576	511,574	9,488,156	4.81	5.39
خانوار 500-1000	73	1666	193,505	3,785,970	4.38	5.11
1000 خانوار به بالا	16	707	113,010	16,424,675	2.26	0.69
جمع کل	3,306	53243	1,143,350	34,106,321	6.21	3.35

ماخذ: مرکز آمار ایران - نتایج تفصیلی سرشماری سال 1395 - محاسبات نگارنده

آب و فاضلاب روستایی

جمعیت روستایی برخوردار از آب آشامیدنی سالم در سال 95 حدود 12270 هزار نفر بوده که نسبت برخورداری از کل جمعیت روستایی استان 55/95 می باشد. همچنین جمعیت روستایی فاقد آب آشامیدنی سالم 984 هزار نفر بوده که نسبت جمعیت به کل جمعیت روستایی در همین سال 81/4 درصد بوده است.

جدول 11-13 - وضعیت برخورداری روستاهای استان از نظر پایداری شبکه آب آشامیدنی - سال 1395

شهرستان	جمعیت روستایی (نفر) سال 95	جمعیت روستایی برخوردار از آب آشامیدنی سالم	جمعیت روستایی فاقد آب آشامیدنی سالم	نسبت جمعیت روستاهای برخوردار به کل جمعیت روستاهای فاقد آب آشامیدنی سالم	نسبت جمعیت روستاهای فاقد آب آشامیدنی سالم به کل جمعیت روستاهای فاقد آب آشامیدنی سالم	تعداد خانوار روستایی	تعداد خانوار روستایی فاقد آب آشامیدنی سالم	تعداد روستاهای فاقد آب آشامیدنی سالم	تعداد روستاهای فاقد آب آشامیدنی سالم
آبادان	47528	47490	38	99.92	0.08	13255	13181	11	67
آغاجاری	5737	5737	0	100	0	1481	1455	0	9
امیدیه	22551	22413	138	99.39	0.61	5870	5722	33	55
اندیمشک	20883	18797	2086	90.01	9.99	5019	4142	485	105
اندیکا	43548	38736	4812	88.95	11.05	10550	9355	1226	267
اهواز	110146	100497	9649	91.24	8.76	29013	28480	2394	148
ایذه	73982	68019	5963	91.94	8.06	17304	15517	1215	313

شهرستان	جمعیت روستایی (نفر) سال 95	جمعیت روستایی برخوردار از آب آشامیدنی سالم	جمعیت روستایی فاقد آب آشامیدنی سالم	نسبت جمعیت روستاهای برخوردار به کل جمعیت	نسبت جمعیت روستاهای فاقد آب به کل جمعیت	تعداد خانوار روستایی	تعداد خانوار روستایی برخوردار از آب آشامیدنی سالم	تعداد خانوار روستایی فاقد آب آشامیدنی سالم	تعداد روستاهای برخوردار	تعداد روستاهای فاقد آب
باغملک	57171	53912	3259	94.3	5.7	13955	13291	13209	164	56
باوی	27460	27117	343	98.75	1.25	7200	7013	7111	80	6
بندرماهشهر	21616	21616	0	100	0	5168	2913	5168	51	0
بهمیهان	41343	40868	475	98.85	1.15	11318	10568	11186	149	17
حمیدیه	31705	31467	238	99.25	0.75	8179	8060	8121	60	3
خرمشهر	35646	35593	53	99.85	0.15	9626	9491	9607	66	3
دزفول	117919	106493	11426	90.31	9.69	30032	28659	27460	163	243
دشت آزادگان	38035	37396	639	98.32	1.68	9217	9125	9051	60	7
رامشیر	26900	26123	777	97.11	2.89	7013	6076	6808	119	10
رامهرمز	39416	38789	627	98.41	1.59	10449	9881	10293	173	10
شادگان	87232	85679	1553	98.22	1.78	22204	21883	21829	155	11
شوش	100614	96972	3642	96.38	3.62	26021	24881	25069	170	11
شوشتر	70112	67925	2187	96.88	3.12	17764	16967	17179	146	24
گتوند	20706	19911	795	96.16	3.84	4942	4856	4767	37	11
لالی	19490	18200	1290	93.38	6.62	4377	3693	4114	128	20
مسجدسلیمان	11756	10490	1266	89.23	10.77	3307	2657	2937	127	31
هفتگل	6317	6216	101	98.4	1.6	1625	1491	1599	41	2
هندیجان	8555	8555	0	100	0	2407	2310	2407	36	0
هویزه	15608	14968	640	95.9	4.1	3539	3282	3395	74	5
کارون	49620	43953	5667	88.58	11.42	13035	12819	11551	42	10
کل استان	1151596	1096204	55392	95.19	4.81	294177	277768	280864	3001	778

ماخذ: شرکت آب فاضلاب روستایی خوزستان

جدول شماره 11-14 - عملکرد شاخص های عمده در بخش امکانات و خدمات روستایی

شاخص	واحد	سال 1394	سال 1395
طول شبکه توزیع آب روستایی	کیلومتر	12011.7	12181.5
طول شبکه انتقال آب روستایی	کیلومتر	7776.1	7937.5
حجم مخازن آب روستایی	مترمکعب	132293	136693
طول بازسازی شده شبکه آب روستایی	کیلومتر	23.5	28.5
طول شبکه آب فرسوده روستایی	کیلومتر	6925	6433

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب روستایی خوزستان

برق روستایی

از تعداد 3999 روستای دارای سکنه استان که از این تعداد 2228 روستای 20 خانوار به بالا می باشند، جمعا 3725 روستا برقرار هستند . سهم کل روستاهای دارای برق 93 درصد است.

جدول شماره 11-15- تعداد روستاهای دارای برق در استان خوزستان

شهرستان	تعداد روستاهای 20 خ به بالا	تعداد روستاهای دارای برق	سهم روستاهای دارای برق از روستاهای دارای سکنه
کل استان	2228	3725	93
آبادان	59	74	100
آغاجاری	6	9	100
امیدیه	42	62	100
اندیمشک	49	169	81
اهواز	127	189	96
ایذه	189	368	85
باغملک	134	216	100
باوی	73	94	100
بندر ماهشهر	36	40	49
هندیجان	26	39	100
بهبهان	111	199	95
حمیدیه	50	65	100
خرمشهر	52	64	96
دزفول	148	354	98
دشت آزادگان	58	84	100
رامهرمز	127	184	100
شادگان	131	148	86
شوش	163	197	99
شوشتر	131	154	83
کارون	50	58	100
مسجد سلیمان	54	162	99
لالی	60	159	100
رامشیر	75	119	93
گتوند	34	59	92
اندیکا	166	342	100
هفتکل	27	48	100

شهرستان	تعداد روستاهای 20 خ به بالا	تعداد روستاهای دارای برق	سهم روستاهای دارای برق از روستاهای دارای سکنه
هویزه	50	69	73

مأخذ: سالنامه آماری خوزستان سال 1395؛ شرکت توزیع برق اهواز؛ شرکت توزیع برق خوزستان و محاسبات تحقیق

طرح هادی روستایی

طرح هادی روستایی به جهت فراهم ساختن زمینه توسعه و عمران نقاط روستایی تهیه و اجرا می گردد. این طرح یکی از برنامه های پایه توسعه و عمران روستاها و همچنین برای اجرای سایر برنامه ها به شمار می رود. از اهداف تهیه و اجرای طرح های هادی روستایی بهبود و اصلاح ساختار کالبدی روستاها، فراهم نمودن محیط مناسب برای سکونت و ارتقای سطح کیفی زندگی روستاییان و در نهایت نگداشتن جمعیت روستایی می باشد. با تهیه و اجرای طرح های هادی روستایی و در نتیجه خدمات رسانی بهتر به روستاها سبب کند شدن روند مهاجرت روستاییان به شهرها خواهد شد.

در سال 95 در استان خوزستان تعداد 1705 روستا دارای طرح هادی مصوب و تعداد 331 روستا نیز دارای طرح هادی بازنگری شده بوده اند.

جدول 11-16- روستاهای دارای طرح هادی مصوب و اجرا شده تا پایان سال 95

ردیف	شهرستان	تعداد روستاهای دارای طرح هادی مصوب	تعداد طرح های هادی بازنگری شده
1	آبادان	54	17
2	آغاجاری	5	2
3	امیدیه	42	6
4	اندیمشک	56	4
5	اهواز	135	21
6	ایذه	193	20
7	باغملک	131	11
8	باوی	67	9
9	بندرماهشهر	34	5
10	هندیجان	26	5
11	بهبهان	119	12
12	حمیدیه	48	13
13	خرمشهر	47	20
14	دزفول	116	28
15	دشت آزادگان	58	10
16	رامهرمز	117	21
17	شادگان	127	24
18	شوش	160	24

ردیف	شهرستان	تعداد روستاهای دارای طرح هادی مصوب	تعداد طرح های هادی بازنگری شده
19	شوشتر	124	9
20	کارون	53	23
21	مسجدسلیمان	21	6
22	لالی	44	9
23	رامشیر	67	2
24	گتوند	33	5
25	اندیکا	139	16
26	هفتگل	23	4
27	هويزه	23	5
	استان	2062	331

ماخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی خوزستان

گاز روستایی

تعداد روستاهای گازرسانی شده در سطح استان در سال 95 تعداد 1474 روستا بوده که نسبت به سال 94 حدود 16 درصد رشد داشته است.

جدول 11-17 - تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و در حال گازرسانی به تفکیک کشور،

استان و شهرستانها در سالهای 1394 و 1395

شهرستان	تعداد شهرهای گازرسانی شده		تعداد روستاهای گازرسانی شده			تعداد روستاهای در حال گاز رسانی	
	1395	1394	1395	1394	رشد	1394	1395
آبادان	3	3	59	69	16.9	7	2
آغاچاری	1	1	6	6	0	0	0
امیدیه	2	2	35	44	25.7	13	5
اندیکا	0	0	0	0	0	14	37
اندیمشک	4	5	8	12	50.0	20	12
اهواز	2	2	125	83	33.6-	65	40
ایذه	2	2	94	102	8.5	53	46
باغملک	4	4	119	133	11.8	17	10
باوی	4	4	34	63	85.3	4	0
بندرماهشهر	3	3	46	47	2.2	8	2
بهبهان	4	4	84	106	26.2	34	33
حمیدیه	1	1	15	15	0.0	1	0
خرمشهر	2	2	34	51	50.0	0	23
دزفول	8	8	64	70	9.4	0	5

جدول 11-17 - تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و در حال گازرسانی به تفکیک کشور،
استان و شهرستانها در سالهای 1394 و 1395

شهرستان	تعداد شهرهای گازرسانی شده		تعداد روستاهای گازرسانی شده			تعداد روستاهای در حال گازرسانی	
	1394	1395	1394	1395	رشد	1394	1395
دشت آزادگان	4	4	45	56	24.4	0	7
رامشیر	2	2	72	74	2.8	27	25
رامهرمز	1	1	132	132	0.0	27	24
شادگان	3	3	102	122	19.6	71	28
شوش	5	5	50	60	20.0	28	24
شوشتر	4	4	60	78	30.0	67	60
کارون	2	2	0	35	100.0	0	0
گتوند	5	5	22	28	27.3	2	2
لالی	1	1	0	2	100.0	0	3
مسجدسلیمان	2	2	14	29	107.1	12	0
هفتکل	1	1	8	14	75.0	3	0
هندیجان	2	2	15	19	26.7	9	5
هویزه	2	2	24	24	0.0	0	0
کشور	1063	1085	20408	23206	13.7	5514	4303
استان	74	75	1267	1474	16.3	482	393

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان؛ شرکت گاز استان خوزستان و محاسبات تحقیق

جدول 11-18- الف) واحدهای مسکونی معمولی بر حسب نوع اسکلت و مصالح عمده به کار رفته در بنا در نقاط شهری و روستایی

سال 1395						سال 1390						شرح
استان			کشور			استان			کشور			
نقاط روستایی	نقاط شهری	جمع	نقاط روستایی	نقاط شهری	جمع	نقاط روستایی	نقاط شهری	جمع	نقاط روستایی	نقاط شهری	جمع	
227208	901656	1128864	5377937	17452066	22830003	224149	735316	959465	5172594	14782114	19954708	جمع کل
12256	188121	200377	801300	6241988	7043288	3553	117310	120863	491008	4686970	5177978	اسکلت فلزی
42729	232117	274846	928151	5088083	6016234	20108	119040	139148	574054	3061551	3635605	بتن آرمه
171223	477592	648815	3628330	6074485	9702815	198021	493239	691260	4072887	6894131	10967018	سایر ¹¹
1000	3826	4826	20156	47510	67666	2467	5727	8194	34645	139462	174107	اظهار نشده اسکلت
20.1	79.9	4.9	23.6	76.4	-	23.4	76.6	4.8	25.9	74.1	-	سهم از کل
5.4	20.9	17.8	14.9	35.8	30.9	1.6	16.0	12.6	9.5	31.7	25.9	سهم واحدهای مسکونی با اسکلت فلزی
18.8	25.7	24.3	17.3	29.2	26.4	9.0	16.2	14.5	11.1	20.7	18.2	سهم واحدهای مسکونی با بتون آرمه
75.4	53.0	57.5	67.5	34.8	42.5	88.3	67.1	72.0	78.7	46.6	55.0	سهم سایر واحدهای مسکونی به کل

مأخذ: سالنامه آماری کشور؛ سالنامه آماری خوزستان و محاسبات تحقیق

¹¹ سایر شامل واحدهای مسکونی با اسکلت مصالح آجر و آهن یا سنگ و آهن، آجر و چوب یا سنگ و چوب، بلوک سیمانی (با هر نوع سقف) و تمام آجر یا سنگ و آجر، تمام چوب، خشت و چوب و ... می باشد

مسکن

تعداد واحدهای مسکونی در نقاط شهری و روستایی استان خوزستان در بین دو سرشماری 1390 و 1395 به طور متوسط سالیانه 3.3 درصد رشد داشته و از 959465 واحد به 1128864 واحد مسکونی رسیده است. همچنین در این دوره کیفیت مصالح بکار رفته مسکن استان نیز مناسب تر شده و از 27.1 درصد واحدهای مسکونی اسکلت بادوام با رشد متوسط سالیانه 9.2 درصدی به 42.1 درصد رسیده است. آمارها نشان می دهند که از واحدهای مسکونی استان در سال 1395، حدود 42 درصد آن ها با اسکلت فلزی یا بتون آرمه بودند، این نسبت در سال مذکور در کشور 57 درصد بوده است نشان میدهد در این دوره کیفیت مصالح بکار رفته مسکن استان از نظر کاربرد مصالح بادوام، در مقایسه با کشور در وضعیت بدتری قرار دارد. همچنین با توجه به اینکه 20 درصد واحدهای مسکونی استان در نقاط روستایی قرار دارند اما فقط 5.4 درصد واحدها در نقاط مذکور دارای اسکلت فلزی می باشند. روند تغییرات کیفیت ساخت واحدهای مسکونی شهری و روستایی در استان و کشور در دوره سرشماری سال 90 و 95 در جدول (11-18 - الف) نشان داده شده است.

مسکن شهری

بررسی جدول شماره 11-18 نشان می دهد که در سال 95 تعداد 8277 فقره پروانه ساختمانی در نقاط شهری استان صادر شده که نسبت به سال گذشته بیشتر از 4% افزایش داشته است. در سال 1395، بیشترین پروانه های صادره استان مربوط به بخش مسکن با 7018 فقره معادل 84.8 درصد و کمترین نیز مربوط به بخش صنعت و آموزش و بهداشت با تنها 59 فقره از کل پروانه های صادره می باشد.

جدول 11-18-ب) نوع استفاده پروانه های صادر شده در نقاط شهری (تعداد/درصد)

درصد تغییر	1395		1394		عنوان پروانه
	سهم	تعداد	سهم	تعداد	
7.21	84/79	7018	82.88	6546	مسکونی
-10.41	7.07	585	8.27	653	مسکونی و کارگاه توام
1.34	7.30	604	7.55	596	بازرگانی
-31/40	0/71	59	1.09	86	صنعتی، آموزشی و بهداشتی
-35/29	0/13	11	0/22	17	سایر
4/80	100	8277	100	7898	جمع

ماخذ: آمارنامه استان خوزستان سال های 1394 و 1395

در خصوص سهم انواع مصالح ساختمانی در پروانه های صادره مشاهده می شود ساختمان با مصالح آجر و آن با 56% و بتون آرمه با 35% بیشترین فراوانی را در بین پروانه های صادره سال 95 دارا بوده اند.

جدول 11-19- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث ساختمان برحسب نوع اسکلت و مصالح عمده ساختمانی در نقاط شهری

شرح	سال 1394	سال 1395	درصد تغییرات	سهم از کل در سال 1395
آجر و آهن	5327	4628	-13	56
بتون آرمه	1882	2914	55	35
اسکلت فلزی	567	538	-5	6
آجر و چوب	80	73	-9	1
بلوک سیمانی	42	124	195	1
جمع	7898	8277	5	100

ماخذ: آمارنامه استان خوزستان سال های 94 و 1395

مجموع مساحت زمین اختصاص داده شده برای احداث ساختمان برحسب مساحت زمین و وضعیت قبلی آن در نقاط شهری توسط شهرداری های استان در سال 1395 معادل 2432 هزار مترمربع بوده که نسبت به سال گذشته حدود 12 درصد رشد داشته است.

جدول 11-20- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث ساختمان برحسب مساحت زمین و وضعیت قبلی آن در نقاط شهری (فقره - هزار متر مربع)

سال	سال 1394	سال 1395	سهم در سال 95	درصد تغییرات
جمع	پروانه	7898	8277	100
	مساحت	2174	2432	11.87
زمین بایر	پروانه	5457	5867	70.88
	مساحت	1564	1781	73.23
باغ یا مزرعه	پروانه	16	32	.39
	مساحت	4	7	.29
ساختمان تخریبی	پروانه	2425	2378	-1.94
	مساحت	603	645	26.52

ماخذ: آمارنامه استان خوزستان سال های 1394 و 1395

در بخش پروانه های صادره برای ساختمان مسکونی بر حسب تعداد واحد مسکونی در نقاط شهری در سال 95 تعداد 7018 پروانه صادر شده که نسبت به سال 94 حدود 12 درصد رشد داشته است.

جدول 11-21- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث ساختمان مسکونی برحسب تعداد واحد مسکونی در نقاط شهری (فقره - متر مربع)

شرح	سال 1394	سال 1395	درصد تغییرات	سهم از کل در سال 1395
یک واحد	3624	3955	8.4	56.4
دو واحد	1322	1537	14	21.9
سه واحد	317	331	4.2	4.7
چهار واحد	578	569	-1.6	8.1

جدول 11-21- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث ساختمان مسکونی

برحسب تعداد واحد مسکونی در نقاط شهری (فقره - متر مربع)

شرح	سال 1394	سال 1395	درصد تغییرات	سهم از کل در سال 1395
پنج واحد و بیشتر	705	626	-12.6	8.9
جمع	6546	7018	12.4	100

جدول 11-22- پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث ساختمان برحسب تعداد طبقات در نقاط شهری (فقره)

شرح	1394	1395	درصد تغییرات	سهم از کل در سال 1395
یک طبقه	3962	4055	2	49
دو طبقه	2431	2749	12	33
سه طبقه	438	495	12	6
چهار طبقه	209	216	3	3
پنج طبقه و بیشتر	858	762	-13	9
جمع	7898	8277	-	100
یک طبقه	3962	4055	2	49

ماخذ: آمارنامه استان خوزستان سال های 1394 و 1395

مسکن روستایی

ارتقاء کمی و کیفی واحدهای مسکونی و مقاوم سازی کل واحدهای مسکونی روستاهای استان، احداث مسکن مقاوم و بادوام، احداث مسکن سبز روستایی، ترویج اصول فنی ساختمان سازی و رشد آگاهی عمومی، تامین جاذبه زیبا شناسانه سیمای روستا، استفاده صحیح از مصالح مقاوم و استاندارد با اولویت مصالح بومی در سطح تمام روستاها از جمله وظایف بنیاد مسکن در بخش مسکن روستایی است.

جدول 11-23- وضعیت مسکن روستایی در استان خوزستان سال 1395

شرح	سال 95 کشور	سال 95 استان	سهم استان از کشور
تعداد واحدهای مسکونی	بادوام	1732982	58689
	نیمه بادوام و کم دوام	3262045	134378
تعداد مسکن بهسازی شده	81038	2223	2.74
تعداد واحدهای مسکونی دارای سند مالکیت	-	-	-
تسهیلات اعطایی جهت اجرای مقاوم سازی مسکن	تعداد	81038	2223
	مبلغ (میلیون ریال)	15397220	42370
			0.28

ماخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ایران خوزستان

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

جدول 11-24- مهمترین اقدامات استان خوزستان در بخش عمران شهری و روستایی و مسکن در سال 1395

فصل	کل اعتبارات فصل	تعداد کل پروژه‌های فصل	تعداد کل پروژه‌های خاتمه یافته	سهم اعتبارات فصل از اعتبارات استان	سهم پروژه های فصل از استان	سهم پروژه های خاتمه یافته فصل از استان
فصل آب و فاضلاب	3,043,938.00	167	110	19.64	5.21	4.49
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	4,561,196.10	1,018	859	29.43	31.74	35.06

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان

پروژه های شاخص در بخش آب و فاضلاب

1. پروژه "مجتمع آبرسانی جنگیه اهواز"، توسط شرکت آب و فاضلاب روستایی خوزستان، با اعتباری حدود 45 میلیارد ریال و پیشرفت فیزیکی 95 درصد 6 روستا را پوشش می دهد و به بهره برداری رسیده است.
2. پروژه "احداث خط انتقال تاسیسات شهید کشتار به روستاهای تحت پوشش (آبادان)"، توسط شرکت آب و فاضلاب روستایی خوزستان، با اعتباری حدود 229 میلیارد ریال و پیشرفت فیزیکی 95 درصد در 70 روستا به بهره برداری رسیده است.
3. پروژه "فاضلاب دزفول"، با اعتباری حدود 340 میلیارد ریال و پیشرفت فیزیکی 85 درصد، توسط شرکت آب و فاضلاب خوزستان، جمعیتی معادل 245 هزار نفر را پوشش می دهد. تصفیه خانه و بخش عمده ای از شبکه و جمع کننده آن اجرا گردیده است.
4. احداث تصفیه خانه فاضلاب شرق اهواز با ظرفیت 112 متر مکعب در شبانه روز برای جمعیت 522 هزار نفر در دو مدول در شرق اهواز با فرآیند SBR طراحی شده و در حال اجرا می باشد. دارای 92 درصد پیشرفت فیزیکی (84 درصد در بخش خرید و نصب تجهیزات الکترومکانیکال و 95 درصد در بخش سویل) می باشد که در سال 97 به بهره برداری می رسد.

فصل دوازدهم: تجارت و بازرگانی

بخش بازرگانی متشکل از دو زیربخش بازرگانی داخلی و بازرگانی خارجی می‌باشد که زیرمجموعه خدمات محسوب می‌شوند و به عنوان بخش مهمی از اقتصاد کشور، ضامن حرکت رو به جلو در اقتصاد و رسیدن به توسعه و بالارفتن رشد اقتصادی هستند. این بخش مولفه‌ای اثرگذار است که ناکارآمدی در آن، دیگر بخش‌های اقتصاد را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بازرگانی با نتیجه فعالیت دیگر بخش‌ها سروکار دارد و در تکمیل روند تولید، در بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، موثر است. این نقش مهم در بازرگانی خارجی، که سر رشته صادرات را در دست می‌گیرد، برجسته‌تر است؛ از سوی دیگر بازرگانی داخلی هم در روند توسعه اقتصادی نقش مهمی ایفا می‌کند. پویایی هرچه بیشتر بخش بازرگانی، به رضایت مصرف‌کننده و به تبع، رونق تولید کمک می‌کند. در ادامه به بررسی بخش بازرگانی داخلی و خارجی استان می‌پردازیم.

بازرگانی داخلی

بازرگانی داخلی حلقه رابط تولید با مصرف است. آنچه توسط اقتصاد داخلی تولید و آنچه از خارج وارد می‌شود، در مرحله‌ی نهایی باید به صورت کالاهای قابل مصرف در اختیار مصرف‌کنندگان قرار گیرد. در حوزه‌ی بازرگانی داخلی مجموعه‌ای از بنگاه‌های عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، شرکت‌های پخش، انبارها، سیلو و سردخانه‌ها فعالیت می‌کنند. کارکرد مطلوب بخش بازرگانی در جامعه نه تنها موجب دسترسی مصرف‌کنندگان به کالاهای و خدمات با نرخی شفاف و عادلانه می‌شود، بلکه کارآمدی آن تعادل اقتصادی و بهبود وضعیت دو بخش تولید و مصرف را تضمین می‌کند. در مقابل عدم کارکرد مناسب بازرگانی داخلی موجب گران‌تر شدن قیمت کالاهای و خدمات، اتلاف منابع، کاهش قدرت خرید مصرف‌کنندگان، آشفته‌گی در کارکرد بازار و شکل‌گیری شبکه‌های غیر رسمی می‌شود.

مراکز توزیع کالا و خدمات (اتحادیه‌ها و اصناف)

در سال 1395 تعداد 435 اتحادیه صنفی در سطح استان مشغول فعالیت بوده‌اند. همچنین پروانه‌های صادره اصناف از 12792 فقره در سال 94 با رشد 18.6 درصدی به 15170 فقره در سال 95 رسیده است که از این میزان سهم پروانه‌های صادره تولیدی، توزیعی، خدماتی و خدماتی فنی هر یک به ترتیب 13.5 درصد، 56.7 درصد، 12.6 درصد و 17.1 درصد در سال 95 بوده است. در استان بطور متوسط به ازای هر واحد صنفی 84 خانوار خدمت‌گیرنده وجود دارد در حالیکه این عدد در کشور برابر با 71 خانوار می‌باشد.

جدول 12-1- وضعیت مراکز توزیع کالا استان خوزستان در سالهای 1394 و 1395

عنوان	واحد	94	95	رشد (درصد)
تعداد اتحادیه‌های صنفی	تعداد	416	435	4.6
تعداد کل صنوف	تولیدی	1808	۲۰۵۳	13.6
	توزیعی	6887	8600	24.9
	خدماتی	1799	1918	6.6

عنوان	واحد	94	95	رشد (درصد)
	خدماتی فنی	تعداد	2298	2599
	کل	تعداد	12792	15170

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال 1395

مراکز نگهداری و ذخیره سازی کالاهای اساسی

استان خوزستان علی رغم اینکه در تولید محصولات کشاورزی با سهم 14 درصدی از کل تولیدات کشاورزی کشور از رتبه نخست برخوردار می باشد اما به لحاظ هیچ یک از انواع امکانات ذخیره سازی اعم از سیلو، انبار ذخیره گندم و همچنین سردخانه دارای رتبه برتر در کشور نمی باشد.

جدول 12-2- وضعیت استان از لحاظ امکانات ذخیره سازی محصولات کشاورزی در سال 94*

عنوان	واحد	استان	کشور	سهم	رتبه
تعداد سردخانه	تعداد	11	676	1.627	14
سالن یک مداره زیر صفر	تعداد	16	684	2.339	16
	مساحت (مترمربع)	2727	238720	1.142	16
	حجم (مترمکعب)	11213	1042901	1.075	18
سالن یک مداره بالای صفر	تعداد	7	3554	0.197	26
	مساحت (مترمربع)	864	1086879	0.079	30
	حجم (مترمکعب)	2557	4719831	0.054	30
سالن دو مداره	تعداد	30	784	3.827	9
	مساحت (مترمربع)	13420	274091	4.896	8
	حجم (مترمکعب)	55135	1188257	4.64	8
ظرفیت اسمی	تن	21250	1830754	1.161	15
سیلوی گندم	تعداد	6	88	6.818	4
	ظرفیت	244	3115	7.833	2
نوع انبار	تعداد	5	69	7.246	6
	ظرفیت	90	1118	8.05	4
ذخیره گندم	تعداد	1	17	5.882	9
	ظرفیت	150	1980	7.576	5

ماخذ: سالنامه آماری کشور 95

* آخرین آمار و اطلاعات منتشر شده از سیلوها و سردخانه ها در سالنامه آماری سال 95 کشور مربوط به سال 94 می باشد.

بازرگانی خارجی

استان خوزستان با توجه به موقعیت طبیعی و جغرافیایی‌اش که در مجاورت کشورهای حوزه خلیج فارس واقع شده و جز استان‌های ساحلی و مرزی به شمار می‌آید، نقش حساس و عمده‌ای را در تجارت و امور بازرگانی به عهده دارد. استان خوزستان با دارا بودن 13 گمرک، 5 بازارچه مرزی مصوب و شرکت‌های تعاونی مرزنشینان از مهمترین دروازه‌های بازرگانی خارجی و تجارت کشور محسوب می‌شود و سهم بسیار بالایی از فعالیت‌های صادرات و واردات کشور را بر عهده دارد. در سال 1395 ارزش صادرات گمرکات استان 6469 میلیون دلار بوده که نسبت به سال گذشته 1.6 درصد کاهش داشته است.

جدول 12-3- مقایسه صادرات و واردات استان خوزستان در سالهای 1393 و 1394

درصد تغییرات		1395		1394		شرح عملیات
ارزش	وزن	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
-1.6	2.4	6469	17350	6572	16946	صادرات کالا
-5.1	-11.3	6476	15350	6827	17301	واردات کالا

ماخذ: نظارت گمرکات استان خوزستان

گمرکات استان خوزستان

در حال حاضر 13 گمرک در استان خوزستان فعالیت دارند که چهار گمرک از آنها اداره کل هستند. گمرکات اهواز، آبادان، خرمشهر و بندر امام خمینی به صورت اداره کل و گمرکات شلمچه، سجافی، هندیجان، شادگان، اروندکنار، چوئیده و گمرک منطقه ویژه پتروشیمی و چذابه و دزفول بصورت ناحیه اداره می‌شوند. وجود 13 گمرک در استان خوزستان نشان می‌دهد که جایگاه تجارت در استان بسیار حائز اهمیت است.

بازارچه های مرزی و شرکت تعاونی مرزنشینان

استان خوزستان دارای 5 بازارچه مرزی مصوب (آبادان، چزابه، رفیع، شلمچه، اروند کنار) می‌باشد که از این تعداد، هیچکدام فعال نمی‌باشند. ارزش دلاری صادرات شرکت تعاونی مرزنشینان در سال 95 نیز نسبت به سال 94 حدوداً 8 درصد کاهش یافته است.

جدول 12-4- مقایسه صادرات و واردات شرکت تعاونی مرز نشینان در سالهای 94 و 1395

وزن (تن)			ارزش (میلیون دلار)			گروه کالایی
درصد تغییرات	95	94	درصد تغییرات	95	94	
-8.2	53351	58,102	-40.5	25	42	شرکت تعاونی مرزنشینان-صادرات
-93.8	1979	31,716	-91.7	3	36	شرکت تعاونی مرزنشینان-واردات

ماخذ: نظارت گمرکات استان، خوزستان

صادرات غیر نفتی استان

براساس اطلاعات جدول (5-12) در سال 1395 تقریباً 80 درصد از ارزش صادرات غیرنفتی استان را سه دسته کالایی "محصولات پتروشیمی، کالاهای معدنی و فلزات" تشکیل داده است که به ترتیب هر یک دارای سهم 41 درصد، 20 درصد و 19 درصد از ارزش صادرات غیرنفتی استان می‌باشند. پس از آن محصولات کشاورزی با 18 درصد، کالاهای صنعتی با 1 درصد و صنایع دستی با 0.015 درصد به ترتیب در رتبه های بعدی قرار دارند. در سال 1395 صادرات غیرنفتی استان علی رغم اینکه به لحاظ وزنی رشد 2.4 درصدی داشته است اما از نظر ارزش دلاری نسبت به سال 1394 با 1.6 درصد کاهش به 6469 میلیون دلار رسیده است.

جدول 5-12- صادرات غیرنفتی استان خوزستان در سال 1395

سهم وزنی (درصد)	سهم دلاری (درصد)	1395			گروه کالایی
		ارزش (میلیون دلار)	ارزش (هزار میلیارد)	وزن (هزار تن)	
30	41	2622	82	5144	پتروشیمی
46	20	1325	41	8008	معدنی
14	19	1260	40	2454	فلزات
10	18	1187	37	1736	کشاورزی
0.044	1	75	2	8	صنعت
0.0015	0.015	1	0.03	0.27	صنایع دستی و فرش
100	100	6469	203	17350	جمع کل

ماخذ: نظارت گمرکات استان خوزستان

صادرات

در سال 1395 صادرات از گمرکات استان به 6469 میلیون دلار و از نظر وزنی به بیش از 17350 هزارتن رسیده است که نسبت به سال قبل از نظر وزنی و ارزش ریالی به ترتیب 2.4 و 505 درصد رشد داشته است. علی رغم رشد ارزش ریالی صادرات به علت افزایش قیمت دلار، ارزش دلاری صادرات در سال 95 نسبت به سال گذشته 1.6 درصد کاهش داشته است. در سال 95 صادرات استان خوزستان از لحاظ وزنی و ارزش دلاری در جایگاه سوم کشوری می باشد. در همین سال بیشترین صادرات از گمرک بندر امام خمینی و پس از آن به ترتیب از گمرکات خرمشهر، اهواز و آبادان بوده است. بیشترین رشد ارزش صادرات مربوط به گمرک اهواز بوده است.

اقلام عمده صادراتی و کشورهای مقصد واردات

عمده اقلام صادراتی در سال 95 شامل محصولات شیمیایی، پتروشیمی، آهن و فولاد، مصنوعات از سنگ، میوه و تره بار، لبنیات، سوخته های معدنی و ماشین آلات کشاورزی می باشند. در این سال کشورهای عمده مقصد صادرات به ترتیب چین، عراق، کویت، امارات متحده عربی، افغانستان، هند، آذربایجان، ایتالیا و..... بوده اند.

واردات

براساس اطلاعات جدول (7-12) در سال 1395 واردات به گمرکات استان 6476 میلیون دلار و از نظر وزنی بیش از 15350 هزارتن بوده است که نسبت به سال قبل از نظر وزنی و ارزش دلاری به ترتیب 11درصد و 5 درصد کاهش داشته است. در سال 95 واردات استان خوزستان از لحاظ وزنی در رتبه اول و از نظر ارزش دلاری در جایگاه سوم کشوری بوده است. همچنین در همین سال بیشترین واردات مربوط به گمرک بندر امام خمینی و پس از آن به ترتیب گمرکات خرمشهر، آبادان و اهواز بوده است.

اقلام عمده وارداتی و کشورهای مبدا واردات

عمده اقلام وارداتی در سال 95 شامل ذرت ، کنجاله سویا ، گندم، شکرخام، روغن خام، آهن آلات، فولاد و... می باشند. در این سال کشورهای عمده هدف صادرات به ترتیب کشورهای عمده مبدا واردات به ترتیب چین ، امارات متحده ، هند، آلمان، تایلند، آذربایجان، مالزی، ترکیه، برزیل و ... بوده اند.

جدول 12-6- صادرات استان خوزستان در سال‌های 94 و 1395 به تفکیک گمرکات

گمرک	یکساله 94			یکساله 95			سهم گمرکات استان در سال 95 (درصد)			درصد تغییرات	
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیارد ریال)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیارد ریال)	ارزش (میلیون دلار)	سهم وزنی	سهم ارزش ریالی	سهم ارزش دلاری	وزنی	ارزش دلاری
بندرامام خمینی(ره)	11189	144507	4903	11927	149049	4734	68.7	73.2	73.2	6.6	-3.4
خرمشهر	3831	34489	1192	3573	27522	877	20.6	13.5	13.6	-6.7	-26.4
اهواز	1833	11829	408	1745	25421	810	10.1	12.5	12.5	-4.8	98.6
آبادان	93	2054	70	104	1502	48	0.6	0.7	0.7	12.1	-31.7
جمع کل	16946	192879	6572	17350	203494	6469	100	100	100	2.4	-1.6

ماخذ: نظارت گمرکات استان خوزستان

جدول 12-7- وضعیت واردات گمرکات استان خوزستان در سال‌های 1394 و 95

گمرک	یکساله 94			یکساله 95			سهم گمرکات استان در سال 95 (درصد)			درصد تغییرات	
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیارد ریال)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیارد ریال)	ارزش (میلیون دلار)	سهم وزنی	سهم ارزش ریالی	سهم ارزش دلاری	وزنی	ارزش دلاری
بندرامام خمینی(ره)	16981	181754	6154	14,970	172,312	5,506	98.2	90.2	90.1	-11.8	-10.5
خرمشهر	276	15930	543	341	27,153	861	1.6	7.9	8.0	23.6	58.6
اهواز	5	292	10	1	48	2	0.0	0.1	0.1	-80	-80
آبادان	39	3543	120	39	3,339	107	0.2	1.8	1.8	0	-10.8
جمع کل	17301	201518	6827	15,350	202,852	6,476	100	100	100	-11	-5

ماخذ: نظارت گمرکات استان خوزستان

فصل سیزدهم: منابع آب

منابع آب یک کشور ثروتی ملی است و کمتر فعالیتی را می توان تصور نمود که بنحوی با این منبع ارزشمند ارتباط نداشته باشد. یکی از عوامل اصلی توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور ذخایر ارزشمند آبی و شناخت جامع آن است که پایه کلیه اقدامات اساسی در سازندگی محسوب می گردد. رشد سریع جمعیت و متناسب با آن افزایش نیاز جامعه به فراورده های کشاورزی و صنعتی، محدودیت منابع آب با کیفیت مناسب و عدم کفایت منابع تغذیه کننده به علت کمبود بارندگی ناشی از موقعیت خاص جغرافیایی کشور و استان، برنامه ریزی مناسب جهت شناخت و استفاده بهینه از منابع آب را ضروری نموده است.

بررسی وضع موجود

استان خوزستان با وسعتی معادل 64057 کیلومتر مربع، حدوداً 4 درصد مساحت کشور را به خود اختصاص داده است. محدوده جغرافیایی استان در حوضه آبریز اصلی خلیج فارس و دریای عمان به صورت مشترک با سایر استان ها واقع شده و شامل حوضه های کرخه، کارون بزرگ و هندیجان، جراحی می باشد، این محدوده غالباً تحت تاثیر سیستم های بارش زای مدیترانه ای و سودانی قرار داشته و میزان متوسط بارش سالانه آن 330 میلیمتر (متوسط بارندگی ایران 250 میلیمتر و متوسط بارندگی جهان 780 میلیمتر) میباشد، دامنه تغییرات میزان بارش در مناطق مختلف استان نسبتاً زیاد بوده به طوری که بیشترین میزان در ارتفاعات شمالی با 750 میلیمتر و کمترین آن به میزان 170 میلیمتر در دشت آبادان اندازه گیری شده است که این موضوع سبب تنوع زیست محیطی و ساختار آب و هوایی منطقه شده است. نوع اقلیم این استان گرم و خشک تا نیمه خشک می باشد روند تغییرات بارش طی چند دهه گذشته کاهشی همراه با تغییر الگوی بارش و تغییر در نوع نزولات جوی بوده است. همچنین با افزایش دمای کره زمین ناشی از افزایش گازهای گلخانه ای تبخیر در سطح حوضه رودخانه ها افزایش و میزان ذخیره برف کاهش یافته است.

حوضه های آبریز استان

حوضه آبریز کارون بزرگ (کارون و دز): 42.5 درصد از وسعت این حوضه آبریز در استان خوزستان قرار دارد. حوضه آبریز دو رودخانه کارون و دز از ارتفاعات زاگرس مرکزی سرچشمه گرفته و به طرف جلگه خوزستان جریان می یابند. سطح مناطق کوهستانی و کوهپایه حدوداً 38680 کیلومتر مربع و سطح دشت و جلگه حدود 30334 کیلومتر مربع می باشد. از مجموع 68481 کیلومتر مربع سطح حوضه آبریز این دو رودخانه مقدار 23250 کیلومتر مربع متعلق به حوضه رودخانه دز و 45231 کیلومتر مربع مربوط به حوزه آبریز کارون می باشد. میانگین سالانه بارندگی درحوضه دز، کارون از حدود 150 میلیمتر در سال در نواحی پست جلگه ای تا حدود 1800 میلیمتر درسال در ارتفاعات مجاور کوهرنگ برآورد شده است.

رودخانه دز از مجموعه رود سزار و بختیاری تشکیل شده که پس از طی کیلومترها مسیر کوهستانی و جلگه ای در نقطه ای به نام بند قیر به رودخانه کارون می ریزد. رود کارون نیز از چهار شاخه اصلی خرسان، آب ونک آب کیار و بازفت تشکیل شده است. این رودخانه در منطقه شوشتر به دو شاخه شطیط (سمت راست) و گرگر (سمت چپ) تقسیم شده و شوشتر را مانند جزیره ای دور زده و در انتها در بند قیر با رود دز یکی شده و مجموعاً کارون بزرگ را تشکیل می دهند و این رودخانه بزرگ در منطقه خرمشهر مجدداً به دو شاخه تقسیم می گردد که یکی تحت نام بهمنشیر مستقیماً به خلیج فارس و شاخه دیگر به نام

حفار به ارون رود می ریزد. متوسط آبدهی رود دز در ایستگاه دزفول 230 متر مکعب در ثانیه و متوسط آبدهی سالانه کارون در ایستگاه گتوند 362 متر مکعب در ثانیه می باشد. آبدهی سالانه دو رودخانه در محل ایستگاه اهواز با توجه به تاثیر سدهای مخزنی احداث شده بر روی رودخانه که آب تنظیم شده را رها می کنند، 595 متر مکعب در ثانیه می باشد. (جدول 1-13)

حوضه آبریز کرخه : 17 درصد از وسعت این حوضه آبریز در استان خوزستان قرار دارد. این حوضه در غرب کشور در مناطق میانی و غربی رشته کوههای زاگرس واقع شده است. مساحت حوضه در حدود 50764 کیلومتر مربع می باشد که حدود 27645 کیلومتر مربع آن را مناطق کوهستانی و 23119 کیلومتر مربع آن را دشت ها و کوهپایه ها تشکیل می دهند. حوضه آبریز کرخه تحت تاثیر سامانه (سیلیکونهای) کم فشار بارانزای مدیترانه ای دریای سیاه واقع می شود. میانگین بارندگی حوضه در حدود 650 میلیمتر و میانگین سالانه دمای هوا در این حوضه از کمتر از 5 درجه در مناطق کوهستانی تا بالغ بر 25 درجه در مناطق جنوبی متغیر است. رود کرخه از به هم پیوستن رودخانه های کوچک و بزرگ متعددی از جمله سه رودخانه بزرگ گاماسیاب، و قره سو و کشکان تشکیل می گردد که این رودخانه ها سرشاخه های مختلفی دارند. بخشی از مسیر که الحاق دو رودخانه گاماسیاب و قره سو می باشد به نام رود سیمره معروف است. پس از الحاق رود کشکان به رود سیمره، رودخانه به کرخه تغییر نام می یابد که در نهایت رود کرخه به هورالعظیم وارد شود. متوسط آبدهی رود کرخه در ایستگاه حمیدیه 132 متر مکعب در ثانیه می باشد

جدول 1-13- دبی رودخانه های استان در بعضی از ایستگاه های اندازه گیری (متر مکعب بر ثانیه)

رودخانه	ایستگاه	میانگین متوسط آماری	میانگین سال آبی 94-95	میانگین سال آبی 95-96
کارون	گتوند	362	280	257
گرگر	شوشتر	34	28	20.5
شطیط	عرب اسد	299	267	186
دز	دزفول	230	188	156
دز	حرملة	226	148	110
دز	بامدژ	214	145	105
کارون بزرگ	ملائانی	600	446	324
کارون بزرگ	اهواز	595	440	318
کرخه	پای پل	160	91	91.9
کرخه	حمیدیه	133	81	65.9
مارون	ایدنک	51	32.4	29.7
مارون	بهبهان	46	34.6	29
هندیجان	دهملا	79	17	16
جمع		3029	2198	1693

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

حوضه آبریز هندیجان - جراحی : تقریباً کل وسعت این حوضه آبریز در استان خوزستان قرار دارد. حوضه آبریز هندیجان جراحی در تقسیم بندی کلی هیدرولوژی ایران جزء حوضه آبریز خلیج فارس بوده و حوضه آبریز درجه دو محسوب می شود. این حوضه آبریز در دامنه های جنوبی و جنوب غربی زاگرس میانی قرار دارد. رودخانه زهره از اتصال رودخانه فهلیان با رودخانه شیو در استان های فارس و کهکلوپه و بویراحمد سرچشمه میگیرد و با عبور از مسیر کوهستانی و پس از مشروب نمودن شهرها و روستاها ی مسیر، در محلی موسوم به حیدر کرار شاخه مهم و اصلی خود به نام خیر آباد را دریافت می کند.

رودخانه زهره در 3 استان فارس، کهکلوپه و بوبر احمد و خوزستان جریان دارد. سطح کل حوضه زهره حدود 14000 کیلومتر مربع می باشد. در نهایت رودخانه زهره وارد دشتهای مسطح و حاصلخیز خوزستان شده و ضمن مشروب نمودن اراضی حاشیه و با عبور از شهر هندیجان به خلیج فارس تخلیه می گردد. رودخانه جراحی از دو شاخه مهم و عمده مارون و الله تشکیل شده که در محلی بنام چم هاشم به هم ملحق می شوند. وسعت این حوضه آبریز حدود 24300 کیلومتر مربع بوده است که حدود 24300 کیلومتر مربع می باشد. در سطح سامانه حوضه آبریز هندیجان - جراحی در حوزه عملکرد سازمان خوزستان پروژه های بزرگ آبیاری و زهکشی در سطح ملی و منطقه ای تعریف شده است. اکثر این پروژه ها در مراحل پایانی عملیات اجرایی قرار دارند. **منابع آب مصرفی:** 92.2 درصد مصارف آب استان از منابع آبهای سطحی و 7/8 درصد از منابع آبهای زیر زمینی تامین می گردد.

آب سطحی: از کل حجم نزولات جوی در سطح حوضه های آبریز استان که تقریباً بالغ بر 72 میلیارد متر مکعب در سال برآورد گردیده است. حجم آبی که در دشت خوزستان جریان می یابد، در حدود 26 میلیارد متر مکعب می باشد که از طریق رودخانه های کارون، دز، کرخه، جراحی، هندیجان، شاوور و کوپال به جلگه خوزستان وارد می شود، از حدود 25 میلیارد متر مکعب حجم متوسط ریزش های جوی سالانه حدود 5 میلیارد متر مکعب به صورت رواناب در رودخانه ها و مسیل های عمده استان جریان می یابد، با احتساب 25 میلیارد متر مکعب ورودی از استان های مجاور و 2 میلیارد متر مکعب آب چشمه های عمدتاً آهکی که جریان پایه رودخانه ها را تشکیل می دهند، متوسط کل جریان های سطحی استان 26 میلیارد متر مکعب و با فراوانی 80% به حدود 19 میلیارد متر مکعب در سال می رسد که بخش عمده آن به مصرف رسیده و قسمت اندکی از طریق رودخانه ها به تالاب ها و خلیج فارس تخلیه می گردد. از مجموع 26000 میلیون متر مکعب متوسط آورد سالیانه رودخانه های استان 16720 میلیون متر مکعب آن مربوط به حوضه کارون بزرگ (64/3 درصد)، 5183 میلیون متر مکعب مربوط به حوضه کرخه (19/9 درصد)، 3971 میلیون متر مکعب آن مربوط به حوضه زهره جراحی (15/3 درصد) می باشد.

استان خوزستان با برخورداری بیش از 33 درصد آبهای جاری کشور نقش مهمی را در چرخه حیاتی آب در مملکت ایفا نموده و سهم قابل توجهی از اهداف توسعه پایدار در بخش آب و کشاورزی را به خود اختصاص داده است. بزرگترین چالشی که در بخش منابع آب استان وجود دارد راندمان بسیار پایین استفاده از منابع آب خصوصاً در بخش کشاورزی است که در حال حاضر حداکثر حدود 36 درصد برآورد می شود. راندمان پایین آبیاری علاوه بر ضایع کردن بخش عمده ای از منابع آب استان، لطمات جبران ناپذیر دیگری از طریق باتلاقی کردن یا شور کردن اراضی و بالا بردن سطح آب زیر زمینی و ... به اراضی کشاورزی وارد می کند. بدیهی است هر گونه افزایش راندمان آبیاری علاوه بر افزایش عملی منابع آب در دسترس برای مصارف گوناگون از جمله افزایش سطح زیر کشت، از وارد شدن این زیانها نیز جلوگیری خواهد کرد. علاوه بر مشکلات یاد شده راندمان فعالیت ها در سایر موارد مرتبط با بخش کشاورزی (عملکرد در هکتار، الگوی کشت...) نیز در چگونگی بهره برداری بهینه از منابع آب استان بسیار تاثیر گذار هستند که هرگونه بهبودی در این زمینه می تواند در افزایش کارائی و اثر بخشی منابع آب استان تاثیر بسزائی داشته باشد.

مشکل بزرگ دیگری در زمینه منابع آبهای سطحی، آلودگی شدید این منابع به وسیله عوامل انسانی است، تخلیه فاضلابهای صنعتی، شهری، روستایی و پساب رودخانه ها می باشد. همان گونه که در جدول 13-1 مشاهده می شود میزان آورد سال 95 نسبت به میانگین متوسط دوره آماری کاهش قابل محسوسی دارد که ناشی از کاهش بارندگی در سالهای اخیر، احداث سد بر روی رودخانه های استان و غیره می باشد.

آب های زیر زمینی : هر چند در استان به دلیل وجود منابع آب سطحی برداشت از منابع آب زیر زمینی کمتر صورت گرفته است ولی در سالهای اخیر بدلیل خشکسالی و تقاضای روز افزون ، این منبع آبی نیز مورد توجه قرار گرفته و در حال حاضر سالانه بیش از یک و نیم میلیارد متر مکعب از سفره های زیر زمینی برداشت می شود. برداشت بی رویه و ورود پساب های کشاورزی به داخل منابع آب زیر زمینی و در نتیجه افت آبخوان ، این منبع آبی را نیز دچار بحران کمی و کیفی کرده است. منابع آب زیر زمینی خوزستان شامل چاه و چشمه و قنواتی است که در سطح 26 محدوده مطالعاتی واقع در استان پراکنده هستند. مهمترین این محدوده مطالعاتی عبارتند از : دشت آزادگان ، چنانه - خسرج ، اوان ، خرمشهر ، اهواز جنوبی ، اهواز شمالی ، سلیمان ، گتوند - عقیلی ، لالی ، اندیکا ، مرغاب ، ایزه ، - پیون ، ده شیخ ، آهو دشت ، دزفول - اندیمشک ، شادگان ، رامهرمز ، دالون - میداد ، باغ ملک ، صیدون ، جایزان ، بهبهان ، هندیجان ، زیدون و خیر آباد. از مجموع 1595 میلیون متر مکعب تخلیه سالانه منابع آب زیر زمینی استان ، حدود 1387 میلیون متر مکعب در سال معادل 86.9 درصد حجم تخلیه کل برای کشاورزی ، و حدود 135 میلیون متر مکعب معادل 8.46 برای مصارف شرب و حدود 73 میلیون متر مکعب معادل 4.6 درصد برای مصارف صنعتی مورد استفاده قرار می گیرد. (جدول 13-2)

جدول 13-2- تعداد چاهای استان به تفکیک نوع و میزان مصرف

نوع مصرف	تعداد چاه (حلقه)	حجم تخلیه (میلیون متر مکعب)
کشاورزی	7920	1387
شرب	773	135
صنعت	409	73
جمع		1595

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

مصارف آب استان

از کل ظرفیت بالقوه شناخته شده منابع آب استان خوزستان در سال 1395 ، در حدود 19997 میلیون متر مکعب در بخش های مختلف مورد استفاده قرار می گیرد ، که میزان مصارف در بخش های مختلف به شرح ذیل می باشد: میزان مصرف بخش کشاورزی از منابع آبهای سطحی (برداشت از رودخانه ها و برداشت از شبکه های مدرن پایین دست سدها) 13549 میلیون متر مکعب برای آبیاری 648 هزار هکتار از اراضی استان ، از منابع آبهای زیر زمینی 1387 میلیون متر مکعب برای آبیاری 84 هزار هکتار از اراضی استان و میزان مصرف بخش آبی پروری از منابع آبهای سطحی (برداشت از رودخانه ها و برداشت از شبکه های مدرن پایین دست سدها) 913 میلیون متر مکعب و در کل بخش کشاورزی و شیلات استان با حدود 18349 میلیون متر مکعب آب ، سهم 91.7 درصدی از کل آب مصرفی در استان را به خود اختصاص داده است.

جدول 13-3- میزان مصارف آب استان به تفکیک نوع مصرف و نوع تامین آن (میلیون متر مکعب) در سال 95

شرح	نوع منبع	نوع مصرف	حجم آب مصرف	سهم (درصد)
آبهای سطحی	رودخانه ها	کشاورزی	5752	28.7
		صنایع کشت و صنعت نیشکری	2500	12.5
		بخش آبی پروری	665	3.32
		بخش صنعت	473	3.6
		بخش شرب	504	2.5
		خدمات	232	1.1

شرح	نوع منبع	نوع مصرف	حجم آب مصرف	سهم (درصد)
آبهای زیرزمینی	جمع		10126	50.6
	شبکه های مدرن	کشاورزی	7797	39
		بخش صنعت	28	0.14
		بخش آبیاری پروری	248	1.2
		بخش شرب	203	1
	جمع		8276	41.4
	کشاورزی		1387	6.9
	صنعت		135	0.67
	شرب		73	0.36
	جمع		1595	7.9
	جمع کل		19997	100

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

میزان مصرف بخش صنعت و خدمات از منابع آبهای سطحی 733 میلیون متر مکعب و از منابع آبهای زیر زمینی 135 میلیون متر مکعب و در کل میزان مصرف این بخش 868 میلیون متر مکعب معادل 4.34 درصد آب مصرفی در استان بوده است. میزان مصرف بخش شرب از منابع آبهای سطحی 707 میلیون متر مکعب و از منابع آبهای زیر زمینی 73 میلیون متر مکعب و در کل میزان مصرف این بخش 780 میلیون متر مکعب معادل 3.9 درصد آب مصرفی در استان بوده است. (جدول 13-3)

راندمان آب در بخش کشاورزی

با توجه به محدودیت آب در نقاط مختلف کشور ، آب عامل محدود کننده بخش کشاورزی بوده و میزان تلفات آب در این مورد تاثیر مستقیم در امکانات بهره وری از منابع آب و مصارف مختلف آن دارد. بدین جهت راندمان آبیاری در بخش کشاورزی از اهمیت خاص و به سزایی برخوردار بوده و شناخت عوامل موثر بر تلفات و کاستن آن و در نتیجه بالا بردن افزایش راندمان ، نقش مهمی در توسعه کشاورزی خواهد داشت . بنا به تعریف ، راندمان کل از حاصلضرب های انتقال، توزیع و مزرعه بدست می آید. بخش عمده ای از آب مصرفی در استان با سهم حدودا 91.7 درصد، مربوط به بخش کشاورزی می باشد. یکی از عوامل اصلی بالا بودن سهم آب کشاورزی راندمان پایین آبیاری است به طوریکه راندمان مصرف کشاورزی به تفکیک حوضه های آبریز کرخه ، کارون بزرگ ، و مارون – زهره به ترتیب 37.35 و 33 درصد می باشد(جدول 13-4)، که در مقایسه با آخرین ارزیابی ها از راندمان آبیاری در کشور (40درصد) و همچنین متوسط جهانی (65 الی 70 درصد) به شدت پایین است. بنابراین ضرورت ارائه راهکارها و انجام اقدامات استراتژیک در جهت افزایش راندمان مصرف بخش کشاورزی در هر یک از حوضه های آبریز مسجل خواهد بود. همچنین راندمان بخش آب شرب با توجه به فرسودگی شبکه ها و نشتی زیاد آب در شبکه ها حدود 70 تا 75 درصد در استان برآورد شده است و راندمان در بخش صنعت نیز با توجه به احداث شبکه های جدید در شهرکها و نواحی صنعتی و رعایت نکات فنی در طراحی ها و اجرا حدود 85 درصد می باشد.

جدول 13-4-راندمان مصرف کشاورزی به تفکیک راندمان مزرعه وانتقال در انواع شبکه های آبیاری(درصد)

شرح	حوضه آبریز	راندمان مزرعه	راندمان توزیع	راندمان انتقال	راندمان کل
راندمان شبکه های	زهره-جراحی	60-62	65-68	80-90	32-35

شرح	حوضه آبریز	راندمان مزرعه	راندمان توزیع	راندمان انتقال	راندمان کل
آبیاری و زهکشی مدرن	کرخه	52-53	68-70	85-92	32-33
	کارون بزرگ	50-65	68-75	81-91	30-43

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

تاسیسات آبی موجود در استان

سدها: استان خوزستان با دارا بودن مجموع 45 سد که تعداد 20 سد در دست بهره برداری، 5 سد در دست اجرا و 20 سد در حال مطالعه می باشد از لحاظ تعداد سدهای در حال بهره برداری دارای رتبه هشتم کشور می باشد که بعلت کاهش شدید بارش ها و به تبع آن بروز خشکسالی بی سابقه در حوضه های کرخه ومارون در سال های اخیر بیش از 80 درصد نسبت به مقادیر نرمال کاهش نشان داده بطوری که سطح آب مخازن این سدها در رقوم بسیار پایینی قرار گرفته وبهمن دلیل میزان خروجی از این سدها درسالهای اخیر کاهش چشمگیری نشان میدهد. لازم به توضیح است افزایش رها سازی آب (جدول 5-13) در سال 95 نسبت به سال 94 عمدتا مربوط به افزایش سطح زیر کشت تابستانه برنج و به میزان کمی افزایش سطوح شبکه های آبیاری در سطح استان بوده است.

جدول 5-13- مشخصات سدهای در حال بهره برداری

گروه سدها	نام سد	استان	نام رودخانه	ظرفیت مخازن (میلیون مترمکعب)	حجم آب تنظیمی (میلیون مترمکعب)		سال شروع بهره برداری
					1394	1395	
سدهای بزرگ	کارون 3	خوزستان	کارون	2719	5587	5102	83
	عباسپور	خوزستان	کارون	2439	6752	7210	57
	مسجد سلیمان	خوزستان	کارون	262	7527	7940	80
	گتوند علیا	خوزستان	کارون	5082	7755	8733	90
	دز	خوزستان	دز	2698	5699	7066	42
	کرخه	خوزستان	کرخه	5327	641	3668	80
	مارون	خوزستان	مارون	1273	520	928	80
	جره	خوزستان	زهره	241	68	88	89
جمع کل				20041	34549	40735	-

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

جدول 6-12- تعداد سدهای استان خوزستان به تفکیک درحال ساخت، بهره برداری و مطالعه

عنوان	تعداد	سهم
سدهای در دست بهره برداری	20	44.4
سدهای در دست اجرا	5	11.11
سدهای در دست مطالعه	20	44.4
جمع	45	100

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

شبکه های آبیاری و زهکشی: باتوجه به اینکه راندمان آبیاری در شبکه های مدرن تحت پوشش سازمان آب و برق نسبت به میانگین شبکه های سنتی بالاتر است اما متاسفانه فقط 51.6 درصد از اراضی آبی استان تحت پوشش شبکه های مدرن هستند و عملیات و طرح های تکمیل شبکه های مدرن زیرسدها هنوز تکمیل نشده است و با کندی درحال اجرا می باشد.

جدول 13-7- وضعیت کلی شبکه های آبیاری و زهکشی درحال بهره برداری

عنوان	1391	1392	1393	1394	1395
اراضی تحت پوشش توسعه و بهبود ناخالص (هکتار)	405642	405642	405642	411078	419737
حجم آب ورودی (میلیون متر مکعب)	64145	7060	7409	6208	7470

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

جدول 13-8- مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال بهره برداری

سال شروع بهره برداری	حجم آب برداشتی شبکه (میلیون مترمکعب)		حجم آب تخصیصی و مساحت اراضی تحت پوشش (سطح ناخالص) میلیون مترمکعب		نام سد مخزنی	نام شبکه	
	1395	1394	هکتار				
42	3307	3154.9	125000	2785	دز	دز	مدرن
55	1124	1107	47000	1200	عباسپور	گتوند	
78	158	113	23745	274	عباسپور	شمال شرق	
85	416	328	10300	68	عباسپور	میان آب	
94	93	-	8659	-	عباسپور	شعیبیه	
68	123	94	13500	247	مارون	بهپهان	
76	32	17	6500	133	مارون	جایزان و فجر	
84	65	43	22000	226	مارون	رامشیر	
82	26	29	9015	126	مارون	شادگان	
80	27	25	8459	121	کوثر	شهید رجایی و	
81	17	11	4273	36	-	بنه باشت	
78	90	33	13000	193	کرخه	اوان	
65	312	125	18200	226	کرخه	کرخه مدرن	
84	44	9	4111	103	کرخه	کوت	
83	25	7	3276	45	کرخه	حمودی	
86	98	32	7840	229	کرخه	کوثر	
86	16	9.8	-	-	-	دز	
44	101	110	5000	100	-	شاوور	
88	24	25	16392	117	کوثر	هندیجان	
88	10	7	1200	23	عباسپور	خرمشهر	
89	34	8	4215	57	کرخه	ابوحمیظه	
89			3688	50	کرخه	جلالیه	
89	27	9.1	5370	73	کرخه	عطاییه	
89	35	8	4936	67.2	کرخه	احمد آباد	
89	239	181	11608	270	کرخه	اراضی تحت	
87	1	2	1000	15	مارون	دامغانی	
-	82	71	-	-	کرخه	آب شرب الغدیر	
	6527	5558	378287	6243	جمع		
	943	650	41450	730	سایر شبکه ها		

سال شروع بهره برداری	حجم آب برداشتی شبکه (میلیون مترمکعب)		حجم آب تخصیصی و مساحت اراضی تحت پوشش (سطح ناخالص) میلیون مترمکعب		نام سد مخزنی	نام شبکه
	1395	1394	هکتار			
	7470	6208	419737	6973		
	جمع کل					

* به علت تغییراتی که با مشاورین معاونت توسعه و جلساتی که منعقد شده آخرین سطوح ناخالص اصلی طبق جدول می باشد در آمار سطوح ناخالص شبکه ها سطح ناخالص اراضی تحت پوشش کانال چمران (اراضی کانال سلمان) به دلیل نبودن آمار محاسبه نشده است. برداشت آب شبکه دز با مصارف مربوط به تزریق رودخانه کرخه می باشد. برداشت شبکه میاناب (داریون) با مصارف تزریق به رودخانه گرگر می باشد.

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

جدول 13- 9- مهمترین اقدامات بخش آب

734678/981	کل اعتبار مصوب فصل در سال 95 (میلیون ریال)
72	تعداد کل پروژه ها
4/7	سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان (درصد)
33	تعداد کل پروژه های خاتمه یافته در سال 95

مأخذ: سالنامه سازمان آب و برق استان خوزستان

فصل چهاردهم: کشاورزی

مقدمه

استان خوزستان با 6/4 میلیون هکتار (معادل 4 درصد مساحت کشور) و وجود 5 رودخانه مهم و پر آب (آب های سطحی کشور) و برخورداری از منابع وسیع خاک، و همچنین شرایط متنوع اقلیمی از لحاظ تولید انواع محصولات کشاورزی، دامی و آبزیان دارای پتانسیل های بسیاری است که می تواند با توجه جدی به بخش کشاورزی و محوریت قراردادن آن در توسعه پایدار سبب رشد و شکوفایی اقتصاد کشور گردد.

براساس سالنامه آماری سال 1395 استان خوزستان، از کل جمعیت شاغل استان 17/5 درصد سهم بخش کشاورزی می باشد که شامل بیش از 165 هزار بهره بردار بوده و عمده فعالیت آنها در بخش زراعت و دام و باغداری می باشد. ارزش افزوده بخش کشاورزی (کشاورزی، شکار، جنگلکاری و ماهیگیری) استان حدود 83 هزار میلیارد معادل 7/5 درصد کل استان می باشد که با توجه به استعداد های استان، نشان از ظرفیت ها و پتانسیل های رشد نکرده در این بخش دارد.

هم اکنون طرحهای متعددی در زیربخش های مختلف کشاورزی استان وجود دارد که از مهمترین آنها می توان به طرح 550 هزار هکتاری مقام معظم رهبری اشاره نمود که حدود 500 هزار هکتار آن در محدوده اراضی حدود 20 شهرستان استان در حال اجرا می باشد.

براساس آمار و اطلاعات سال زراعی 95 - 1394 بیش از 15 میلیون تن انواع محصولات زراعی و باغی در سطح استان با تنوع بسیار بالایی تولید شده است و این در حالی است که بر اساس برآوردها با استفاده از ظرفیتهای کامل نشده امکان تولید بیش از 30 میلیون تن از این محصولات به راحتی میسر خواهد بود. خوزستان با تولید 444 هزار تن محصولات دامی در سال 1395 در مقایسه با تولید کل کشور (13568 هزار تن) در رتبه 11 کشوری قرار دارد. مجموع تولیدات شیلاتی در کشور در سال 1395، معادل 1093 هزار تن میباشد که استان خوزستان با سهم 11.3 درصدی 124 هزار تن از تولیدات شیلات کشور را داراست و رتبه سوم کشوری را به خود اختصاص داده است. در مجموع استان خوزستان با تولید 15793 هزار تن محصولات کشاورزی (زراعی، باغی، دامی، شیلاتی) در سال 1395 با کسب رتبه اول توانسته حدود 13/3 درصد از کل تولید محصولات کشاورزی کشور را به خود اختصاص دهد. این فصل از دو بخش (زراعت و باغداری و گلخانه و ...) و (دام و آبزیان و بهداشت دام) تشکیل شده است. بخش کشاورزی شامل: 1- اراضی کشاورزی 2- محصولات زراعی 3- محصولات باغی 4- گل و گیاهان زینتی (گلخانه) 5- طرح 550 هزار هکتاری.

جدول 14- 1- مقایسه وضعیت زراعی و باغی بخش کشاورزی استان با کشور

نام محصول	واحد	رتبه	کشور		استان خوزستان			سهم نسبت به کشور	
			1394	1395	رشد	1394	1395	1394	1395
کل تولیدات زراعی	میلیون تن	1	77.04	83	8	13.65	14.966	17.7	18
سطح محصولات زراعی	هزار هکتار	1	11380	11766	3	817	1011	7.2	8.6
تولید محصول گندم	میلیون تن	1	11.52	14.6	27	1.28	1.86	11.1	12.7
سطح محصول گندم	هزار هکتار	2	5710	5929	4	394	535	6.9	9
تولیدات گروه محصولی غلات	میلیون تن	1	18.24	22.41	23	1.93	2.6	10.6	11.6

جدول 14- 1- مقایسه وضعیت زراعی و باغی بخش کشاورزی استان با کشور

نام محصول	واحد	رتبه	کشور			استان خوزستان			سهم نسبت به کشور	
			1394	1395	رشد	1394	1395	رشد	1394	1395
سطح گروه محصولی غلات	هزار هکتار	1	8170	8443	3	558	732	31	6.8	8.7
کل تولیدات باغی	هزار تن	21	19380	21021	8	244	260	7	1.3	1.2
سطح بارور محصولات باغی	هزار هکتار	19	2300	2397	4	36	40	11	1.6	1.68
میزان تولید خرما	هزار تن	5	1063	1163	9	138.5	147.8	7	13	12.7
میزان تولید پرتقال	هزار تن	7	2416	2887	19	42.3	38.8	-8	1.8	1.3
میزان تولید انار	هزار تن	15	1087	1098	1	14.5	11.6	-20	1.3	1.06

مأخذ: آمارنامه کشاورزی سال 1395

تولیدات زراعی و باغی در بخش کشاورزی استان

استان خوزستان با تولید حدود 15 میلیون تن محصولات زراعی دارای سهم 18 درصدی از کل تولیدات زراعی کشور در سال 1395 را دارا می‌باشد، که این رقم در مقایسه با سال 1394 رشدی به میزان 10 درصد داشته و دارای رتبه اول کشور می‌باشد (جدول 14- 1). از مهمترین محصولات کشت شده زراعی در سال 1395 در این استان محصول گندم با تولید 1.86 میلیون تن می‌باشد که با این میزان تولید دارای رتبه اول کشور در مقایسه با سال قبل حدود 45 درصد رشد را نشان می‌دهد. خوزستان در زمینه محصولات باغی در سال 95 با دارا بودن 260 هزار تن تولید در مقایسه با کشور (21021 هزارتن) در رتبه 21م قرار گرفته و از مهمترین این محصولات میتوان به خرما با تولید 147.8 هزارتن و بیا کسب رتبه پنجم حدود 13 درصد تولید خرماي کشور را به خود اختصاص داده است.

اراضی کشاورزی استان خوزستان

بر اساس داده های سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان، در سال 1395 حدوداً 21 درصد از وسعت استان، اراضی کشاورزی به خود اختصاص داده اند که نسبت به سال 94 به میزان 2/3 درصد رشد داشته که این افزایش به دلیل اجرای عملیات طرح بزرگ 550 هکتاری و همچنین توسعه اراضی باغی می باشد. از کل مساحت اراضی کشاورزی استان در سال 1395 حدود 66 درصد به صورت آبی و 34 درصد به صورت دیم کشت شده است. همچنین از کل مساحت اراضی کشاورزی استان 96/2 درصد به محصولات زراعی و 3/8 درصد به محصولات باغی اختصاص یافته است. (جدول 14- 2)

جدول 14- 2- اراضی در حال کشت استان خوزستان به تفکیک شهرستان در سال 1395 - واحد: هکتار

شهرستان	اراضی زراعی		اراضی باغی		جمع کل اراضی کشاورزی			درصد تغییرات اراضی کشاورزی نسبت به سال 94		
	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	کل
آبادان	2448	0	11115	0	13563	0	13563	7	0	7
آغاجاری	567	1000	0	0	567	1000	1567	3	0	1
امیدیه	12370	10000	145	0	12515	10000	22515	3	0	2
اندیکا	113	32000	734	0	847	32000	32847	19	0	0
اندیمشک	24339	28000	1083	402	25422	28402	53824	4	1	2
اهواز	61852	14000	431	0	62283	14000	76283	3	0	3

شهرستان	اراضی زراعی		اراضی باغی		جمع کل اراضی کشاورزی			درصد تغییرات اراضی کشاورزی نسبت به سال 94		
	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	کل
ایذه	2526	52000	2507	108	5033	52108	57141	12	0	1
باغملک	5154	47000	2075	13	7229	47013	54242	10	0	1
باوی	23710	20000	460	0	24170	20000	44170	3	0	2
بندرماهشهر	26803	0	1389	0	28192	0	28192	3	0	3
بهبهان	25787	30861	1612	12	27399	30873	58272	4	0	2
حمیدیه	36080	500	288	0	36368	500	36868	3	0	3
خرمشهر	30926	0	3073	0	33999	0	33999	3	0	3
دزفول	70099	25000	5929	205	76028	25205	101233	3	0	3
دشت آزادگان	72161	5683	189	0	72350	5683	78033	3	0	3
رامشیر	30926	24000	395	0	31321	24000	55321	3	0	2
رامهرمز	35874	16864	1079	0	36953	16864	53817	4	0	2
شادگان	46389	0	13120	0	59509	0	59509	4	0	4
شوش	80680	26515	854	0	81534	26515	108049	3	0	2
شوشتر	117211	40000	887	33	118098	40033	158131	3	0	2
کارون	61852	5000	2539	0	64391	5000	69391	3	0	3
گتوند	18040	17500	504	0	18544	17500	36044	3	0	2
لالی	849	14500	965	26	1814	14526	16340	19	0	2
مسجدسلیمان	922	31665	240	216	1162	31881	33043	8	0	1
هفتکل	1598	35000	127	0	1725	35000	36725	3	0	0
هندیجان	31957	3000	327	0	32284	3000	35284	3	0	3
هویزه	51543	0	168	0	51711	0	51711	3	0	3
جمع	872776	480088	52235	1015	925011	481103	1406114	3	0	2.3

مأخذ: اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

محصولات زراعی

محصولات عمده کشت شده در استان شامل غلاتی نظیر گندم، جو، شلتوک، ذرت دانه ای، گوجه فرنگی، سبزیجات، محصولات جالیزی و نباتات علوفه ای می باشد. در سال زراعی 94-95 استان خوزستان با برخورداری از سهم 18 درصدی از کل میزان تولید محصولات زراعی کشور و رشد 10 درصدی نسبت به سال قبل، رتبه اول را در کشور به خود اختصاص داده است. همچنین در همین سال از لحاظ سطح زیرکشت محصولات زراعی با داشتن سهم 8/6 درصدی از کشور، بیشترین سطح زیرکشت شده را نسبت به استانهای دیگر به خود اختصاص داده است. (جدول 14-3). گندم، جو، شلتوک و ذرت دانه ای از مهمترین غلات کشت شده در استان می باشد. میزان تولید گندم در استان در سال 94-95 در حدود 1860 هزارتن بوده که سهم 12/7 درصدی از تولید گندم کشور دارد و با رشد چشمگیر 45/6 درصد نسبت به سال گذشته دارای رتبه اول در تولید گندم کشور می باشد. همچنین استان خوزستان با تولید بیش از 351 هزار تن ذرت دانه ای و سهم 30 درصدی از تولید کشور رتبه اول را بدست آورده است. (جدول 14-3)

جدول 14- 3- سطح زیر کشت و میزان تولید به تفکیک گروههای عمده محصولات زراعی استان در سال 95-1394 واحد: (سطح: هکتار، تولید: تن، عملکرد: کیلوگرم در هکتار)

محصول نام	آبی			دیم			جمع			درصد تغییر نسبت به سال 94		
	سطح	تولید	عملکرد	سطح	تولید	عملکرد	سطح	تولید	عملکرد	سطح	تولید	عملکرد
گندم	384000	1691861	4406	151300	168150	1111	535300	1860012	3475	36	46	7
جو	33231	94224	2835	54528	46922	861	87760	141146	1608	57	98	26
شلتوک	57873	239666	4141	0	0	0	57873	239666	4141	8	0	-8
ذرت دانه‌ای	51140	351240	6868	0	0	0	51140	351240	6868	-6	0	6
غلات	526245	2376992	4517	205828	215072	1045	732073	2592064	3541	31	34	2
لوبیا	15212	25419	1671	0	0	0	15212	25419	1671	230	122	-33
عدس	0	0	0	438	239	546	438	239	546	-82	-90	-43
سایر حبوبات	16500	25421	1541	0	0	0	16500	25421	1541	87	124	20
حبوبات	31712	50840	1603	438	239	546	32150	51079	1589	102	103	0
چغندر قند	5211	340084	65263	0	0	0	5211	340084	65263	17	10	-6
سویا	18	33	1833	0	0	0	18	33	1833	*	*	*
کنجد	7571	6435	850	0	0	0	7571	6435	850	-21	-16	6
آفتابگردان روغنی	35	72	2057	0	0	0	35	72	2057	*	*	*
کلزا	8427	10986	1304	3673	2442	665	12100	13428	1110	72	63	-5
نیشکر	89565	7479606	83510	0	0	0	89565	7479606	83510	3	1	-2
محصولات صنعتی	110827	7837216	70716	3673	2442	665	114500	7839658	68469	6	1	-4
سیب زمینی	6149	161878	26326	0	0	0	6149	161878	26326	-13	-14	-2
پیاز	8791	260838	29671	0	0	0	8791	260838	29671	-23	-13	13
گوجه‌فرنگی	9381	345774	36859	0	0	0	9381	345774	36859	-14	-13	1
سایر سبزیجات	30096	785957	26115	0	0	0	30096	785957	26115	24	26	1
سبزیجات	54417	1554447	28565	0	0	0	54417	1554447	28565	1	3	1
خریزه	5249	119248	22718	0	0	0	5249	119248	22718	0	2	2
هندوانه	13424	395415	29456	0	0	0	13424	395415	29456	13	-8	5
خیار	7833	175473	22402	0	0	0	7833	175473	22402	-3	-8	-5
سایر محصولات جالیزی	1413	34019	24076	0	0	0	1413	34019	24076	-21	-8	16
محصولات جالیزی	27919	724155	25938	0	0	0	27919	724155	25938	-8	-7	2
یونجه	7619	106746	14011	0	0	0	7619	106746	14011	-14	-15	-1
شبدر	2420	17351	7170	0	0	0	2420	17351	7170	-13	-56	-50
ذرت علوفه‌ای	32923	1814979	55127	0	0	0	32923	1814979	55127	-11	25	41
سایر نباتات علوفه‌ای	6463	264369	40905	0	0	0	6463	264369	40905	139	157	7

درصد تغییر نسبت به سال 94			جمع			دیم			آبی			محصول
عملکرد	تولید	سطح	عملکرد	تولید	سطح	عملکرد	تولید	سطح	عملکرد	تولید	سطح	نام
33	28	-4	44581	2203445	49425	0	0	0	44581	2203445	49425	نیاتات علوفه‌ای
-1	966	971	15204	1140	75	0	0	0	15204	1140	75	سایر محصولات
-12	9	24	14810	14965988	1010559	1037	217753	209939	18421	14748235	800620	کل محصولات

* منبع اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

جدول 14- 4- سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات زراعی استان به تفکیک شهرستان در سال 95-1394

نام شهرستان	آبی		دیم		جمع		درصد تغییرات نسبت به سال 94	
	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح	تولید
آبادان	1306	13637	0	0	1306	13637	373	367
آغاجاری	426	1940	1	1	427	1941	29	60
امیدیه	10442	100364	223	110	10665	100474	16	-9
اندیکا	1813	30489	7543	5979	9356	36468	-16	9
اندیمشک	35425	818883	25914	29309	61339	848192	53	21
اهواز	132029	5033911	685	354	132714	5034266	80	327
ایذه	4710	48063	43544	55235	48254	103298	59	-7
باغ‌ملک	10532	113843	36555	35639	47087	149482	144	112
باوی	26901	668107	289	164	27190	668271	2	-43
بندرماهشهر	8065	29353	0	0	8065	29353	-43	55
بهبهان	41003	593049	86	69	41089	593118	12	-19
حمیدیه	22748	146520	0	0	22748	146520	-1	6
خرمشهر	15988	406348	0	0	15988	406348	-13	-52
دزفول	88120	1627146	14656	14990	102776	1642136	21	37
دشت‌آزادگان	34258	292822	0	0	34258	292822	-25	5
رامشیر	18207	89823	361	206	18569	90028	20	242
رامهرمز	33244	380163	762	406	34006	380569	1	3
شادگان	30187	700016	0	0	30187	700016	-24	-50

درصد تغییرات نسبت به سال 94		جمع		دیم		آبی		نام شهرستان
تولید	سطح	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	
-20	3	1372721	122252	0	0	1372721	122252	شوش
-45	5	1417277	89985	9626	9269	1407651	80716	شوشتر
-49	-32	323690	18409	0	0	323690	18409	کاردون
57	142	310789	31113	12166	12141	298624	18972	گتوند
137	80	13675	12679	12187	12317	1488	362	لالی
1222	526	20952	21596	19133	21357	1820	239	مسجدسلیمان
1194	1219	32962	24696	22150	24187	10813	510	هفتگل
146	39	103661	18248	31	49	103630	18200	هندیجان
26	2	133323	25557	0	0	133323	25557	هویزه
9	24	14965988	1010559	217753	209939	14748235	800620	خوزستان

مأخذ: اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

محصولات باغی

باتوجه به تنوع اقلیمی استان، امکان رشد گونه‌های مختلف باغی در استان خوزستان محیا گردیده است. به گونه ای که شاهد رشد و پایداری باغات از جنوب استان تا کوه‌های شمال استان می‌باشیم. گونه‌های غالب باغی در جنوب استان نخل و در میانه استان مرکبات و انگور و در شمال استان گونه‌های مختلف انار، گردو، زیتون و... کشت می‌گردد. علاوه بر باغات، در زمینه‌های مختلف گل و گیاهان زینتی، قارچ خوراکی، گیاهان داروئی و تولید محصولات در محیط‌های کنترل شده نیز از وظایف مدیریت باغبانی می‌باشد. در حال حاضر سطح زیر کشت محصولات باغی استان 53203 هکتار است که از این 40287 هکتار بارور و 12916 هکتار نهال می‌باشند. از این میزان سطوح کشت 259799 تن محصول برداشت می‌شود. که در مقایسه با سال 1394 با تولید 243873 تن، با افزایش تولید 6/5 درصدی مواجه شده ایم.

در سال 1395 سطح باغ های کشور 2/87 میلیون هکتار بوده که استان خوزستان با سهم 1/9 در رتبه نوزدهم قرار دارد. استان خوزستان در سال 1395 با دارا بودن 260 هزار تن تولید محصولات باغی در مقایسه با کل کشور (21021 هزار تن) در رتبه 21 قرار گرفته است.

استان خوزستان در سال 1395 با تولید حدود 229 هزار تن محصولات باغی نیمه گرمسیری (خرما، مرکبات، انار، انجیر و زیتون) از سطح حدود 48 هزارهکتار، دارای رتبه هشتم کشور در تولید و رتبه هفتم کشور در سطح این نوع محصولات می باشد.
(14- 5)

استان خوزستان در تولید خرما با 12/7 % کل تولید کشور رتبه پنجم و با حدود 55% کل صادرات خرمای کشور رتبه اول را دارا می‌باشد. براساس مطالعات صورت گرفته و تنوع اقلیمی و شرایط مناسب استان خوزستان امکان توسعه باغات تا 100 هزار هکتار را دارد.

جدول 14- 5- سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات باغی استان در سال 95

رشد تولید نسبت به سال 94 (درصد)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)		میزان تولید (تن)			کل سطح (هکتار)	سطح بارور (هکتار)			سطح غیر بارور (هکتار)			نام محصول	
	آبی	دیم	جمع	دیم	آبی		آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع		
56	6196	0	663	0	663	170	107	0	107	63	12	51	سیب	میوه های دانه دار
234	4294	0	150.3	0	150.3	50	35	0	35	15	0	15	آلو	میوه های هسته دار
225	5303	0	604.5	0	604.5	165	114	0	114	51	0	51	هلو	
43	7445	0	953	0	953	201	128	0	128	73	0	73	زردآلوقیسی	
68	5155	0	8491	0	8491	2387	1647	0	1647	740	47	693	انگور	میوه های دانه ریز
-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	توت فرنگی	
105	1941	789	180	15	165	142	104	19	85	38	30	8	بادام	میوه های خشک
12	2298	0	926	0	926	629	403	0	403	226	0	226	گردو	
83	0	647	22	22	-	285	34	34	-	251	247	4	سایر	
7	5365	0	147779	0	147779	34795	27545	0	27545	7250	0	7250	خرما	میوه های نیمه گرمسیری
-8	11031	0	38805.7	0	38805.7	4600	3518	0	3518	1082	0	1082	پرتقال	
11	14190	0	8542.2	0	8542.2	1026	602	0	602	424	0	424	نارنگی	
38	11235	0	8033	0	8033	1186	715	0	715	471	0	471	لیموترش	
874	9846	0	2756.8	0	2756.8	387	280	0	280	107	0	107	لیموشیرین	
6	14836	0	2715	0	2715	247	183	0	183	64	0	64	گریپ فروت	
-11	10439	0	4029.5	0	4029.5	391	386	0	386	5	0	5	نارنج	
-5	7446	0	1124.4	0	1124.4	265	151	0	151	114	0	114	سایر مرکبات	
2	11312	0	66006.6	0	66006.6	8102	5835	0	5835	2267	0	2267	جمع مرکبات	
-20	7128	3400	11652	119	11533	2658	1653	35	1618	1005	2	1003	انار	
2	4108	1800	1685	9	1676	579	413	5	408	166	72	94	انجیر	
41	1320	0	1709	0	1709	1931	1295	0	1295	636	0	636	زیتون	
-21	10268	2023	1332	192.2	1139.8	341	206	95	111	135	17	118	کنار	میوه های گرمسیری
46	129589	0	9911	0	9911	76.48	76.48	0	76.48	0	0	0	جمع محصولات	سایر محصولات

رشد تولید نسبت به سال 94 (درصد)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)		میزان تولید (تن)			کل سطح (هکتار)	سطح بارور (هکتار)			سطح غیر بارور (هکتار)			نام محصول	
	آبی	دیم	جمع	دیم	آبی		آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع		
													باغبانی	گلخانه‌ای (بجز گل گیاهان زینتی)
0	0	1422	32	0	32	22.5	22.5	0	22.5	0	0	0		گلستان (گل محمدی)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		سایر محصولات مثمر
14	500	9517	2977.05	200	2777.05	691.8	691.8	400	291.8	0	0	0		گیاهان دارویی
-3	0	198208	4757	0	4757	24	24	0	24	0	0	0		قارچ دکمه ای
7	947	6523	259830	557	259273	53250	40334	588	39746	12916	427	12489	جمع	

مأخذ: اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

جدول 14- 6- سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات باغی استان در سال 95 به تفکیک شهرستان

نام شهرستان	سطح زیر کشت (هکتار)				میزان تولید (تن)			رتبه	سهم شهرستان از تولید استان	رشد تولید (درصد)		
	بارور		غیر بارور									
	آبی	دیم	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم					
دزفول	1251	79	4677.6	126	60523.3	236.2	60759.5	12939	1875	1	23	-6
آبادان	1630	0	9485	0	53252	0	53252	5614	0	2	20	7
شادگان	2459	0	10661	0	47276.4	0	47276.4	4435	0	3	18	8
کارون	280	0	2259	0	17152.05	0	17152.05	7593	0	4	7	9
باغملک	893	13	1181.72	0	9488.5	0	9488.5	8029	0	5	4	59
بهبهان	321	12	1290.82	0	10630.3	0	10630.3	8235	0	6	4	13
خرمشهر	1186	0	1887	0	9142	0	9142	4845	0	7	4	7
ایذه	940	103	1566.8	5	7595	9	7604	4847	1800	8	3	10
اندیمشک	302	2	781.4	400	5180.7	200	5380.7	6630	500	9	2	0
شوش	333	0	520.5	0	5177	0	5177	9946	0	10	2	8
شوشتر	396	3	490.54	30	5145	60	5205	10488	2000	11	2	49
اندیکا	245	0	489	0	2547	0	2547	5209	0	12	1	-2

رشد تولید (درصد)	سهم شهرستان از تولید استان	رتبه	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)		میزان تولید (تن)			سطح زیرکشت (هکتار)				نام شهرستان
								بارور		غیر بارور		
			دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	
19	1	13	0	7243	2449	0	2449	0	338.1	0	93	اهواز
22	1	14	0	8385	2912	0	2912	0	347.3	0	113	باوی
7	1	15	0	4634	3897	0	3897	0	841	0	548	بندرماهشهر
21	1	16	0	9739	2272	0	2272	0	233.3	0	55	حمیدیه
9	1	17	0	5700	1693	0	1693	0	297	0	98	رامشیر
46	1	18	0	3326	2343	0	2343	0	704.55	0	374	رامهرمز
19	1	19	0	10378	3103	0	3103	0	299	0	205	گتوند
0	1	20	0	4926	2933	0	2933	0	595.45	26	370	لالی
7	1	21	0	5336	1366	0	1366	0	256	0	71	هندیجان
7	0.4	22	0	7348	970	0	970	0	132	0	36	هویزه
7	0.3	23	0	6034	899	0	899	0	149	0	40	دشت آزادگان
7	0.2	24	0	5400	540	0	540	0	100	0	45	امیدیه
15	0.2	25	1926	4029	585	52	533	27	132.3	189	108	مسجدسلیمان
78	0.1	26	0	8355	254	0	254	0	30.4	0	97	هفتکل
0	0	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	آغاجاری
7	100	*	947	6523	259830	557	259273	588	39746	427	12489	جمع

مأخذ: اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

گل و گیاهان زینتی (گلخانه ها)

مزیت های تولید محصولات گلخانه ای از جمله بهره وری در مصرف آب و افزایش تولید باعث شد که در استان خوزستان از سال 74 طرح مطالعات ایجاد گلخانه های صنعتی سبزی و صیفی شروع شود. در این راستا و در ادامه این کار سطح زیرکشت گلخانه های سبزی و صیفی و گل و گیاه زینتی در سال 95 به حدود 435/1 هکتار رسید. این میزان نسبت به سال 1394 رشدی به میزان 6/6 را نشان می دهد. در این گلخانه ها عمدتاً محصولات مختلفی نظیر خیار، گوجه فرنگی و توت فرنگی و ... کشت می گردد. (جدول 14- 7)

استان خوزستان 90 درصد گل ایران را تولید می کند و در 3 نوع گل رتبه دارد این گلها شامل رز، مریم و نرگس است. در سال 1395 سطح زیرکشت گل و گیاه زینتی در استان حدودا 875 هکتار بوده، که از این میزان حدود 41 درصد آن گلخانه ست حدود 59 درصد آن فضای آزاد است. همچنین استان در زمینه گل و گیاهان زینتی در تولید گل مریم رتبه اول کشوری و در تولید گل رز و نرگس رتبه دوم کشوری را دارد. (جدول 14- 7)

جدول 14- 7- آمار سطح و تولید گلخانه های استان خوزستان تا پایان سال 1395 (واحد:هکتار)

نام شهرستان	سبزی و صیفی		گل و گیاهان زینتی		توت فرنگی		گیاهان دارویی		سایر	
	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	تولید (تن)
				شاخه بریده (شاخه)						
				گلدانی (گلدان)						
آبادان	0.5	75	0.5	0	0	0	0	0	0	0
اندیکا	0.5	90	0.5	0	0	0	0	0	0	0
اهواز	1	135	1	0	0.35	10	0	0	0	0
ایذه	2.9	446	2.9	0	0	0	0	0	0	0
اندیمشک	0	0	0	14500000	0	0	0	0	1	0
باغملک	15.5	3570	15.5	0	3.9	175	500000	1.5	4.92	0
باوی	1	160	1	0	0.5	8	0	0	0	0
بهبهان	2.7	380	2.7	50000	0	0	0	0.15	12	0
حمیدیه	1	200	1	0	0	0	0	0	0	0
رامهرمز	1.15	200	1.15	0	0	0	0	0	0	0
دزفول	7.45	1926	7.45	69750000	6.5	172	266000	0.3	15	0
شوش	5.79	648	5.79	6710000	0	0	75000	0	1.5	0
شوشتر	5.1	830	5.1	0	0.8	48	240000	0.57	25	0
گتوند	1.55	310	1.55	0	0	0	0	0	0	0
لالی	0.7	70	0.7	0	0.3	6	0	0	0	0
مسجدسلیمان	1.3	205	1.3	0	0	0	0	0	0	0
هفتگل	0.6	120	0.6	0	0	0	0	0	0	0
جمع کل	48.7	9365	48.7	91010000	12.4	419	1081000	2.52	12.9	0

مأخذ: اداره آمار جهاد کشاورزی خوزستان

طرح 550 هزار هکتاری

در چند دهه گذشته اندیشه احیاء و توسعه استان خوزستان کم و بیش وجود داشته به طوری که طی این سالها با احداث سدهای مخزنی و انحرافی بر روی رودخانه دز، کرخه، مارون، زهره و کارون، تأمین آب کشاورزی تحقق یافته و پس از آن سرمایه‌گذاری قابل توجهی جهت احداث دیگر سازه‌ها و شبکه‌های اصلی آبیاری و زهکشی انجام شده است. استان خوزستان با توجه به همجواری با شش استان دیگر، وجود شبکه ارتباطی زمینی (ریلی و جاده‌ای)، هوایی و دریایی و بهره‌مندی از توانمندی‌های بالقوه اقلیمی، منابع آب و خاک و محدودیت‌های بالفعل و قابل اصلاح یا تعدیل، موجب گردیده تا ضرورت توجه و عنایت بیش از پیش به این خطه زرخیز ملموس و توجیه پذیر گردد. با توجه به موارد یادشده و به منظور ارتقاء سطح توسعه استان، حدود 550 هزار هکتار اراضی منطقه در قالب 33 پروژه جهت انجام عملیات عمرانی آب و خاک مورد بررسی قرار گرفته است که در قالب یک برنامه اجرایی 5 ساله اجرا خواهد شد.

جدول 14- 8- توزیع شهرستانی سطح طرح 550 هزار هکتاری احیای دشت‌های خوزستان و ایلام (واحد:هکتار)

ردیف	نام شهرستان	سطح پیش بینی شده (شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی)	سطح انجام شده تا سال 1395
1	شوش	79655	18956
2	دزفول	28500	12973
3	اندیمشک	4100	3078
4	حمیدیه	20000	10886
5	دشت آزادگان	41228	13521
6	هویزه	40672	12611
7	اهواز	72965	5320
8	باوی	19500	7138
9	شوشتر	52642	12285
10	ایذه	3100	0
11	آبادان	6000	0
12	خرمشهر	10000	0
13	شادگان	9000	7500
14	رامهرمز	27940	2829
15	رامشیر	22025	10957
16	امیدیه	12060	4780
17	بهبهان	10600	1668
18	هندیجان	39000	9052
(1) جمع استان خوزستان		498987	133554

(1) جمع استان خوزستان به علاوه سطح شهرستان دهلران با 51013 هکتار (مربوط به استان ایلام) 550 هزار هکتار می باشد.

مأخذ: جهاد نصر میثاق خوزستان

بخش دام، طیور و شیلات: افزایش تولیدات پروتئین دامی با استفاده از امکانات داخلی و با تکیه بر حفظ محیط زیست، ایجاد اشتغال در راستای توسعه پایدار، ارتقاء بهره وری و کاهش هزینه و جلوگیری از اتلاف منابع انرژی از مهمترین سیاستهای اقتصاد مقاومتی در بخش دامپروری کشور برای افزایش ضریب خود اتکایی می باشد. این بخش شامل تولیدات دام و فرآورده های دامی است، که این مجموعه شامل گوسفند، بره، بزغاله، گاو و گاومیش و شتر با هدف تهیه گوشت، شیر، پوست، پشم و سایر فرآورده های لبنی است. یکی از مهمترین مواد غذایی مورد نیاز برای تأمین پروتئین حیوانی و امنیت غذایی شیر و گوشت قرمز می باشد. عمده تولید شیر و گوشت قرمز در ایران مربوط به تولید از دام های سنگین (مانند گاو اصیل، دورگ، بومی و گاومیش) و دامهای سبک مانند گوسفند و بز می باشد. به طور کلی مجموع تولیدات دامی استان از حدود 430 هزارتن در سال 1394 به حدود 444 هزارتن در سال 1395 رسیده است که رشدی معادل 3.3 درصد را نشان می دهد. استان در این سال از لحاظ میزان تولید فرآورده های پروتئینی رتبه یازدهم را به خود اختصاص داده است.

دام و طیور:

جمعیت دام استان: جمعیت دام های استان بر اساس آمارهای ارائه شده از سازمان جهاد کشاورزی استان در سال 1395 نسبت به سال قبل حدود 2.2 درصد افزایش داشته است. 86.7 درصد از جمعیت دامی مربوط به دام سبک و 13.3 درصد مربوط به دام سنگین است. جمعیت دام سبک نسبت به سال قبل 1.7 درصد کاهش و جمعیت دام سنگین 2.2 درصد افزایش یافته است. همچنین شهرستان ایذه بیشترین جمعیت (14.5 درصد از مجموع کل واحد دامی) و شهرستان آبادان کمترین جمعیت دامی (0.2 درصد از مجمع کل واحد دامی) را دارد. (جدول 9-14)

تولیدات دامی استان

در سال 1395 استان با داشتن سهم حدودا 5.05 درصدی از کل تولید گوشت قرمز کشور، در مقایسه با سال قبل 1.7 درصد رشد یافته است. میزان تولید گوشت مرغ نیز حدود 3.9 درصد از سهم کشور می باشد که نسبت به سال قبل 5.6 درصد کاهش داشته است. میزان تولید شیر و مواد لبنی استان نسبت به سال 94، با 5.8 درصد افزایش حدودا 3.2 درصد از تولید کشور می باشد. همچنین میزان تولید تخم مرغ در مقایسه با سال قبل، با 1.7 درصد افزایش حدودا 0.9 درصد از تولید کشور را به خود اختصاص داده است.

جدول 9-14 - تعداد دام استان در سال 1395

شهرستان	دام سبک			دام سنگین			
	گوسفند و بره	بز و بزغاله	کل	گاو و گوساله	گاومیش	شتر	تک سمی کل
آبادان	1735	338	2073	6636	766	0	0
آغاجاری	9243	8810	18054	2359	0	46	880
امیدیه	38104	22253	60358	6993	108	269	505
اندیکا	93969	82785	176754	3450	0	0	1549
اندیمشک	154804	74571	229375	10019	1399	0	8527

شهرستان	دام سبک			دام سنگین			
	گوسفند و بره	بز و بزغاله	کل	گاو و گوساله	گاو میش	شتر	تک سمی
اهواز	120736	16517	137253	34434	6674	62	3955
ایذه	251185	299215	550400	28842	858	0	7675
باغملک	65918	95990	161907	13836	0	0	5879
باوی	56662	6342	63004	12006	3574	54	1558
بندر ماهشهر	73381	76977	150357	26960	104	323	4613
بهبهان	50479	10367	60846	6628	0	0	263
حمیدیه	59711	2695	62406	7753	2608	206	1036
خرمشهر	9897	7780	17677	8758	1043	0	206
دزفول	274581	144873	419455	21144	12887	0	8120
دشت آزادگان	134118	1956	136074	23494	11610	418	1462
رامشیر	61840	3666	65506	7336	0	133	786
رامهرمز	83834	7866	91700	19599	1079	142	3532
شادگان	39480	1612	41092	26673	10952	0	98
شوش	219319	17684	237003	32546	9428	1525	4729
شوشتر	98563	18472	117034	20584	9586	0	2679
کارون	46202	6157	52358	5944	6571	9	1242
گتوند	58841	13322	72164	9799	1581	0	3480
لالی	55598	56952	112550	3012	0	0	2210
مسجدسلیمان	172077	136986	309063	15593	622	0	8981
هفتکل	54093	15146	69239	6205	0	0	1719
هندیجان	37605	12732	50337	3740	0	570	660
هویزه	52306	782	53088	9130	3135	1545	739
استان	2374281	1142846	3517127	373472	84587	5300	77083

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

همچنین در همین سال استان بیش از 236 هزار کندو با متوسط تولید هر کندو 8.2 کیلوگرم داشته است بطوریکه میزان تولید عسل استان 1934 تن بوده است که این میزان حدود 2.4 درصد از میزان کل تولید عسل کشور می باشد و در مقایسه با سال قبل 65.3 درصد افزایش یافته است. به طور کلی میزان تولید محصولات دامی استان در سال 1395 حدودا 444 هزار تن بوده که در مقایسه با سال قبل 3.2 درصد رشد داشته است و سهم استان از میزان کل تولیدات دامی حدود 3.27 درصد بوده است.

جدول 10-14- میزان تولید فرآورده های دامی در سال 1395 (تن/ درصد)

شهرستان	گوشت قرمز	گوشت مرغ	شیر و مواد لبنی	تخم مرغ	عسل	جمع کل تولید	
	تولید	تولید	تولید	تولید	تولید	تولید 94	تولید 95
آبادان	377	1237	4470	296	0	6110	6381
آغا جاری	674	7	1834	24	1	1542	2540
امیدیه	209	679	4500	108	6	6326	5502
اندیکا	1083	1448	3411	67	47	5899	6056
اندیمشک	1788	3533	8594	553	92	14858	14560
اهواز	2782	1375	24045	234	33	30445	28470
ایذه	4214	2994	19925	616	791	28478	28540
باغملک	1508	5487	17855	601	30	24587	25481
باوی	1123	1239	9424	114	10	10108	11910
بندر ماهشهر	656	2564	3522	176	0	13385	6919
بهبهان	2128	5266	26230	1935	30	24311	35590
حمیدیه	877	641	6808	114	2	8094	8442
خرمشهر	577	915	6066	50	2	26809	7610
دزفول	3939	19412	26498	685	393	32999	50927
دشت آزادگان	2528	3260	21211	85	0	23634	27084
رامشیر	741	872	4825	124	0	9650	6562
رامهرمز	1544	3675	13264	1092	7	20481	19581
شادگان	2076	5866	21151	58	0	25136	29152
شوش	3451	2779	25491	443	19	29870	32183
شوشتر	2136	1882	17951	216	34	20534	22220
کارون	919	1113	8200	105	1	11297	10338
گتوند	973	3424	8417	86	73	11106	12973
لالی	721	2095	2335	124	43	5206	5317
مسجد سلیمان	2401	4701	12105	223	311	19868	19740
هفتگل	693	1710	4755	76	9	7532	7244
هندیجان	470	1040	2115	77	0	3419	3703
هویزه	952	719	7019	30	0	8212	8719
استان سال 95	41540	79934	312020	8313	1934	429896	443742
استان سال 94	40859	84682	295012	8173	1170	-	429896
رشد نسبت به سال 94	1.7	-5.6	5.8	1.7	65.3	-	3.2

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

واحدهای گاوداری، پرواربندی بره و مرغداری های استان: طی سالهای 1394 و 1395 تعداد و ظرفیت واحدهای فعال مرغداری تخمگذار استان خوزستان، در مجموع 9 واحد با ظرفیت 270000 تن بوده است. همچنین تعداد و ظرفیت واحدهای فعال مرغداری گوشتی (صنعتی و سنتی) استان شامل 2492 واحد فعال و ظرفیت 19324955 قطعه بوده است که طی سال های 1394 و 1395 هیچ گونه تغییری نداشته است. تعداد پرواربندی های بره فعال استان (صنعتی و سنتی) در مجموع در سال 1395 نسبت به سال قبل 160 واحد افزایش یافته است، که این افزایش در بخش پرواربندی سنتی اتفاق افتاده است. همچنین ظرفیت تولید در این سال نسبت به سال قبل حدود 18.8 درصد رشد داشته است.

در بخش گاوداری های صنعتی (شیری) در سال 1395 نسبت به سال قبل تعداد گاوداری های فعال و نیمه فعال در مجموع 5 واحد افزایش یافته است و ظرفیت تولید 1122 تن کاهش یافته است. در ضمن تعداد کل گاوداری های صنعتی (شیری) (فعال، نیمه فعال، راکد و خالی) نسبت به سال قبل 23 واحد افزایش یافته است.

جدول 14-11- آمار تعداد و ظرفیت واحدهای مرغداری گوشتی و تخم گذار استان در سال 1395

تخمگذار صنعتی				مرغداری گوشتی						شهرستان
				سنتی		صنعتی				
غیرفعال		فعال		فعال		غیرفعال		فعال		
ظرفیت (تن)	تعداد	ظرفیت (تن)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	
0	0	0	0	172487	77	0	0	250200	10	آبادان
0	0	0	0	66116	6	0	0	0	0	آغاچاری
0	0	0	0	13250	32	0	0	146500	7	امیدیه
0	0	0	0	36971	15	0	0	220000	10	اندیکا
30000	1	0	0	305790	133	34000	2	674000	29	اندیمشک
0	0	0	0	73936	34	92000	5	297000	14	اهواز
0	0	0	0	353462	157	91800	8	800340	44	ایذه
0	0	60000	2	159998	405	119500	9	848500	50	باغملک
130000	1	0	0	49110	27	302470	16	321000	19	باوی
0	0	110000	4	418038	203	47600	6	406990	32	بندر ماهشهر
0	0	0	0	95677	40	123500	5	831590	49	بهبهان
0	0	0	0	64318	30	432970	26	328600	16	حمیدیه
0	0	0	0	27995	12	83000	6	169000	9	خرمشهر
0	0	40000	1	123568	71	36100	3	3372180	141	دزفول
0	0	0	0	12493	24	323400	19	670500	30	دشت آزادگان
0	0	0	0	66460	27	10000	1	218700	13	رامشیر
0	0	60000	2	145743	84	642490	36	747700	34	رامهرمز
0	0	0	0	34826	17	29000	2	845000	54	شادگان
0	0	0	0	241372	99	0	0	493800	17	شوش

تخمگذار صنعتی				مرغداری گوشتی						شهرستان
				سنتی		صنعتی				
غیر فعال		فعال		فعال		غیر فعال		فعال		
ظرفیت (تن)	تعداد	ظرفیت (تن)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	ظرفیت (قطعه)	تعداد	
0	0	0	0	105208	49	172500	9	553500	28	شوشتر
0	0	0	0	45942	21	77680	6	353830	18	کارون
0	0	0	0	48087	21	30000	2	528800	22	گتوند
0	0	0	0	65166	26	0	0	496500	23	لالی
0	0	0	0	113915	46	205800	15	1013300	52	مسجد سلیمان
0	0	0	0	28939	13	66000	5	592740	43	هفتکل
0	0	0	0	42418	18	0	0	252500	8	هندیجان
0	0	0	0	17620	8	25000	2	185000	10	هویزه
160000	2	270000	9	2928905	1695	2944810	183	15617770	782	استان

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

جدول 12-14- آمار تعداد و ظرفیت واحدهای پروراندی بره استان در سال 1395

سنتی				صنعتی				شهرستان
غیر فعال		فعال		غیر فعال		فعال		
ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	
1315	16	100	2	1000	1	1000	1	آبادان
0	0	1400	15	0	0	0	0	آغا جاری
2600	50	9000	150	0	0	0	0	امیدیه
3000	30	7000	70	500	1	2000	2	اندیکا
20000	63	40000	179	1000	2	5000	9	اندیمشک
3800	38	4500	45	1250	3	2000	3	اهواز
1070	12	2325	26	5800	8	10700	15	ایذه
2550	60	12350	210	3000	13	9500	38	باغملک
0	0	2010	15	4000	1	4000	5	باوی
2400	30	6000	43	1000	1	1000	1	بندر ماهشهر
550	5	3850	35	500	1	1000	1	بهمیهان
710	7	2250	15	1000	2	0	0	حمیدیه
1200	8	16000	110	0	0	0	0	خرمشهر
0	0	8700	70	1500	3	1000	2	دزفول
5000	40	6000	60	11000	11	1000	1	دشت آزادگان
1000	10	2000	20	1000	2	0	0	رامشیر
1300	42	1200	35	8100	8	1500	2	رامهرمز
1200	0	2500	50	1000	2	500	1	شادگان

شهرستان		صنعتی				سنتی	
		فعال		غیرفعال		فعال	
		ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد
شوش		2000	4	2000	3	15000	150
شوشتر		3000	5	5200	12	2050	21
کارون		0	0	0	0	35776	235
گتوند		2000	4	0	0	21000	700
لالی		3000	5	1500	1	12000	150
مسجدسلیمان		525	3	210	7	210	6
هفتکل		3200	14	4300	12	36800	460
هندیجان		500	1	500	1	4050	81
هویزه		0	0	500	1	1460	26
استان سال 1395		54425	117	55860	96	255531	2979
استان سال 1394		48900	122	54750	89	211989	2580
رشد نسبت به سال 94		-4.1	11.3	7.9	2.0	20.5	15.5

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

جدول 13-14- آمار گاوداری های صنعتی (شیری) سال 1395

ردیف	نام شهرستان	فعال	نیمه فعال	ظرفیت اسمی (فعال و نیمه فعال)	ظرفیت فعلی (فعال و نیمه فعال)	راکد	خالی	ظرفیت اسمی (راکد و خالی)
1	امیدیه	0	8	400	160	0	2	100
2	اندیمشک	27	3	1210	903	0	0	0
3	اهواز	0	1	400	50	0	0	0
4	ایذه	2	2	200	121	13	0	650
5	باغملک	4	1	5746	3697	0		0
6	باوی	0	0	0	0	1	0	200
7	بهبهان	35	1	1410	2430	2	0	100
8	حمیدیه	2	0	100	120	1	0	50
9	دزفول	3	1	1100	1385	2	0	150
10	دشت آزادگان	0	1	200	30	2	0	200
11	رامشیر	0	0	0	0	1	0	50
12	رامهرمز	2	0	100	102	0	0	0
13	شوشتر	1	1	130	46	1	0	80
14	کارون	1	0	30	35	1	0	50
15	گتوند	0	1	100	15	0	0	0
16	مسجدسلیمان	3	0	550	446	9	1	500
17	هفتکل	1	0	50	44	1	0	50

ردیف	نام شهرستان	فعال	نیمه فعال	ظرفیت اسمی (فعال و نیمه فعال)	ظرفیت فعلی (فعال و نیمه فعال)	راکد	خالی	ظرفیت اسمی (راکد و خالی)
	استان	81	20	11726	9584	34	3	2180
	رشد نسبت به سال 94	19.1	-28.6	2	-10.5	0	-40	10.9

* گاوداری نیمه فعال: کمتر از کل ظرفیت واحد تولید دارند، گاوداری راکد: به صورت موقت فعالیت واحد متوقف شده است، گاوداری خالی: به صورت کامل فعالیت واحد متوقف شده است، مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

در بخش پرواربندی گوساله در استان خوزستان علی رغم افزایش تعداد واحدهای فعال پرواربندی گوساله به طور مجموع صنعتی و سنتی در استان ظرفیت تولید حدود 12.3 درصد افزایش یافته است، که این افزایش ظرفیت تولید به علت کاهش تعداد واحدهای پرواربندی گوساله صنعتی در سال 1395 نسبت به سال قبل می باشد.

جدول 14-14- آمار تعداد و ظرفیت واحدهای پروار بندی گوساله استان در سال 1395

شهرستان		صنعتی				سنتی		صنعتی (فعال)		سنتی (فعال)		
		غیر فعال		فعال								
تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	رشد	رشد	رشد	رشد	
تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	تعداد	ظرفیت	
آبادان	1	300	2	600	17	480	85	2044	-67	-67	-84	-79
آغاچاری	1	60	0	0	3	70	2	0			-70	-77
امیدیه	30	6050	4	700	104	2160	40	600	3	3	285	-23
اندیکا	1	100	0	0	40	1200	20	600	0	0	167	167
اندیمشک	5	700	3	400	60	2150	36	1260	0	0	-3	111
اهواز	0	0	6	600	170	5100	98	2940	-100	-100	-1	-1
ایذه	27	3000	34	4750	48	1935	25	985	3	0	0	0
باغملک	39	5300	13	1500	350	4100	150	2200	-3	165	0	-27
باوی	8	2025	4	700	51	1988	0	0	700	305		
بندر ماهشهر	43	4600	15	1700	95	3000	80	1850	0	2	46	67
بهبهان	128	18000	47	5200	525	4725	115	1035	-19	6	-27	43
حمیدیه	11	1575	4	500	28	975	7	210	-21	163		
خرمشهر	12	550	23	3100	110	2300	40	250	-73	-91	57	15
دزفول	7	1450	4	500	80	3000	0	0	40	61	14	50
دشت آزادگان	20	2000	30	3000	200	7000	40	1800	100	18	300	367
رامشیر	2	200	0	0	80	1800	60	900	100	0	0	13
رامهرمز	42	5650	45	6035	30	450	48	960	-7	-3	50	125
شادگان	2	400	0	0	20	400	10	200	0	0	0	0
شوش	1	200	1	400	40	2000	25	1000	0	0	0	0
شوشتر	10	1600	12	1380	33	1200	127	5200	25	45	-18	-25
کارون	3	200	13	2600	390	4382	30	1500	0	100	3800	2091
گتوند	2	600	0	0	200	400	100	1000	0	0	400	-20
لالی	1	160	0	0	42	1050	5	150	0	0	5	5
مسجدسلیمان	52	2565	8	540	21	270	7	141	8	-52	-77	-87
هفتکل	3	300	0	0	165	825	0	0	0	-17	-63	-63
هندیجان	5	600	0	0	127	1905	44	660	25	0	8	51
هویزه	0	0	7	1300	45	1400					200	211
استان	456	58185	275	35505	3074	56265	1194	27485	-9	0	13	29

مأخذ: معاونت امور دام سازمان جهاد کشاورزی خوزستان

شیلات و آبزیان

استان خوزستان با دارا بودن مجموعه عوامل بستر ساز تولید آبزیان از جمله آب، زمین و دمای مناسب جزء مستعدترین مناطق بالقوه کشور به منظور پرورش آبزیان و همچنین صید از دریا می باشد. مجموع تولیدات آبزیان استان شامل پرورش ماهیان گرمابی، سردابی و میگو، صید از دریا و همچنین صید از آبهای داخلی می باشد.

استان خوزستان دارای 992 مزرعه گرمابی، 17 مزرعه سردابی و 30 مزرعه پرورش میگو می باشد. که حدود 29 درصد (15444 هکتار) از مساحت مزارع گرمابی کشور به استان خوزستان اختصاص دارد. همچنین در خصوص مزارع پرورش ماهیان سردابی، حدود 1.4 درصد از کل کشور (4.37 هکتار) مختص استان می باشد، در خصوص مزارع پرورش میگو نیز از مجموع 7870 هکتار کل کشور حدود 5.1 درصد (400 هکتار) به استان خوزستان اختصاص دارد.

میزان تولید آبزیان پرورشی در سال 1395 شامل 63160 تن ماهی گرمابی، 885 تن ماهی سردابی و 724 تن میگو می باشد، که نسبت به سال قبل به ترتیب میزان تولید ماهیان گرمابی 16.4 درصد افزایش، ماهیان سردابی 32 درصد افزایش و میگو 46.4 درصد کاهش یافته است.

میزان صید ماهی از آب های ساحلی در سال 1395 نسبت به سال قبل 2.6 درصد کاهش یافته اما میزان صید میگو از آبهای ساحلی در همین سال نسبت به سال قبل 0.7 درصد افزایش یافته است. همچنین میزان صید آبزیان از آبهای داخلی در همین سال نسبت به سال قبل حدود 3.2 درصد کاهش یافته است.

جدول 14-15- میزان تولید تکثیر و پرورش آبزیان در استان خوزستان سال 95

شهرستان	پرورش ماهیان گرمابی		پرورش ماهیان سردابی		پرورش میگو		تولید بچه ماهیان گرمابی (هزار قطعه)	تولید بچه میگو (هزار قطعه)	تولید ماهیان زینتی (هزار قطعه)
	تولید (تن)	تعداد مزرعه	تولید (تن)	تعداد مزرعه	تولید (تن)	تعداد مزرعه			
آبادان	2705	27	0	0	724	30	0	71509	0
اندیکا	0	0	700	13	0	0	0	0	0
اهواز	4349	76	0	0	0	0	31526	0	1202
ایذه	0	0	185	4	0	0	0	0	0
باوی	1630	18	0	0	0	0	0	0	0
بندر ماهشهر	0	0	0	0	0	0	0	0	40
بهبهان	90	1	0	0	0	0	0	0	60
حمیدیه	3020	57	0	0	0	0	0	0	0
خرمشهر	15756	235	0	0	0	0	0	0	0
دزفول	1494	10	0	0	0	0	8715	0	100
دشت آزادگان	3270	63	0	0	0	0	15455	0	0
شوش	3952	127	0	0	0	0	25300	0	130
شوشتر	12040	168	0	0	0	0	19483	0	80
کارون	8437	100	0	0	0	0	0	0	0
مسجدسلیمان	0	0	0	0	0	0	0	0	80
شادگان	5770	94	0	0	0	0	0	0	0
هويزه	647	16	0	0	0	0	0	0	0
جمع کل	63160	992	885	17	724	30	100479	71509	1692
کشور	203243	18382	165787	6136	21400	576	233664	2115000	232416
سهم از کشور	31.1	5.4	0.5	0.3	3.4	5.2	43.0	3.4	0.7

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

جدول 14-16- میزان صید آبزیان دریایی و برداشت ماهی از آبهای داخلی در سالهای 94 و 95

شهرستان	ماهی		میگو		برداشت از آبهای داخلی	
	سال 94	سال 95	سال 94	سال 95	سال 94	سال 95
آبادان	21378	18315	1355	1312	0	0
اندیکا	0	0	0	0	0	1100
اندیمشک	0	0	0	0	0	1300
ایذه	0	0	0	0	0	1000
بندر ماهشهر	5089	5433	427	242	0	0
بهبهان	0	0	0	0	0	460
خرمشهر	2690	2325	170	135		
دزفول	0	0	0	0	1215	1250
شادگان	2323	1251	351	301	3610	3000
شوش	0	0	0	0	0	0
شوشتر	0	0	0	0	0	0
گتوند	0	0	0	0	130	150
مسجدسلیمان	0	0	0	0	1265	250
هندیجان	12935	15941	1295	1632	0	0
هویزه	0	0	0	0	2720	2500
اهواز	0	0	0	0	0	20
جمع کل	44415	43265	3598	3622	11400	11030

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

مجتمع های آبی پروری

شرایط جغرافیایی مناسب در استان خوزستان امکان راه اندازی مجتمع های دامپروری و آبی پروری را در استان فراهم نموده است، وجود اراضی مناسب و مستعد، رودخانه های دائمی و پر آب... شرایطی را در استان بوجود آورده است که به سهولت امکان تکثیر و پرورش آبزیان و محصولات دامی فراهم آورده است، در استان خوزستان 8 مجتمع بزرگ آبی پروری با مساحت کل 16991 هکتار وجود دارد.(جدول 14-17)

جدول 14-17- مجتمع های آبی پروری استان خوزستان

در شرایط بهره برداری کامل				واگذار شده (مزرعه)	مساحت			نام مجتمع	
اشتغال بر حسب نفر		ظرفیت تولید (تن) (اسمی)	تولید (تن) (فعال)		زیرکشت (هکتار)	مفید (هکتار)	کل (هکتار)		
غیرمستقیم	مستقیم								
1150	570	8600	8290	92	1720	1720	2540	فاز اول	آزادگان
2200	1100	16500	210	209	120	3300	4200	فاز دوم	
600	300	4500	3654	50	900	900	1300	فاز اول	شهید
838	420	6290	3333	88	1111	1258	2000	فاز دوم	احمدیان
2200	1100	8500	854	114	266	3250	5000	مجتمع پرورش میگو چوئیده	
185	90	690	0	0	0	275	395	مجتمع پرورش میگو هندیجان	

نام مجتمع	مساحت			واگذار شده (مزرعه)	در شرایط بهره برداری کامل			
	کل (هکتار)	مفید (هکتار)	زیر کشت (هکتار)		تولید (تن) (فعال)	ظرفیت تولید (تن) (اسمی)	اشتغال بر حسب نفر	
							مستقیم	غیر مستقیم
1000 هکتاری هویزه	1000	700	0	0	0	3500	230	700
سردابی اندیکا (فاز اول)	8	3.5	3.5	13	550	770	77	154
سردابی اندیمشک	به شرکت شهرک‌های کشاورزی واگذار گردیده است							
مجتمع خاویاری شوهان دزفول	48.5	40	0	0	0	2000	200	200
مجتمع پرورش ماهی شهید کامروا (جاده اهواز - خرمشهر ستاد معین)	500	391	276	24	994	1955	130	260
مجموع	16991.5	11837.5	4396.5	590	17885	53305	4217	8487

مساحت مفید: حدود 70 درصد از مساحت کل یک مجتمع مساحت مفید و فعال محسوب می شود، مساحت زیر کشت: مساحت مزارع فعال و در حال تولید هر مجتمع مساحت زیر کشت محسوب می شود، مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

جدول 14- 18- مهمترین اقدامات بخش کشاورزی

798269/019	کل اعتبار مصوب فصل در سال 95 (میلیون ریال)
532	تعداد کل پروژه ها
15/5	سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان (درصد)
166	تعداد کل پروژه های خاتمه یافته در سال 95

مأخذ: سازمان جهاد کشاورزی خوزستان-1395

فصل پانزدهم: صنعت و معدن

موقعیت استراتژیک خوزستان و استعدادها و پتانسیل‌های منحصر به فرد آن باعث ایجاد سرمایه گذاری‌های عظیمی در بخش صنعت استان شده است. 60 درصد سرمایه گذاری بخش صنعت استان در ماهشهر به دلیل وجود طرح‌های بزرگ پتروشیمی و 30 درصد در اهواز به دلیل طرح‌های بزرگ فولاد و کشت و صنعت‌ها و صنایع جانبی نیشکرو 10 درصد دیگر در مابقی شهرستان‌های استان می‌باشد. سرمایه گذاری‌های انجام شده در استان بیشتر در طرح‌های بزرگ سرمایه بر و صنایع مادر انجام شده و ضرورت توجه جدی به رفع موانع و مشکلات سرمایه گذاران خصوصی در ایجاد و گسترش صنایع پایین دست را به منظور استفاده بهینه از سرمایه گذاری‌های عظیم انجام شده اجتناب ناپذیر می‌نماید.

استان خوزستان در زمینه تولید محصولات شیمیائی و پتروشیمی با توان تولید فعلی بالغ بر 20 میلیون تن در سال در کشور مقام اول را دارد. در زمینه کشت و صنعت نیشکر در کشور منحصر به فرد می‌باشد. در زمینه تولید فولاد و مقاطع فولادی دومین استان تولید کننده این محصولات می‌باشد در زمینه ساخت قطعات صنعتی به ویژه در زمینه صنایع نفت و گاز و پتروشیمی و صنایع کشت و صنعت و صنایع جانبی و نیروگاهها و ساخت تجهیزات خاص و منحصر به فرد مورد نیاز این صنایع توان بسیار بالائی دارد و در حال حاضر قریب به 300 واحد سازنده قطعات صنعتی و تجهیزات بزرگ در استان وجود دارد و در صورتیکه مجموعه های نفت و حفاری و پتروشیمی با رعایت کلیه ضوابط رقابتی تامین بخشی از خدمات و تجهیزات مورد نیاز خود را به صنایع ساخت قطعات و تجهیزات استان اختصاص دهند علاوه بر حفظ اشتغال موجود توان اشتغال جدید و قابل توجهی را می توان انتظار داشت. در زمینه ساخت و تعمیر کشتی و شناورها و سازه های دریائی استان خوزستان دارای قابلیت‌های ویژه و منحصر به فرد نسبت به سایر استانهای کشور میباشد .

مزیتها و قابلیت‌های صنعتی استان با محوریت تشویق بخش خصوصی شامل بخش های زیر می باشد:

صنایع جانبی پتروشیمی و نفت ، صنایع جانبی کشت و صنعت نیشکر، صنایع تبدیلی کشاورزی ، صنایع وابسته به دریا مانند کشتی سازی و...، صنایع جانبی فلزات اساسی، گسترش و توسعه صنایع سیمان با اولویت صادرات، صنایع فرآوری معادن متناسب با معادن استان، توسعه و ایجاد صنایع جانبی خرما، صنایع جانبی شیلات

ساختار بخش صنعت استان خوزستان

بخش صنعت و معدن با اختصاص 75.9 درصد ارزش افزوده استان، فعال ترین بخش اقتصادی استان محسوب می‌شود (سال 1394). ارزش افزوده زیر بخش صنعت در کل کشور 2200807 میلیارد ریال بوده که استان خوزستان با 336439 میلیارد ریال معادل 15.3 درصد از GDP کشور سهم دارد. براساس طرح آمارگیری نیروی کار در سال 1395، استان خوزستان با 378261 نفر شاغل در بخش صنعت سهم 5.26 درصدی از شاغلین این بخش در کشور (7184691 نفر) را به خود اختصاص داده است. همچنین 28.8 درصد از شاغلین استان در این بخش به فعالیت مشغول هستند.

کارگاه های صنعتی 10 کارکن به بالا

استان خوزستان در سال 1395 با داشتن 315 کارگاه صنعتی 10 نفر کارکن به بالا و سهم 2.4 درصدی از نظر تعداد کارگاه دارای رتبه 15 در کشور می‌باشد. بیش از 59 درصد کارگاه‌های فوق الذکر (187 کارگاه) ، بین 10-49 کارکن هستند که از این

نظر رتبه 18 را دارد. از 315 کارگاه صنعتی ، 292 کارگاه خصوصی و 23 کارگاه عمومی می‌باشند(سرشماری صنعت سال 1394). تعداد 74790 نفر در کارگاه‌های صنعتی استان مشغول به کار بوده‌اند که استان با سهم 5.94 درصدی از شاغلین کارگاه‌های صنعتی کشور در رتبه چهارم قرار دارد. کارگاه‌های صنعتی استان با ایجاد 126664 میلیارد ریال ارزش افزوده در بخش صنعت رتبه دوم در کشور را به خود اختصاص داده است. بعبارتی استان خوزستان از نظر تعداد کارگاه‌های صنعتی در رتبه 15 ام قرار دارد اما از نظر اشتغال و ارزش افزوده در رده‌ی 4 ام و 2 ام قرار گرفته است.

جدول 15-1- تعداد کارگاه‌های صنعتی استان خوزستان / (کارگاه/نفر/میلیارد ریال)

کل کارگاه های صنعتی								شرح/سال	
100 نفر و بیشتر		50-99نفر		10-49نفر		جمع			
1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394		
2473	2499	2034	2225	8616	9973	13123	14697	کشور	تعداد
82	82	46	49	187	231	315	362	استان	
3.32	3.28	2.26	2.2	2.17	2.32	2.4	2.46	سهم	
10	12	15	15	18	17	15	14	رتبه	
922483	939926	140011	147988	195920	221144	1258414	1309058	کشور	اشتغال
67597	64616	3108	3839	4085	4648	74790	73103	استان	
7.33	6.87	2.22	2.59	2.09	2.10	5.94	5.58	سهم	
3	3	15	15	18	18	4	4	رتبه	
1019018	1162756	72400	77317	84913	92292	1176331	1332365	کشور	ارزش افزوده
122940	150960	1730	6463	1994	2326.5	126664	159750	استان	
12.06	12.98	2.39	8.36	2.35	2.52	10.80	11.99	سهم	
2	2	15	3	17	15	2	2	رتبه	

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و کشور -1395

از میان کارگاه‌های صنعتی استان 128 کارگاه 50 کارکن به بالا (معادل 40.6 درصد کل کارگاه‌های صنعتی استان)، با ارزش افزوده 124670 میلیارد ریال وجود دارد. 98 درصد ارزش افزوده صنعتی کارگاه‌ها از کارگاه‌های 50 کارکن به بالا می باشد. استان با دارا بودن سهم 2.84 درصد از تعداد کارگاه‌های صنعتی 50 کارکن به بالا رتبه 13 ، در میان دیگر استانهای کشور را از آن خود کرده است. سهم استان از ارزش افزوده کارگاه‌های 50 کارکن به بالا نسبت به کشور معادل 11.42 درصد است و دارای رتبه 2 در میان دیگر استانهای کشور می باشد. اشتغال کارگاه‌های 50 کارکن به بالا (70705 نفر) که معادل 18.7 درصد شاغلین بخش صنعت استان است. سهم استان خوزستان از اشتغال کارگاه های 50 کارکن به بالای کشور معادل 6.65 درصد می باشد که با دارا بودن این سهم در رتبه 3 کشور قرار گرفته است.

جدول 15-2- وضعیت کارگاه‌های صنعتی استان در برخی از شاخص‌های مهم

عنوان شاخص		واحد	کشور		استان		سهم	رتبه
			1394	1395	1394	1395		
تعداد کارگاه‌های صنعتی 50 کارکن به بالا		کارگاه	4724	4507	131	128	2.84	13
ارزش افزوده کارگاه‌های صنعتی 50 کارکن به بالا		میلیارد ریال	1081186	1091418	154933	124670	11.42	2

رتبه	سهم	استان		کشور		واحد	عنوان شاخص
		1395	1394	1395	1394		
3	6.65	70705	69559	1062494	1049543	نفر	شاغلین کارگاههای صنعتی 50 کارکن به بالا

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان و کشور - 1395

جواز تاسیس و پروانه بهره برداری

در استان خوزستان تا پایان سال 1395، 516 فقره جواز تاسیس با سرمایه گذاری 48173.3 میلیارد ریال و اشتغال 9950 نفر، صادر شده است. از 16895 جواز صادره شده کشور، سهم استان 3.1 درصد و از اشتغال 2.6 درصد بوده است. همچنین سهم استان از تشکیل سرمایه بر اساس جوازهای تاسیس صادره در این سال 3.8 درصد بوده است. در سال مذکور، 33 درصد (168 واحد) از جواز تاسیس صادره به بهره برداری رسیده است (جدول 15-3).

پروانه های بهره برداری صادر شده در این سال 3 درصد پروانه های صادره کشور می باشد با ایجاد اشتغال 3717 نفر سهم 4.1 درصدی از اشتغال پروانه های بهره برداری کشور را از آن خود کرده است. سرمایه ایجاد شده این پروانه ها نسبت به سال قبل رشد 1566 درصدی داشته که سهم 16 درصدی از سرمایه پروانه های بهره برداری کشور دارد.

جدول 15-3- وضعیت جوازهای تاسیس و پروانه بهره برداری واحدهای صنعتی استان و کشور در سال 1395

شرح شاخص	واحد	سال 95	
		کشور	استان
جواز تاسیس	تعداد (فقره)	16895	516
	سرمایه (میلیارد ریال)	1264210.9	48173.3
	اشتغال (نفر)	384501	9950
پروانه بهره برداری	تعداد (فقره)	5692	168
	سرمایه (میلیارد ریال)	294816.1	47277.9
	اشتغال (نفر)	89984	3717

مأخذ: معاونت طرح و برنامه و اداره آمار وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال 1395

شهرک ها و نواحی صنعتی

به منظور ایجاد هماهنگی و استفاده مطلوب از امکانات زیربنایی و ارائه خدمات ضروری و مناسب به متقاضیان سرمایه گذاری در زمینه تولیدات صنعتی و همچنین به منظور اجتماع صنایع کوچک در مکانی مناسب و در محدوده ای که کمترین اثرات منفی زیست محیطی و اجتماعی را داشته باشد، شهرک ها و نواحی صنعتی ایجاد شده اند. استان خوزستان تا پایان سال 1395، دارای 33 شهرک صنعتی و 37 ناحیه صنعتی مصوب می باشد. مساحت اراضی در اختیار شهرک ها و نواحی صنعتی به ترتیب برابر 6441 و 673 هکتار می باشد. که در مجموع سهم 5.2 درصدی از کل اراضی در اختیار شرکت شهرک های صنعتی کشور را در اختیار دارد.

جدول 15-4- وضعیت شهرکها و نواحی صنعتی استان خوزستان و کشور در سال 1395

استان	تعداد شهرکها و نواحی صنعتی				مساحت زمین های شهرکها و نواحی صنعتی (هکتار)									
	* مصوب	در حال واگذاری	دارای زمین	دارای سند ثبتی	اراضی در اختیار		دارای سند ثبتی		دارای سند تفکیکی		فاز عملیاتی		زمین صنعتی	
					تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال	
					1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
					1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394
خوزستان	70	51	59	36	7063	7114	4469	5012	1838	2341	4106	4120	2971	2981
جمع کشور	958	794	861	769	134319	137885	114916	118224	73159	77499	78050	80491	53603	55179
سهم استان	7.3	6.4	6.9	4.7	5.3	5.2	3.9	4.2	2.5	3.0	5.3	5.1	5.5	5.4
رتبه استان	2	3	3	6	7	7	10	10	14	11	7	7	7	7

ماخذ: سیستم اطلاعات شهرکهای صنعتی - آمارنامه شهرکهای صنعتی کشور و استان 1395- *آمار شهرکها و نواحی صنعتی مستقر در نواحی و مناطق آزاد و تجاری نیز لحاظ شده است.

در شهرکهای صنعتی استان تعداد 2408 واحد صنعتی با مساحت 1586.46 هکتار جهت استقرار در شهرکها قرارداد منعقد نموده که تعداد 1176 واحد صنعتی به بهره برداری رسیده است.

جدول 15-5- قراردادهای منعقد در شهرکها و نواحی صنعتی استان و کشور در سال 1395

استان	تعداد قراردادهای منعقد		مساحت واگذاری (هکتار)	
	تا پایان سال		تا پایان سال	
	1395	1394	1395	1394
خوزستان	2302	2484	1339	1623
جمع کشور	66592	69582	31195	32021
سهم استان	3.46	3.57	4.29	5.07
رتبه استان	11	8	9	6

ماخذ: سیستم اطلاعات شهرکهای صنعتی - آمارنامه شهرکهای صنعتی کشور و استان 1395

در سال 1395، در شهرکها و نواحی صنعتی استان خوزستان 1257 طرح صنعتی در حال ساخت وجود دارد که از این میان 58.3 طرح در مرحله اولیه تخصیص زمین قرار دارند.

جدول 15-6- وضعیت طرحهای صنعتی در حال ساخت و ساز

استان	تعداد طرحهای صنعتی در حال ساخت و ساز در شهرکها و نواحی صنعتی (تا پایان سال 1395)				
	تخصیص زمین	دیوارکشی	نصب سوله	نصب ماشین آلات	جمع
خوزستان	723	162	195	177	1257
جمع کشور	13178	3783	9467	3682	30110
میانگین کشوری	425	122	305	119	971

ماخذ: سیستم اطلاعات شهرکهای صنعتی - آمارنامه شهرکهای صنعتی کشور و استان 1395

زیر ساختهای شهرکهای و نواحی صنعتی

شهرکها و نواحی استان دارای امکانات زیربنایی مناسب می باشند عبارتی 70 درصد شهرکها و نواحی صنعتی استان خوزستان دارای آب، 73 درصد دارای برق و 81 درصد دارای گاز می باشند (جدول 15-8).

جدول 15-7- وضعیت شهرکها و نواحی صنعتی کل استان از نظر پروژه های زیست محیطی

موضوع	واحد سنجشی	سال 94	سال 95	رشد (درصد)
تصفیه خانه های فاضلاب در حال بهره برداری	تصفیه خانه	7	8	14.3
شهرکها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه فاضلاب در حال بهره برداری	شهرک و ناحیه	6	7	16.7
تصفیه خانه های فاضلاب در دست ساخت *	شهرک و ناحیه	4	3	-25
نسبت واحدهای تحت پوشش تصفیه خانه به واحدهای به بهره برداری رسیده	درصد	52	56	7.7
شبکه فاضلاب	شهرک و ناحیه	26	26	0.0
پروژه های ارزیابی زیست محیطی	شهرک و ناحیه	52	52	0.0
استقرار سیستم ایزو 14001 در تصفیه خانه های فاضلاب	سیستم	0	0	-
تعداد ایستگاههای آتش نشانی	شهرک و ناحیه	10	10	0.0
تعداد ماشین های آتش نشانی	ماشین	6	8	33.3

ماخذ: معاونت طرح و برنامه و اداره آمار سازمان صنعت، معدن و تجارت

جدول 15-8- امکانات زیربنایی شهرکها و نواحی صنعتی

استان	تعداد شهرکها و نواحی صنعتی دارای امکانات زیربنایی				میزان آب (برای فازهای عملیاتی)				میزان برق (برای فازهای عملیاتی) (مگاوات)			
	آب		برق		تلفن ثابت		مورد نیاز		تامین شده		مورد نیاز	
	تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال		تا پایان سال	
	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395
خوزستان	49	51	57	57	31	32	42	46	2357	1511	585	603
جمع کشور	769	779	793	806	532	560	696	713	28974	13953	17029	17347
سهم استان	6.37	6.55	7.19	7.07	5.83	5.71	6.03	6.45	8.13	10.83	3.44	3.48
رتبه استان	3	3	2	2	4	4	4	3	1	1	10	10

ماخذ: سیستم اطلاعات شهرکهای صنعتی - آمارنامه شهرکهای صنعتی کشور و استان 1395

واحدهای صنعتی مستقر در شهرکها و نواحی صنعتی به تفکیک فعالیت

واحدهای صنعتی واقع در شهرکها و نواحی صنعتی، در قالب 8 فعالیت غذایی، نساجی، سلولزی، شیمیایی، فلزی، کانی غیر فلزی، خدمات و برق و الکترونیک تقسیم بندی می شوند.

الف) واحدهای صنعتی مستقر در شهرک های صنعتی به تفکیک گروه های عمده فعالیت: بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی استان در زمینه محصولات فلزی با 32 درصد می باشد. بعد از آن واحدهای صنعتی مربوط به محصولات شیمیایی و غذایی به ترتیب با سهم 22 و 17 درصدی، در جایگاه بعدی قرار دارند. کمترین سهم فعالیت موجود در شهرک های صنعتی، فعالیت های نساجی با 1.6 درصد می باشند.

بررسی وضعیت اشتغال واحدهای صنعتی مستقر در شهرک های صنعتی نشان می دهد که سرانه اشتغال به ازاء هر واحد صنعتی فعال در استان معادل 17 نفر می باشد.

ب) واحدهای صنعتی مستقر در نواحی صنعتی به تفکیک گروه های عمده فعالیت: بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی در زمینه محصولات فلزی با سهم 45 درصد می باشد. بعد از فعالیت محصولات فلزی، به ترتیب فعالیتهای

غذایی و شیمیایی با سهم 18 و 14 درصد فعالیت در رتبه بعدی بیشترین سهم فعالیت واحدهای صنعتی نواحی صنعتی استان قرار دارند. کمترین سهم فعالیت موجود در نواحی صنعتی، فعالیت های خدمات و برق با 1.56 درصد می باشند. وضعیت اشتغال واحدهای صنعتی نواحی صنعتی نشان دهنده سرانه اشتغال 11 نفری به ازاء هر واحد صنعتی فعال می باشد.

جدول 15-9- واحدهای به بهره برداری رسیده در شهرکها و نواحی صنعتی برحسب نوع صنعت

استان	تعداد واحدهای به بهره برداری رسیده در شهرکها و نواحی صنعتی							
	غذایی و آشامیدنی	نساجی	سلولزی	شیمیایی	فلزی	کانی غیرفلزی	خدمات	برق و الکترونیک
واحدهای صنعتی شهرکهای صنعتی	204	19	65	259	371	153	75	30
واحدهای صنعتی نواحی صنعتی	12	2	3	9	29	8	1	1
خوزستان	216	21	68	268	400	161	76	31
جمع کشور	6628	2121	2871	8888	10815	4592	2177	1393
سهم استان	3.26	0.99	2.37	3.02	3.70	3.51	3.49	2.23
رتبه استان	11	20	19	12	7	9	9	14

مأخذ: معاونت صنایع کوچک شرکت شهرکهای صنعتی خوزستان

خوشه های صنعتی

استان خوزستان دارای 10 خوشه صنعتی (خوشه نفت، گاز و پتروشیمی، خوشه خرما، خوشه پوشاک، خوشه آبریز پروری، خوشه ادوات کشاورزی، خوشه پلیمر و پلاستیک، خوشه صید و صیادی، خوشه فرش دستباف، خوشه گاو میش داری، خوشه صنایع جانبی نیشکر) می باشد که برنامه توسعه ای برای 3 خوشه از آنها و از جمله خوشه صنعتی تجهیزات نفت، گاز و پتروشیمی، خوشه صنعتی پوشاک و خوشه صنعتی آبریز پروری انجام شده است. خوشه ادوات کشاورزی خوزستان مشتمل بر 45 واحد تولیدی فعال می باشند که از این تعداد، 36 واحد دارای پروانه بهره برداری از سازمان صنعت، معدن و تجارت خوزستان بوده و مابقی بدون مجوز و یا تحت پروانه کسب مشاغلی همچون تراشکاری به تولید ادوات کشاورزی مشغول می باشند. از مجموع کل واحدهای دارای پروانه بهره برداری تعداد 18 واحد در شهرکها و سایر نواحی شهرستان دزفول مستقر می باشند. اندازه اغلب کارگاهها در مقیاس خرد و کوچک می باشد و فقط 11 شرکت دارای ظرفیت اشتغال بالای 10 نفر می باشند. (جدول 15-10).

جدول 15-10- وضعیت خوشه های صنعتی استان و کشور (تا پایان سال 1395)

نام استان	تعداد خوشه های شناسایی شده	تعداد پروژه های امکان سنجی توسعه خوشه		تعداد پروژه های توسعه خوشه ای در حال اجرا		تعداد پروژه های توسعه خوشه ای خاتمه یافته
		در دست اجرا	خاتمه یافته	در مرحله مطالعه شناختی	در مرحله پیاده سازی	
خوزستان	10	0	4	0	2	4
کشور	396	2	156	6	38	74
سهم استان	2.5	-	2.5	-	5.3	5.4

مأخذ: شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان -1395

جدول 15-11- توسعه خوشه کسب و کار ادوات کشاورزی خوزستان و کشور (تعداد/نفر)

شرح	تعداد خوشه ها	تعداد واحدهای کسب و کار	میزان اشتغال	تعداد پروژه های توسعه خوشه ای در حال انجام	تعداد پروژه های توسعه خوشه ای خاتمه یافته
کشور	398	327118	2654282	29	58
استان خوزستان	10	6663	29470	1	3

مأخذ: شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان -1395

وضعیت طرح رونق تولید

به منظور تامین مالی بنگاههای تولیدی کوچک و متوسط و طرحهای نیمه تمام با پیشرفت بالای 60 درصد و در راستای سیاستهای اقتصاد مقاومتی در سال 1395، 2330 طرح در سامانه بهین یاب ثبت نام کرده که از این میان 386 طرح با مبلغ 2942 میلیارد ریال از طریق فرآیند رونق و 341 طرح مستقیم ازبانک (بدون طی کردن فرآیند طرح رونق) موفق به دریافت تسهیلات شدند. در مجموع در سال مذکور 727 طرح با مبلغ 37868 میلیارد ریال با دریافت تسهیلات به چرخه تولید بازگشتند.

جدول 15-12- عملکرد دبیرخانه کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید (فقره/میلیارد ریال)

عنوان	ثبت نام	معرفی به بانک		فرآیند رونق		مستقیم بانک		مجموع پرداختی		نظارت	
		تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
خوزستان	2330	1581	11548.6	386	2942	341	844.8	727	3786.8	120	1577.4
کشور	59009	31901	276954.9	13439	95880.6	11608	78416.9	52047	174297.6	5464	50256.7
سهم استان	3.9	5.0	4.2	2.9	3.1	2.9	1.1	1.4	2.2	2.2	3.1

مأخذ: گزارش عملکرد معاونت طرح و برنامه وزارت صنعت، معدن و تجارت ایران -1395

معادن و صنایع معدنی

از مهمترین تولیدات مواد معدنی در کشور طی سالهای گذشته می توان به استخراج سنگ آهن و بوکسیت و سنگ آهک اشاره کرد که نیاز بخش عظیمی از صنایع معدنی استان از جمله تولید فولاد خام و محصولات فولادی و سیمان را تامین کرده اند. صنایع معدنی استان عمدتاً شامل صنایع فولادی و سیمان می باشد. مهمترین پتانسیل های¹² معدنی موجود در استان عبارت اند از **شن و ماسه**: استان خوزستان با تولید 8 میلیون تن شن و ماسه یکی از بزرگترین تولیدکنندگان شن و ماسه در کشور است. در سال های اخیر به دلیل اثرات زیانباری که برداشت بی رویه از معادن شن و ماسه رودخانه ای به دنبال داشته است، بیشتر توجهات به منبع شن و ماسه کوهی جلب شده است و محدودیت های شدیدی در برداشت از منابع رودخانه ای اعمال می شود. رخنمون های سازند بختیاری و نهشته های حاصل از فرسایش آن و همچنین پادگانه ها و مخروط افکنه های آبرفتی پتانسیل مناسبی از مصالح شن و ماسه را در منطقه فراهم آورده است.

مواد اولیه سیمان: استان خوزستان دارای ذخایر قابل ملاحظه های از ذخایر مواد اولیه سیمان از جمله آلوویم های آهکی، مارن و سنگ آهک با ترکیب مناسب است و هم اکنون کارخانه های سیمان بهبهان، خوزستان و کارون به ترتیب در شهرستان های بهبهان، هفتکل و مسجدسلیمان فعال هستند و استان یکی از تولیدکنندگان بزرگ سیمان در کشور میباشد.

¹² منظور از پتانسیل مواد معدنی در استان وجود شواهد و آثار معدنی در واحدهای سنگی استان صرف نظر از اقتصادی بودن آن می باشد که برای تبدیل شدن آن به معدن بایستی اطلاعات اکتشافی آن کامل گردد

سنگ آهک: در ناحیه شمال و خاور استان در کمر بند ساده چین خورده زاگرس، رخنمون‌های وسیعی از سنگ آهک وجود دارد که بخش‌هایی از آن دارای ترکیب مناسب جهت مصارف صنعتی دارد.

دولومیت: معدن دولومیت چناره در شهرستان اندیمشک، دولومیت مورد نیاز صنایع فولاد استان را تأمین میکند.

سنگ نما: از جمله معادن سنگ نما در استان میتوان به معادن منطقه سوسن در شهرستان ایذه اشاره کرد.

فسفات: نشانه‌هایی از فسفات در سازند پابده از جمله در کوه سفید در منطقه صیدون وجود دارد. با توجه به گستردگی این نهشته‌ها در کمر بند ساده چین خورده، پتانسیل مناسبی از این ماده معدنی در استان وجود دارد که دستیابی به آن مستلزم انجام فعالیت‌های اکتشافی بیشتر است.

مواد اولیه آجرهای سازندی: نهشته‌های شیلی که در واحدهای سنگچینه‌ای در منطقه وجود دارد میتواند جهت تولید آجرهای نما سودمند باشند. شیل‌های موجود در سازندهای پابده، گورپی، امیران در شهرستان‌های لالی و اندیکا پتانسیل‌های مناسبی از این جهت دارند که نیازمند مطالعه و بررسی بیشتر است.

سنگ گچ: سنگ گچ در رخنمون‌های سازند گچساران وجود دارد. این رخنمون‌ها در فروبار دزفول گسترش زیادی دارند. از این رو استان دارای پتانسیل قابل توجهی در این زمینه میباشد.

سلسنتین: سلسنتین به صورت عدسی‌ها و میان لایه همراه سنگ گچ در سازند گچساران وجود دارد. معادن سلسنتین در جنوب شرقی استان جای دارند، اما نشانه‌هایی از آن در سایر نقاط نیز مشاهده شده است.

بیتومین: بیتومین و قیر طبیعی در نقاطی از استان از جمله بهبهان، رامهرمز و مسجدسلیمان در سازند گچساران دیده میشود. معادن فعال این ماده معدنی در منطقه تشان در شهرستان بهبهان جای دارد.

سنگ لاشه: ماسه سنگ‌های موجود در سازندهای آغاچاری و میشان به دلیل مقاومت فشارشی بالا، به عنوان سنگ لاشه در فعالیت‌های عمرانی مورد استفاده قرار میگیرند. این سازندها رخنمون گسترده‌ای در استان به ویژه در فروبار دزفول دارند. معادن سنگ لاشه در حال حاضر بعد از معادن شن و ماسه بیشترین فراوانی را در استان دارند.

ماسه سیلیسی: ماسه‌های سیلیسی در استان در دو گروه از نهشته‌های جوان کواترنری دیده میشوند. بخشی از این ماسه‌ها در نهشته‌های ماسه بادی در نواحی غربی استان وجود دارند و بخش دیگر در نهشته‌های آبرفتی حاشیه رودخانه کرخه مشاهده میشوند. ماسه‌های سیلیسی با خلوص بیش از 70 درصد سلیس در منطقه شوش و سوسنگرد وجود دارد که دارای مصارف صنعتی است.

خاک رس: در استان خوزستان به ویژه در نواحی جلگه‌ای و دشت‌های آبرفتی آن پتانسیل‌های مناسبی از خاک رس وجود دارد که اگر چه به دلیل وجود ناخالصی‌ها جهت تولید آجر درجه یک مناسب نمی باشد، اما برای تولید انواع آجرهای با کیفیت پایین‌تر مناسب است. هم اکنون کارخانه‌های آجر که از این نهشته‌ها استفاده می‌نمایند

صدف آهکی: در سواحل خلیج فارس به ویژه در آبادان و هندیجان انباشته‌هایی از صدف‌های آهکی دیده میشود که هم اکنون از آن‌ها نیز بهره‌برداری صورت می‌گیرد.

نمک دریایی: استحصال نمک از آب دریا یکی از راههای تولید نمک است که استان خوزستان به دلیل هم جوارى با آبهای گرم خلیج فارس و شرایط اقلیمی مناسب دارای پتانسیل خوبی در این زمینه میباشد. استان خوزستان با تولید حدود یک میلیون تن، رتبه نخست تولید نمک دریایی را در کشور دارد.

املاح منیزیم، پتاسیم و لیتیم: استان خوزستان با توجه به شرای اقلیمی و سواحل هموار خلیج فارس از پتانسیل بالایی در زمینه استحصال املاح تبخیری برخوردار است.

نیتратها: در منطقه دشت آزادگان نشانههایی از نیترات وجود دارد که بررسیهای اولیه نشان میدهد میتواند از ارزش اقتصادی برخوردار باشد.

بر اساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال کشور در سال 1394 تعداد 117 معدن در حال بهرهبرداری در استان وجود دارد که نسبت به سال 1393، 16.4 درصد کاهش داشته است. نتایج بدست آمده نشان میدهد که اشتغال و ارزش تولیدات معادن استان در سال مذکور به ترتیب 1312 نفر و 1133971 میلیون ریال بوده است که ارزش تولیدات نسبت به سال 1392 حدود 10.1 درصد کاهش داشته است.

جدول 13-15- تعداد معادن، شاغلان، جبران خدمات مزد و حقوق بگيران و ارزش تولیدات معادن در حال بهرهبرداری

سال و فعالیت	تعداد معادن			تعداد شاغلان	جبران خدمات مزد و حقوق بگيران (میلیون ریال)	ارزش تولیدات
	جمع	مدیریت دولتی	مدیریت خصوصی			
کشور	5214	158	5056	91211	20722775	118291069
استان	117	1	116	1312	172537	1133971
سهم استان	2.24	0.63	2.29	1.44	0.83	0.96

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور 1395

استان خوزستان از نظر فعالیت‌های معدنی با 77.8 درصد از معادن در حال استخراج کشور، مشترک می‌باشد سهم استان خوزستان از معادن مشترک با کشور 2.8 درصد بوده که ارزش تولیدات آن‌ها 4.8 درصد کشور می باشد

جدول 14-15- تعداد معادن و ارزش تولید مواد معدنی معادن استان در مقایسه با کشور برحسب فعالیت

فعالیت		تعداد معادن		ارزش تولیدات (مبالغ به میلیون ریال)	
		کشور	استان	کشور	استان
		1342	43	5290588	230447
استخراج شن و ماسه		766	2	7522039	6000
استخراج سنگ‌های تزئینی		813	17	2063755	36227
استخراج سنگ لاشه		6	0	34280	
استخراج سنگ بالاست		816	47	7299059	715334
استخراج سنگ آهک		289	5	1039454	62763
استخراج سنگ گچ		74	1	313817	81000
استخراج نمک		6	0	14140	0
استخراج قیرجامد طبیعی (بیتومین)		13	1	68145	600
استخراج صدف دریایی و میکا		1089	1	94645792	1600
سایر		5214	117	118291069	1133971
مجموع					

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور 1395

فصل شانزدهم: محیط زیست و منابع طبیعی

در یک دیدگاه کلی عوامل متعددی باعث ایجاد ناپایداری محیط و صدمه به جوامع انسانی شده اند. بخشی نگری و عدم نگرش جامع گرایانه به مقوله توسعه در بخش های مختلف صنعت، کشاورزی، شهری و از همه مهمتر طرح های توسعه منابع آب، عدم توجه جدی به شرایط موجود محیط، عدم توجه اقتصادی بسیاری از طرح های عمرانی و عدم وجود فرهنگ صرفه جویی به منظور حفظ منابع پایه، از جمله عواملی است که روند توسعه در شرایط حاضر را با عوارض زیست محیطی و بهداشتی بزرگی مواجه نموده است که در بسیاری از موارد جبران خسارات وارده مطلقاً امکان پذیر نخواهد بود و شاید بتوان گفت تغییرات محیطی به حدی جدی شود که شرایط به ضد توسعه تبدیل گردد. از جمله نمونه های تقابل جدی توسعه ناپایدار با محیط زیست تنها اشاره به یک نمونه در استان کافی است و آن هم شور شدن رودخانه کارون است از آنجا که تأمین آب 70 درصد آب شرب استان، در 30 درصد صنایع سنگین کشور و حدود 22 پتروشیمی مستقر منطقه ماهشهر، دهها طرح آبیاری و زهکشی و صدها واحد صنعتی کوچک و بزرگ از طریق این رودخانه می باشد و این موضوع نه تنها تأمین آب آشامیدنی را مختل می سازد بلکه مختل شدن فعالیت سایر واحد های صنعتی و کشاورزی را به دنبال دارد و استان خوزستان را به معنای واقعی کلمه با فاجعه مواجه می نماید.

پوشش گیاهی

باتوجه به تنوع آب وهوایی و عوامل اقلیماتیکی و توپوگرافیک، استان خوزستان از پوشش گیاهی نسبتاً خوبی برخوردار است که در دوران کوتاهی از سال و از نیمه دوم اسفند تا اواخر خرداد ماه نشو و نما می کنند، در مورد تعداد جنس و خانواده گیاهی موجود در استان و گونه های حائز اهمیت می توان گفت که در مجموع 950 گونه گیاهی در استان وجود دارد که در 100 خانواده و 200 جنس طبقه بندی می گردد از تعداد گونه های مذکور تا پایان سال 1395، 622 گونه گردآوری شده است. گونه های دارویی استان 283 گونه می باشند که شامل 56 خانواده و 143 جنس هستند.

جدول 1-16 تنوع پوشش گیاهی استان تا پایان سال 1395

نوع	تعداد
تعداد کل گونه های گیاهی استان	950 گونه
تعداد جنس گیاهان استان	200 جنس
تعداد خانواده گیاهان استان	100 خانواده
تعداد کل گونه های دارویی	283 گونه

ماخذ: اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان

نواحی جنگلی

در مورد نواحی جنگلی موجود استان می توان گفت که استان خوزستان از دو بخش کاملاً متمایز با چشم اندازهای کوهستانی و دشت واره ای جلگه ای بوجود آمده است بخش کوهستانی که ادامه رشته کوه های زاگرس است دارای جوامع جنگلی مختص به خود است و بخش جلگه ای در حاشیه رودخانه های استان جنگل های گرمسیری و نیمه گرمسیری خاص و بعضاً منحصر بفرد و باقی مانده از جنگل های وسیع وانبوه گذشته می باشند. به طور کلی رویشگاه های جنگلی به دو دسته تقسیم می شوند:

جنگل های بلوط: این جنگل ها در شهرستان های ایذه، مسجدسلیمان، باغملک، بهبهان، دزفول، اندیمشک قرار دارند و عمدتاً جامعه بلوط را تشکیل می دهند و جزیی از جنگل های زاگرس و عمدتاً بلوط می باشند.

جنگل های گرمسیری : این جنگل ها که باقی مانده جنگل های بزرگ جلگه خوزستان و بین النهرین می باشند عمدتاً در شهرستانهای شوش، دزفول، شوشتر و بهبهان در حاشیه رودخانه های بزرگ استان قرار دارند و به صورت نوارهای باریکی این رودخانه ها را در بر می گیرد و شامل دو گونه مهم گز و پده می باشد.

جدول 16-2 گزارش وضعیت کمی و کیفی جنگلهای طبیعی در استان خوزستان تا پایان سال 1395

نوع کاربری	مساحت (هکتار)	درصد
جنگلهای متراکم	292576	29.98
جنگلهای نیمه متراکم	300740	30.81
جنگلهای تنک	300566	30.79
بیشه زارها و درختچه زار	82183	8.42
جمع	976065	100.00

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان

طرح صیانت از جنگلهای زاگرس با مساحت 115000 هکتار و در شهرستانهای ایذه، باغملک، اندیکا، لالی و اندیمشک در مناطق جنگلی زاگرس به عنوان یک طرح ملی مطالعه و به اجرا در آمده است. در راستای احیاء، حفاظت و مشارکت جوامع محلی پروژه های مختلفی از سال 1382 اجرا شده که به اختصار شامل موارد ذیل می باشد:

(الف) احیاء و توسعه جنگل شامل پروژه های : توسعه جنگل، غنی سازی جنگل، نگهداری از مناطق احیایی، حصارکشی مناطق احیایی، انجام عملیات اصلاحی و بهداشتی.

(ب) حفاظت و حمایت از جنگل: گشت و مراقبت در عرصه های جنگلی، پیگیری و اطفاء حریق، احداث پاسگاه حفاظتی، طراحی و اجرای کمربند حفاظتی، تامین سوخت فسیلی، پیشگیری و کنترل آفات و بیماریها.

(ج) افزایش درآمد ساکنین سامان های عرفی: کشت گیاهان دارویی، تولید نهال، انعقاد قرارداد اجرایی پروژه ها با جوامع محلی.

جدول 16-3 ذخیره گاه های جنگلی استان خوزستان تا پایان سال 1395

ذخیره گاه	شهرستان	گونه اصلی	گونه همراه	موقعیت جغرافیایی		مساحت (هکتار)
				طول	عرض	
ارس	باغملک	ارس	بنه بلوط	428278	3477232	80
زربین	باغملک	زربین	بلوط	420764	3472386	100
چیدن	باغملک	ارس	بلوط	402238	3491299	30
مورد	ایذه	مورد	-	220752	3618870	35
گلزار	ایذه	ارژن	بلوط کلخنگ	381546	3555721	68.5
گله بوتا	ایذه	بنه	بلوط کیکم	394750	3555075	70
مورد	دزفول	مورد	-	292326	3620816	45
نارون	دزفول	نارون	چنار	320624	3625502	30
شیشم	دزفول	شیشم	کنار	282947	3608905	100
جریک	مسجد سلیمان	بنه	بلوط	360723	3541921	50
گلگیر	مسجد سلیمان	کنار	-	337921	3510140	107
مورد	اندیمشک	مورد	-	267196	3651302	50
شیشم	اندیمشک	شیشم	-	220752	3618870	100
محل	اندیکا	محل	کیکم	350621	3604200	50

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان

سهم مناطق مطالعه شده و تحت مدیریت جنگلکاری و جنگلداری از مساحت استان خوزستان در سال 1395، 4.86 درصد می‌باشد. که صیانت از جنگل‌های زاگرس با سهم 41 درصدی بیشترین سهم از این مناطق را شامل می‌شود.

جدول 17-4 سطح جنگل‌های طبیعی، دست کاشت و مناطق تحت مدیریت جنگل در استان خوزستان در سال 1395

مناطق مطالعه شده و تحت مدیریت جنگلکاری و جنگلداری (311078 هکتار)	صیانت از جنگلهای زاگرس (هکتار)	مدیریت منابع جنگلی (هکتار)	جنگل دست کاشت دولتی و مشارکتی (هکتار)	استان (هکتار)	مساحت (هکتار)	طبیعی (هکتار)	مساحت منابع
915	251	115000	122743	72169	6405700	893882	4743731
درصد مساحت به مساحت استان				14%	74%		

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان

تالاب ها و مناطق محیط زیستی

تالاب بین المللی و پناهگاه حیات وحش شادگان: جزء 24 تالاب ایرانی ثبت شده در کنوانسیون رامسر است که در شهرستان شادگان و باوسعتی بیش از 400000 هکتار بوده که 327765 هکتار آن در شورای عالی محیط زیست به عنوان پناهگاه حیات وحش اعلام گردید. پرندگان آبی و کنار آبی آن شامل اردک مرمری، اکراس آفریقایی، فلامینگو و گیلان‌شاه می‌باشد.

تالاب و منطقه حفاظت شده هورالعظیم: تالاب بزرگ هویزه یا هورالعظیم در غرب استان خوزستان در انتهای رود کرخه در منطقه مرزی دشت آزادگان بین دو کشور ایران و عراق با مساحت 125230 هکتار واقع شده است از پستانداران آن می‌توان به گاومیش، گراز، سگ آبی و خفاش اشاره کرد. بیش از 12 گونه ماهی در هور زیست می‌کنند و همچنین 5 گونه پرنده کمیاب تالاب عبارتند از میوه خور، اکراس آفریقایی، عروس غاز، غاز پیشانی سفید کوچک و اردک مرمری می‌باشد.

پناهگاه حیات وحش میانگران: تالاب میانگران: یکی از زیستگاههای مهم زمستان گذرانی پرندگان مهاجر آبی و کنار آبی است که در فاصله 1/5 کیلومتری شهرستان ایذه در شمال شرقی استان خوزستان واقع شده و در شورایی حفاظت محیط زیست به عنوان پناهگاه حیات وحش میانگران معرفی گردیده است وسعت تالاب حدود 2440 هکتار می‌باشد.

تالاب بامدژ: تالاب بامدژ به عنوان یکی از زیستگاههای مهم زمستان گذرانی پرندگان مهاجر آبی و کنار آبی از جمله انواع مرغابی سانان، آبچلیک ها، حواصیل ها، اکراس که با وسعت 3883 هکتار و در فاصله حدود 40 کیلومتری شمال غرب اهواز قرار دارد.

پارک ملی و منطقه حفاظت شده دز: این منطقه شامل جنگل های دز با طول حدود 150 کیلومتر از سردار آباد دزفول شروع ودر امتداد رودخانه دز بطرف جنوب تا عنافچه نزدیک اهواز امتداد دارد. مساحت منطقه حدود 17833 هکتار می‌باشد.از گونه های جانوری منطقه می‌توان به گوزن زرد (از گونه های نادر ایران و جهان) و همچنین پرندگانی مثل بلبل خرما، لیکو، دراج و پستاندارانی مثل رودک عسل خوار و گربه جنگلی را می‌توان نام برد.

پارک ملی و منطقه حفاظت شده کرخه: جنگل های کرخه با طول حدود 180 کیلومتر در دو سوی رودخانه کرخه از سرخه شیخ عزیز در شمال غربی شوش شروع ودر امتداد جنوبی رودخانه کرخه ضمن برگرفتن جنگل های دو طرف رودخانه

ادامه می یابد. منطقه حفاظت شده و پناهگاه حیات وحش کرخه 13995 هکتار مساحت دارد از این مقدار 5301 هکتار مربوط به پناهگاه می باشد.

منطقه حفاظت شده کرای: منطقه حفاظت شده کرای در 25 کیلومتری جنوب شرق شهرستان شوشتر و 35 کیلومتری جنوب شهرستان مسجدسلیمان به مساحت 39420 هکتار و شامل رشته کوه سیاه (کوه شه) می باشد. مهمترین گونه شاخص منطقه قوچ و میش (گوسفند وحشی) *Ovisorientalis* می باشد. سایر جانوران منطقه شامل گرگ، شغال، تشی، انواع خفاش، گربه وحشی، کاراکال در منطقه زیست می نمایند. مهمترین پرندگان که به وفور دیده می شوند کبک و تیهو می باشند.

منطقه حفاظت شده شیمبار: در فاصله 80 کیلومتری شمال شرق شهرستان مسجدسلیمان منطقه ای کوهستانی و پوشیده از جنگل و درختان بلوط قرار گرفته است این منطقه 54139 هکتار مساحت دارد که دسترسی به تمامی منطقه مشکل است به همین دلیل تاکنون کمترین آسیب های انسانی را به خود دیده است. دریاچه سد شهید عباسپور، منطقه تالابی شط شیمبار، منطقه کوهستانی جنگلهای بلوط زاگرس گونه های کمباب و حمایت شده ای همچون گربه وحشی، پلنگ و خرس قهوه ای که در منطقه بطور محدود وجود دارند و همچنین گونه سنجاب ایرانی به عنوان گونه اندمیک منطقه زاگرس از حیات وحش شاخص در منطقه بشمار می روند.

منطقه حفاظت شده شالو - منگشت: در 25 کیلومتری جنوب شرقی شهرستان ایذه و در منطقه ای کوهستانی که در حوضه آبخیز رشته کوههای زاگرس واقع شده و طبیعتاً متأثر از ویژگی های مورفولوژیکی آن است. این منطقه حدود 13 هزار هکتار وسعت دارد. (12992 هکتار) گونه های پرندگان درخت زی مثل دارکوب، پری شاهرخ، زاغی، بلبل، سهره طلائی و همچنین گونه های بی نظیر کبک و تیهو از پرندگان اصلی و بومی در منطقه اند. پستاندارانی مثل شغال، روباه و سنجاب ایرانی در منطقه دیده می شوند. گونه هایی نظیر پلنگ و خرس قهوه ایی بندرت در منطقه دیده شده اند.

منطقه حفاظت شده هفت شهیدان: این منطقه با مساحت حدود 9609 هکتار که از طریق جاده های آسفالتی مسجدسلیمان به اهواز و جاده آسفالتی مسجدسلیمان به لالی قابل دسترسی می باشد.

منطقه حفاظت شده شکار ممنوع دیمه: با وسعت حدود 15300 هکتار 15 کیلومتری جنوب شهرستان رامهرمز در مسیر جاده رامهرمز - رامشیر قرار داشته که جهت احیاء محیط طبیعی و حیات وحش منطقه به عنوان منطقه شکار ممنوع اعلام گردیده است، سیمای طبیعی منطقه از سه بخش کاملاً متمایز دشتی، تپه ماهوری و کوهستانی تشکیل شده که زیستگاه مناسبی جهت ادامه حیات پستاندارانی نظیر آهو، قوچ و میش و کل و بز و انواع پرندگان نظیر دراج، هوبره، کبک، تیهو، انواع پرندگان شکاری است.

منطقه حفاظت شده چهل پا: این منطقه در شمال شهرهای اندیمشک و دزفول و ارتفاعات کوهستانی و پیش کوههای زاگرس با مساحت 16650 هکتار واقع شده است که رودخانه پر آب دز از میان دره ای بسیار عظیم با شیارهای صخره ای عبور کرده و سد بسیار عظیم دز در بین آن قرار دارد. مهمترین پستانداران منطقه کل و بز و پلنگ می باشد.

منطقه حفاظت شده میشداغ: (این منطقه با وسعت 59301 هکتار در بین شهرهای بستان و عبدالخان قرار گرفته است و بطور کلی در غرب استان خوزستان است. مهمترین زیستگاه آهو و قوچ و میش استان است.

منطقه شکار ممنوع قلعه شاداب: این منطقه با مساحت 8033 هکتار در 40 کیلومتری شمال شهرستان دزفول، در بخش شهیون با ارتفاع 700 الی 800 متر از سطح دریا قرار دارد. کوه قلعه شاداب صعب العبور و تنها راه ارتباطی با قله کوه از طریق دروازه ای مقدر می باشد که این دروازه محل ورود عشایر و دامداران است و در حوالی روستای اسلام آباد قرار دارد .

منطقه شکار ممنوع شو و لندر: این منطقه واقع در شهرستان اندیکا و یکی از زیستگاه های سمندر لرستانی است مساحت آن 12566 هکتار است و دارای پوشش جنگلی بلوط است.

منطقه شکار ممنوع بدیل: در شمال بهبهان به فاصله تقریباً 10 کیلومتری شهر و ارتفاع از سطح دریا در بلندترین نقطه آن 1100 اندازه گیری شد واز تنگ تکاب (رودخانه مارون شروع) و تا روستای حیات آباد خلیفه منتهی می گردد. مساحت کل 5177 هکتار می باشد و از نظر شکل طبیعی و مرفولوژی کاملاً کوهستانی دارای صخره ها و پرتگاه هایی که در حاضر عمده زیستگاه کل و بز می باشند.

جدول 5-16 وضعیت مناطق حفاظت شده استان خوزستان تا پایان 1395

عنوان	سطح مناطق تحت مدیریت (هکتار)				شکار ممنوع	تالابی	جمع منطقه
	پارک ملی	اثر طبیعی	پناهگاه	حفاظت شده			
آبشار شوی	-	50	-	-	-	-	50
دز	5,000	-	-	12,833	-	-	17833
کرخه	5,395	-	-	8,600	-	-	13995
تالاب میانگران	-	-	2,440	-	-	-	2,440
شادگان	-	-	328,495	-	-	71,505	400,000
هفت شهیدان	-	-	-	9,609	-	-	9,609
هورالعظیم	-	-	-	125,230	-	-	125,230
چهل پا	-	-	-	16,650	-	-	16,650
دیمه	-	-	-	15,300	-	-	15,300
کرای	-	-	-	39,420	-	-	39,420
میشداغ	-	-	-	59,301	-	-	59,301
شالو - منگشت	-	-	-	12,992	-	-	12,992
شیمبار	-	-	-	54,139	-	-	54,139
شو و لندر	-	-	-	-	12,556	-	12,556
بدیل	-	-	-	-	5,177	-	5,177
قلعه شاداب	-	-	-	-	8,033	-	8,033
هفت تنان	-	-	-	-	12,044	-	12,044
تالاب بامدژ	-	-	-	-	-	3,883	3,883
تالاب بندون	-	-	-	-	-	54	54
تعداد مناطق	2	1	2	10	4	3	22
مساحت	10,395	50	330,935	354,074	37,814	75,442	808,710
	695,454						

ماخذ: اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان

آلودگی هوا

براساس جدول (17-8) در سال 1395 سیر کاهشی اکسیدهای ازت (NOX)، سیر کاهشی غلظت ازن (به دلیل استفاده از سوخت یورو 4)، سیر کاهشی غلظت SO₂، سیرافزایشی غلظت منوکسیدکربن، سیر کاهشی غبار 10 میکرون و سیرافزایشی غبار 2/5 میکرون نسبت به سال 1395 مشاهده میگردد.

جدول 6-16 مقایسه متوسط سالیانه غلظت آلاینده های هوای شهر اهواز طی سالهای 1394 و 1395

سال	دی اکسید نیتروژن NO ₂ (ppb)	اکسید نیتروژن No (ppb)	NOX (ppb)	O ₃ (ppb) وزن	دی اکسید گوگرد SO ₂ (ppb)	منوکسید کربن CO (ppm)	PM ₁₀ ذرات 10 میکرون	PM _{2.5} ذرات 2.5 میکرون
1394	55.83	41.5	96.83	38.25	14.33	1.03	176.45	53.66
1395	19.25	10.75	30.58	17.44	19.91	1.52	168	57

ماخذ: اداره کل حفاظت محیط زیست خوزستان

گرد و غبار

گرد و غبار به ذراتی بسیار کوچک و سبک سیلنتی و رسی یا ماسه ای با قطر کمتر از 5 میکرون اطلاق می شود. این ذرات دید افقی را 1-2 کیلومتر محدود می کند. این ریزگرد گاهی تا ارتفاع 30 کیلومتری بالا می رود. از نظر برخی دیگر این پدیده بیولوژیک بوده و سرچشمه اصلی ریزگرد در ایران باد شمال است.

تاریخچه گرد و غبار: کشور ایران به دلیل قرارگیری در منطقه ی خشک و نیمه خشک و دریافت تنها یک سوم میانگین جهانی بارش، دارای شرایط بیابانی بوده و به طور مستمر با طوفان های ماسه و خاک مواجه می باشد. با توجه به مطالعات انجام شده در استان خوزستان بیش از 20% را که معادل 1275500 هکتار می باشد؛ بیابان تشکیل می دهد و باقیمانده مساحت استان نیز تحت تاثیر پدیده بیابانزایی قرار دارد. پدیده بیابان زایی استان ناشی از دو عامل اصلی طبیعی و انسانی است، در این میان عامل مهم طبیعت و تغییرات و نوسانات اقلیمی استان از یک طرف و همجواری با کشورهای عراق و عربستان سعودی و کویت که دارای صحاری بسیار وسیع و قابل توجه هستند از طرف دیگر در تشدید پدیده بیابان زایی استان نقش مضاعفی ایفاء می کنند.

ریزگردها در استان خوزستان: پدیده گرد و غبار در استان خوزستان از سال 1380 در شهرهای جنوبی این استان نمایان گردید این پدیده تا سال 84 در کلیه شهرهای استان و در سال 87 تعداد 5 استان کشور و در حال حاضر در برخی شرایط تا 20 استان را تحت تاثیر قرار می دهد. این پدیده با تعداد 73 روز در سال 91 و با بیشترین غلظت 10000 میکروگرم بر متر مکعب از سال 89 تاکنون در استان خوزستان بوقوع پیوسته است. (میزان مجاز غلظت گرد و غبار حدود 170 میکروگرم بر متر مکعب میباشد) تا سالهای گذشته طوفان های گرد و خاک عمدتاً در فصول بهار و تابستان و با توالی کمتر در فصل های پاییز و زمستان رخ می داد. ولی اخیراً این وضعیت در فصل زمستان نیز با هرگونه تغییر جوی مشاهده میگردد.

مجموع مساحت کانون ها تولید گرد و غبار بر اساس مطالعات سال 1395 حدود 343152 هزار هکتار بوده است که این عدد بدون احتساب ماسه زارهای استان می باشد. کانون جنوب و جنوب شرق اهواز با مساحت بیش از 112385 هکتار 33% از کل کانون ها را تشکیل می دهد.

اقدامات انجام شده جهت مقابله و مهار ریزگردها در کانون جنوب و جنوب شرق اهواز

از کل مساحت 6400000 هکتار استان خوزستان، حدود 1275000 هکتار (معادل 20% درصد) را عرصه های بیابانی تشکیل می دهد که از این میزان حدود 350000 هکتار عرصه تپه های شنی و ماسه ای روان و مساحت 343152 هکتار عرصه کانون های ریزگرد می باشد. در بررسی ها و مطالعات انجام شده توسط سازمان زمین شناسی در خصوص کانون های اصلی ریزگرد با منشاء داخلی استان، 7 کانون اصلی بحرانی ریزگردها به شرح ذیل شناسایی و معرفی شده است. (در مجموع این هفت کانون مساحتی بالغ بر 343152 هکتار را شامل می شوند).

- 1- کانون بحرانی جنوب هورالعظیم با مساحت بالغ بر 50 هزار هکتار
- 2- کانون بحرانی شمال خرمشهر با مساحت بالغ بر 28184 هکتار
- 3- کانون بحرانی شرق اهواز با مساحت بالغ بر 15620 هکتار
- 4- کانون بحرانی جنوب شرق اهواز با مساحت بالغ بر 112385 هکتار
- 5- کانون بحرانی محدوده بندر امام تا امیدیه با مساحت بالغ بر 86147 هکتار
- 6- کانون بحرانی محدوده ماهشهر-هندیجان با مساحت بالغ بر 31980 هکتار
- 7- کانون بحرانی شرق هندیجان با مساحت بالغ بر 18836 هکتار

یکی از کانونهای بحرانی استان، کانون شماره 4 به مساحت 112385 هکتار که در مطالعات اولیه آن فوق بحرانی تشخیص داده شده در جنوب و جنوب شرق شهرستان های اهواز و کارون واقع گردیده است و یکی از کانونهای فوق بحرانی داخلی منشاء ریزگرد می باشد که در اول اسفند ماه 1395 انجام عملیات مهار و مقابله با ریزگرد در کانون فوق الذکر را در قالب دو پروژه (عملیات بیولوژیک و احداث کانال و تامین آب) شروع نموده اند.

عملیات بیولوژیک (نهال کاری)	4800 هکتار
-مرطوب سازی اراضی	257 هکتار
جمع	5057 هکتار
-احداث کانال به طول	22 کیلومتر

بررسی کیفیت رودخانه های استان

استان خوزستان به عنوان پایاب 5 رودخانه های بزرگ کشور شامل کارون، دز، کرخه، جراحی و هندیجان می باشد و به جز برخی مناطق محدود استان (مناطق شمالی) در اکثر مناطق استان از منابع آب های سطحی جهت مصارف شهری، صنعتی و کشاورزی استفاده می گردد. که به دلیل شوری منابع آب زیر زمینی مخصوصاً در مناطق جنوب استان، اهمیت حفاظت از منابع آب های سطحی بیشتر مشخص می گردد. به طور کلی از مهمترین عوامل آلاینده رودخانه های استان فاضلاب های صنعتی، شهری، کشاورزی و کاهش نزولات جوی می باشد.

با توجه به شاخص ملی آب ایران (irwqi) رتبه بندی این شاخص بر اساس درجه های: خیلی بد، بد، نسبتاً بد، متوسط، نسبتاً خوب، خوب و خیلی خوب ارزش گذاری شده است لذا با عنایت به این درجه بندی وضعیت رودخانه های مورد نظر در سال های 1394 و 1395 به شرح زیر می باشند:

رودخانه های کارون و دز: از مجموع 12 ایستگاه موجود، شاخص نسبتاً بد در سال 1394 از 66/67% به 68.31% در سال 1395 افزایش یافته که این موضوع یعنی 2/4% کیفیت نسبتاً بد در رودخانه های کارون و دز افزایش یافته است. رودخانه کرخه: از مجموع 11 ایستگاه موجود: در شاخص نسبتاً بد در سال 1394 به شاخص بد در سال 1395 افزایش یافته است.

رودخانه زهره: از مجموع 8 ایستگاه موجود بر رودخانه زهره، شاخص نسبتاً بد در سال 1394 از 75% به 78% افزایش یافته است.

باعنایت به نتایج و مقایسه های انجام شده کیفیت آب رودخانه های مورد نظر در سال 1395 نسبت به مدت زمان مشابه در سال 1394 کاهش داشته است، که از دلایل آن می توان به کاهش بارندگی و نزولات آسمانی و همچنین عدم مدیریت مناسب و صحیح در منابع آبی و آبخیزداری اشاره نمود.

آمار پسماندهای استان خوزستان در سال 1395

پسماندهای صنعتی

در حال حاضر واحدهای صنعتی استان به منظور مدیریت پسماندهای تولیدی از روش های مختلف مدیریتی مانند: تفکیک، جمع آوری، انبارش و نگهداری، بازیافت، دفن در لندفیل، عودت به شرکت های تولید کننده، فروش، سوزاندن در کوره زباله سوز، جمع آوری در باکس های فولادی و نگهداری در محوطه مخصوص پسماندهای ویژه، ارسال به شرکت های امحاء کننده پسماندهای صنعتی و ویژه دارای صلاحیت، استفاده می نمایند.

اقدامات شاخص انجام شده در مدیریت پسماندهای صنعتی و ویژه:

- راه اندازی و بهره برداری از زباله سوز پسماندهای صنعتی و ویژه توسط پتروشیمی ها، واحدهای نفتی و بخش خصوصی (در حال حاضر استان خوزستان دارای 17 سیستم پسماند سوز با قابلیت امحاء زائدات جامد، مایع و گاز می باشد. که رتبه اول را در کشور دارا می باشد. ظرفیت اسمی زباله سوزهای فعال مستقر در منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی ماهشهر، 500 تن در روز می باشد. و میزان پسماند امحاء شده در زباله سوزهای فعال مستقر در منطقه ویژه اقتصادی طی سال 1394 و شش ماهه اول سال 1395، 59980 تن می باشد).

- بهره برداری از سیستم آماده سازی خمیر به میزان 150 تن در روز (تجهیزات مکانیزه) از ضایعات مقوای کارتن و کاغذ باطله (OCC) و تولید کاغذ رویه کارتن و فلوپینگ علاوه بر تولید خمیر و کاغذ از تفاله نیشکر در کارخانه کاغذ سازی پارس. - احداث و راه اندازی پسماندسوز (مایع و جامد) با ظرفیت 5 تن در ساعت در سایت یک منطقه ویژه اقتصادی ماهشهر توسط بخش خصوصی

- استفاده از دستگاه Waste Management موسوم به دستگاه Zero discharge بر روی دکل های حفاری مورد استفاده در طرح های توسعه میادین نفتی جهت جلوگیری از تخلیه پسماند و ضایعات حفاری در فضای زیستی اطراف توسط شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب

- دستگاه M.O.T (دستگاه فرآورش سیار نفت) جهت جلوگیری از سوزاندن نفت در زمان تعمیر و احیاء چاه های نفت توسط شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب

- استفاده از دستگاه M.O.S یا دستگاه تفکیک گر سیار نفت به منظور جلوگیری از سوختن هیدروکربورهای نفتی توسط شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب
- احداث 50 باب مرکز جمع آوری فضولات دامی در شهرستان های مختلف استان و برنامه ریزی جهت احداث واحدهای تولید ورمی کمپوست در حاشیه مجتمع های دامپروری توسط سازمان جهاد کشاورزی استان.

جدول 16-7 میزان و نوع پسماندهای تحت مدیریت پسماند

نوع پسماند	آمار میزان تولید پسماند
عادی	حدود 3600 تن در روز
پزشکی	حدود 15018 کیلوگرم در روز
صنعتی	آمار 76 واحد صنعتی استان: 6389526/688 تن در سال
ویژه	آمار 76 واحد صنعتی استان: 568796/797 تن در سال
کشاورزی	حدود 10 میلیون تن (2 میلیون تن دامی، 8 میلیون تن گیاهی)

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان -1395

حوزه های اصلی آبخیز استان خوزستان

- بر اساس مطالعات، استان خوزستان در حوزه اصلی خلیج فارس واقع شده که به 7 حوزه ، 12 زیرحوزه و سه زیرحوزه فرعی تقسیم شده است .

- میلیون هکتار از حوزه های آبخیز استان در بالادست سدها و 3.9 میلیون هکتار در پایین دست سدها واقع شده است.
- حدوداً 22720 کیلومتر مربع معادل 35% از سطح استان در منطقه کوهستانی یا مرتفع (منطقه با شیب بالای 40%) و 7790 کیلومتر مربع معادل 12% در منطقه میانی (شیب بین 12 تا 40%) و 34406 کیلومتر مربع ، معادل 53% در مناطق دشتی (شیب کمتر از 12%) واقع شده است.

- در بزرگ حوزه خوزستان کلاً 9 سد مخزنی و 10 سد انحرافی و دو سد تنظیمی وجود دارد که بیشتر آنها با هدف کاهش اثرات سیل های مخرب سالهای گذشته و ذخیره منابع آب و استفاده از نیروی برق آبی احداث گردیده اند.

جدول 16-8 - وضعیت موجود حوضه های آبخیز استان

مساحت(هکتار)		زیرحوزه فرعی	مساحت(هکتار)		زیرحوزه اصلی	مساحت(هکتار)		حوزه فرعی	مساحت(هکتار)		حوزه اصلی
کل	واقع شده در استان		کل	واقع شده در استان		کل	واقع شده در استان		کل	واقع شده در استان	
-	-	-	83000	4285000	سد کرخه	1284000	5403000	کرخه بزرگ	6476400	42510000	خلیج فارس
-	-	-	1201000	1201000	کرخه سفلی						
-	-	-	247970	2654600	سد عباسپور	1605300	6073700	کارون بزرگ			
-	-	-	93300	2324000	کارون 3						
-	-	-	77468	2401468	کارون 2						
-	-	-	190856	267700	گدارلندر						
-	-	-	375712	3033000	گتوند علیا						
-	-	-	620000	620000	کارون سفلی						
-	-	-	223948	1670000	سد دز	711720	2173000	دز			
-	-	-	487772	487772	دز سفلی						
-	-	مارون سفلی	207250	692000	مارون بزرگ	1320400	4039500	جراحی			
-	-	سد مارون									
-	-	سد جره	359000	399000	الله						
-	-	-	-	-	-	398700	1715000	زهره			
-	-	-	-	-	-	1156280	1156280	حوزه های داخلی			
-	-	-	-	-	-	3930800	3930800	حوزه های شهری			

مأخذ: اداره کل منابع طبیعی استان خوزستان-1395

مهمترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

جدول 16- 9- اعتبارات و پروژه های مصوب محیط زیست و منابع طبیعی در سال 1395 ارقام به میلیون ریال

عناوین	فصل کشاورزی و منابع طبیعی	فصل حفاظت گونه های زیستی	فصل مدیریت پسماند	فصل کاهش آلودگی	جمع کل
اعتبار مصوب فصل	116867	30493	1462	40000	188822
سهم اعتبارات فصل (درصد)	0.75	0.2	0.01	0.26	1.22
تعداد پروژه های خاتمه یافته	81	22	7	1	111

*کل اعتبار مصوب استان : 15498118

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان-1395

فصل هفدهم: آموزش و پژوهش

بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و توسعه در جوامع مترقی نشان می‌دهد که همه‌ی این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار هستند. تبلور آموزش و پرورش در تربیت انسان‌های متعهد، دانشمند، متخصص و ماهر است. در دنیای امروز که علم و تکنولوژی با رشد و گسترش وسیع و جهان شمول به عنوان عامل مهم و اساسی در فرآیند رشد و توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع بشری به حساب می‌آید، نهادها و نظام‌های آموزش و پرورش نقش مهم و پر اهمیتی را به دست آورده‌اند. توجه روز افزون به نوع و گسترش آموزش ضرورتی انکار ناپذیر است که ناشی از آهنگ سریع تغییرات در عرصه‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی جوامع می‌باشد.

ثمربخشی آموزش و پرورش از یکسو تبدیل کردن انسان‌های مستعد به انسان‌های سالم، بالنده، متعادل و رشد یافته است و از سوی دیگر تأمین‌کننده نیازهای نیروی انسانی جامعه در بخش‌های متفاوت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است.

نظر به چنین اهمیتی است که در عصر کنونی، همه دولت‌های جهانی از کوچک و بزرگ، قدرتمند و ناتوان و صنعتی تا در حال توسعه، پرداختن به آموزش و پرورش مردم خود را در شمار وظایف اساسی می‌دانند و برای همگانی، سراسری و حتی اجباری کردن آن، تعهدات سنگینی در قانون‌های اساسی و بنیادی خود می‌گنجانند و درصد زیادی از تولید ناخالص ملی و بودجه جاری و عمرانی کشور را به این امر مهم اختصاص می‌دهند. در این قسمت وضعیت نظام آموزشی استان در بخش‌های آموزش و پرورش عمومی، آموزش فنی و حرفه‌ای، آموزش عالی و مراکز رشد بررسی خواهد شد.

آموزش و پرورش عمومی

نرخ باسوادی

بر اساس سرشماری سال 95، نرخ باسوادی استان خوزستان 86/3 درصد می‌باشد که در رتبه‌ی شانزدهم کشوری قرار دارد. کمترین نرخ باسوادی در استان مربوط به شهرستان‌های اندیکا (70)، حمیدیه (70/40) و شادگان (74/10) می‌باشد. در جدول 1-15 نرخ باسوادی به تفکیک جنسیت، شهر و روستا ارائه شده است.

جدول 1-15- نرخ باسوادی به تفکیک جنسیت، شهر و روستا

شرح	جنسیت	استان	کشور
کل	مرد و زن	86/3	87/6
	مرد	90/0	91/0
	زن	82/5	84/2
شهری	مرد و زن	89/7	90/8
	مرد	92/8	93/5
	زن	86/7	88/0
روستایی	مرد و زن	75/5	78/5
	مرد	81/6	83/9
	زن	69/1	72/9

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

تعداد دانش آموزان

در جدول 15-2 تعداد دانش آموزان استان به تفکیک مقطع و جنسیت در دو دوره متوالی (94-95) و (95-96) با یکدیگر مقایسه شده اند. تعداد کل دانش آموزان استان در دوره تحصیلی 95-96، 1021 هزار نفر می باشد که در مقایسه با سال قبل 9/22 درصد افزایش یافته است. از این تعداد، 52/28 درصد سهم دانش آموزان پسر و 47/72 درصد سهم دانش آموزان دختر می باشد. سهم استان در دوره تحصیلی 95-96 از تعداد کل دانش آموزان کشور، 7/2 درصد است و نسبت به دوره قبل 9.22 درصد افزایش داشته است و بعد از استان های تهران و خراسان رضوی در رتبه ی سوم کشوری قرار دارد.

در مقطع ابتدایی در سال تحصیلی 95-96 تعداد دانش آموزان برابر با 535 هزار نفر بوده که نسبت به سال قبل معادل 3/29 درصد افزایش داشته است. استان در این مقطع دارای سهم 7/0 درصد است و در رتبه سوم قرار دارد. تعداد دانش آموزان در مقطع متوسطه دوره اول، 209 هزار نفر می باشد و نسبت به دوره قبل 20/65 درصد رشد داشته است. این تعداد، 6/72 درصد از کل جمعیت دانش آموزان دوره اول متوسطه در کشور را تشکیل می دهد، بطوریکه استان خوزستان از این نظر در رتبه سوم قرار دارد. تعداد دانش آموزان استان در دوره دوم متوسطه 139 هزار نفر است که 1/24 درصد نسبت به دوره قبل کاهش یافته است. این تعداد 6/37 درصد از سهم کشوری را به خود اختصاص داده است و پس از استان های تهران، خراسان رضوی و اصفهان در رتبه چهارم قرار دارد.

جدول 15-2- تعداد دانش آموزان استان به تفکیک مقطع و جنسیت در دو دوره (94-95) و (95-96)

تعداد دانش آموز	94-95		96-95		درصد تغییرات
	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
کل	استان	934507	6/7	1020647	7/2
	کشور	13861901	100	14220342	100
پسر	استان	484911	6/7	533621	7/3
	کشور	7174229	100	7349326	100
دختر	استان	449596	6/7	487026	7/1
	کشور	6687672	100	6871016	100
آموزش استثنایی	استان	4087	5/6	4220	5/7
	کشور	72612	100	73616	100
پیش دبستانی	استان	67025	9/7	93337	11/1
	کشور	688452	100	837129	100
ابتدایی	استان	518243	7/0	535314	7/0
	کشور	7422505	100	7648765	100
متوسطه دوره اول	استان	203936	6/7	209336	6/7
	کشور	3054359	100	3112243	100
متوسطه دوره دوم	استان	141216	6/3	139463	6/3
	کشور	2230223	100	2188159	100
عمومی بزرگسال (متوسطه دوره اول)	استان	1108	6/6	922	5/0
	کشور	16712	100	18311	100

تغییرات درصد	96-95		94-95		تعداد دانش آموز	
	سهم	تعداد	سهم	تعداد		
-10/09	11/1	38055	11/2	42325	استان	تکمیلی بزرگسال
-9/26	100	342119	100	377038	کشور	(متوسطه دوره دوم)

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

دانش آموزان به تفکیک مدارس دولتی و غیر دولتی

در جدول 3-15 تعداد مدارس به تفکیک دولتی و غیر دولتی، مقطع و نقاط شهری و روستایی در سال 95 ارائه شده است. بر اساس آمار در سال 95 سهم بخش دولتی از دوره ابتدایی 89 درصد و سهم بخش غیر دولتی 11 درصد می باشد. در دوره متوسطه اول، بخش دولتی 87/3 درصد و بخش غیر دولتی 12/7 درصد سهم داشته است. در دوره متوسطه دوم، بخش دولتی 74 درصد و بخش غیر دولتی 26 درصد از کل مدارس دوره متوسطه دوم استان را به خود اختصاص داده است. هم چنین مدارس روستایی، 49/82 درصد و مدارس شهری 50/18 درصد از کل مدارس استان را تشکیل می دهند.

جدول 3-15- تعداد مدارس به تفکیک دولتی و غیر دولتی، مقطع و نقاط شهری و روستایی در سال 95

دوره	نوع مدرسه	جنسیت	محل مدرسه		جمع
			روستایی	شهری	
ابتدایی	دولتی	پسرانه	185	644	829
		دخترانه	185	615	800
		مختلط	2621	96	2717
	جمع دولتی		2991	1355	4346
	غیر دولتی	پسرانه	4	280	284
		دخترانه	0	249	249
	جمع غیر دولتی		4	529	533
	جمع ابتدایی				
دوره اول متوسطه	دولتی	پسرانه	281	363	644
		دخترانه	280	341	621
		مختلط	227	7	234
	جمع دولتی		788	711	1499
	غیر دولتی	پسرانه	1	131	131
		دخترانه	0	87	87
	جمع غیر دولتی		1	217	218
	جمع دوره متوسطه اول				
دوره دوم متوسطه	دولتی	پسرانه	160	460	620
		دخترانه	159	441	600
		مختلط	0	3	3
	جمع دولتی		319	904	1223
	غیر دولتی	پسرانه	4	270	274
		دخترانه	2	153	155

دوره	نوع مدرسه	جنسیت	محل مدرسه		جمع
			روستایی	شهری	
	جمع غیر دولتی		6	423	429
جمع دوره متوسطه دوم			325	1327	1652
جمع کل			4109	4139	8248

کلاس و آموزشگاه

در جدول 4-15 وضعیت استان و کشور از لحاظ تعداد کلاس، آموزشگاه و تراکم دانش آموز در کلاس به تفکیک مقطع مقایسه شده است. سهم کلاس‌های دایر در دوره‌های ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم به ترتیب 51/1، 19/03 و 16/78 درصد از کل کلاس‌های دایر استان بوده است بطوری که تعداد کلاسها در هر یک از مقاطع مذکور به ترتیب 1.9 درصد، 0.5 درصد و 1.8 درصد نسبت به سال 94 رشد داشته‌اند.

تراکم دانش آموز در کلاس در سال تحصیلی 95-96

تراکم دانش آموز در کلاس در سال تحصیلی 95-96 برابر با 22.61 درصد بوده است که تقریباً برابر با میانگین کشوری (22/9) می‌باشد. بیشترین میزان تراکم دانش آموز در کلاس استان در میان 3 مقطع اصلی مربوط به دوره متوسطه اول بیشترین میزان تراکم دانش آموز در کلاس در استان در مقطع متوسطه دوره اول (24/46 نفر) و پس از آن مقطع ابتدایی (23/27 نفر) بوده است.

جدول 4-15- مقایسه وضعیت استان و کشور از لحاظ تعداد کلاس، آموزشگاه و تراکم دانش آموز در کلاس به تفکیک مقطع در سال‌های تحصیلی 94-95 و 95-96

شرح	سال تحصیلی	تعداد آموزشگاه		رشد تعداد آموزشگاه	تعداد کلاس		رشد تعداد کلاس	تراکم دانش آموز در کلاس
		تعداد	سهم از کشور		تعداد	سهم از کشور		
آموزش استثنایی	94-95	174	1.7	-1.7	713	1.6	-3.8	5.73
	95-96	171	1.6		686	1.5		6.15
پیش دبستان	94-95	2184	21.2	24.0	2988	6.6	-17.4	22.43
	95-96	2709	24.9		2467	5.5		37.83
دوره ابتدایی	94-95	4518	43.9	2.5	22562	49.9	1.9	22.97
	95-96	4629	42.6		23001	51.1		23.27
متوسطه دوره اول	94-95	1597	15.5	2.3	8512	18.8	0.5	23.96
	95-96	1634	15.0		8557	19.0		24.46
متوسطه دوره دوم	94-95	1259	12.2	-3.3	7411	16.4	1.8	19.05
	95-96	1217	11.2		7544	16.8		18.49
عمومی بزرگسال (متوسطه دوره اول)	94-95	63	0.6	-38.1	84	0.2	-14.3	13.19
	95-96	39	0.4		72	0.2		12.81
تکمیلی بزرگسال (متوسطه دوره دوم)	94-95	485	4.7	-3.5	2942	6.5	-10.2	14.39
	95-96	468	4.3		2643	5.9		14.40
جمع کل	94-95	10280	100.0	5.7	45212	100.0	-0.5	21.63
	95-96	10867	100.0		44970	100.0		22.70

شرح	سال تحصیلی	تعداد آموزشگاه		رشد تعداد آموزشگاه	تعداد کلاس		رشد تعداد کلاس	تراکم دانش آموز در کلاس
		تعداد	سهم از کشور		تعداد	سهم از کشور		
جمع 3 مقطع ¹³	94-95	7374	...	1.4	38485	...	1.6	22.43
	95-96	7480	...		39102	...		22.61

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

سرانه دانش آموز به معلم

در جدول 5-15 سرانه دانش آموز به معلم در استان و کشور به تفکیک مقطع تحصیلی ارائه شده است. سرانه دانش آموز به ازای هر معلم در استان در سال 95-96 برابر با 24/10 بوده است. سرانه دانش آموزان مقاطع ابتدایی، متوسطه اول و دوم به ازای هر معلم، به ترتیب 28/83، 24/17 و 16/07 نفر می باشد که نسبت به دوره قبل به ترتیب 4/15، 8 و 1/77 درصد افزایش داشته اند. از این نظر، رتبه استان در کل کشور در مقطع ابتدایی، متوسطه اول و دوم، 20، 24 و 26 می باشد. در آموزش استثنایی، سرانه 5/37 نفر بوده است که از این نظر استان خوزستان در رتبه بیستم کشور قرار دارد.

جدول 5-15- نیروی انسانی و سرانه دانش آموز به معلم در سطح کشور و استان به تفکیک مقطع

شرح	دوره	کشور			استان			سرانه دانش آموز به ازای هر معلم	رتبه ¹⁴
		کارکنان آموزشی	کارکنان دفتری و اداری	جمع	کارکنان آموزشی	کارکنان دفتری و اداری	جمع		
آموزش	94-95	15213	5514	20727	833	364	1197	4/91	19
استثنایی	95-96	14921	5781	20702	785	403	1188	5/37	20
دوره ابتدایی	94-95	273005	91965	364970	18725	10327	29052	27/68	21
	95-96	265057	93068	358125	18563	10531	29094	28/83	20
متوسطه	94-95	142409	57133	199542	8721	4576	13297	22/38	24
	95-96	142609	57972	200581	8660	4759	13419	24/17	24
متوسطه	94-95	154043	74707	228750	8943	5766	14709	15/79	26
	95-96	147305	70176	217481	8675	5484	14159	16/07	26
دوره دوم	94-95	569457	223805	793262	36389	20669	57058	23/73	22
	95-96	554971	221216	776187	36683	21177	57860	24/10	23
جمع ¹⁵									

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

¹³ جمع ابتدایی، متوسطه اول و دوم

¹⁴ اثر این شاخص منفی می باشد و به صورت صعودی رتبه بندی گردیده است.

¹⁵ جمع آموزش ابتدایی، متوسطه اول و دوم در نظر گرفته شده است.

آموزش فنی و حرفه‌ای

امروزه شاخص توسعه انسانی به عنوان یکی از شاخص‌های مهم و اثرگذار در روند توسعه همه جانبه بوده و در فراهم کردن بستر لازم برای ورود کشورها در عرصه رقابت‌های جهانی سهم قابل توجهی را به خود اختصاص داده است. یکی از مؤلفه‌های اصلی توسعه انسانی، آموزش و توانمندسازی است به شکلی که از این طریق می‌توان مشارکت توأم با بهره‌وری نیروی انسانی را در فرایند توسعه کشور شاهد بود. نیروی انسانی توانمند در مسیر توسعه همه جانبه کشورها، بر شاخص‌هایی همچون رشد اقتصادی، اشتغال و کاهش نرخ بیکاری، کاهش فقر و توزیع عادلانه درآمد تأثیرگذار است.

در این میان و در گستره وسیعی از انواع آموزش‌ها، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و یا آموزش‌های مهارتی به دلیل ابعاد کاربردی و عملی بودنشان در ایجاد، تقویت و رشد قابلیت‌های انسانی سهم قابل توجهی را دارند به طوری که امروز صاحب‌نظران اقتصادی با ارائه نظریه‌های توسعه نیروی انسانی، بر ضرورت سرمایه‌گذاری در زمینه آموزش برای توسعه قابلیت‌های انسانی و افزایش سطح مهارت‌های حرفه‌ای تأکید دارند.

براساس جدول 6-15 در سال 1395 تعداد 38 مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای ثابت در استان وجود داشته است که از این تعداد 23 مرکز ویژه برادران، 8 مرکز ویژه خواهران و 7 مرکز نیز دو منظوره است. تعداد مراکز ثابت استان نسبت به سال قبل کاهش 29/63 درصدی داشته است. مراکز ثابت آموزش فنی و حرفه‌ای استان خوزستان 6/48 درصد از کل مراکز ثابت کشور را تشکیل داده است که از این نظر پس از استان‌های اصفهان و فارس قرار دارد. همچنین، تعداد مربیان این مراکز 4/84 درصد نسبت به سال 94 کاهش پیدا کرده‌اند.

جدول 6-15- مربیان رسمی و پیمانی و تعداد مراکز ثابت اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای در سال 1395

کشور/ استان	سال	مربیان	مراکز ثابت		
			خواهران	برادران	جمع
استان	1394	351	10	18	54
	1395	334	8	23	38
کشور	1394	2129	239	169	698
	1395	4224	209	116	586

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395، سالنامه آماری کشور در سال 95 و سالنامه آماری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال 95

در جدول 7-15 تعداد آموزش‌دیدگان مراکز ثابت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای بر حسب گروه‌های عمده آموزشی ارائه شده است. بررسی وضعیت آموزش‌دیدگان استان در سال 95، نشان می‌دهد که 42 هزار نفر در مراکز ثابت فنی و حرفه‌ای آموزش دیده‌اند که رشد 25/7 درصدی نسبت به سال گذشته داشته است و با سهم 5/15 درصدی در رتبه پنجم کشور قرار دارد. از میان آموزش‌دیدگان مراکز ثابت، 50/16 درصد آموزش‌دیدگان بخش صنعت، 17/76 درصد آموزش‌دیدگان بخش خدمات، 8/31 درصد آموزش‌دیدگان بخش کشاورزی و 9/47 درصد آموزش‌دیدگان بخش فرهنگ و هنر می‌باشند. در بخش صنعت و کشاورزی مردان سهم بیشتری از تعداد آموزش‌دیدگان داشته‌اند در صورتی که در بخش خدمات، فرهنگ و هنر زن‌ها دارای اکثریت بوده‌اند.

جدول 15-7- تعداد آموزش دیدگان مراکز ثابت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای بر حسب گروه‌های عمده آموزشی

کشور/استان	استان		کشور		سهم از کشور		درصد تغییرات استان
	سال	1394	1395	1394	1395	1394	
آموزش دیدگان	جمع	33761	42438	376248	823870	8/97	5/15
	مرد	21533	26420	233198	517594	9/23	5/10
	زن	12228	16018	143050	306276	8/55	5/23
صنعت	مرد	16534	19005	191393	345751	8/64	5/50
	زن	2144	2284	24734	39420	8/67	5/79
خدمات	مرد	3045	4416	26403	110231	11/53	4/00
	زن	4493	6144	63415	144180	7/09	4/26
کشاورزی	مرد	1814	2674	12719	54425	14/26	4/91
	زن	1713	2615	17592	43772	9/74	5/97
فرهنگ و هنر	مرد	140	325	2683	7187	5/22	4/52
	زن	3878	4975	37309	78904	10/39	6/30

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

آموزش عالی

آموزش عالی در استان را می‌توان به دو دوره قدیم و جدید تقسیم نمود. در دوره قدیم یعنی هفده قرن پیش شهر دانشگاهی جندی شاپور در محلی که امروز نزدیک شاه آباد (18 کیلومتری جنوب شرقی دزفول) واقع است ساخته شد. در آن دوران نام جندی شاپور مترادف با مرکزی بوده است که در آن علوم، فلسفه، نجوم، ریاضیات مخصوصاً پزشکی در حد اعلای آن زمان در ایران تدریس می‌شده است. در دوره جدید هسته آموزش عالی با افتتاح دانشکده نفت آبادان در سال 1318 که از لحاظ قدمت بعد از دانشگاه تهران قرار دارد تشکیل گردید. همچنین تجدید حیات دانشگاه جندی شاپور که با تأسیس دو دانشکده کشاورزی و پزشکی در سال 1334 صورت گرفت و در سالهای 51-1349 به ترتیب دانشکده های علوم تربیتی، علوم و ادبیات و در سال 1353 دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی و در سال 1356 دانشکده های تربیت بدنی، الهیات و معارف اسلامی، مهندسی، شاخه جنوبی دانشگاه در خرمشهر و مجتمع عالی آموزشی و پژوهشی ملاثانی به جمع واحدهای آموزشی اضافه گردیدند. در سال 1366 آموزشکده فنی در شاخه شمالی دانشگاه تشکیل گردید.

در حال حاضر نظام آموزش عالی استان از زیرنظام های مختلفی تشکیل شده است که عبارتند از:

1. دانشگاه های دولتی استان مرتبط با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (7 واحد¹⁶ + 2 مرکز نفت اهواز و آبادان)

¹⁶. دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه پیام نور خوزستان، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، دانشگاه علوم فنون دریایی خرمشهر، دانشگاه صنعتی خاتم الانبیا بهبهان، دانشگاه صنعتی دزفول و دانشگاه صنعتی شهدای هویزه

2. دانشگاه های علوم پزشکی استان مرتبط با وزارت بهداشت، درمان، آموزش پزشکی (4 واحد: علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، علوم پزشکی بهبهان، علوم پزشکی دزفول، علوم پزشکی آبادان)

3. دانشگاه پیام نور (29 واحد)

4. دانشگاه جامع علمی-کاربردی (31 واحد)

5. دانشگاه فنی و حرفه ای (5 واحد)

6. دانشگاه فرهنگیان (تربیت معلم) (8 واحد)

7. دانشگاه آزاد اسلامی (18 واحد + 9 واحد سما)

8. دانشگاه های غیردولتی - غیرانتفاعی (7 واحد)

با توجه به جدول 15-8 تعداد دانشجویان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان در سال 95، 219 هزار نفر بوده است که از این تعداد 43/58 درصد را زنان و 56/42 درصد را مردان تشکیل داده اند. بررسی وضعیت دانشجویان استان بر حسب مقطع تحصیلی گویای آن است که بیشترین تعداد دانشجویان این دانشگاه ها در مقطع کارشناسی (61/02 درصد) و کمترین آن در مقطع دکتری تخصصی (1/91 درصد) و دکتری حرفه ای (1/96 درصد) بوده است. هم چنین گروه عوم انسانی بیشترین تعداد دانشجویان را با 46/14 درصد به خود اختصاص داده است و کمترین تعداد دانشجویان در رشته کشاورزی و دامپزشکی با 4/34 درصد بوده است. از نظر پراکندگی جنسیتی در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی تعداد دانشجویان مرد بیش از دانشجویان زن می باشد در حالی که در مقطع دکتری حرفه ای، سهم زنان 56/27 درصد بوده است.

جدول 15-8- دانشجویان دوره های مختلف تحصیلی موسسات آموزش عالی بر حسب گروه های عمده رشته تحصیلی و جنس در سال تحصیلی 96-1395

گروه های عمده تحصیلی	پزشکی	علوم انسانی	علوم پایه	فنی و مهندسی	کشاورزی و دامپزشکی	هنر	جمع
کاردانی	جمع	518	17805	6	23667	489	47561
	مرد	346	10273	1	21031	445	34788
	زن	172	7532	5	2636	44	12773
کارشناسی	جمع	6849	68090	7901	40123	5656	133793
	مرد	1733	28056	1971	31491	2248	67493
	زن	5116	40034	5930	8632	3408	66300
کارشناسی ارشد	جمع	870	14036	1755	9599	2008	29420
	مرد	225	7213	528	7807	876	17146
	زن	645	6823	1227	1792	1132	12274
دکترای حرفه ای	جمع	3645	0	0	0	654	4299
	مرد	1542	0	0	0	338	1880
	زن	2103	0	0	0	316	2419
دکترای	جمع	1084	1228	547	583	710	4188

گروه‌های عمده تحصیلی	پزشکی	علوم انسانی	علوم پایه	فنی و مهندسی	کشاورزی و دامپزشکی	هنر	جمع
تخصصی	مرد	497	733	238	477	436	2402
	زن	587	495	309	106	274	1786
جمع کل	جمع	12966	101159	10209	73972	9517	219261
	مرد	4343	46275	2738	60806	4343	123709
	زن	8623	54884	7471	13166	5174	95552
سهم گروه‌های تحصیلی (درصد)	جمع	5/91	46/14	4/66	33/74	4/34	100
	مرد	3/51	37/41	2/21	49/15	3/51	100
	زن	9/02	57/44	7/82	13/78	5/41	100

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395

در جدول 9-15 ثبت نام‌شدگان دوره‌های مختلف تحصیلی موسسات آموزش عالی برحسب گروه عمده رشته تحصیلی و جنس در سال تحصیلی 95-96 نشان داده شده است. در سال تحصیلی 95-96، 57/66 درصد از ثبت نام‌شدگان دانشگاه‌های استان را مردان و 42/34 درصد را زنان تشکیل داده‌اند. که 3 درصد افزایش در ثبت نام زنان نسبت به دوره قبل دیده می‌شود. بیشترین میزان ثبت نام شدگان مربوط به مقطع کارشناسی با 52/49 درصد بوده است و پس از آن به ترتیب مقاطع کاردانی با 25/84 درصد، کارشناسی ارشد با 18/28 درصد، دکترای تخصصی با 2/08 درصد و دکترای حرفه‌ای با 1/3 درصد قرار دارند. همچنین بیشترین ثبت نام در رشته‌های علوم انسانی و پس از آن، رشته‌های فنی و مهندسی بوده است.

جدول 9-15- ثبت نام‌شدگان دوره‌های مختلف تحصیلی موسسات آموزش عالی برحسب گروه عمده رشته تحصیلی و جنس در سال تحصیلی 95-96

گروه عمده رشته تحصیلی	پزشکی	علوم انسانی	علوم پایه	فنی و مهندسی	کشاورزی و دامپزشکی	هنر	جمع کل	سهم
کاردانی	جمع	223	5465	6073	206	1469	13436	25/84
	مرد	135	3006	5346	184	646	9317	
	زن	88	2459	727	22	823	4119	
کارشناسی	جمع	1438	14153	7917	954	1008	27292	52/49
	مرد	478	6066	6450	403	397	14253	
	زن	960	8087	1467	551	611	13039	
کارشناسی ارشد	جمع	226	4732	3146	568	373	9503	18/28
	مرد	50	2291	2526	256	161	5434	
	زن	176	2441	620	312	212	4069	
دکترای حرفه‌ای	جمع	509	0	0	168	0	677	1/3
	مرد	253	0	0	83	0	336	
	زن	256	0	0	85	0	341	
دکترای تخصصی	جمع	221	414	189	170	18	1082	2/08
	مرد	103	249	148	102	11	639	

گروه عمده رشته تحصیلی	پزشکی	علوم انسانی	علوم پایه	فنی و مهندسی	کشاورزی و دامپزشکی	هنر	جمع کل	سهم
زن	118	165	44	41	68	7	443	
جمع کل	جمع	2617	2350	17325	2066	2868	51990	100
	مرد	1019	635	14470	1028	1215	29979	
	زن	1598	1715	2855	1038	1653	22011	
سهم	مرد	38/94	46/89	83/52	49/76	42/36	57/66	
	زن	61/06	53/11	16/48	50/24	57/64	42/34	

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

در جدول 10-15 شاخص های آموزش عالی استان و کشور در سال های 94 و 1395 با یکدیگر مقایسه شده اند. بر این اساس تعداد دانشجویان به کل آموزشگران تمام وقت استان در سال 95 برابر با 57/4 درصد بوده است که نسبت به سال قبل 12 درصد کاهش داشته اما با این حال کماکان در مقایسه با میانگین کشوری (49 درصد) بالاتر است. همچنین تعداد دانشجو به آموزشگران هیئت علمی تمام وقت استان از 59/9 درصد در سال 94 به 58/1 درصد در سال 95 کاهش یافته است.

جدول 10-15-مقایسه شاخص های آموزش عالی استان و کشور در سال های 94 و 1395

عنوان		استان		کشور	
		1395	1394	1395	1394
استاد	هیئت علمی	4089	3773	80097	80313
	غیر هیئت علمی	9	45	1837	1370
	کل	4098	3818	87934	81683
دانشجو		244757	219261	4348383	4073827
تعداد دانشجو به کل آموزشگران تمام وقت		60	57/4	49	49/87
تعداد دانشجو به آموزشگران هیئت علمی تمام وقت		59/9	58/1	54/3	50/72

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان، 1395 و سالنامه آماری کشور در سال 95

پارک علم و فناوری

پارک علم و فناوری سازمانی است که به وسیله متخصصین حرفه ای مدیریت می شود و هدف آن افزایش ثروت در جامعه از طریق تشویق و ارتقا فرهنگ نوآوری و افزایش قدرت رقابت در میان شرکت ها و مؤسساتی است که متکی بر علم و دانش در محیط پارک فعالیت می کنند. برای دستیابی به این هدف یک پارک علمی با ایجاد انگیزه و مدیریت جریان دانش در میان دانشگاه ها، مراکز تحقیق و توسعه، شرکت های خصوصی و بازار، ایجاد و رشد شرکت های متکی بر نوآوری را از طریق مراکز رشد و فرآیندهای زایشی تسهیل می نماید.

پارک علم و فناوری استان خوزستان

پارک علم و فناوری استان خوزستان در سال 1388، با عنوان پارک علم و فناوری دانشگاه شهید چمران اهواز، شروع به کار نمود از سال 1390 از دانشگاه شهید چمران اهواز مستقل شده است و در سال 1392 ردیف بودجه ملی اخذ نموده است. تعداد مراکز رشد و کانون‌های شکوفایی و خلاقیت نوآوری پارک علم و فناوری خوزستان تا پایان سال 1395، به ترتیب 5 مرکز رشد (مطابق با جدول 15-11) و 5 کانون شکوفایی (بهبهان، مسجد سلیمان، باوی، اندیمشک و باغملک) می‌باشد.

مراکز رشد واحدهای فناوری پارک علم و فناوری

مراکز رشد، یکی از مهم‌ترین ابزارهای اقتصاد دانش‌بنیان هستند. این مراکز با حمایت و جذب کارآفرینان تحصیل کرده و ارایه خدمات و تسهیلات به آنها، می‌کوشند خلاقیت و دستاوردهای علمی را توسعه داده و در نهایت به مرحله تجاری‌سازی برسانند. در پارک علم و فناوری استان خوزستان نیز جهت کاهش ریسک فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، برای ایجاد شرکت‌های کوچک و متوسط دانش‌بنیان، 5 مرکز رشد ایجاد شده است. اساساً نقش این مراکز ارایه خدمات آموزشی-تخصصی، مشاوره‌ای، تسهیلات مالی و فضای استقرار به صاحبان ایده‌های نوآورانه بازاری است.

جدول 15-11- مراکز رشد واحدهای فناوری پارک علم و فناوری خوزستان در سال 1395

ردیف	مراکز رشد فناوری
1	مرکز رشد واحدهای فناوری نفت و گاز
2	مرکز رشد واحدهای فناوری علوم و فنون دریایی خرمشهر
3	مرکز رشد واحدهای فناوری دزفول
4	مرکز رشد مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی صفی آباد
5	مرکز رشد مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان

مأخذ: پارک علم و فناوری استان خوزستان-1395

در جدول 15-12 وضعیت مراکز رشد واحدهای فناوری پارک علم و فناوری خوزستان در سال 1395 از جنبه طرح های رسیده و داوری شده و هسته ها و شرکت های مستقر در هر یک از مراکز بررسی شده است.

جدول 15-12- وضعیت مراکز رشد واحدهای فناوری پارک علم و فناوری خوزستان در سال 1395

1395					1394					وضعیت مراکز رشد فناوری
(5) اهواز	(4) دزفول	(3) دزفول	(2) خرمشهر	(1) اهواز	(5) اهواز	(4) دزفول	(3) دزفول	(2) خرمشهر	(1) اهواز	
10	8	17	20	15	95 سال تاسیس شده	95 سال تاسیس شده	32	28	19	طرح های رسیده
10	6	15	13	15			32	28	19	طرح های داوری شده
7	2	10	12	13			14	14	9	هسته های مستقر در دوره رشد مقدماتی
1	0	17	19	13			9	14	10	شرکت های مستقر در دوره رشد
8	2	27	31	26			23	28	19	مجموع هسته ها و شرکت های مستقر در مرکز رشد

مأخذ: پارک علم و فناوری استان خوزستان-1395

در جدول 15-13 تعداد شرکت های فناوری و اعتبار پارک علم و فناوری استان و شرکت های مستقر در آن در سال 1395 ارائه شده است. در سال 1395، از کل شرکت های فناوری استان تعداد 74 شرکت (از شرکتهای مستقر و غیرمستقر در پارک) به عنوان شرکت دانش بینان تاییدیه گرفته اند که استان از این لحاظ با سهم 2/5 درصدی در رتبه هشتم کشوری قرار گرفته است.

جدول 15-13- تعداد شرکت های فناوری و اعتبار پارک علم و فناوری استان و شرکت های مستقر در آن در سال 1395

استان/کشور	تعداد شرکت های فناوری			اعتبارات مصوب هزینه ای و تملک (میلیون ریال)	
	تاییدیه دانش بنیان دارد	تاییدیه دانش بنیان ندارند	مجموع شرکت ها	اعتبارات مصوب هزینه ای	اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای
استان	74 (شرکت های پارکی و غیرپارکی استان)	95 (شرکت های پارکی استان)	142 (شرکت های پارکی استان)	31825	4773
					36598

مأخذ: پارک علم و فناوری استان خوزستان-1395

در جدول 15- 14- شاخص های مهم علم و فناوری استان خوزستان ارائه گردیده است. بر اساس اطلاعات کسب شده تعداد شرکت های فناور و دانش بنیان در بخش مزیت دار استان در سال 1395 به ترتیب 2 و 33 درصد نسبت به سال 1394 رشد داشته است. همچنین میزان کل درآمدهای شرکت های فناور 118664 میلیون ریال بوده که نسبت به سال گذشته 48 درصد رشد داشته است.

جدول 15- 14- شاخص های مهم علم و فناوری استان خوزستان

شرح شاخص	واحد	1394	1395	درصد رشد سال 95 نسبت به 94
تعداد شرکت های فناور در بخش مزیت دار استان (نفت و گاز، پتروشیمی، صنایع فلزی، کشاورزی، فناوری اطلاعات، پزشکی)	تعداد	98	100	2
تعداد شرکت های دانش بنیان در بخش مزیت دار استان (نفت و گاز، پتروشیمی، صنایع فلزی، کشاورزی، فناوری اطلاعات، پزشکی)	تعداد	43	57	33
تعداد محصولات فناورانه تولید شده	تعداد	61	127	108
تعداد محصولات دانش بنیان تولید شده	تعداد	184	199	8
صادرات شرکتهای فناور	دلار	87151	47000	-46
صادرات شرکتهای دانش بنیان	دلار	634093	اطلاعات قابل استناد موجود نیست	-
کل درآمد شرکت های فناور	میلیون ریال	803939	1186664	48
تعداد اشتغال ایجاد شده مستقیم در شرکت های فناور	نفر	1574	1184	-25
تعداد قراردادهای شرکت های فناور با سازمان ها و صنایع	تعداد	107	91	-15

مأخذ: پارک علم و فناوری استان خوزستان -1395

جمع بندی

همان طور که گفته شد آموزش و پژوهش از عامل های مهم پیشرفت و توسعه در جوامع بوده و نقش مهمی در تربیت انسان های متعهد، دانشمند، متخصص و ماهر است. با این رویکرد در این فصل از گزارش به بررسی جامع وضعیت نظام آموزشی استان در بخش های آموزش و پرورش عمومی، آموزش فنی و حرفه ای، آموزش عالی و مراکز رشد پرداخته شد. در این بخش به عنوان جمع بندی به بیان سهم اعتباری بخش آموزش و پژوهش از اعتبارات استان، تعداد پروژه های تکمیل شده در سال 1395 و میانگین درصد پیشرفت فیزیکی پروژه ها پرداخته شده و سپس عناوین پروژه های مهم و نقش آن ها در بهبود شاخص های آموزش و پژوهش استان مشخص شده است.

جدول 15- 15- وضعیت پروژه های بخش آموزش و پژوهش و سهم آن ها از اعتبارات استان

بخش	تعداد پروژه ها	میانگین پیشرفت فیزیکی پروژه ها (درصد)	تعداد پروژه های خاتمه یافته	مجموع اعتبار در سال 1395 (میلیون ریال)	سهم از اعتبارات استان (درصد)
آموزش عمومی	279	90	243	631659	4
آموزش عالی	3	100	3	23475	0/15
مجموع	382	90	246	655134	4/25

مأخذ: معاونت بودجه

در جدول 15-16 فهرستی از پروژه های مهم و اثرگذار افتتاح شده در زمینه آموزش و پژوهش به همراه اعتبار آن ها ارائه شده است.

جدول 15- 16- طرح ها و پروژه های مهم تکمیل شده در بخش آموزش و پژوهش

عنوان	شهرستان	منبع تأمین اعتبار	اعتبار کل (میلیون ریال)
احداث مدرسه راهنمایی شبانه روزی هفت شهیدان مسجد سلیمان	مسجدسلیمان	استانی	45.661
احداث دبیرستان تیزهوشان ماهشهر	ماهشهر	سایر	45.000
احداث مدرسه راهنمایی شبانه روزی روستای بردمیل ایذه	ایذه	استانی	42.929
تخریب و احداث دبیرستان 15 رودکی آبادان	آبادان	ملی	26.100
تخریب و احداث مدرسه راهنمایی 12ک فارابی آبادان	آبادان	ملی	25.600
تخریب و احداث هنرستان خواجه نصیرالدین طوسی شوش	شوش	ملی	25.000
احداث دبستان ابتدایی کوی گلدشت ناحیه 1	اهواز	استانی	21.518
تخریب و احداث دبستان 10ک نواب صفوی ماهشهر	ماهشهر	ملی	18.000
دبستان 10ک شهید عامر فواضلی ناحیه 4 اهواز	اهواز	ملی	18.000
احداث یک باب دبیرستان متوسطه اول ذوالفقاری آبادان	آبادان	استانی	943,18
احداث دبیرستان 12 ک فاز 4 بندر امام خمینی	بندرماهشهر	استانی	18.217
احداث مدرسه راهنمایی 12 کلاسه راه بند ایثار(ایثار غربی)	اهواز	استانی	490,15

فصل هجدهم: بهداشت و درمان

امروزه سیستم بهداشت و درمان به عنوان یکی از شاخصه های اصلی توسعه ممالک پیشرفته محسوب می شود و به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار در رشد پایدار هر کشوری مطرح می باشد. خدمات بهداشتی و درمانی در هر جامعه ای زمینه ساز سلامت جسمی و روانی افراد و پیش نیاز توسعه پایدار است و توجه به مقوله بهداشت و درمان نقش مهمی در سیاست گذاری های دولت جهت رفاه بخش عمومی ایفا می کند. یکی از ابعاد مهم توسعه جوامع، توسعه سلامت و به عبارتی میزان و کیفیت دسترسی افراد جامعه به خدمات بهداشتی و درمانی است. به همین دلیل از بنیادی ترین اهداف دولت و برنامه ریزان، افزایش دسترسی جمعیت کشور به خدمات اساسی از قبیل سلامت و توسعه عادلانه این خدمات در همه مناطق می باشد و برای نیل به این مهم ابتدا می بایست ارزیابی دقیقی از وضع موجود ارایه گردد.

طرح تحول سلامت

دسترسی افراد به مراقبت های بهداشتی و درمانی به عنوان یکی از حقوق اساسی و اهداف اجتماعی مورد توجه قرار گرفته و از اصلی ترین اهداف و دغدغه های سیاستگذاران این حوزه در بخش بهداشت و درمان می باشد به همین منظور وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی طرح تحول سلامت را با سه هدف عمده دنبال می کند. این اهداف عبارتند از: محافظت مالی مردم در قبال هزینه های سلامت که بار زیادی را به اقتصاد خانوار تحمیل کرده است، ارتقای کیفیت و افزایش و تسهیل دسترسی افراد به خدمات بهداشتی و درمانی به گونه ای که همه اقشار جامعه بتوانند از این خدمات به نحو مطلوب بهره مند گردند و در نهایت ارتقا خدمات درمانی در بیمارستان های دولتی و برقراری عدالت در سلامت را به ارمغان آورد.

محورهای اصلی طرح تحول سلامت عبارتند از: کاهش میزان پرداختی بیماران بستری در مناطق شهری و روستایی، افزایش میزان جذب و ماندگاری پزشکان در مناطق کمتر توسعه یافته و دسترسی و بهره مندی مردم به خدمات سلامت در مناطق محروم کشور، افزایش حفاظت مالی از بیماران صعب العلاج که در ده شاخص عمده دنبال شده است. (جدول 1-18)

در راستای اجرایی نمودن شاخص های این طرح، چهار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز (شهرستان های تحت پوشش شامل: اهواز، کارون، باوی، هفتگل، هندیجان، بندر ماهشهر، لالی، اندیمشک، امیدیه، رامهرمز، هویزه، دشت آزادگان، مسجدسلیمان، حمیدیه، باغملک، رامشیر، ایذه، اندیکا)، دزفول (شهرستان های تحت پوشش شامل شوش، گتوند و دزفول)، آبادان (شهرستان های تحت پوشش شامل: آبادان، خرمشهر و شادگان) و بهبهان (شهرستان های تحت پوشش شامل: بهبهان و آغاجاری) فعالیت می نمایند. اهم اقدامات انجام شده در قالب جدول 1-18 به تفکیک دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان، آورده شده است:

جدول 18-1- اهمیت شاخص های طرح تحول سلامت (درصد)

شاخص های طرح تحول سلامت		میانگین		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی دزفول		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آبادان		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بهبهان	
94	95	94	95	94	95	94	95	94	95	94	95
کاهش میزان پرداختی بیماران بستری شهری در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت و اجد بیمه پایه سلامت	6.2	7/1	5/01	5/49	6	6/8	6/8	6/8	6/5	7	10
کاهش میزان پرداختی بیماران بستری روستایی در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت و اجد بیمه پایه سلامت	3.5	4/02	2/88	3/21	3	4/7	3/3	3/2	5	5	5
افزایش میزان جذب و ماندگاری پزشکان در مناطق کمتر توسعه یافته	68/5	87/57	71	74/3	51	100	72	93	80	83	83
دسترسی و بهره مندی مردم به خدمات سلامت در مناطق محروم کشور	91/3	85	100	100	75	75	90	-	100	80	80
رعایت استانداردهای ویزیت	86/3	91/5	100	100	45	80	100	100	100	100	86
کاهش میزان سزارین از طریق ترویج زایمان طبیعی	6/8	15/93	5/10	4/72	10	10	5	5	7	44	44
درصد پوشش شبکه درون دانشگاهی ارائه خدمات آزمایشگاهی	74/8	87/7	72	79/9	95	95	92	90	40	86	86
ارتقای کیفیت خدمات هتلینگ بیمارستانهای دولتی	46/0	79/4	53	64/5	60	88	83	85	25	80	80
حفاظت مالی از بیماران صعب العلاج	65/.	-	-	-	30	30	-	0	100	90	90
حضور پزشکان متخصص مقیم در بیمارستانهای دولتی	87/5	84/7	64/92	74	95	100	73	79	100	86	86

ماخذ: دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز، دزفول، بهبهان و آبادان - عدم دسترسی به اطلاعات (-)

شاخص های بهداشتی

میزان مرگ و میر کودکان زیر پنج سال

شاخص های بهداشتی نمایانگر سطح سلامت در جامعه می باشند و میزان مرگ و میر کودکان زیر پنج سال از مهمترین شاخص هایی است که در ارزیابی سلامت جامعه و کیفیت زندگی مورد توجه قرار می گیرد .

مهمترین علل مرگ کودکان زیر پنج سال در استان بر اساس اطلاعات به دست آمده از نظام مراقبت مرگ کودکان به ترتیب عبارتند از : ناهنجاری های مادرزادی و کروموزومی ، حوادث و سوانح ، بیماری های تنفسی ، بیماری های عفونی و انگلی ، بیماری های غدد ، تغذیه و متابولیک ، سرطانها و بیماری های دستگاه عصبی مرکزی می باشد.

میزان این شاخص در سال 1395 در استان برابر 61/47 مورد فوتی در هر هزار تولد زنده بوده که نسبت به سال 1394 حدود 0/23 درصد کاهش یافته است . (جدول شماره 18-2)

میزان مرگ و میر مادران (در هزار تولد)

میزان مرگ و میر مادران نیز از دیگر شاخص های اساسی که نمایانگر وضعیت توسعه کشورهاست . بررسی های بعمل آمده مبین این است که عواملی نظیر رعایت فاصله 3 سال و بالاتر در بین بارداری ها ، بالا بردن سطح سواد جامعه ، رعایت تنظیم و عدم بارداری در سنین پایین در کاهش میزان مرگ و میر مادران باردار نقش بسزایی دارد . میزان این شاخص در سال 1395 در استان برابر 22 مورد فوتی در هر هزار تولد زنده بوده که نسبت به سال 1394 حدود 18/5 درصد کاهش یافته است . (جدول شماره 18-2)

شایع ترین علل مرگ و میر مادران: مسمومیت حاملگی ، نارسایی مزمن عضله قلبی و آریتمی ناشی از آن ، خونریزی پس از زایمان ، اختلالات جفت، تروما آمبولی ، عفونت داخلی به دلیل سقط جنین ، بیماری های کبدی و عوارض داروهای بیهوشی گزارش شده است.

جدول 18-2- مرگ و میر مادران و کودکان زیر پنج سال

شاخص های بهداشتی		استان		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی دزفول		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ابادان		دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بهبهان	
				94	95	94	95	94	95	94	95
میزان مرگ و میر کودکان زیر پنج سال (هر 1000 تولد)		61/61	61/47	16/7	16/37	15/5	15/90	19/2	17/5	10/21	11/7
میزان مرگ و میر مادران به علت عوارض حاملگی و زایمان (نفر)		27	22	16	16	2	1	8	4	1	1

مأخذ : دانشگاه های علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، دزفول، آبادان و بهبهان .

شاخص های درمانی

- بیمارستان ها

استان دارای 56 بیمارستان فعال در سال 95 بوده است بطوریکه با داشتن سهم 5.9 درصدی از کشور رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است. همچنین تعداد تخت های ثابت استان ، 5/3 درصد از تخت های ثابت کل کشور بوده بطوری که از لحاظ شاخص تعداد تخت های ثابت بیمارستانی به ازاء هر هزار نفر جمعیت برابر با 1/8 تخت بوده که پایین تر از متوسط کشوری (1/9) و در رتبه چهاردهم می باشد.

در سال 95 شهرستان اهواز با 3670 تخت ثابت بیشترین و گتوند با 13 تخت ثابت کمترین میزان را به خود اختصاص داده اند. با توجه به وجود 18 بیمارستان فعال در اهواز بطور متوسط برای هر بیمارستان 203 تخت ثابت وجود دارد . ضمناً 5 شهرستان استان فاقد بیمارستان می باشند.

جدول 18-3- تعداد بیمارستان و تخت های ثابت موجود بر حسب نوع وابستگی

شرح		جمع		دولتی				غیر دولتی	
				دانشگاه علوم پزشکی		تامین اجتماعی		سایر نهادها و ارگان های دولتی	
		بیمارستان فعال	تخت ثابت	بیمارستان فعال	تخت ثابت	بیمارستان فعال	تخت ثابت	بیمارستان فعال	تخت ثابت
1394	کشور	899	148035	562	102859	68	11976	93	12640
	استان	54	8155	31	5145	6	520	12	1993
1395	کشور	954	157303	594	107403	72	12021	97	13965
	استان	56	8397	33	5387	6	520	12	1993

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

از 7023 تخت ثابت در سال 95 بیشترین تعداد تخت پس از سایر در بخش های روانی با 594 تخت و کمترین آن در بخش سوختگی با 79 تخت است این نسبت در کل کشور هم صادق است. تنها یک بیمارستان سوانح و سوختگی در استان وجود دارد (درشهر اهواز) که با توجه به وسعت استان و پراکندگی گسترده صنعت نفت و سایر صنایع و همجواری با استان های مجاور مشکلات فراوانی در این خصوص وجود دارد و بدین منظور بیمارستان جدید سوانح و سوختگی با پیشرفت فیزیکی 90درصد در شهرستان اهواز در حال احداث می باشد که در سال 96 به بهره برداری می رسد.

جدول 18-4- تعداد تخت های فعال به تفکیک بخش های بیمارستانی

شرح		جمع	روانی	سوختگی	مراقبت های ویژه (آی سی یو)	مراقبت بیماران قلبی (سی سی یو)	مراقبت های نوزادان (ان آی سی یو)	سایر
1394	کشور	116511	14573	840	6628	4849	2405	87216
	استان	6846	541	86	347	357	121	5394

شرح	جمع	روانی	سوختگی	مراقبت های ویژه (آی سی یو)	مراقبت بیماران قلبی (سی سی یو)	مراقبت های نوزادان (ان آی سی یو)	سایر
1395	کشور	118156	9870	894	7642	5331	2771
	استان	7023	594	79	371	347	153
							91648
							5479

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

- پزشکان شاغل

در سال 95 تعداد پزشکان شاغل در دانشکده های علوم پزشکی استان 2778 نفر بوده که 5/9 درصد از تعداد کل پزشکان کشور را شامل می شود که نسبت به سال 94 در حدود 3 درصد افزایش یافته است. استان به لحاظ تعداد پزشکان در جایگاه ششم کشوری قرار دارد. در همین سال به ازاء هر 1000 نفر جمعیت 0/59 نفر پزشک در استان موجود است که با میانگین کشوری برابر می باشد (جدول شماره 5-18). در شهرستان های استان بیشترین تعداد پزشکان مربوط به شهرستان اهواز با 1066 (38/4 درصد) بعد از آن دزفول با 221 نفر و کمترین تعداد پزشکان مربوط به شهرستان آغا جاری با 12 نفر می باشد.

جدول 5-18- پزشکان شاغل در دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی بر حسب رشته و نوع تخصص

شرح	جمع کل	پزشک عمومی	دندانپزشک	داروساز	دکترای علوم آزمایشگاهی	دکترای تخصصی	پزشک متخصص	پزشک فوق تخصص
1394	کشور	42393	15340	3700	285	1896	15679	3334
	استان	2694	1073	142	105	12	181	133
1395	کشور	46852	15868	4145	6201	743	4530	2467
	استان	2778	1034	159	114	15	196	139

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

- پیراپزشکان شاغل در دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی

تعداد پیراپزشکان شاغل در دانشکده های علوم پزشکی استان در سال 95 برابر با 15 هزار نفر بوده است بطوریکه با داشتن سهم 5.8 درصدی از کشور رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است. تعداد جمعیت به ازاء هر پیراپزشک در استان برابر با 310 نفر می باشد که میزان این شاخص نسبت به متوسط کشور (304 نفر) در وضعیت نامطلوبتری قرار دارد. در بین شهرستان های استان، اهواز با 1272 نفر بیشترین و اندیکا با 4 نفر کمترین پیرا پزشک را به خود اختصاص داده اند.

جدول 6-18- پیراپزشکان شاغل در دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی بر حسب رشته و نوع تخصص

شرح	جمع کل *	پرستار حرفه ای (کارشناس و بالاتر)	پرستار (کاردان)	کاردان یا تکنیسین اتاق عمل	کاردان یا تکنیسین بیهوشی	بهبار	ماما	بهورز	سایر پیراپزشکان
1394	کشور	238869	73795	414	6168	5268	10713	30131	21068
	استان	14773	3508	10	434	306	1843	1777	1696
									91312
									5199

شرح	جمع کل *	پرستار حرفه ای (کارشناس و بالاتر)	پرستار (کاردان)	کاردان یا تکنیسین اتاق عمل	کاردان یا تکنیسین بیهوشی	بهیار	ماما	بهورز	سایر پیراپزشکان
کشور	262845	83355	480	6271	5146	11657	30868	23753	101315
استان	15176	3773	10	422	350	1506	1891	1765	5459

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

* شامل آمار دانشگاه های علوم پزشکی اهواز و بهبهان نمی باشد.

- مراکز ارائه دهنده مراقبت های اولیه بهداشتی

تعداد مراکز بهداشتی درمانی استان در سال 95 برابر با 293 مرکز بوده است که نسبت به سال قبل 2 درصدافزایش یافته است. اهواز با 41 مرکز بیشترین و هفتگل با 3 مورد کمترین مراکز بهداشتی درمانی را دارا می باشد. به ازای هر 10 هزار نفر جمعیت شهری استان 0/5 مرکز بهداشت شهری وجود دارد که نسبت به میانگین کشور (0/35) در جایگاه مناسبتری قرار دارد .

تعداد پایگاه بهداشت شهری و روستایی استان در سال 95 برابر با 192 مورد بوده که نسبت به سال قبل 15/7 درصد رشد داشته است. اهواز با 71 مورد بیشترین پایگاه بهداشت را داشته و شهرستان های هندیجان ، هفتگل ، لالی ، حمیدیه و اندیکا فاقد پایگاه بهداشتی می باشد.

استان در سال 95 دارای 15 تسهیلات زایمانی بوده است و نسبت به سال 94 تقریباً 15/4 درصد افزایش داشته است ، لازم به ذکر است که 14 شهرستان استان فاقد تسهیلات زایمان و در مابقی شهرستانها هر کدام یک مورد تسهیلات زایمان وجود دارد.

تعداد خانه های بهداشت فعال استان در سال 95 برابر با 932 مورد بوده که نسبت به سال قبل 1.6 درصد رشد داشته است بطوریکه به ازاء هر 1000 نفر جمعیت روستایی استان تنها 0/8 خانه بهداشت فعال موجود می باشد . در بین شهرستان های استان ایزه با 84 مورد بیشترین و آغاچاری با 4 مورد کمترین تعداد خانه های بهداشت فعال را دارا می باشد .

جدول 7-18- مراکز ارائه دهنده مراقبت های اولیه بهداشتی

شرح	مراکز بهداشتی و درمانی			پایگاه بهداشت			تسهیلات زایمانی	خانه های بهداشت فعال
	جمع	شهری	روستایی	جمع	شهری	روستایی		
کشور	4672	2394	2278	2915	2776	139	257	17792
استان	287	176	111	166	162	4	13	917
کشور	5517	2820	2697	4198	4021	177	299	17854
استان	293	180	113	192	184	8	15	932

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

- آزمایشگاه تشخیص طبی، داروخانه، موسسات تشخیصی، درمانی هسته ای و توانبخشی

تعداد آزمایشگاههای تشخیص طبی استان در سال 95 برابر با 262 مورد بوده است که نسبت به سال قبل 0.8 درصد کاهش یافته بطوریکه به ازای هر 10 هزار نفر جمعیت استان 0/6 آزمایشگاه تشخیص طبی وجود دارد و نسبت به میانگین کشوری (0.83) آزمایشگاه به ازای هر 10 هزار نفر جمعیت) در شرایط بدتری قرار دارد. لازم به ذکر است که این کاهش در بخش خصوصی اتفاق افتاده است.

تعداد داروخانه ها در سال 95 برابر با 635 مورد بوده که نسبت به سال قبل، حدودا 3 درصد رشد داشته و این رشد عمدتا مربوط به بخش خصوصی بوده است. متوسط جمعیت استان به ازای هر داروخانه 7418 نفر می باشد و شهرستانهای اهواز، کارون و امیدیه با داشتن وضعیت مناسبتری از لحاظ این شاخص به ترتیب در جایگاههای اول تا سوم قرار دارند. همچنین حدود 85 درصد داروخانه های استان مربوط به بخش خصوصی می باشد.

جدول 18-8- تعداد آزمایشگاه تشخیص طبی، داروخانه، موسسات تشخیصی، درمانی هسته ای و توانبخشی برحسب نوع وابستگی

شرح	جمع	دولتی				خیریه	خصوصی
		دانشگاه علوم پزشکی	تامین اجتماعی	سایر نهادهای ارگان های دولتی	جمع		
آزمایشگاه تشخیص طبی							
1394	264	85	24	22	131	2	131
1395	262	85	23	24	132	3	127
داروخانه							
1394	617	32	29	33	94	1	522
1395	635	32	32	34	98	6	531
موسسات تشخیصی، درمانی هسته ای							
1394	180	46	13	22	81	4	95
1395	153	39	11	16	66	4	83
مرکز توانبخشی							
1394	371	16	3	27	46	1	324
1395	409	23	2	34		0	350

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395

-اورژانس جاده ای و شهری

در سال 95 استان خوزستان با 148 پایگاه اورژانس پیش بیمارستانی (5/6 درصد کل کشور) در جایگاه چهارم کشور قرار دارد. همچنین به لحاظ پایگاههای اورژانس شهری با 57 پایگاه دارای سهم 7 درصدی از کل کشور و در رتبه سوم قرار دارد. از نظر اورژانس جاده ای با 91 پایگاه و سهم 6.3 درصدی از کل کشور در جایگاه پنجم قرار دارد.

استان خوزستان با دارا بودن 32 هزار نفر به ازای هر مرکز اورژانس پیش بیمارستانی در مقایسه با کشور (35 هزار نفر) از وضعیت بهتری برخوردار است و در رتبه 15 ام قرار گرفته است. در بررسی شهرستان‌های استان، شهرستان اهواز با 23 پایگاه بیشترین و رامشیر با 1 مورد کمترین پایگاه را دارا می‌باشند.

جدول 18-9- تعداد پایگاه‌های اورژانس پیش بیمارستانی 115

شرح	جمع	شهری	جاده ای
1394	2159	769	1390
	142	51	91
1395	2270	828	1442
	148	57	91

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395 - سالنامه آماری کشور سال 1395

- انتقال خون

از 27 شهرستان استان تنها 7 شهرستان دارای پایگاه‌های انتقال خون (در شهرهای آبادان، اهواز، ایذه، بهبهان، دزفول، شوشتر و مسجدسلیمان) می‌باشند بطوریکه یک مورد از تعداد پیش بینی شده در طرح توسعه کمتر اجرا شده است. همچنین 5 شهرستان اندیمشک، اهواز، بندرماهشهر، خرمشهر و شوش دارای مراکز خونگیری هستند این در حالی است که طبق طرح توسعه، 13 شهرستان استان می‌بایست دارای مراکز خونگیری باشند.

جدول 18-10- پایگاه‌های انتقال خون و مراکز خونگیری

شهرستان	تعداد پایگاه انتقال خون موجود	تعداد پایگاه انتقال خون طبق طرح	تعداد مراکز خونگیری موجود	تعداد مراکز خونگیری طبق طرح
آبادان	1	1	0	0
اندیمشک	0	0	1	1
اهواز	1	1	3	3
ایذه	1	1	0	0
باغملک	0	0	0	1
بندر ماهشهر	0	1	1	0
بهبهان	1	1	0	0
خرمشهر	0	0	1	1
دزفول	1	1	0	1
دشت آزادگان	0	0	0	1
رامهرمز	0	0	0	1
شادگان	0	0	0	1
شوش	0	0	1	1
شوشتر	1	1	0	0
مسجد سلیمان	1	1	0	1
جمع	7	8	7	13

- میزان اهدای خون در جمعیت

در سال 95، میزان اهدا خون کامل به ازای هر هزار نفر حدود 25 کیسه خون می باشد و بیشترین میزان اهدا خون ، به صورت مستمر بوده که نسبت به سال قبل 5/3 درصد رشد داشته است .

جدول 11-18- مراجعه کنندگان و تعداد موارد اهدای خون به تفکیک جنس و وضعیت اهدا

شرح	تعداد مراجعه کنندگان (نفر)	میزان اهداء خون کامل (کیسه خون)			میزان اهداء خون کامل به تفکیک وضعیت اهداء		
		جمع	مرد	زن	مستمر	با سابقه	بار اول
استان (94)	148390	111971	109402	2569	65506	27402	19063
استان (95)	158226	119830	117136	2694	69013	30593	20224
آبادان	17802	13051	12607	444	7057	3629	2365
اندیمشک	6586	5118	4880	238	2914	825	1379
اهواز	57627	40781	40359	422	23271	11832	5678
ایذه	9720	8675	8378	297	4866	2086	1723
باغملک	0	0	0	0	0	0	0
بندر ماهشهر	5614	4067	4054	13	1994	865	1208
بهبهان	14702	12480	12011	469	7453	3187	1840
خرمشهر	6192	5188	4983	205	2980	1185	1023
دزفول	19418	13800	13584	216	8816	3217	1767
دشت آزادگان	0	0	0	0	0	0	0
رامهرمز	0	0	0	0	0	0	0
شادگان	0	0	0	0	0	0	0
شوش	2231	1688	1625	63	757	3	928
شوشتر	9086	7277	7197	80	4204	2010	1063
مسجد سلیمان	9248	7705	7458	247	4701	1754	1250

مأخذ : سالنامه آماری استان خوزستان سال 1395

پروژه های مهم و تاثیر گذار بخش بهداشت و درمان

جدول 12-18- پروژه های مهم و تاثیر گذار در بخش بهداشت و درمان : سال 95

شرح	عنوان پروژه شاخص	اعتبار مصوب (میلیون ریال)	تخصیص اعتبار (میلیون ریال)	میزان پیشرفت فیزیکی پروژه
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز	6 مورد پروژه های بیمارستان	664408	424994	
	احداث بیمارستان 96 تختخوابی باغملک			78درصد
	احداث بیمارستان بهبهان			100درصد
	تکمیل بیمارستان 128 تختخوابی			100درصد

شرح	عنوان پروژه شاخص	اعتبار مصوب (میلیون ریال)	تخصیص اعتبار (میلیون ریال)	میزان پیشرفت فیزیکی پروژه
	احداث بیمارستان الوار گرمسیری اندیمشک			93 درصد
	احداث بیمارستان اطفال اهواز			85 درصد
	احداث بیمارستان سوانح و سوختگی اهواز			90 درصد
	11 پروژه احداث کلینک های ویژه بیمارستانی	283876	82855	73 درصد
	8 پروژه توسعه اورژانس بیمارستانی	255808	115000	
	5 پروژه احداث مرکز غریبالگری سرطان	50606	0	
	9 پروژه احداث و تعمیر بلوک زایمانی بیمارستانی	37083	37083	
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آبادان	احداث 9 خانه بهداشت	7648	7648	100 درصد
	تکمیل و راه اندازی بخش NICU بیمارستان طالقانی	5500	5500	100 درصد

ماخذ: دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز، دزفول، بهبهان و آبادان

مهم ترین اقدامات استان در بخش، در سال 1395

جدول 13-18- مهمترین اقدامات بخش بهداشت و درمان

259356	کل اعتبار مصوب فصل در سال 95 (میلیون ریال)
105	تعداد کل پروژه ها از محل اعتبارات استانی
1.5	سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان (درصد)

ماخذ: دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اهواز، دزفول، بهبهان و آبادان

* به علت کمبود تخصیص، استان فاقد پروژه ی خاتمه یافته از محل اعتبارات استانی

فصل نوزدهم: بهزیستی و تأمین اجتماعی

مقدمه

اساسی ترین گام برای اعتلای شان و ارزشهای انسانی و بهبود شرایط زیست انسان که از اصلی ترین اهداف توسعه محسوب می شود، رسیدن به رفاه و تأمین اجتماعی است. بنابراین تأمین اجتماعی را می توان به عنوان یکی از اهداف اصلی دولتها قلمداد کرد و مجموعه ای از سیاست ها دانست که در جهت کاهش ریسک و یا حمایت از گروه خاصی به کار گرفته می شود. از همین رو پس از پیروزی انقلاب اسلامی نهادهای حمایتی با هدف حمایت از محرومین، مستضعفان و افراد آسیب پذیر انواع خدمات حمایتی (بیمه ای و غیر بیمه ای) در سطح کشور گسترش یافت. بطوری که دستگاه ها و نهادهای مختلف هر کدام با انحصار گوناگون، به ارائه انواع این خدمات می پردازند.

خدمات غیر بیمه ای مجموعه ای از تدابیر و فعالیت های مددکاری، مشاوره ای و سایر خدمات اجتماعی و توانبخشی است که به منظور تأمین نیازهای اساسی گروه های کم درآمد و ارتقای سطح زندگی آسیب دیدگان جامعه، خانوار های شاهد و جانبازان صورت می گیرد. سازمان های فعال در این زمینه عبارتند از: بهزیستی، کمیته ی امداد امام خمینی (ره)، بنیاد شهید و امور ایثارگران، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران.

خدمات بیمه ای که براساس مشارکت بیمه شده، کارفرما و دولت شکل می گیرد، به صورت های مختلف به اجرا در می آید شامل بیمه ی درمانی، بازنشستگی، از کار افتادگی، بیکاری، حوادث ناشی از کار، فوت، ایام بارداری و کمک هزینه عائله مندی است. سازمان های فعال در این زمینه عبارتند از: سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بیمه سلامت و سازمان بازنشستگی کشوری.

خدمات حمایتی غیر بیمه ای

سازمان بهزیستی

سازمان بهزیستی از مهمترین نهادهای حمایتی دولتی است که از طریق بودجه عمومی به افراد معلول و محروم جامعه کمک می نماید. سازمان بهزیستی به منظور تحقق عدالت اجتماعی تشکیل شده است که بر این اساس با ارائه خدمات و حمایت های غیربیمه ای با حفظ ارزشها و کرامات والای انسانی و تکیه بر مشارکتهای مردم و همکاری نزدیک سازمانهای ذیربط در جهت گسترش خدمات توانبخشی، حمایتی، بازپروری و پیشگیری از معلولیتها و آسیبهای اجتماعی و کمک به تأمین حداقل نیازهای اساسی گروههای کم درآمد، اقدام نماید.

در سال 1395 تعداد 1291 مرکز دولتی و غیردولتی تحت نظارت بهزیستی در قالب واحدهای حمایتی (خدمات اجتماعی، توانبخشی و پیشگیری) در استان خوزستان مشغول فعالیت بوده اند که در حدود 468 هزار نفر از جمعیت استان را تحت پوشش حمایتی قرار داده اند و با داشتن سهم 5.8 درصدی از کل تعداد افراد خدمت گیرنده از مراکز تحت نظارت بهزیستی کشور در جایگاه پنجم می باشد. از کل افراد تحت پوشش بهزیستی، 7100 نفر در بخش توانبخشی، 69 هزار نفر مددجوی تحت پوشش خدمات اجتماعی و 392 هزار نفر تحت پوشش خدمات پیشگیری سازمان بهزیستی قرار گرفته اند.

در بین شهرستانهای استان، شهرستان اهواز به لحاظ تعداد مراکز و همچنین تعداد افراد خدمت گیرنده در هر یک از سه حوزه مذکور از رتبه اول برخوردار می باشد. سهم شهرستانها از تعداد مراکز دولتی و غیردولتی و همچنین سهم از تعداد خدمت گیرندگان به تفکیک هر سه معاونت بهزیستی در جدول (1-19) آورده شده است.

جدول 19-1- تعداد مراکز و افراد خدمت گیرنده در مراکز دولتی و غیردولتی تحت نظارت بهزیستی خوزستان به تفکیک معاونت‌ها در سال 1395

شهرستان	جمع کل معاونت‌ها				جمع کل معاونت توانبخشی				جمع کل معاونت پیشگیری				معاونت اجتماعی			
	تعداد افراد		تعداد مراکز		تعداد افراد		تعداد مراکز		تعداد افراد		تعداد مراکز		تعداد افراد		تعداد مراکز	
	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام	رتبه	سهام
آبادان	6.3	3	5.2	5	6.1	3	4.9	8	5.6	3	5.2	7	7.8	3	5.1	6
آغاجاری	0.4	27	0.6	25	0.4	27	0.0	24	0.4	24	0.0	24	0.3	24	0.8	24
امیدیه	1.7	16	2.1	18	1.8	16	2.1	15	2.0	14	2.2	15	1.5	16	2.1	18
اندیکا	0.7	22	1.2	21	0.8	23	0.0	25	0.4	25	0.0	25	0.6	21	1.7	20
اندیمشک	3.0	10	4.7	6	2.8	11	5.2	7	4.8	5	5.2	8	3.5	11	4.6	7
اهواز	35.4	1	22.2	1	36.9	1	27.0	1	39.3	1	24.4	1	28.3	1	17.0	1
ایذه	4.2	6	5.6	4	4.3	6	2.8	10	5.2	4	3.0	10	3.8	9	6.1	4
باغملک	2.2	15	4.7	7	2.2	14	2.5	13	2.0	15	3.0	11	2.3	15	5.8	5
باوی	1.0	19	1.0	23	1.1	18	0.7	21	0.4	26	0.7	21	0.5	22	1.2	22
بندرماهشهر	4.7	4	3.6	10	4.6	4	4.1	9	2.4	10	4.4	9	5.3	5	3.8	11
بهبهان	3.5	9	7.1	2	3.1	9	5.6	4	4.8	6	5.9	3	6.0	4	8.0	2
حمیدیه	0.7	23	0.4	27	0.8	22	0.0	26	0.8	19	0.0	26	0.3	25	0.3	26
خرمشهر	3.7	8	4.3	9	3.6	8	2.7	12	4.0	8	3.0	12	4.7	7	4.6	8
دزفول	7.2	2	6.4	3	6.8	2	11.1	2	6.0	2	8.9	2	8.9	2	6.2	3
دشت آزادگان	2.4	13	1.3	20	2.7	12	1.4	18	2.4	11	1.5	18	0.4	23	1.0	23
رامشیر	0.9	20	2.3	16	0.9	21	1.3	19	0.8	20	1.5	19	1.3	17	2.9	15
رامهرمز	2.3	14	3.0	14	2.1	15	2.8	11	1.2	17	3.0	13	3.1	13	3.5	13
شادگان	2.7	12	3.3	13	3.0	10	2.1	16	2.4	12	2.2	16	1.1	18	3.7	12
شوش	4.5	5	3.5	11	4.4	5	5.3	6	2.4	13	5.9	4	5.2	6	3.4	14
شوستر	4.1	7	4.6	8	4.1	7	5.4	5	3.6	9	5.9	5	4.0	8	4.6	9
کارون	1.6	17	1.9	19	1.3	17	2.0	17	1.2	18	2.2	17	3.1	12	2.1	19
گتوند	1.4	18	3.5	12	1.1	19	2.4	14	0.8	21	3.0	14	2.7	14	4.3	10
لالی	0.6	25	2.2	17	0.5	25	0.7	22	1.6	16	0.7	22	0.7	20	2.5	16
مسجد سلیمان	2.8	11	3.0	15	2.5	13	6.2	3	4.4	7	5.9	6	3.7	10	2.2	17
هفتکل	0.6	24	0.7	24	0.7	24	1.1	20	0.8	22	1.5	20	0.2	26	0.6	25
هندیجان	0.5	26	1.1	22	0.5	26	0.0	27	0.0	27	0.0	27	0.9	19	1.5	21
هویزه	0.8	21	0.5	26	0.9	20	0.6	23	0.8	23	0.7	23	0.2	27	0.3	27
استان از کشور	5.8	5	5.6	7	6.5	5	5	5	5.5	6	6.1	4	3.8	9	5.5	5

مأخذ: سالنامه آماری استان 1395

سهم استان خوزستان در سال 1395 از تعداد خانوار مستمری بگیر تحت نظارت بهزیستی 9.5 درصد بوده که در این شاخص پس از تهران جایگاه دوم را به خود اختصاص داده است. بطور میانگین حدوداً 2 درصد خانوارهای کشور تحت پوشش بهزیستی می باشند اما در استان خوزستان این رقم بالاتر از میانگین کشور است بطوریکه تقریباً 4 درصد از خانوارها تحت پوشش هستند. شهرستان آبادان با داشتن سهم 15.3 درصدی رتبه اول را از لحاظ تعداد خانوار مستمری بگیر تحت نظارت بهزیستی استان به خود اختصاص داده است اما از نظر نسبت خانوار مستمری بگیر تحت نظارت بهزیستی به کل خانوارهای شهرستان با 8.7 درصد در رتبه سوم قرار دارد و شهرستانهای هفتکل با 10.8 درصد و خرمشهر با 8.7 درصد به ترتیب در رتبه های اول و دوم قرار گرفته اند.

جدول 19-2-نسبت خانوارهای مستمری بگیر اداره کل بهزیستی به تفکیک شهرستان در سال 95

عنوان	سهم خانوارهای مستمری بگیر از کل خانوار ها شهرستان		سهم شهرستان از کل خانوار مستمری بگیر استان	
	رتبه	سهم	رتبه	سهم
آبادان	3	8.6	1	15.3
آغاجاری	5	6.6	26	0.7
امیدیه	17	3.6	16	1.9
اندیکا	9	5.8	19	1.4
اندیمشک	15	3.7	10	3.8
اهواز	26	1.6	2	12.6
ایذه	6	6.5	4	6.6
باغملک	12	5.3	15	2.9
باوی	27	1.4	25	0.7
بندرماهشهر	22	2.8	6	4.8
بهبهان	20	3.2	13	3.4
حمیدیه	24	2.0	27	0.6
خرمشهر	2	8.7	3	8.7
دزفول	25	2.0	5	5.2
دشت آزادگان	4	7.1	9	4.0
رامشیر	7	6.0	17	1.8
رامهرمز	8	5.9	11	3.8
شادگان	10	5.7	7	4.3
شوش	18	3.5	8	4.1
شوستر	19	3.2	12	3.5
کارون	23	2.6	18	1.5
گتوند	21	2.8	22	1.0
لالی	14	4.6	23	0.9
مسجد سلیمان	11	5.4	14	3.4
هفتکل	1	10.8	20	1.3
هندیجان	16	3.7	24	0.8
هویزه	13	5.1	21	1.0
استان	3	3.7	2	9.5
کشور	-	2.1	-	100

ماخذ: سالنامه آماری استان 1395

کمیته امداد امام خمینی

کمیته امداد امام خمینی با هدف توانمندسازی نیازمندان با 129 واحد فعال در سال 95 به تعداد 201 هزار نفر مددجو حمایت های مورد نیاز را ارائه نموده است. که نسبت به سال گذشته حدودا 9 درصد کاهش یافته است. بیشترین تعداد مددجویان به ترتیب مربوط به شهرستانهای ایذه، اهواز و باغملک می باشند.

مبالغ پرداختی به مددجویان در سال 95 برابر با 1105 میلیارد ریال بوده که نسبت به سال گذشته 23 درصد کاهش داشته است. همچنین متوسط مبلغ پرداختی سالیانه کمیته امداد به هر مددجو در سال 95 برابر با 5484 هزار ریال و در سال 94 برابر با 6468 هزار ریال بوده که نسبت به سال 94 به میزان 15 درصد کاهش را نشان می دهد.

جدول 19-3- شاخص های کلیدی کمیته امداد استان خوزستان در سال 94 و 95

عنوان		1394	1395	نرخ رشد
مددجویان و خدمات پرستاران	تعداد واحدهای کمیته	127	129	1.6
	تعداد مددجویان کمیته امداد	222113	201479	-9.3
	تعداد افراد تحت پوشش خدمات بیمه درمانی (دائمی و مودی)	86352	74320	-13.9
	تعداد دانش آموزان تحت پوشش	27229	22651	-16.8
	تعداد استفاده کنندگان از کمک هزینه ازدواج	4524	8441	86.6
	تعداد وام گیرندگان به ازای هر 100 نفر مددجو	7	6	11-
رابطه با جامعه	مبالغ پرداخت شده به مددجویان (میلیون ریال)	1436641	1104993	-23.1
	هزینه بیمه شدگان خدمات درمانی (تحت پوشش و مودی) (میلیون ریال)	265675	261114	-1.7
	هزینه ازدواج جوانان تحت پوشش (میلیون ریال)	87395	142898	63.5
	وام پرداختی به مددجویان (میلیون ریال)	686334	690622	0.6
	سرانه کمکهای مردمی به ازای هر 100 نفر جمعیت شهرستان (میلیون ریال)	2.8	3.2	14.3

ماخذ: سالنامه آماری استان 1395

جدول 19-4- تعداد مددکاران و مددجویان تحت پوشش کمیته امداد به تفکیک شهرستان در سال 1395

شهرستان	مددکاران			مددجویان		
	تعداد	سهم	رتبه	تعداد	سهم	رتبه
آبادان	8	4.7	6	8054	4.0	9
آغاجاری	3	1.7	24	2298	1.1	26
امیدیه	4	2.3	18	3455	1.7	22
اندیکا	4	2.3	19	9393	4.7	7
اندیمشک	12	7.0	2	11665	5.8	5
اهواز	20	11.6	1	17574	8.7	2
ایذه	12	7.0	3	24468	12.1	1
باغملک	9	5.2	5	15959	7.9	3
باوی	4	2.3	20	3637	1.8	20
بندر ماهشهر	10	5.8	4	7413	3.7	10

شهرستان	مددکاران			مددجویان		
	تعداد	سهم	رتبه	تعداد	سهم	رتبه
بهبهان	7	4.1	9	7354	3.7	11
حمیدیه	3	1.7	25	3549	1.8	21
خرمشهر	4	2.3	21	4950	2.5	18
دزفول	8	4.7	7	12850	6.4	4
دشت آزادگان	5	2.9	13	6622	3.3	14
رامشیر	4	2.3	22	2439	1.2	24
رامهرمز	5	2.9	14	6829	3.4	12
شادگان	7	4.1	10	10659	5.3	6
شوش	8	4.7	8	8075	4.0	8
شوشتر	6	3.5	11	6010	3.0	15
کارون	5	2.9	15	5059	2.5	17
گتوند	5	2.9	16	4752	2.4	19
لالی	5	2.9	17	6762	3.4	13
مسجدسلیمان	6	3.5	12	5563	2.8	16
هفتگل	2	1.2	26	1106	0.5	27
هندیجان	4	2.3	23	2610	1.3	23
هویزه	2	1.2	27	2374	1.2	25
استان	172	100.0		201479	100.0	
سهم از کشور	*	-	-	504	-	-
رتبه در کشور	*	-	-	6	-	-

* آمار و اطلاعات مربوط به تعداد مددکاران کمیته امداد در سطح کشور در دسترس نمی باشد.

ماخذ: کمیته امداد امام خمینی استان

خدمات بیمه‌ای

سازمان تامین اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی یک سازمان بیمه گر اجتماعی است که مأموریت اصلی آن پوشش کارگران مزد و حقوق بگیر به صورت اجباری و صاحبان حرف و مشاغل آزاد بصورت اختیاری است. براساس قانون، سازمان تامین اجتماعی یک سازمان عمومی غیردولتی است که عمده منابع مالی آن از محل حق بیمه‌ها (با مشارکت بیمه شده و کارفرما و دولت) تامین می‌شود و متکی به منابع دولتی نیست. مهمترین تعهدات و خدمات سازمان بر مبنای قانون تامین اجتماعی و مقررات مربوط به آن به شرح زیر است:

حمایت در برابر حوادث، بیماریها و بارداری، مستمری بازنشستگی، مستمری ازکارافتادگی، مستمری بازماندگان، مقرری بیمه بیکاری، غرامت دستمزد ایام بیماری، غرامت دستمزد ایام بارداری، پرداخت هزینه وسایل کمک پزشکی، کمک هزینه ازدواج و کمک هزینه کفن و دفن.

سازمان تامین اجتماعی در استان خوزستان طی سال 1395 با حدودا 2777 هزار نفر جمعیت تحت پوشش¹⁷، تقریبا 59 درصد از جمعیت استان را تحت پوشش قرار داده است که 7 درصد بیشتر از ضریب پوشش کشوری می‌باشد. از این تعداد 16 درصد

¹⁷. افراد تحت پوشش عبارت است از مجموع بیمه‌شدگان و مستمری بگیران و افراد تبعی آنان.

مستمری بگیران و 84 درصد بیمه شدگان هستند. 80٪ از جمعیت تحت پوشش تامین اجتماعی استان، بیمه شده اجباری، 18٪ بیمه خاص، 0.9٪ بیمه بیکاری و 0.5٪ بیمه توافقی هستند. استان خوزستان در سال 95 با سهم 3.7 درصدی از حق بیمه وصولی، در رتبه سوم میان استانها قرار داشته است و از لحاظ هزینه های درمان نیز با سهم 6 درصدی در جایگاه چهارم بوده است. در همین سال سرانه هزینه های درمانی در استان خوزستان با مبلغ 3.5 میلیون ریال، پایینتر از میانگین کشوری (3.9 میلیون ریال) قرار داشته است. (جدول 5-19)

جدول 5-19- عملکرد بیمه تامین اجتماعی در برخی از شاخص ها طی سال 1395

شرح	تعداد بیمه شدگان (اصلی و تبعی) (نفر)	تعداد مستمری بگیران (اصلی و تبعی) (نفر)	جمعیت تحت پوشش (نفر)	حق بیمه وصولی (میلیون ریال)	هزینه های درمان (میلیون ریال)	سرانه هزینه درمانی (میلیون ریال)
استان	2337281	439642	2776923	24521034	6423374	3.5
کشور	35713216	5719935	41433151	854777303	97459742	3.9
سهم	6.5	7.7	6.7	2.9	6.6	-
رتبه	3	3	3	3	4	-

ماخذ: سالنامه آماری بیمه تامین اجتماعی 1395

بیمه تامین اجتماعی استان خوزستان در سال 95 از لحاظ تعداد مراکز ملکی از جمله درمانگاه و پلی کلینیک، بیمارستان و دی کلینیک به ترتیب در رتبه سوم، دوم و اول در سطح کشور قرار داشته است. علی رغم اینکه استان از نظر تعداد مراکز ملکی در جایگاه مناسبی قرار گرفته اما از نظر کیفیت و تنوع ارائه خدمات در این مراکز (انجام آنژیوگرافی، تعداد جراحی بزرگ و ...) نسبت به سایر استانها از وضعیت مناسبی برخوردار نمی باشد و از لحاظ انجام جراحی بزرگ در بیمارستانهای ملکی تامین اجتماعی، در جایگاه پانزدهم قرار داشته است. (جدول 6-19)

جدول 6-19- تعداد مراکز درمانی ملکی و طرف قرارداد در سال 1395

عنوان	بیمارستان		درمانگاه و پلی کلینیک		دی کلینیک	
	طرف قرارداد	ملکی	طرف قرارداد	ملکی	طرف قرارداد	ملکی
استان	47	7	83	22	7	2
کشور	820	72	1776	284	122	7
سهم	5.7	9.7	4.7	7.7	5.7	28.6
رتبه	5	2	7	3	7	1

ماخذ: سالنامه آماری بیمه تامین اجتماعی 1395

بیمه سلامت

در سال 95 جمعیت بیمه شدگان سلامت در استان در سال 2282 هزار نفر بوده که 48 درصد جمعیت استان را شامل می شود و نسبت به سال گذشته 6.2 درصد کاهش را نشان می دهد.

جدول 19-7- بررسی سهم جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت استان به تفکیک صندوق های بیمه ای طی سالهای 1394-1395

عنوان	1394	1395	درصد تغییرات
کارکنان دولت	285766	275032	-3.8
ایرانیان	2654	0	-100.0
بیمه همگانی سلامت	487723	382797	-21.5
روستاییان	1539873	1556201	1.1
سایر اقشار	117630	67753	-42.4
جمع کل بیمه شدگان سلامت استان	2433646	2281783	-6.2
جمعیت استان	4674196	4710509	0.8
درصد بیمه شدگان به جمعیت استان	52	48.4	-7.0

صندوق های بازنشستگی

کل حقوق بگیران و مشترکان صندوق بازنشستگی استان در سال 1395 بالغ بر 119 هزار نفر بوده است که نسبت به سال گذشته 6.3 درصد کاهش داشته است.

جدول 19-8- وضعیت صندوقهای بازنشستگی استان در سال 95

عنوان	جمع *	حقوق بگیران			مشترکان (شاغلین کسورپرداز)
		بازنشستگان و از کارافتادگان	بازنشستگان و شاغلان فوت شده	وراث وظیفه بگیر	
استان	119212	45634	11316	17521	56057
کشور	2679246	1088244	237142	328702	1262300
سهم از کشور	4.4	4.2	4.8	5.3	4.4
رتبه	7	8	7	5	6

* جمع = بازنشسته و از کارافتاده + وراث وظیفه بگیر + شاغلین کسور پرداز - مآخذ: سالنامه آماری کشور 95

فصل بیستم: فرهنگ و هنر

مقدمه

فرهنگ نظام پیچیده و پویای اجتماعی است که در روند تکامل وجود اجتماعی انسان برای انطباق و سازگاری هر چه بیشتر با محیط طبیعی و اجتماعی و ادامه زندگی هر چه غنی تر و خلاق تر، از سوی انسان جمعی آفریده شده و پرورده می شود و از نسلی به نسل دیگر به عنوان میراثی اجتماعی انتقال می یابد و به عنوان کل تجزیه ناپذیر شامل خصوصیات روحی و عقلی، باورها، رسوم، رفتار، علوم، هنر و غیره مجموعه نظام های نمادین می شود. بنابراین تصفیه ی فرهنگ یا القاء فرهنگ های سالم که در واقع رهیافت مردم در تطابق با محیط را بیان می کند امروزه جز اولویتهای جامعه داری است، که می بایست گسترش یابد. زیرا فرهنگ شکل دهنده به محیط و زمینه ساز تحولات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و حتی تکنولوژیکی است. به همان ترتیب که دگرگونی های فرهنگی در اروپا انقلاب صنعتی را در غرب آسان نمود، و انقلاب صنعتی نیز تغییراتی با خود آورد. امروز این دگرگونی های فرهنگی است که مسیر جوامع را هدایت می کنند. لذا انتقال فرهنگ گذشته به آیندگان و نیز نوآوری فرهنگی از مهم ترین اقداماتی است که می تواند از زوال یک جامعه جلوگیری نماید.

کتابخانه های عمومی

استان خوزستان در سال 1395 با 213 کتابخانه عمومی، 2643 هزار جلد کتاب موجود و 137 هزار عضو می باشد. استان با سهم 6.4 درصدی در رتبه ی سوم کشوری تعداد کتابخانه های عمومی قرار دارد. تعداد کتابخانه های عمومی در سال 1395 نسبت به سال 1394، 0.02- درصد کاهش یافته است. فسخ قرارداد کتابخانه های مشارکتی و عدم تمدید آن و مصادره شدن زمین های کتابخانه توسط مالک از جمله علل کاهش تعدادی از کتابخانه های عمومی شهرستان ها ذکر شده است. از نظر تعداد کتاب 1.63 درصد رشد یافته است. در کتابخانه های عمومی تعداد اعضا و تعداد کتاب های امانت داده شده در سال 1395 به ترتیب دارای 137 هزار عضو و 1655 هزار جلد کتاب بوده که نسبت به سال 1394 دارای 10.47- و 36.94- درصد کاهش نشان می دهد. انجام پروسه ی رف خوانی¹⁸ در سال 95 و خارج شدن تعدادی از کتب به علل مختلف همچون: تأخیر در امانت، وجود نسخه های تکراری و کتب مفقودی از دلایل کاهش آمار کتب در سال 95 گزارش شده است (جدول 20-1)

کانون های پرورش فکری کودکان و نوجوانان

کانون های پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سال 1395 با 58 کتابخانه و 474965 جلد کتاب نسبت به سال 1394 به ترتیب دارای 5.45 و 2.05 درصد رشد بوده است. سهم استان از کتابخانه های عمومی کشور 6.4 درصد می باشد و در جایگاه سوم کشوری قرار دارد.

¹⁸ . بررسی و مطابقت برگه ها با کتاب ها، ارزیابی و بررسی مجموعه کتابخانه، آگاهی از تراکم موضوعی، زنده نگذاشتن مجموعه کتابخانه و جذب منابع جدید و غنی.

جدول 20-1- تعداد کتابخانه‌ها، تعداد کتاب‌ها و تعداد اعضای کتابخانه‌های عمومی و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

درصد رشد				سال 95						سال 94						شهرستان
تعداد اعضا		کتابهای موجود		تعداد اعضا (نفر)		کتابهای موجود (جلد)		کتابخانه		تعداد اعضا (نفر)		کتابهای موجود (جلد)		کتابخانه		
کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	
171.00	-6.32	-18.61	-0.17	5092	4876	57548	111345	6	9	1879	5205	70704	111532	6	10	آبادان
17.35	-15.98	5.62	-2.32	399	3119	11006	45679	1	4	340	3712	10420	46762	1	4	آغا جاری
57.74	-52.59	7.30	-1.20	948	1859	20132	34749	2	3	601	3921	18763	35172	2	3	امیدیه
0.00	58.74	0.00	14.17	0	1508	0	26644	0	4	0	950	0	23338	0	4	اندیکا
179.29	3.56	22.64	7.12	1564	7688	24651	132964	5	11	560	7424	20100	124132	5	12	اندیمشک
127.06	-2.12	-1.23	-2.59	10129	29267	64417	497083	11	32	4461	29901	65218	510289	9	32	اهواز
-7.00	-53.74	3.45	-26.94	372	4114	10033	48905	1	7	400	8894	9698	66942	1	7	ایذه
110.88	-13.23	3.41	6.92	814	4499	10119	78845	1	9	386	5185	9785	73745	1	9	باغملک
-57.11	3.32	0.00	7.71	193	5536	7854	60614	1	5	450	5358	7854	56275	1	5	باوی
78.78	-5.00	10.53	7.49	1820	10949	17263	164294	2	9	1018	11525	15619	152849	2	8	بندر ماهشهر
80.72	-5.42	8.50	6.75	2606	7377	24996	220495	3	14	1442	7800	23038	206555	3	14	بهبهان
246.70	-18.25	10.61	4.44	683	206	9452	13516	1	1	197	252	8545	12942	1	1	حمیدیه
173.65	-9.36	5.84	14.09	2482	2828	43174	88227	4	7	907	3120	40792	77328	4	7	خرمشهر
68.38	7.00	13.59	12.19	1997	16746	32023	381580	4	26	1186	15651	28191	340125	4	27	دزفول
169.75	-34.90	24.82	-19.70	963	3345	22517	60955	3	9	357	5138	18039	75911	2	9	دشت آزادگان
27.53	13.71	1.39	-5.08	315	4529	8996	38681	1	3	247	3983	8873	40750	1	3	رامشیر
75.07	-12.18	7.96	33.62	604	4015	9725	95893	1	6	345	4572	9008	71765	1	4	رامهرمز
360.67	-9.96	7.70	-7.06	691	2134	8114	55686	1	3	150	2370	7534	59918	1	3	شادگان
103.33	-14.65	-26.67	12.99	1100	5323	9129	121291	1	13	541	6237	12449	107350	1	13	شوش

درصد رشد				سال 95						سال 94						شهرستان
تعداد اعضا		کتابهای موجود		تعداد اعضا (نفر)		کتابهای موجود (جلد)		کتابخانه		تعداد اعضا (نفر)		کتابهای موجود (جلد)		کتابخانه		
کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	کانون	عمومی	
153.18	-30.64	2.09	-10.68	1395	3593	20309	84434	2	7	551	5180	19893	94532	2	9	شوشتر
170.37	31.65	0.00	-63.41	292	915	7259	19967	1	2	108	695	7259	54567	1	2	کارون
183.52	-12.19	6.37	-4.61	1015	2601	11769	64773	1	10	358	2962	11064	67906	1	10	گتوند
422.95	30.16	3.79	12.64	638	2654	9703	31380	1	3	122	2039	9349	27858	1	3	لالی
239.60	-35.18	4.39	-3.54	686	3232	9616	75313	1	10	202	4986	9212	78077	1	10	مسجدسلیمان
-22.17	-37.26	3.36	46.61	179	581	6981	30992	1	1	230	926	6754	21139	1	1	هفتگل
110.45	37.94	4.60	15.02	926	2138	9490	34017	1	3	440	1550	9073	29575	1	3	هندیجان
38.54	-56.12	6.25	4.24	284	1680	8689	34703	1	2	205	3829	8178	33292	1	2	هویزه
115.95	-10.47	2.05	1.63	38187	137312	474965	2643025	58	213	17683	153365	465412	2600626	55	215	استان
-	4.9	-	097	-	2378000	-	41686000	-	3346	370000	2266000	7898000	41284000	-	3278	کشور
-	-	-	-	-	5.8	-	6.3	-	6.4	4.8	6.8	5.9	6.3	-	6.6	سهم استان
-	-	-	-	-	چهارم	-	سوم	-	سوم	نهم	چهارم	سوم	چهارم	-	سوم	رتبه

مأخذ: سالنامه آماری استان و کشور در سالهای 95 و 94

جدول 20-2- تعداد سینما، سالن سینما، گنجایش (تعداد صندلی) و تعداد تماشاگر (هزار نفر)

شهرستان	1394				1395			
	تعداد سینما	تعداد سالن سینما	گنجایش	تعداد تماشاگر	تعداد سینما	تعداد سالن سینما	گنجایش	تعداد تماشاگر
آبادان	0	0	0	0	2	2	760	37
اهواز	5	5	2852	325	5	5	2742	369
بندر ماهشهر	0	0	0	0	1	1	600	11
خرمشهر	1	2	414	21	1	2	414	365
دزفول	1	2	600	33	1	2	600	57
شوشتر	1	1	450	4	1	1	450	8
جمع	8	10	4316	383	11	13	5566	847

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 95 و 94

روزنامه

در سال 1395 تعداد 82 عنوان روزنامه، هفته نامه و دو هفته نامه با شمارگان 56.2 میلیون و تعداد 43 ماهنامه، فصلنامه و دو فصلنامه با شمارگان 1.3 میلیون تیراژ در سطح استان تولید و توزیع شده است. تعداد عناوین روزنامه، هفته نامه و دو هفته نامه در سال 1395، 13.9 درصد نسبت به سال 1394 رشد داشته است. همچنین در سال 1395 تعداد عناوین ماهنامه، فصلنامه و دو فصلنامه 16.2 درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته است. در همین سال، درصد شمارگان ماهنامه، فصلنامه و دو فصلنامه 23.8 درصد رشد داشته است.

جدول 20-3- تعداد عناوین و شمارگان مطبوعات محلی

شرح	تعداد عنوان		شمارگان (هزار تیراژ)		درصد رشد شمارگان (تیراژ)	درصد رشد تعداد عنوان
	1394	1395	1394	1395		
روزنامه، هفته نامه، دو هفته نامه	72	82	55140	56220	2.0	13.9
ماهنامه، فصلنامه، دو فصلنامه	37	43	1050	1300	23.8	16.2

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 95 و 94

تولید برنامه های رادیویی

میزان برنامه های تولید شده در مرکز خوزستان در سال 1395، 3491 ساعت بوده که نسبت به سال 1394، 16- درصد کاهش داشته است. میزان برنامه های رادیویی در مرکز دزفول در سال 1395، 1286 ساعت بوده که نسبت به سال 1394، 16.41 درصد افزایش یافته است. میزان برنامه های رادیویی در مرکز آبادان در سال 1395، 5.57 درصد رشد داشته است. از نظر موضوع برنامه های فرهنگ، هنر و معارف اسلامی، اجتماعی و ورزش و تفریحات سالم دارای رتبه های اول الی سوم می باشند. تولید برنامه های ارزش های دفاع مقدس و امور دفاعی با 118 و کشاورزی با 116.7 درصد بیشترین افزایش و تولید برنامه های اطلاعات عمومی با 39.6- درصد کاهش یافته است. در سال 1395 استان خوزستان با تولید 7143 ساعت برنامه رادیویی، 3.07 درصد از کل برنامه های رادیویی تهیه شده در سطح کشور را تولید نموده است.

جدول 20-4- میزان تولید برنامه های رادیویی استان خوزستان بر حسب موضوع (دقیقه)

مجموع برنامه های مراکز			نام مرکز / سال									موضوع برنامه
			آبادان			دزفول			خوزستان			
درصد رشد	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	
65.6	22735	13726	1.15	8160	8067	2597.8	2428	90	118.1	12147	5569	ارزش های دفاع مقدس و امور دفاعی
-0.8	120974	121902	87.68	42900	22858	31.1	32438	24744	-38.6	45636	74300	اجتماعی
57.1	144505	91997	117.76	43920	20169	62.6	32065	19718	31.5	68520	52110	فرهنگ ، هنر و معارف اسلامی
-62.6	2460	6578	-77.69	1200	5378	0.0	60	60	5.3	1200	1140	صنعتی
-86.7	1090	8187	-89.59	840	8067	100.0	120	60	116.7	130	60	کشاورزی
-22.4	15318	19733	-19.68	7560	9412	-51.5	1140	2352	-17.0	6618	7969	اقتصادی
-30.6	9750	14059	-61.32	1560	4033	-89.2	240	2220	1.8	7950	7806	بهداشت و درمان
-57.3	4983	11658	-70.04	2820	9412	-12.0	660	750	0.5	1503	1496	محیط زیست
-40.4	6869	11531	-54.63	3660	8067	80.0	90	50	-8.6	3119	3414	تاریخی
-35.6	37555	58348	-11.65	11880	13446	-90.6	432	4575	-37.4	25243	40327	ورزش و تفریحات سالم
-18.8	10230	12602	-40.49	2400	4033	216.7	1900	600	-25.6	5930	7969	آموزشی ، علم و فناوری
-38.8	37913	61951	-20.17	9660	12101	-56.4	4805	11022	-39.6	23448	38828	اطلاعات عمومی
-21.4	14196	18053	-42.63	5400	9412	2470.0	771	30	-6.8	8025	8611	سیاسی
-4.8	428578	450325	5.58	141960	134460	16.4	77149	66271	-16.1	209469	249599	جمع

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان در سال 95 و 94

تولید برنامه های تلویزیونی

میزان تولید برنامه های تلویزیونی مرکز خوزستان در سال 1395، 2354:41 ساعت بوده است که نسبت به سال 1394، 59.5 درصد افزایش داشته است و میزان تولید برنامه های تلویزیونی مرکز آبادان در سال 1395، 1030:37 ساعت بوده که نسبت به سال 1394، 12.5 درصد رشد را نشان می دهد.

جدول 20-5- میزان تولید برنامه های تلویزیونی استان خوزستان بر حسب موضوع (ساعت و دقیقه)

نام مرکز						موضوع برنامه
آبادان			خوزستان			
افزایش (درصد)	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	
32.7	73:04	55:03	-23.7	89:22	117:05	ارزش های دفاع مقدس و امور دفاعی
10.0	169:37	154:10	114.2	1200:27	560:30	اجتماعی
8.8	148:16	136:15	66.3	509:56	306:36	فرهنگ ، هنر و معارف اسلامی
6.5	39:34	37:10	-32.3	03:00	04:26	صنعتی
2.1	56:13	55:03	67.2	09:00	05:23	کشاورزی
14.5	73:23	64:05	43.2	60:15	42:05	اقتصادی
26.3	35:16	27:55	-26.0	90:00	121:34	بهداشت و درمان
4.9	67:18	64:08	-11.3	25:00	28:11	محیط زیست

نام مرکز						موضوع برنامه
آبادان			خوزستان			
افزایش (درصد)	1395	1394	درصد رشد	1395	1394	
0.6	55:23	55:03	-32.8	09:49	14:36	تاریخی
13.2	104:13	92:05	63.6	200:59	122:53	ورزش و تفریحات سالم
17.5	32:18	29:27	36.1	24:22	17:54	آموزشی ، علم و فناوری
6.6	88:47	83:18	9.3	57:07	52:14	اطلاعات عمومی
35.9	87:15	64:11	-8.5	75:24	82:23	سیاسی
12.5	1030:37	917:18	59.5	2354:41	1475:50	جمع

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان سال 94 و 95

مساجد و حسینیه‌ها

تعداد مساجد و حسینیه‌ها در سال 1394 به ترتیب 4379 و 1479 باب بوده است.¹⁹

جدول شماره 20-6- مساجد و حسینیه‌ها در سال 1394

شهرستان	مساجد	حسینیه‌ها	جمع اماکن مذهبی سال 94	تعداد مکان‌های مذهبی به ازای هر 10000 نفر
آبادان	333	248	581	19.9
آغاجاری	58	22	80	2.7
امیدیه	42	10	52	1.8
اندیکا	43	4	47	1.6
اندیمشک	152	34	186	6.4
اهواز	459	104	563	19.2
ایذه	319	40	359	12.3
باغملک	329	43	372	12.7
باوی	50	53	103	3.5
ماهشهر	207	120	327	11.2
بهبهان	157	23	180	6.2
حمیدیه	79	39	118	4.0
خرمشهر	100	105	205	7.0
دزفول	391	112	503	17.2
دشت آزادگان	58	42	100	3.4
رامشیر	234	31	265	9.1
رامهرمز	116	31	147	5.0
شادگان	54	69	123	4.2
شوش	370	136	506	17.3
شوشتر	250	44	294	10.0
کارون	66	35	101	3.5
گتوند	58	35	93	3.2
لالی	45	2	47	1.6

¹⁹. اطلاعات و آمار مربوط به مساجد و حسینیه‌ها در سال 1395 در دسترسی نبوده است.

شهرستان	مساجد	حسینیه‌ها	جمع اماکن مذهبی سال 94	تعداد مکان‌های مذهبی به ازای هر 10000 نفر
مسجدسلیمان	96	8	104	3.6
هفتگل	90	18	108	3.7
هندیجان	167	43	210	7.2
هویزه	56	28	84	2.9
استان	4379	1479	5858	200.2

مأخذ: اداره کل اوقاف و امور خیریه خوزستان، 1394

مراکز و فضاهای فرهنگی

در سال 95، 73 پروژه مرکز فرهنگی و هنری در حال بهره‌برداری با مساحت 81515 متر مربع و 9 مرکز فرهنگی و هنری با مساحت 24250 متر مربع در حال احداث وجود دارد که نسبت به سال قبل رشد نداشته است.

جدول 20-7- وضعیت مراکز فرهنگی و هنری استان به تفکیک شهرستان در سال 1395

ردیف	شهرستان	تعداد مراکز فرهنگی و هنری در حال بهره‌برداری	مساحت (متر مربع)	تعداد مراکز فرهنگی و هنری در حال احداث	متوسط پیشرفت فیزیکی	مساحت (متر مربع)
1	آبادان	8	7268	1	60%	1700
2	آغاجاری	2	1900	0	0	0
3	امیدیه	2	2120	0	0	0
4	اندیمشک	3	3240	0	0	0
5	اندیکا	0	0	0	0	0
6	اهواز	5	9100	4	74%	14700
7	ایذه	2	2850	0	0	0
8	باغملک	2	1475	0	0	0
9	باوی	4	3600	0	0	0
10	بندر ماهشهر	4	2730	1	90%	3850
11	بهبهان	5	4112	0	0	0
12	حمیدیه	2	1950	0	0	0
13	خرمشهر	4	3140	0	0	0
14	دزفول	5	9250	0	0	0
15	دشت آزادگان	3	2450	1	40%	1100
16	رامشیر	1	1400	0	0	0
17	رامهرمز	3	3400	0	0	0
18	شادگان	2	2150	0	0	0
19	شوش	3	3430	0	0	0
20	شوشتر	3	4200	0	0	0
21	گتوند	3	3650	0	0	0
22	لالی	1	1200	0	0	0
23	مسجدسلیمان	2	3300	1	85%	1800
24	هفتگل	1	250	1	65%	1100
25	هندیجان	2	1950	0	0	0
26	هویزه	1	1400	0	0	0

ردیف	شهرستان	تعداد مراکز فرهنگی و هنری در حال بهره‌برداری	مساحت (متر مربع)	تعداد مراکز فرهنگی و هنری در حال احداث	متوسط پیشرفت فیزیکی	مساحت (متر مربع)
27	جمع استان	73	81515	9	414%	24250

منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1395

مهم ترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

جدول 20-8- مهمترین اقدامات بخش فرهنگ و هنر

ردیف	شرح	کل اعتبار مصوب فصل در سال 95 (میلیون ریال)	تعداد کل پروژه ها	سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان (درصد)	تعداد کل پروژه های خاتمه یافته در سال 95	تعداد مهمترین پروژه های خاتمه یافته سال 95
1	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان	77332	24	0.5	18	0
2	سازمان تبلیغات اسلامی استان	43575	15	0.3	14	۱
3	اداره کل اوقاف و امور خیریه استان	74528.6	32	0.5	30	۱
4	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی استان	4000	2	0.03	1	۰
5	نهاد کتابخانه های عمومی کشور	131344.2	40	0.8	28	۱
6	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	12158	21	0.08	21	۰
	جمع	342938	134	2.21	112	3

فصل بیست و یکم: تربیت بدنی

مقدمه

امروزه ورزش جایگاه ویژه‌ای نزد اقشار مختلف جامعه پیدا کرده است. در اهمیت تربیت بدنی به عنوان یک مقوله عظیم فرهنگی، اجتماعی می‌توان گفت که ورزش در زندگی اجتماعی همه افراد و اقشار جامعه اثرات مثبت و مفیدی بر جای می‌گذارد ولی کارکردهای آن بر روی زندگی جوانان از اولویت بیشتری برخوردار است. اگر جوانان، ورزش را به عنوان فعالیتی با اهمیت در زندگی خود تلقی نمایند، پویایی و سلامت زندگی فردی و اجتماعی آنان تضمین می‌شود. بررسی‌های بعمل آمده نشان می‌دهد که کارکردهای ورزش در زندگی جوانان باعث نشاط روحی و جسمی، انسجام روابط گروهی، جلوگیری از بزهکاری، تقویت خصایص جوانمردی، به وجود آمدن احساس لیاقت و برتری و ایجاد روابط سالم اجتماعی خواهد شد.

وضعیت فضاهای ورزشی استان

مجموع مساحت فضاهای ورزشی استان (دولتی و غیر دولتی) بدون احتساب زمین‌های خاکی در سال 1395 بالغ بر سه میلیون متر مربع بوده است بطوریکه سرانه فضای ورزشی استان در این سال در حدود 0/65 مترمربع می‌باشد. سرانه فضای ورزشی در شهرستان‌های امیدیه، آبادان و آغاجاری به ترتیب با 1/99، 1/68 و 1/13 متر مربع در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند (جدول 1-21).

جدول 1-21 - سرانه فضای ورزشی استان خوزستان

شهرستان	جمعیت 95	مساحت اماکن ورزشی با زمین خاکی (متر مربع)		مساحت اماکن ورزشی بدون زمین خاکی (متر مربع)		سرانه به مترمربع (با زمین خاکی)		سرانه به مترمربع (بدون زمین خاکی)		رتبه در استان (سرانه)	
		1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	(بدون زمین خاکی)	(با زمین خاکی)
آبادان	298,090	579,892	570,043	491,243	501,092	1.95	1.95	1.68	1.68	2	2
آغاجاری	17,654	27,405	21,173	13,673	19,905	1.19	1.55	0.77	1.13	6	6
امیدیه	92,335	206,523	206,523	183,523	183,523	2.27	2.24	2.02	1.99	1	1
اندیکا	47,629	33,890	33,890	26,390	26,390	0.7	0.71	0.55	0.55	15	11
اندیمشک	171,412	159,852	159,852	117,452	117,452	0.94	0.93	0.69	0.69	11	9
اهواز	1,302,591	1,187,025	1,186,724	1,130,985	1,130,684	0.92	0.91	0.88	0.87	12	3
ایذه	198,871	53,822	51,322	36,322	38,822	0.26	0.27	0.18	0.2	26	26
باغملک	105,384	66,486	66,486	36,486	36,486	0.63	0.63	0.34	0.35	16	16
باوی	96,484	117,323	117,323	79,823	79,823	1.24	1.22	0.84	0.83	5	5
بندر ماهشهر	296,271	88,383	88,023	80,883	80,523	0.3	0.3	0.28	0.27	25	23
بهبهان	180,593	239,585	261,431	87,033	108,879	1.35	1.45	0.49	0.6	3	12
حمیدیه	53,762	27,107	27,107	12,107	12,107	0.52	0.5	0.23	0.23	19	24
خرمشهر	170,976	76,197	61,557	57,297	42,657	0.45	0.36	0.34	0.25	21	18
دزفول	443,971	197,189	238,652	167,189	208,652	0.45	0.54	0.38	0.47	22	14

شهرستان	جمعیت 95	مساحت اماکن ورزشی با زمین خاکی (متر مربع)		مساحت اماکن ورزشی بدون زمین خاکی (متر مربع)		سرانه به مترمربع (با زمین خاکی)		سرانه به مترمربع (بدون زمین خاکی)		رتبه در استان (سرانه)	
		1395	1394	1395	1394	1395	1394	1395	1394	(با زمین خاکی)	(بدون زمین خاکی)
دشت آزادگان	107,989	59,559	60,911	40,511	39,159	0.57	0.55	0.38	0.36	17	13
رامشیر	54,004	70,220	70,220	37,420	37,420	1.33	1.3	0.71	0.69	8	8
رامهرمز	113,776	58,561	61,441	32,949	35,829	0.52	0.54	0.29	0.31	18	21
شادگان	138,480	47,878	46,516	31,006	29,644	0.34	0.34	0.22	0.21	22	25
شوش	205,720	81,928	110,228	56,928	85,228	0.4	0.54	0.28	0.41	23	22
شوشتر	192,028	94,686	102,186	64,686	72,186	0.49	0.53	0.34	0.38	20	19
کارون	105,872	10,102	10,102	2,102	2,102	0.09	0.1	0.02	0.02	27	27
گتوند	65,468	74,376	74,376	21,876	21,876	1.14	1.14	0.33	0.33	7	20
لالی	37,963	36,868	36,868	14,316	14,316	0.97	0.97	0.38	0.38	10	15
مسجد سلیمان	113,419	89,706	89,066	75,806	75,166	0.79	0.79	0.67	0.66	13	10
هفتگل	22,119	23,280	22,580	15,780	15,080	1.05	1.02	0.71	0.68	8	7
هندیجان	38,762	28,114	27,106	13,114	12,106	0.73	0.7	0.34	0.31	14	17
هویزه	38,886	39,920	39,920	32,420	32,420	1.05	1.03	0.85	0.83	9	4
استان	4,710,509	3,758,648	3,858,855	2,959,320	3,059,527	0.8	0.82	0.63	0.65	-	-

مأخذ: اداره کل ورزش و جوانان استان خوزستان

وضعیت اماکن ورزشی روباز

جدول (21-2)، تعداد و مساحت اماکن ورزشی روباز به تفکیک مالکیت و شهرستان را نشان می دهد. بر اساس جدول مذکور در سال 1395، اداره کل ورزش و جوانان با 25/2 درصد، سایر دولتی ها و نهادهای عمومی غیر دولتی با 73/2 درصد و بخش خصوصی با حدود 1/6 درصد، کل مساحت اماکن ورزشی روباز استان که معادل 2483.5 هزار مترمربع می باشد را تشکیل می دهند. بالاترین سرانه فضاهای ورزشی روباز به شهرستان های امیدیه، آبادان و آغاجاری به ترتیب با 1/58، 1/36 و 0/9 متر مربع اختصاص دارند و کمترین سرانه متعلق به شهرستان های کارون، ایذه و شادگان به ترتیب با صفر، 0/09 و 0/11 مترمربع بوده است. میزان رشد مساحت فضای ورزشی روباز در طول سال 1395 حدوداً 3/3 درصد بوده و متوسط سرانه اماکن ورزشی روباز استان در آخر همان سال به حدود 0/53 مترمربع به ازای هر نفر رسیده است.

وضعیت اماکن ورزشی سرپوشیده در استان

کل مساحت فضاهای ورزشی سرپوشیده استان در سال 1395 معادل 576.05 هزار مترمربع می باشد که از این مقدار 38/02 درصد آن مربوط به اداره کل ورزش و جوانان، 40/36 درصد آن در اختیار سایر دستگاه های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و 21/62 درصد آن در مالکیت بخش خصوصی قرار دارد. در این میان، شهرستان های امیدیه، هفتگل و آبادان به ترتیب با 0/4، 0/32 و 0/317 مترمربع، رتبه های اول تا سوم و شهرستان های کارون، حمیدیه و هویزه به ترتیب با 0/02، 0/39 و 0/05 مترمربع، رتبه های آخر را به خود اختصاص دادند. متوسط سرانه فضای ورزشی سرپوشیده استان نیز در این سال 0/12 مترمربع می باشد (جدول 21-3).

جدول 2-21 - اماکن و فضاهای ورزشی روباز استان خوزستان در سال های 1394 و 1395 (متر مربع - بدون احتساب زمین های خاکی)

سرانه فضای ورزشی روباز در سال 1395 (متر مربع)	مجموع مساحت فضاهای ورزشی روباز در سال 1395 (متر مربع)	خصوصی				سایر دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی				ورزش و جوانان				جمعیت 1395	شهرستان
		1395		1394		1395		1394		1395		1394			
		مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد		
1.364	406,623	8,099	1	0	0	379,847	15	379,847	15	18,677	2	18,677	2	298,090	آبادان
0.902	15,925	0	0	0	0	0	0	0	0	15,925	3	10,152	1	17,654	آغاجاری
1.584	146,286	5,000	1	5,000	1	133,786	5	133,786	5	7,500	1	7,500	1	92,335	امیدیه
0.492	23,429	0	0	0	0	15,929	1	15,929	1	7,500	1	7,500	1	47,629	اندیکا
0.531	90,980	20,000	1	20,000	1	44,580	12	44,580	12	26,400	3	26,400	3	171,412	اندیمشک
0.787	1,025,433	6,940	1	6,940	1	922,138	36	922,138	36	96,355	10	96,355	10	1,302,591	اهواز
0.093	18,418	0	0	0	0	0	0	0	0	18,418	3	10,918	2	198,871	ایذه
0.214	22,580	0	0	0	0	0	0	0	0	22,580	3	22,580	3	105,384	باغملک
0.600	57,905	0	0	0	0	40,105	5	40,105	5	17,800	2	17,800	2	96,484	باوی
0.119	35,387	0	0	0	0	21,862	10	21,862	10	13,525	4	13,525	4	296,271	بندرماهشهر
0.488	88,075	0	0	0	0	48,425	8	48,425	8	39,650	5	17,856	3	180,593	بهبهان
0.186	10,000	0	0	0	0	0	0	0	0	10,000	1	10,000	1	53,762	حمیدیه
0.136	23,169	0	0	0	0	5,012	1	5,012	1	18,157	3	18,157	3	170,976	خرمشهر
0.405	180,015	0	0	0	0	70,687	11	70,687	11	109,328	18	64,238	12	443,971	دزفول
0.290	31,350	0	0	0	0	0	0	0	0	31,350	6	31,350	6	107,989	دشت آزادگان
0.504	27,194	0	0	0	0	1,848	2	1,848	2	25,346	3	25,346	3	54,004	رامشیر
0.152	17,250	0	0	0	0	0	0	0	0	17,250	2	17,250	2	113,776	رامهرمز
0.107	14,824	0	0	0	0	0	0	0	0	14,824	2	14,824	2	138,480	شادگان
0.348	71,580	0	0	0	0	30,270	4	30,270	4	41,310	5	41,310	5	205,720	شوش
0.267	51,258	0	0	0	0	37,358	3	37,358	3	13,900	2	6,400	1	192,028	شوشتر
0.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	105,872	کارون
0.214	14,000	0	0	0	0	800	1	800	1	13,200	1	13,200	1	65,468	گتوند
0.263	10,000	0	0	0	0	0	0	0	0	10,000	1	10,000	1	37,963	لالی
0.491	55,650	0	0	0	0	48,300	2	48,300	2	7,350	1	7,350	1	113,419	مسجدسلیمان
0.363	8,020	0	0	0	0	800	1	800	1	7,220	1	7,220	1	22,119	هفتکل

جدول 2-21 - اماکن و فضاهای ورزشی روباز استان خوزستان در سال های 1394 و 1395 (متر مربع - بدون احتساب زمین های خاکی)

شهرستان	جمعیت 1395	ورزش و جوانان				سایر دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی				خصوصی				مجموع مساحت فضاهای ورزشی روباز در سال 1395 (متر مربع)	سرانه فضای ورزشی روباز در سال 1395 (متر مربع)
		1394		1395		1394		1395		1394		1395			
		تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت		
هندیجان	38,762	1	7,500	1	7,500	1	100	1	100	0	0	0	0	7,600	0.196
هویزه	38,886	2	15,000	2	15,000	2	15,530	2	15,530	0	0	0	0	30,530	0.785
استان	4,710,509	74	538,408	86	626,065	120	1,817,377	120	1,817,377	3	31,940	4	40,039	2,483,481	0.527

مأخذ: اداره کل ورزش و جوانان استان خوزستان

جدول 3-21 - اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده استان خوزستان در سال های 1394 و 1395 (متر مربع)

شهرستان	جمعیت 1395	ورزش و جوانان				سایر دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی				خصوصی				مجموع مساحت فضاهای ورزشی سرپوشیده در سال 1395 (متر مربع)	سرانه فضای ورزشی سرپوشیده در سال 1395 (متر مربع)
		1394		1395		1394		1395		1394		1395			
		تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت		
آبادان	298,090	18	13,868	18	13,868	25	65,099	25	65,099	26	15,502	26	15,502	94,469	0.317
آغاجاری	17,654	3	3,521	4	3,980	0	0	0	0	0	0	0	0	3,980	0.225
امیدیه	92,335	7	8,126	7	8,126	24	28,791	24	28,791	2	320	2	320	37,237	0.403
اندیکا	47,629	3	2,353	3	2,353	4	608	4	608	0	0	0	0	2,961	0.062
اندیمشک	171,412	14	14,875	14	14,875	9	2,780	9	2,780	40	8,817	40	8,817	26,472	0.154
اهواز	1,302,591	27	29,923	30	31,512	62	36,310	62	36,310	147	37,429	147	37,429	105,251	0.081
ایذه	198,871	11	9,041	11	9,041	2	3,200	2	3,200	38	8,163	38	8,163	20,404	0.103
باغملک	105,384	9	7,796	9	7,796	1	2,000	1	2,000	17	4,110	17	4,110	13,906	0.132
باوی	96,484	4	3,608	4	3,608	11	17,810	11	17,810	2	500	2	500	21,918	0.227
بندرماهشهر	296,271	9	7,639	9	7,639	17	31,930	17	31,930	23	5,567	23	5,567	45,136	0.152
بهبهان	180,593	14	10,465	14	10,465	10	5,990	10	5,990	24	4,349	24	4,349	20,804	0.115
حمیدیه	53,762	2	1,427	2	1,427	0	0	0	0	3	680	3	680	2,107	0.039

جدول 21-3 - اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده استان خوزستان در سال های 1394 و 1395 (متر مربع)

سرانه فضای ورزشی سرپوشیده در سال 1395 (متر مربع)	مجموع مساحت فضاهای ورزشی سرپوشیده در سال 1395 (متر مربع)	خصوصی				سایر دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی				ورزش و جوانان				جمعیت 1395	شهرستان
		1395		1394		1395		1394		1395		1394			
		مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد	مساحت	تعداد		
0.114	19,488	1,845	8	1,845	8	3,517	7	3,517	7	14,126	14	14,126	14	170,976	خرمشهر
0.065	28,637	9,050	45	9,050	45	6,697	18	6,697	18	12,890	18	12,890	18	443,971	دزفول
0.072	7,809	960	4	960	4	725	3	725	3	6,124	7	6,124	7	107,989	دشت آزادگان
0.189	10,226	337	2	337	2	540	3	540	3	9,349	7	9,349	7	54,004	رامشیر
0.163	18,579	5,756	22	5,756	22	5,061	5	5,061	5	7,762	7	7,762	7	113,776	رامهرمز
0.107	14,820	980	4	980	4	1,860	4	1,860	4	11,980	12	11,980	12	138,480	شادگان
0.066	13,648	2,717	14	2,717	14	4,466	12	4,466	12	6,465	11	6,465	11	205,720	شوش
0.109	20,928	8,980	24	8,980	24	5,521	17	5,521	17	6,427	9	6,427	9	192,028	شوشتر
0.020	2,102	602	3	602	3	0	0	0	0	1,500	2	1,500	2	105,872	کارون
0.120	7,876	2,620	14	2,620	14	450	2	450	2	4,806	7	4,806	7	65,468	گتوند
0.114	4,316	900	4	900	4	0	0	0	0	3,416	4	3,416	4	37,963	لالی
0.172	19,516	3,290	11	3,290	11	8,292	13	8,292	13	7,934	9	7,934	9	113,419	مسجدسلیمان
0.319	7,060	200	1	200	1	0	0	0	0	6,860	6	6,860	6	22,119	هفتکل
0.116	4,506	876	4	876	4	250	2	250	2	3,380	3	3,380	3	38,762	هندیجان
0.049	1,890	0	0	0	0	600	2	600	2	1,290	2	1,290	2	38,886	هویزه
0.122	576,046	124,550	482	124,550	482	232,497	253	232,497	253	218,999	243	216,951	239	4,710,509	استان

مأخذ : اداره کل ورزش و جوانان استان خوزستان

جایگاه فضاهای ورزشی استان در مقایسه با سایر استان ها و کشور

متأسفانه اطلاعات مربوط سالنامه آماری کل کشور سال 1395 در خصوص مساحت اماکن ورزشی استان های مختلف و کشور دارای خطای بسیار زیاد و غیر قابل استفاده بوده و برای جبران این مسأله از آمارهای سال های قبل از آن جهت بررسی جایگاه استان در کشور استفاده گردید. لذا در جدول (21-4)، مساحت فضاهای ورزشی استان های کشور در سال 1394 نشان داده شده است. بر اساس این جدول، استان خوزستان با قریب به چهار میلیون مترمربع فضای ورزشی (6.6 درصد کشور با احتساب زمین های خاکی) در رتبه چهارم از نظر مساحت و پانزدهم از نظر سرانه فضای ورزشی در کشور قرار دارد. در رابطه با مساحت، استان های تهران، فارس و خراسان رضوی به ترتیب با 12، 7/9 و 7/5 درصد فضاهای کشور، رتبه های اول تا سوم را به خود اختصاص داده اند و در رابطه با سرانه، استان های کهگیلویه و بویر احمد، هرمزگان و سمنان به ترتیب با 1/76، 1/42 و 1/38 مترمربع حائز بالاترین سرانه فضای ورزشی در کشور می باشند. از دلایل اصلی عدم قرارگیری استان خوزستان در رتبه های بالای کشور می توان به کثرت پروژه های جدید دارای پیشرفت فیزیکی پایین، کمبود اعتبار و کسری های مکرر تخصیص و عدم اتمام اکثر پروژه های نیمه تمام در سال های اخیر اشاره کرد.

جدول 21-4: مساحت فضاهای ورزشی استان های کشور (دولتی و غیر دولتی) در سال 94

رتبه در کشور (سرانه)	فضاهای ورزشی با احتساب زمین های خاکی (دولتی و غیر دولتی)			برآورد جمعیت *1394	استان
	سرانه (متر مربع)	سهم (درصد)	مساحت (متر مربع)		
18	0.76	4.8	2,903,914	3,834,000	آذربایجان شرقی
28	0.55	3	1,775,454	3,242,000	آذربایجان غربی
5	1.2	2.6	1,546,634	1,285,000	اردبیل
21	0.67	5.6	3,373,117	5,050,000	اصفهان
31	0.19	0.8	501,750	2,594,000	البرز
16	0.82	0.8	474,085	581,000	ایلام
14	0.85	1.6	957,671	1,123,000	بوشهر
26	0.57	12	7,176,698	12,684,000	تهران
24	0.62	1	582,055	933,000	چهارمحال و بختیاری
7	1.09	1.4	841,238	769,000	خراسان جنوبی
20	0.71	7.5	4,491,399	6,353,000	خراسان رضوی
11	0.87	1.3	794,077	909,000	خراسان شمالی
15	0.85	6.6	3,971,759	4,674,000	خوزستان
19	0.75	1.3	797,608	1,058,000	زنجان
3	1.38	1.6	931,946	673,000	سمنان
29	0.52	2.4	1,453,661	2,791,000	سیستان و بلوچستان
10	0.99	7.9	4,756,048	4,782,000	فارس
12	0.86	1.8	1,078,056	1,250,000	قزوین
25	0.6	1.2	734,934	1,235,000	قم

رتبه در کشور (سرانه)	فضاهای ورزشی با احتساب زمین های خاکی (دولتی و غیر دولتی)			برآورد جمعیت *1394	استان
	سرانه (متر مربع)	سهم (درصد)	مساحت (متر مربع)		
30	0.5	1.3	766,372	1,535,000	کردستان
22	0.65	3.4	2,031,270	3,117,000	کرمان
8	1.03	3.4	2,042,735	1,977,000	کرمانشاه
1	1.76	2.1	1,237,580	703,000	کهگیلویه و بویراحمد
23	0.65	2.1	1,236,436	1,903,000	گلستان
17	0.8	3.4	2,031,975	2,543,000	گیلان
27	0.56	1.7	1,008,314	1,816,000	لرستان
4	1.23	6.5	3,925,713	3,182,000	مازندران
9	1	2.4	1,464,260	1,470,000	مرکزی
2	1.42	4	2,422,877	1,710,000	هرمزگان
13	0.86	2.6	1,544,884	1,795,000	همدان
6	1.09	2	1,192,174	1,089,000	یزد
-	0.76	100	60,032,471	78,660,000	کل کشور

مأخذ: سالنامه آماری کشور سال 1393 و 1394 (وزارت ورزش و جوانان). شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور)
*: تفاوت در سرجمع ها ناشی از گرد شدن اعداد به رقم هزار است.

مهم ترین اقدامات استان در بخش در سال 1395

در سال 1395 بیش از دو و نیم درصد اعتبارات استان به 157 پروژه ورزشی اختصاص داده شده است و با توجه به اتمام 23 پروژه، باعث ارتقاء 16 متر مربع به ازای هر 1000 نفر جمعیت شده است.

جدول 21-5 اعتبارات مهمترین اقدامات بخش تربیت بدنی

کل اعتبار مصوب فصل در سال 1395	تعداد کل پروژه ها	سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان (به درصد)	تعداد کل پروژه های خاتمه یافته در سال 1395	تأثیر پروژه های خاتمه یافته بر روی بهبود شاخص سرانه فضاهای ورزشی
404,546.6	157	2.61	23	0.016

مأخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی خوزستان

فصل بیست و دوم: میراث فرهنگی و گردشگری

بسیاری از برنامه ریزان و سیاست گذاران توسعه ، از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می کنند که می تواند با برنامه ریزی اصولی و مناسب و شناسایی فرصت ها و محدودیت های گردشگری، نقش موثری در توسعه روابط و مناسبات اقتصادی و در نتیجه توسعه ملی و منطقه ای و تنوع بخشی به اقتصاد ملی و منطقه ای، بر عهده داشته باشد. از دهه 60 میلادی، گردشگری توسط اقتصاددانان توسعه در ردیف صنعت قرار گرفت و به عنوان صنعت گردشگری در جهان مطرح شد. گردشگری را نباید فقط صرف بازدید از مناطق تاریخی و یا دیدنی خلاصه کنیم چرا که در حوزه تجارت نیز این صنعت می تواند نقش مطلوبی ایفا کند و امروزه به انواع مختلفی از جمله گردشگری علمی، تجاری، زیارتی، پژوهشی، فرهنگی، طبیعت گردی و... تقسیم می شود که هر کدام امکانات خاصی را می طلبد. صنعت گردشگری صنعتی است چند کاره در دهه های اخیر به عنوان یک منبع برای توسعه پایدار مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار گرفته است اثرات اقتصادی گردشگری در دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است که از جمله این اثرات می توان به کسب درآمد ارزی ، افزایش درآمد ملی جامعه میزبان، افزایش درآمد دولت ، افزایش سرمایه گذاری ، توزیع مجدد ثروت ، افزایش اشتغال نیروی کار ، توسعه صنایع دستی و کالاهای محلی را نام برد.

صنعت گردشگری پس از نفت و خودرو، درآمدزاترین صنعت جهان است. در سال گذشته میلادی در سراسر جهان بیش از 1,2 میلیارد سفر انجام شده و خدمات ناشی از گردشگری در 60 کشور جهان در رتبه نخست سید صادراتی آنها بوده است. سهم 10 درصدی صنعت گردشگری از GDP جهانی که انعکاس نقش 1600 میلیارد دلاری صنعت گردشگری از تولید ناخالص جهانی است و اشتغال 350 میلیون نفری در این صنعت همگی نشان دهنده اهمیت و قدرت فزاینده صنعت گردشگری است.

جاذبه های گردشگری استان

استان خوزستان از نظر دارا بودن جاذبه های گردشگری در ردیف 5 استان اول کشور قرار دارد. موقعیت جغرافیائی این استان داشتن مرزهای زمینی و دریائی با کشورهای همجوار مانند عراق ، کویت و کشورهای حوزه خلیج فارس و دسترسی به دریاهای آزاد جهان از یک سو و داشتن جاذبه های متنوع و منحصر به فرد تاریخی، مذهبی مانند مقبره دانیال نبی (ع) و فرهنگی، مانند وجود آثار تمدنهای تاریخی متعالی و پیوسته مانند تمدن عیلامیان در شوش (قلعه شوش و معبد چغازنبیل) ، هفت تپه ، ایزه و بهبهان ، تمدن هخامنشیان در شوش ، اشکانیان در ایزه و مسجد سلیمان ، ساسانیان در شوشتر ، دزفول ، بهبهان و رامهرمز و بالاخره تمدن دوره اسلامی، در اکثر نقاط این استان همگی گویای تاریخ ارزنده و پر بار این سرزمین و میراث باارزش فرهنگی کشور محسوب می شوند. از دیگر جاذبه های گردشگری استان می توان به جاذبه های طبیعی نظیر سواحل زیبای خلیج فارس و جزایر آن مانند جزیره قمر ، ناخدا و مهنار بعنوان زیستگاه پرندگان بومی و مهاجر و دولفین های آبی ، سازه های آبی شوشتر (آسیاب های قدیمی) به عنوان یک اثر جهانی ، رودخانه های بزرگ مانند کارون ، کرخه ، دز و مارون ، دریاچه هاو تالاب های بین المللی شادگان و هویزه ، آبشارهای طبیعی مانند آبشار شوی ، شیوند، چشمه های آب معدنی گراب بهبهان و گلگیر مسجد سلیمان، و نیز قلل مرتفع و برف گیر مانند کوه منگشت با 3000 متر ارتفاع ، کوه منار و کینو، روستاها هدف گردشگری و مناطق نمونه گردشگری در سطح های بین المللی ، ملی و استانی ، سدها و دریاچه های پشت سدهای کارون، کرخه ، دز ، شهید عباسپور، مارون و... یادمان ها و مناطق عملیاتی دفاع مقدس، بویژه در فصول مساعد سال مانند پاییز ، زمستان و اوایل بهار

اشاره نمود که می تواند برای گردشگران خارجی و داخلی بسیار جالب و دیدنی باشد و عده زیادی گردشگر را برای بازدید از این آثار ارزشمند و گران بها روانه استان و کشور کند. در جدول شماره 20-1 فهرست جاذبه های گردشگری استان به تفکیک نوع جاذبه ها و شهرستان توضیح داده شده است.

جدول 20-1- لیست جاذبه های گردشگری استان خوزستان به تفکیک هر شهرستان

ردیف	شهرستان	جاذبه های تاریخی، فرهنگی	جاذبه های طبیعی	جاذبه های مذهبی و دفاع مقدس	جاذبه های انسان ساخت
1	آبادان	بندر و سکه های قدیمی آبادان، سینما نفت، موزه آبادان، مجموعه ساختمان های انکس، پالایشگاه نفت آبادان، موزه نفت آبادان، موزه پمپ بنزین قدیم، بافت تاریخی بریم، بافت تاریخی بواره،	رودخانه اروند، رودخانه بهمنشیر، نخلستان های آبادان، اروند کنار	قدمگاه خضر نبی (ع)، یادمان شهدای اروندکنار، (عملیات والفجر 8)، یادمان دفاع از آبادان (کوی ذوالفقاری) مسجد رنگونی ها، کلیسای ارامنه، قبرستان ارامنه،	بازار ته لنجی ها، بازار مرکزی (بازار بزرگ)
2	امیدیه	منازل شرکت نفت -قلعه جایزان	-	-	-
3	اندیمشک	قلعه مختار، مانگره، پل زال، قلعه و بقایای شهر تاریخی لور، پل صیحه، بقایای پل ساسانی، قلعه رزه، قلعه توران	دشت لاله، پارک دره	-	سد و دریاچه سد کرخه،
4	ایذه	اشکفت سلمان - کول فرح - طاق طویله - انشان -سرتنگ - خنگ اژدر - کوشک نورآباد- نقش برجسته های یارعلی وند- شمسوار، کهباد، کمالوند، مجسمه باستانی شمی، مجسمه سردار پارتی، پل تاریخی شالو	دشت بزرگ سوسن، تالاب میانگران ایذه، آبشار شیوند، کوه منگشت، دشت های دهدز، بلوط بلند	امام زاده سلطان ابراهیم، امام زاده شه پیر	دریاچه سد کارون
5	اهواز	سرای تاریخی معین التجار، دانشکده ادبیات، منازل بانک ملی صابئین مندائی، بازار قدیمی کاوه، بازار سرپوشیده امام، خانه مایار، کاخ های شیخ خزعل	بلوار و سواحل رودخانه کارون- پارک جزیره	بقعه علی بن مهزیاراهوازی، کلیسای ارامنه، گورستان باستانی زردشتیان محله صابئین مندائی	پل سفید (معلق)، پل سیاه (راه آهن)، هتل قو، اسکله وسیلوی قدیمی اهواز
	اندیکا	پل نگین -سوسن سرخاب، بابا زاهد -دژ اسدخان	منطقه حفاظت شده شیرین بهار (شیمبار) -تاراز -شلا پل نگین -سوسن سرخاب، بابا زاهد -دژ اسدخان	آرامگاه بابا احمد، آرامگاه شاه قطب الدین	دریاچه سد شهید عباسپور -سدگذارلندر
7	باغملک	قلعه تل -ابوالعباس -سرای ارغوانی -پل و محوطه منجینق -قلعه سروستان - زواب و نایاب - منگار - قلعه منگشت - روستای تکیه -تنگ کرد	منطقه گردشگری و تفریحی مال آقا -شالیزارهای میداوود- روستای گردشگری رباط	امامزاده عبدالله	-
8	باوی	-	پارک جنگلی روستای زویر (شماره 1) - پارک جنگلی (شماره 2) - پارک جنگلی سیدحسن (شماره 3) - نخلستانهای شیبان	امامزاده سیدحسن	بازار بستنی فروشان ملاثانی
9	بهبهان	تنگ تکاب - خائیز، تنگ بن -بشیر نذیر -خارستان، بقایای شهر باستانی ارجان - امامزاده ابوذر -قلعه مدرسه خیرآباد - عمارت بهادر دیوان -حمام بکان - قلعه گلاب - کتیبه های تنگ، تپه باستانی	باغات گل نرگس، چشمه آب معدنی گراب	امامزاده ابوذر - امامزاده حیدر	سد و دریاچه سد مارون بهبهان

ردیف	شهرستان	جاذبه های تاریخی، فرهنگی	جاذبه های طبیعی	جاذبه های مذهبی و دفاع مقدس	جاذبه های انسان ساخت
		خندق ، پل دیلمان ، موزه بهبهان، محوطه تاریخی چگا سفلی			
10	رامهرمز	تشکوه- چشمه های قیر- باغ امیر سپهدار (عمارت صمیمی) -امامزاده بی بی تاج -بیشه -قلعه داودختر، آبشار -بقعه علمدار، تل برمی -سورخانمی -سد باستانی جره ، ماماتین -پیر گوش درد-	چشمه های قیر- باغ امیر - رودخانه علاء، دشت لاله	امامزاده بی بی تاج، امامزاده سید فرج (کنارستان)، امامزاده سیدحسین زاهدان -امامزاده هفت تن	-
11	رامشیر	-	-	-	سد انحرافی رامشیر
12	شوشتر	آسیابهای باستانی سیکا (سازه های آبی شوشتر)- پل بندشادروان -بند میزان یاوالرین - برج کلاه فرنگی- قلعه سلاسل مستوفی -تنگ عقیلی - - پل برزین، کارو شوشتر، بازار و یافت قدیمی شهر، منزل شیخ شوشتری دره اناری	-	مسجدجامع، امامزاده عبدالله، مقام صاحب الزمان (عج)	-
13	شوش	چغازنبیل - محوطه تاریخی هفت تپه ، کاخ آپاداناقلعه شوش -کاخ شائور - مجموعه شهرشاهی، موزه شوش ، موزه هفت تپه ، ایستگاه راه آهن هفت تپه	منطقه حفاظت شده کرخه	بارگاه دانیال نبی(ع) -یادمان فتح المبین	-
14	شادگان	-	تالاب بین المللی شادگان- روستای رگبه -روستای صراخیه - دارخوین -نخلستان ها وانهارستنی شادگان	-	نیروگاه دارخوین
15	دزفول	پامنار و پاقلعه ، -لیوس -اسلام آباد - مقبره یعقوب لیث - منطقه کول خرسان - منطقه دره توبیرون -ماهوربرنجی -احمد فداله -کنارستان -شهبون -مسجدجامع -پل قدیم - موزه حمام کرناسیون - محوطه تاریخی جندی شاپور، تپه باستانی چغا میش،	- تپه های سردشت - -آبشار شوی، تفریحگاه ساحلی دز (علی کله) ، منطقه سالد	بقعه سبز قبا ، آرامگاه شاه رکن الدین ، مسجد جامع دزفول	دریاچه سد دز
16	دشت آزادگان	-	منطقه گردشگری ام الدبس پارک جنگلی جلیزی	بیمارستان صحرانی امام حسن -یادمان دهلاویه -یادمان فکه -یادمان چزابه -	-
17	خرمشهر	ساختمان هلال احمر -کاخ فیلیه- موزه شهر (کنسولگری سابق)	جزیره مینو،سواحل رودخانه کارون واروندرو، (مرز آبی) نخلستان های خرمشهر -	یادمان شهدای شلمچه، یادمان شهدای شیمیایی خرمشهر - شهدای شرق کارون - مسجدجامع خرمشهر ، موزه ویادمان دفاع مقدس ، قدمگاه امام رضا (ع)، منطقه عملیاتی کربلای 5 و بیت المقدس	پل قدیم وجدید خرمشهر ، کارخانه لنج سازی ، اسکله هاو تاسیسات بندر خرمشهر
18	حمیدیه	کوشک تاریخی حمیدیه	پارک جنگلی گمبوعه	یادمان جهاد ودفاع مقدس علیه استعمار انگلیس	-
19	کارون	پل قدیمی جنگیه ، منازل ثبتی شرکت نفت ،	سواحل رودخانه کارون	مسجد پل فولادکارون	پل فولاد
	گتوند	-	روستای کیارس، پل برزین -جزیره	-	دریاچه سد گتوند

ردیف	شهرستان	جاذبه های تاریخی، فرهنگی	جاذبه های طبیعی	جاذبه های مذهبی و دفاع مقدس	جاذبه های انسان ساخت
21	لالی	غار باستانی پیده	آبشارهای آرپناه - ، جزیره تفریحی پشت سد گتوند به سمت لالی، روستای بنه وار -چم آب شور - تنگ حتی -دره برکه ، دشت گل لالی، منطقه تراز	شاهزاده ابوالقاسم	پل لالی
22	مسجد سلیمان	کلاکه زرین -محوطه سرمسجد -معبد بردنشانده -، مجموعه آب درمانی گلگیر، بافت قدیمی شهر وتاسیسات شرکت نفت ، اولین چاه نفت ایران (چاه شماره انفتون)	-دشت گل مسجد سلیمان ، مجموعه آب درمانی گلگیر	هفت شهیدون ،امامزاده باباحمد - امامزاده قطب الدین	دریاچه سد گذار لندر
23	ماهشهر	تل کافران ، آب انبار ها وچاه های سنگ چین شده قدیمی ، محوطه تاریخی وباستانی ماهشهر	سواحل خلیج فارس -دریاچه نمک ، ، خور موسی خور غزاله ، خور اسماعیلیه ، جزیره قمر(جزیره دولفین ها وپرندگان آبی و خشک زی) ، جزیره قبر ناخدا	شاهزاده حمزه ،امام زاده سید صالح	تاسیسات واسکله های بندر امام خمینی(34 اسکله) -مجمع های صنعتی پتروشیمی - راه آهن سراسری بندرامام خمینی
24	هندیجان	-بافت تاریخی شهر هندیجان -منطقه باستانی مهروبان - منطقه باستانی کدوک -منطقه باستانی بنی عاشور -منطقه باستانی کلات - شهر تاریخی آسک	سواحل خلیج فارس واسکله بحرکان	امامزاده میرنعمان ،امامزاده عبدالله ، امام زاده شاه مشهد	اسکله ساحل بحرکان
25	هفتگل	تپه های باستانی هفتگل (تپه های عبادات ، کاروانسرا، منبع ، زرگانه ، رقیه 1 ورقیه 2 ،مدرسه رودکی -منازل شرکت نفت هفتگل ، چاه نفت شماره 1 و منازل شرکت نفت شهر نفت سفید	-	-	-
26	هویزه	-	تالاب بین المللی هورالعظیم	یادمان شهدای هویزه -یادمان شهدای طلائی	-

ماخذ: اداره کل میراث فرهنگی ، صنایع دستی وگردشگری خوزستان 1395

روستاهای هدف گردشگری

استان خوزستان با توجه به تعداد 4055 روستا و داشتن جاذبه های متنوع طبیعی ، تاریخی و فرهنگی در این مناطق ، ظرفیت بسیار بالایی را در توسعه گردشگری روستائی دارد. انتخاب روستا های مورد نظر با هدف گردشگری روستائی، توسعه پایدار جوامع محلی در این مناطق را بدنبال خواهد داشت که از یک سو به رشد اقتصادی وتنوع فعالیت های روستائی واز سوی دیگر با جذب مازاد نیروی انسانی به ایجاد اشتغال ودرآمد زائی برای ساکنین روستا ها کمک کرده وفرصتی برای توسعه همه جانبه مناطق روستائی را ایجاد خواهد نمود. تعداد روستا های با هدف گردشگری استان 18 روستا ثبت شده اند که مشخصات آنها در جدول 20-2 آمده است.

جدول 20-2 - لیست روستاهای گردشگری استان خوزستان

شهرستان	تعداد	نام روستا
دزفول	2	لیوس و اسلام آباد
شوش	1	خمات
آبادان	1	سادات

شهرستان	تعداد	نام روستا
مسجد سلیمان	1	سوسن سرخاب
بهبهان	3	تنگ تکاب، خیرآباد، تنگ بن (تشان)
ایذه	4	کهباد دو، شیوند، راسوند و سلطان ابراهیم
باغ ملک	2	مال آقا و تکیه
شادگان	1	رگبه
دشت آزادگان	1	دهلاویه
لالی	2	آرپناه و بنه وار
جمع	18	

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان

مناطق نمونه گردشگری

در سال های اخیر به منظور بهره برداری و ساماندهی هر چه بیشتر جاذبه های گردشگری هر استان، ایجاد مناطق نمونه گردشگری به عنوان الگوی توسعه گردشگری در کشور انتخاب شده است. مناطق نمونه گردشگری به محدوده هایی گفته می شود که در جوار جاذبه های تاریخی، فرهنگی، مذهبی، طبیعی و گردشگری کشور شناسائی و ایجاد می شوند که براساس ظرفیت هر منطقه، در 4 سطح بین المللی، ملی و استانی و محلی تعیین و رتبه بندی می شوند. هر منطقه نمونه گردشگری دارای مراکز خدماتی رفاهی فرهنگی و گردشگری از جمله واحد های اقامتی، پذیرائی، خرید، تولید و عرضه صنایع دستی و فرهنگی، هنری، ورزشی، پارک ها و سایر خدمات گردشگری می باشد. به عبارتی دیگر مناطق نمونه گردشگری به محدوده های جغرافیائی اطلاق می شود که در آن یک یا چند و یا مجموعه ای از جاذبه های تاریخی، طبیعی و فرهنگی وجود دارد که وجود آنها در این مناطق انگیزه سفر و اقامت را برای گردشگران بوجود می آورد.

استان خوزستان تعداد 30 منطقه نمونه گردشگری دارد که مشخصات آنها در جدول 20-3 آمده است.

جدول 20-3- لیست مناطق نمونه گردشگری استان خوزستان

شهرستان	تعداد	نام منطقه	سطح
آبادان	1	اروند	ملی
اندیمشک	3	دوکوهه، سد دریاچه کرخه، پارک دره	ملی
ایذه	5	دشت بزرگ، بلوط بلند، رکعت، انشان، زراس	ملی
اندیکا	2	دریاچه سد شهید عباسپور، شیرین بهار (شیمبار)	ملی
باغ ملک	2	رباط، مال آقا	ملی
بهبهان	4	تنگ تکاب، خائیز، مارون، خارستان	ملی
رامشیر	1	دریاچه سد انحرافی	ملی
شوش	1	فتح المبین	ملی
دزفول	1	پامنار	ملی
دشت آزادگان	2	ام الدبس، دهلاویه	ملی
خرمشهر	2	شهدای شلمچه، شهدای شیمیائی	ملی
لالی	2	غار پیده، آرپناه	ملی
هندیجان	1	سواحل خلیج فارس	ملی
هويزه	3	تالاب بین المللی هويزه، هويزه، طلایيه	ملی
جمع	30		

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان گردشگران ورودی به استان

استان خوزستان در سال 1395، با جذب 209088 گردشگر داخلی و خارجی، سهم 15. صد از کل گردشگران ورودی به کل کشور را از آن خود کرده است که از این میان 8.73 درصد آنها را گردشگران خارجی وارد شده به استان و 91.27 درصد آنها را گردشگران بومی ایرانی تشکیل می دهد. (جدول 4-20)

جدول 4-20 - تعداد گردشگران استان و کشور به تفکیک نوع گردشگر: 1395

استان	نوع گردشگر		
	بومی (گردشگران ورودی ایرانی)	ورودی خارجی	جمع گردشگران ورودی به استان
کل کشور	127465378	4836826	132302204
خوزستان	190836	18252	209088
سهم از کشور	.15	.38	.15
رتبه	22	15	23

مأخذ: سالنامه آماری کشور در سال 1395

همچنین بر اساس آمار اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خوزستان، استان خوزستان در سال 1395، پذیرای نزدیک به 1560 هزار نفر بازدید کننده از مناطق عملیاتی بوده که در قالب کاروان های راهیان نور عازم مناطق عملیاتی استان شامل شلمچه، طلائیه، دهلاویه، هویزه، فتح المبین، فکه، چذابه، اروند کنار، پادگان زید، پادگان دوکوهه، پادگان گلف و مسجد جامع خرمشهر شده اند.

امکانات و تاسیسات اقامتی

در سال 1395 تعداد 63 هتل، مهمان پذیر، و هتل آپارتمان در استان پذیرای میهمانان بوده اند که جمعا دارای 4795 تخت با احتساب تخت اضافه در ایام پیک (شلوغ) می باشند و حدود 2.08 درصد از ظرفیت اقامتگاه های کشور (تخت های موجود) را به خود اختصاص می دهد.

توزیع شهرستانی هتل ها گویای آن است که سهم برخورداری شهرستان اهواز با 10 واحد معادل 27 درصد بالاترین سهم و شهرستان های ایذه، باغملک، مسجدسلیمان، دزفول، و شوش با یک واحد کمترین سهم را دارند. از 27 شهرستان استان خوزستان، تعداد 13 شهرستان دارای امکانات هتل و سایر تاسیسات اقامتی و 14 شهرستان فاقد این تاسیسات می باشند. شهرستان های برتر استان در تاسیسات گردشگری (هتل - هتل آپارتمان - مهمانپذیر - مجتمع های اقامتی، و پانسیون) در جدول شماره 5-20 رتبه بندی شده اند.

جدول 5-20 - رتبه بندی شهرستان های استان از نظر برخورداری از تاسیسات گردشگری سال 1395

رتبه	شهرستان	رتبه	شهرستان
1	اهواز	5	اندیمشک - بهبهان - خرمشهر - امیدیه
2	آبادان	6	دزفول - ایذه - باغملک - شوش - مسجد سلیمان
3	ماهشهر		
4	شوشتر		

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان

طبق مقایسه ای که با سایر استان های دیگر انجام شده است استان خوزستان از نظر تعداد کل تأسیسات اقامتی گردشگری شامل هتل ،مهمانپذیر، هتل آپارتمان در رتبه دوازدهم در کشور قرار دارد که به تفکیک در بخش هتل های موجود در استان در رتبه هشتم ، از نظر تعداد هتل آپارتمان موجود در رتبه هیجدهم و همچنین از نظر تعداد مهمانپذیر در جایگاه دوازدهم در کشور قرار دارد.(جدول 20-6)

جدول 20-6 - شاخص های بخش گردشگری استان خوزستان در سال های 1394 و 1395

رتبه یا درصد از کشور (سال 95)	شرح	واحد اندازه گیری	1394	1395	درصد تغییرات
12	هتل ها	هتل	38	37	-2.7
12	مهمانپذیرها	مهمانپذیر	23	23	0
18	هتل آپارتمان	آپارتمان	3	3	0
21	واحدهای پذیرایی	واحد	22	24	9
	مجتمع خدمات رفاهی گردشگری	مجتمع	2	2	0
	امکانات هتل ها و مهمان پذیرها، هتل آپارتمان	تخت های موجود	4123	4795	16.3
9	دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری	دفتر	101	106	4.95
	خانه مسافر(1)	واحد	40	45	12.5
15	اقامتگاه بوم گردی (2)	واحد	3	3	0
12	سفره خانه سنتی	واحد	8	10	25
16	تعداد راهنمایان گشت مسافرتی (تور مسافرتی)	راهنما	49	65	32.65
7	تعداد آموزشگاه های فعال در زمینه برگزاری دوره های کوتاه مدت گردشگری	آموزشگاه	1	2	100

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان و سالنامه آماری کشور در سال 1395

- 1) خانه مسافر : واحدهای اقامتی با کاربری مسکونی ومالکیت خصوصی اطلاق می شود که بر اساس ویژگی های اقلیمی هر استان با اخذ مجوز از اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی وگردشگری استان ها اقدام به به پذیرش مسافر می نمایند.که انواع آن ها شامل ویلا ، آپارتمان ، خانه وسوئیت.
- 2) اقامتگاه بوم گردی در ایران آن دسته از اقامتگاه هائی هستند که در محیط بومی وطبیعی وبا رعایت ضوابط زیست محیطی به نحوی که با بافت تاریخی ، معماری بومی ومنظر طبیعی منطقه تاسیس شوند وتعامل زیادی با اجتماع محلی وهمچنین شرایط حضور گردشگران با کیفیت داشته باشند.

صنایع دستی

تنوع صنایع دستی در خوزستان قابل توجه بوده و مجموعه ای از مصنوعات دستی نظیر سفال سازی، بافت زیراندازها، محرق سازی کاربردی و تزئینی ، نساجی سنتی، حصیربافی، جاجیم بافی، گلیم بافی، گبه بافی، نمدمالی، چوقابافی، عبابافی، خراطی وتولیدات عشایری بسیار زیبا و دیگر رشته های صنایع دستی را شامل می شود.

مجموعه صنایع دستی عشایری ، روستایی و شهری استان خوزستان بر حسب نوع مواد اولیه که در تولید به کار می رود به 7 گروه عمده تقسیم می شودکه به شرح ذیل می باشند:

- 1- **بافت داری** ، شامل بافته هائی که برای تولید آنها از دار استفاده می شود ،مانند قالی و گبه و برخی مانند گلیم و زیلو پود باف بوده که این بافته ها به بافته های داری موسوم هستند.
 - 2- **بافندگی** شامل: احرامی، عبا، سیاه چادر، چوقا، پشتی، خورجین (هورژین) که در مناطق عشایری، روستایی و شهری مانند: شوشتر ، دزفول ، بهبهان ، سوسنگرد ، و ... انجام می گیرد.
 - 3- **گیوه بافی** از جمله صناعی که در استان خوزستان قدمت دیرینه دارد گیوه بافی و گیوه دوزی است که حدود 200 سال در این منطقه رواج دارد. از مراکز اصلی این صنعت در خوزستان دو شهر دزفول و بهبهان را می توان نام برد.
 - 4- **نمد مالی** که در میان روستائیان و به مقداری اندک در میان عشایر تولید می شود. نمد مالی از جمله صناعی است که در استان خوزستان به دلیل حضور عشایر که مصرف کنندگان اصلی تولیدات نمدی هستند رواج دارد.
 - 5- **صنایع دستی حصیری و چوبی** شامل: حصیر بافی، سبد بافی و همچنین خراطی در دزفول، بهبهان و شادگان و.. خراطی چوب از هنرها و صناعی است که بیشتر در دو شهر دزفول و بهبهان رواج دارد.. حصیر بافی در استان خوزستان در بیشتر مناطق روستایی و عشایری به واسطه وجود درختان خرما حصیر بافی وجود دارد. از نی های باتلاقی نیز برای بافتن حصیر استفاده می کنند. این نوع حصیر در شهر ها برای آویختن در جلوی پنجره مورد استفاده قرار می گیرد.
 - 6- **فلزکاری و میناسازی** شامل: قلمزنی فلزات، قفل سازی و زیور آلات در شهر های اهواز، سوسنگرد و هویزه فلزکاریدر شهرهای دزفول، اهواز، مسجد سلیمان، بهبهان، رواج دارد که تولیدات مختلفی از قبیل داس، تیشه، قیچی، قند شکن و ... از محصولات آنان است.
 - 7- **تولید محصولات پوستی**، استان خوزستان به علت وجود عشایر بختیاری که بخش هایی از این منطقه را قشلاق خود قرار داده اند و همچنین اسکان بسیاری از آنان در این خطه، از نظر تولید پوست موقعیت خاصی را دارا می باشد.
اگر چه صنایع دستی شهری امروزه رونق گذشته را ندارند معهذا هنوز صنعتگرانی هستند که به امر تولید ابزار و لوازم دست ساز اشتغال دارند. اموری همچون : بافت انواع پارچه، گلیم، قالی، تهیه گیوه، خراطی، میناکاری و ساخت وسایل فلزی و قلمزنی از جمله این صنایع است.
- صنایع دستی استان خوزستان ، با 295 رشته و زیر رشته بدون احتساب قالی و گبه نقش بسزائی در زمینه اشتغالزایی استان دارد. که با برنامه ریزی و ساماندهی لازم واز جمله اقدامات موثر مانند ایجاد کارگاه های صنایع دستی ، ارائه آموزش های لازم و تخصصی به فرا گیران این صنایع ونیز حمایت و جلب صنعتگران و هنرمندان بومی وبه کارگیری آنان و ارائه تولیدات و محصولات دستی، بویژه از طریق برپائی نمایشگاه ها وبازارچه های موقت که باعث جلب وجذب مشتریان خواهد شد ، زمینه های لازم برای ایجاد اشتغال وتوسعه این بخش را فراهم نمود. در جدول 20-7 شاخص های صنایع دستی استان در سال های 1394 و 1395 نشان داده شده است.

جدول 20-7 - شاخص های صنایع دستی استان خوزستان در سال 1394 و 1395

عناوین شاخص	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
صادرات صنایع دستی	هزار دلار	1262000	1703000	34.9
نمایشگاههای داخلی	نمایشگاه	30	28	-6.6

عناوین شاخص	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
بازارچه های موقت	بازارچه	35	45	28.6
صدور پروانه تولید انفرادی	فقره	151	303	100.6
تمدید پروانه تولید انفرادی	فقره	121	130	7.4
صدور پروانه تولید کارگاهی	فقره	0	8	0
پروانه تولید کارگاهی تمدید	فقره	1	0	0
صدور مجوز تاسیس کارگاهی	فقره	0	14	0
صدور تمدید جواز تاسیس کارگاهی	فقره	0	4	0
صدور کارت شناسائی صنایع دستی (از سال 95 به مجوز ها اضافه شده است.)	فقره	0	34	0
کارت شناسائی صنایع دستی (از تمدید سال 95 به مجوز ها اضافه شده است.)	فقره	0	0	0
صدور مجوز مشاغل خانگی(مستقل)	فقره	300	69	-77
صدور مجوز مشاغل خانگی(پشتیبان) ^{۲۰}	فقره	0	0	0
تعداد رشته های صنایع دستی رایج در استان	رشته وزیر رشته	295	295	0
آموزش شاغلین رشته های صنایع دستی	نفر	1671	233	-40
ایجاد اشتغال از محل مجوز های صنایع دستی	نفر	1000	1000	0
تعداد صنعتگران تحت پوشش صنایع دستی استان (صدور ، تمدید پروانه و کارت شناسائی)	نفر	2500	2785	11.4
تعداد افراد معرفی شده به بانک جهت دریافت وام به صنعتگران صنایع دستی	نفر	500	443	11.4

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان

میراث فرهنگی استان خوزستان

با توجه به میزان و تنوع آثار تاریخی در استان خوزستان، بخش مرمت اشیاء تاریخی فرهنگی نسبت به سایر استان‌ها، در جایگاه بالایی از لحاظ تعداد اشیاء تاریخی قرار دارد که این آثار در مخازن و یا موزه‌ها نگهداری می‌شوند. در حال حاضر استان دارای 5 کارگاه مرمت آثار است که در شهرهای اهواز، شوشتر، شوش، هفت تپه و ایذه قرار دارند. در این بین شهرهای اهواز، شوش و هفت تپه به لحاظ حجم کاری به نسبت سایر استان دارای رتبه بالاتری می‌باشند و مشغول مرمت آثار تاریخی فرهنگی می‌باشند. از جمله دلایل ضعف استان و پایین بودن میزان درصد کاری در این حوزه را می‌توان کمبود نیروی متخصص و همچنین در کمبود امکانات و تجهیزات مورد نیاز مرمت اموال منقول دانست. در بخش پایگاههای میراث فرهنگی در استان خوزستان هم اکنون تعداد 5 پایگاه ملی و 3 پایگاه جهانی وجود دارد شامل:

پایگاه ملی: 1- پایگاه ارجان در شهرستان بهبهان 2- پایگاه جوبجی شهرستان رامهرمز - 3- پایگاه آبپیر شهرستان ایذه 4- پایگاه جندی شاپور شهرستان دزفول 5 - پایگاه ایوان کرخه شهرستان شوش . این پایگاهها در سال 1389 تاسیس شده اند،

^{۲۰} متولی صدور مجوز دریافت مجوز مشاغل خانگی(پشتیبان) و مستقل توسط اداره کار صادر و اعلام میگردد. و تاکنون متقاضیان دریافت این مجوز در استان خوزستان وجود نداشته است.

پایگاه‌های جهانی: پایگاه‌های جهانی استان خوزستان سه پایگاه، چغازنبیل، سازه‌های آبی تاریخی شوشتر و شوش می‌باشند.

در بخش موزه‌ها و اموال منقول فرهنگی تاریخی در حال حاضر استان خوزستان از 8 موزه برخوردار است که عبارتند از: موزه مردم‌شناسی دزفول، موزه باستان‌شناسی و باغ موزه شوش، موزه باستان‌شناسی آبادان، موزه مردم‌شناسی مسجدسلیمان، موزه هفت تپه، موزه مردم‌شناسی رامهرمز، موزه بهبهان و موزه اسناد تاریخی مسجد رنگونی‌ها در آبادان (در حال مرمت). در حال حاضر تنها موزه‌های خصوصی در استان موزه سفره خانه سنتی خانه مستوفی شوشتر و موزه آستانه سبزقبا در دزفول می‌باشند. در حال حاضر سه موزه تخصصی در دستگاه‌های اجرایی وجود دارند که عبارتند از موزه حیات وحش دانشگاه شهید چمران، موزه جنگ آبادان و خرمشهر، موزه نفت مسجدسلیمان می‌باشند کلیه موزه‌های استان خوزستان دارای سیستم‌های مدار بسته و حفاظت الکترونیک می‌باشند در خصوص ساماندهی اموال منقول، تقریباً 65 درصد اموال موجود در استان ساماندهی و دارای شناسنامه اولیه می‌باشد. اطلاعات موزه‌ها، آثار تاریخی شهرستان‌های استان در جدول (20-8) آورده شده است.

جدول 20-8 - شاخص‌های میراث فرهنگی استان خوزستان در سالهای 1394 و 1395

عنوان	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
تعداد موزه‌های فعال در میراث فرهنگی خوزستان	موزه	7	8	14.3
تعداد موزه‌های فعال خصوصی	موزه	2	2	0
تعداد موزه‌های تخصصی دستگاه‌های اجرایی	موزه تخصصی	3	3	0
تعداد آثار منقول ثبت شده در فهرست آثار ملی	اثر ثبت شده	0	0	0
تعداد آثار غیر منقول ثبت شده در فهرست آثار ملی	اثر ثبت شده	923	923	0
تعداد آثار طبیعی ثبت شده در فهرست آثار ملی	تعداد	10	10	0
تعداد آثار ناملموس ثبت شده در فهرست آثار ملی	تعداد	48	58	20.8
تعداد آثار غیر منقول فرهنگی - تاریخی مرمت شده و قابل بهره‌برداری (دراختیار سازمان، سایر دستگاه‌ها و بخش خصوصی)	تعداد ملی	11	11	0
تعداد آثار غیر منقول فرهنگی - تاریخی مرمت شده و قابل بهره‌برداری (دراختیار سازمان، سایر دستگاه‌ها و بخش خصوصی)	تعداد استانی	11	16	45.45
ثبت آثار در فهرست میراث جهانی (غیرمنقول، طبیعی، ناملموس)	تعداد	3	3	0
تعداد پایگاه‌های جهانی	پایگاه	3	3	0
تعداد پایگاه‌های میراث فرهنگی ملی	پایگاه	5	5	0
تعداد بناهای مرمت شده در طول سال	اثر مرمت شده	63	40	-36.5
تعداد اشیاء تاریخی فرهنگی مرمت شده در طول سال	شی مرمت شده	300	330	10
تعداد بناهای تحت بهره‌برداری	بنا	4	4	0
مرمت اشیاء تاریخی فرهنگی در بخش دولتی	تعداد	300	330	10
تجهیز موزه (و سایت موزه) به سیستم حفاظت الکترونیک	تعداد	7	8	14.3

عنوان	واحد	1394	1395	درصد تغییرات
ساماندهی و مستند سازی اموال منقول تاریخی - فرهنگی	تعداد	10000	12000	20
تعداد کاوشهای باستان شناسی در سال	کاوش	3	3	0
تعداد حوزه های مستند سازی شده مردم شناسی (مردم نگاری)	حوزه	19	17	-10.5

مأخذ: اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان

بازدید کنندگان از موزه ها و بنا های تاریخی استان

با توجه به آمار موجود از بازدید کنندگان از موزه های و بنا های تاریخی استان خوزستان، در سال 1395 تعداد بازدید کنندگان بنا های تاریخی استان 137 هزار نفر و بازدید کنندگان موزه 68 هزار نفر بوده که سهم هریک از کل بنا های تاریخی و موزه های کشور به ترتیب 1.32 و 1 درصد می باشد. در سال 1395 آبشارهای قدیمی شوشتر و قلعه چغازنبیل به ترتیب با 39539 و 20192 نفر بازدید کننده در میان 20 بنای تاریخی پربازدید کننده کشور قرار گرفته اند. موزه شوش با 62141 نفر سهم 94 درصدی از کل بازدید کنندگان موزه های پر بازدید کننده کشور را از آن خود کرده است که در میان 20 موزه پربازدید کننده کشور در رتبه یازدهم جای دارد. (جدول 9-20)

جدول 9-20 - بازدید کنندگان از موزه ها و بنا های تاریخی (ارقام به هزار نفر)

استان	موزه		رشد	بنای تاریخی		رشد
	1395	1394		1395	1394	
کشور	8360	6623	-20.8	10021	10323	3
خوزستان	85	68	-20	145	137	-5.5
سهم	1.02	1.02	0	1.4	1.32	-3.8
رتبه	15	11	36.4	11	9	22.2

مأخذ: سالنامه آماری استان خوزستان 1395

مهمترین اقدامات مهم استان در بخش در سال 1395

در سال 1395 مجموع اعتبارات مصوب میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان خوزستان مبلغ 126452 میلیون ریال با تعداد 57 پروژه بوده که 8 درصد از کل اعتبارات مصوب استان را به خود اختصاص داده است. توزیع اعتبارات مصوب این بخش به تفکیک فصول و نیز تعداد پروژه های در حال اجرا و خاتمه یافته در سال 1395 در جدول 10-20 نشان داده شده است.

جدول 10-20 - اعتبارات و پروژه های مصوب میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خوزستان سال 1395

(اعتبار به میلیون ریال)

عناوین	فصل میراث فرهنگی	فصل میراث گردشگری	فصل صنایع دستی	جمع کل فصول
کل اعتبار مصوب فصل	42498	63003	20951	126452
تعداد کل پروژه ها	24	20	13	57
سهم اعتبارات بخش از اعتبارات استان	27	4	14	8

عناوین	فصل میراث فرهنگی	فصل میراث گردشگری	فصل صنایع دستی	جمع کل فصول
تعداد کل پروژه های خاتمه یافته در سال 1395	11	11	11	33
تعداد مهمترین پروژه های خاتمه یافته در سال 1395	3	3	10	16

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور سال 1395

پروژه های مهم و تاثیر گذار بخش

از جمله پروژه های مهم و تاثیر گذار جهت توسعه بخش که در سال 1395 خاتمه یافته اند و در شاخص های توسعه بخش موثر بوده و می توانند باعث جلب و جذب گردشگر و ایجاد جاذبه های گردشگری را بوجود آورند بطور مختصر شامل:

1- فصل میراث فرهنگی:

-مرمت، حفظ و احیاء آثار و ابنیه های تاریخی موجود استان از جمله مرمت و تجهیز موزه حمام کرناسیون دزفول، مرمت و ساماندهی محوطه تاریخی اشکفت سلمان و کول فرح ایزه، مرمت قلعه لیت، مرمت دانشکده ادبیات به عنوان موزه اهواز

2- در بخش گردشگری:

احداث مجتمع گردشگری آرپناه لالی، اردوگاه گردشگری آبادان و تکمیل زیر ساخت های گردشگری کول فرح ایزه

3- فصل صنایع دستی:

احداث ساختمان بازارچه دائمی صنایع دستی غدیر اهواز آموزش و ترویج صنایع دستی در شهرستان های استان، که با ارائه آموزش های لازم به فراگیران صنایع دستی در دراز مدت در ایجاد اشتغال و تولید و صادرات محصولات صنایع دستی و ایجاد ارزش افزوده توسط این بخش موثر خواهد بود از طرفی ارائه و عرضه محصولات صنایع دستی استان در بازارهای و نمایشگاه ها خود باعث ایجاد جاذبه های گردشگری خواهد شد.

منابع و مأخذ:

- آمارنامه کشاورزی سال 1395
- آمارهای بانکی سال 95 موجود بر روی پورتال بانک مرکزی
- بررسی پارک های علم و فناوری کشور - دفتر مطالعات و ارتباطات فناوری های نوین 1395
- بولتن گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی
- ترازنامه انرژی
- حساب های منطقه ای - مرکز آمار ایران سال 1395
- سایت اداره آمار و برنامه ریزی مرکز شوراهای حل اختلاف قوه قضاییه
- سالنامه آماری استان خوزستان 1395
- سالنامه آماری کشور 1395
- سالنامه آماری شرکت گاز
- سالنامه آماری تامین اجتماعی 1395
- سالنامه سازمان آب و برق خوزستان
- سالنامه آماری بیمه تامین اجتماعی 1395
- سرشماری سال 1395
- طرح آمارگیری برخورداری خانوارها و استفاده ای افراد از ICT-1395
- قانون بودجه سال 95 و 94
- فصلنامه بانک 93
- گزارشات تفربغ بودجه شهرداری ها
- طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران/ سال 1395
- طرح آمارگیری نیروی کار در سال 1395
- طرح جامع آب کشور
- مرکز آمار ایران سال 1395
- نتایج طرح آمارگیری نیروی کار سال 1395
- نقشه راه علوم زمین و معدن استان خوزستان / پاییز 1393
- وزارت ورزش و جوانان. شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور
- وزارت ورزش و جوانان. فدراسیون پزشکی، ورزشی